

ספר שמדאל

דאש בוך שאואל אין טויטער שפראך הויפט
אום בשיידליך איך קורן ווילן
דארין ליין:

דער שאואל אישט דש ערשט טייל בון דען ספר
אלכס דען ערקערט אלש צו איינדר בור האבט
איר דש ספר אלכס אום אינדר האב איך דען
שאואל דר צו גדרוקט אלש אין כתב:

גדרוקט אין דער קייזרליכן שטאט אויפשפורן
אין יאר דא האן צילט דרייא הונדערט אום
ויר אין דער קליין צאל:

דער מיט נאלעם הערצן זיין זין היט נקערט • צו אונזרע ליבן הערן
ווא אפסט עראין דר גירט • זיין נגוד אומ זיין זכרהייט נאך
כא נילאנ • ער הילפט זיין קנעכטן עש זיין נאכט אודר טאן :

זיין לובא קאן ראנט ענדן וודר דזיא נאך מאן • דרום זול אן שווייגן
ווען אן עש רט בולענדן קאן • ער הוט אונז ביהולפן אפסט אויש אונז
נוט • אומ הוט אונז בור נעבן אונזר גינה אומ אונזר מיטטוט :

איר הון אין אפסט דר צוירנט אומ וודר אין גטון • זוא הוט ער אונש
אין ווילן אונזרן וידנדן גילון • ווען איר אין וודר אן רופטן אומ לייטשן זיין
גבוט • זוא הוט ער אונש ביהולפן דר לויט אויש אונזר נוט :

דר בון וויל איך שווייגן עש ווער צו זינגן ויל • בון דעם בוך שאמאל איך
איך זאגן וויל • וויל גוט יתברך דורך זיירא גייטא נרוש וואונד הוט
גטון • דער וועל אונש אין דעם גלות אין קיין נויטן לון :

אין דעם זעלבן צייטן דא ישראל זאש • אין דעם לאנדא בעטן קיין קויניך
אונזר ישראל ווש • עש ווש אין כוהן גדול דער ווש על גנגט • אונזר
אל ישראל ווש ער אין ריכטר אין דעם לנט :

דער זעלבין כוהן גדול אין דער שטט שילה זאש • אין דעם לאנדא בעטן
קיין קויניך וואש • ער דינט אונזרע הערן ער שרייב אומלאז אין גוט
דינט ווש ער בירייט • ער טעט אל אומ • בעשט אל בוש הייט ווש
איס לייט :

נון זאש אין זעלבן צייטן צו רעה אין דער שטאט • אין מאן דער היט
אלקנה דער אכט דא אראן זאש • דער זעלבין מאן אלקנה הוט צו זינגן
לייב • חנה אומ סנהה גמאן צו צווייט ווייב :

חנה דא וואש שון אומ וואל גטון • דא קונט איר מאן אלקנה קיין קינד
מיט איר הון • ער ווש איין לוי ורום אז אן עש גשריבן וינט • דא האט
מיט איס גטראן סנהה דיה קינד :

חנה דא וואונד שוירא אין זינגע הערצן לאן • ער קונט איר רט בור
נעשן וודר נאכט נאך טאן • וודר זיין ווייב סנהה הוט ער גטון כא •
דענאך הוט ער ליד זינגט דא :

כן הט דער מאן אלקה איין ווארדייט דר דוכט • דש ער דאן לויט
מיט אים בן שלה ברוכט • דאש זיא לוס רלן נעןן אימ ברוכטן אופער
דאר • אל יאר יערליכן נעןן זיא לוס דעס רלן דאר •

אין דא שטט שלה דא דא הייליקייט ווש • מיט אל זיינס נייסדא אר
דייט ער ריט בור נאש • וענן ער געט העט גדינט זא טראנק ער דען
ווי • אום וואלט מיט אל זיינס נייסדא אל אול ורוליך זין •

אום דער מאן אלקה ביינבט זיין נייסדא • אקליכט ביאנדר ביי וויב
אום דער • דש ווישט דך דער וונן דש ער ריט בור נאש • אום נאב
תה אל אול דש בעשט דארום טעט ער דאש •

דש זא ריט אלט טרויאן אום אין דער לין • אום אלט מיט אדר גען
פירק אל אולט ורוליך זין • דש בור דרוש פירק דש תה נוב ווש געט •
אום הט אל אול דש בעשט נאך לורכנ ווש אר אום •

זא שפוטט אדר גען זא שפראך דא אלטט איד נאן • תה זיין
לביאנעל ווש הושט דא נקויסט דיינ קנאב • דען נרושן אום דען
קליק דש אלט אר בור שטען • דא אלטט מיט דיינ דסד קב אר
דא בורגער נן •

דשעט ויא איין דער אר נוב אן טראן • דא ווישט זאן קיינ ויינ
ריט ל נאן • וענן דא נן נשט רבשט זא בישט דו בולענד ברוכט •
דין נאן ווערט בור געשן אום מיר אער גרוכט •

דש בור דרוש תה אום דענוך שוויין זא שטל • מינס מאן אלקה
אך עש ריט נאן וול • אלט אך אונדס לובן מאן האלבר בון דר נאן •
אך נב דר דש איין טרויאן ער וואנד דרש ריט בור טראן •

נאן זא מן ודר קערטן ל געטש דישט ברייט • אר געלן פירק אל
אלט ל אר זיט • דער שמוכהייט אלטא וילן אין לורכנס גדין • תה
דא וול שן קונט קין דא בור אר ריט הון •

דארום וואש זא ריט ויא ארן לזאן זא בור בייש • זא וואלט ריט עשן
נאך טריכן זא ווינט אלטא הייט • דא שפראך אר מאן אלקה תה
אך וול דר נאן • ביי • נשט לעבט דש דא קין דסד לין קאשט
טראן •

הן

הון אדך דרך דרך לבר זוען דיין נעלין ספיקה • אום נבדר אל מול דש
בעשט דארום אלשט זיין ווא • דא שוויגן זא אלט שטילן בי: דש מן
רט מער אש • אום נק בור דען טעמפל דא דער כוהן גדול וואש:

אין הוב זא איר אמן אום נאך דען האל אן • דא וואשט איר הער
גט העלפן דש אדך גיוונן קאן • דא וואשט איר דייקן נסדן בישאפן
אין דער ערדן • לויט גיוונן קסדר אנא לוש אדך נאך וערדן:

זא וואשט דען אין דייקן האל ריך • ענגל דא קיין קסדר גיוונן אום
לעבן איוויק ליד • אל אדך קיין קינד גיוונן לבר העריא אמן • זא
לוש אדך איוונן לעבן אן דא ענגל דיין:

אל אדך יא שטערבן אום אל וערדן ביראבן • זא לוש אדך לבר הער
גט בור קסדר טראגן • דש נאך דער כוהן גדול נזחנה ער ניד קרט
איר לעפן נאך ער וואגן אר ריד ער רט הארט:

אין דען ועלבו צייטן וואש רט דער רטן • דש באגט בור דען טעמפל
נאמעלכן פסלאן נז ביטן • ער גדיכט אן זיינע זין דא וואשט וואש
טרוינן זיין • ער שפראך דא וואשט הין וואגן אן מן טרינקט אלהא
רט וויין:

זא שפראך לבר הער איר האטש רט רעכט בידוכט • אדך האב אן
דיק טאג קיין וויין אין אדך גבראכט • כון זייט אר דרך קיין גביא
נדארט אמן שלעכטראגן • אדך רויף בון גרושק ליד אמן שופער אן:

על דער כוהן גדול דא וואשט ער אן נאך • כון וואכט אר נערן הדין
ווא ער נא איר שפראך • גט דער אלמעכטן האט אדך דר היטן
נאגן • נא היטן נז דייקן גיש דא וואשט אדך דילין טראגן:

דא כינט ניד דא שון וואשט דען כוהן גדול • דא וואשט אדך רעכט
גביא דש הדין אדך אלנוד וואל • דא נק זא אדך אידן היט אן אר
נעלט • אלקה אומיד גינד דא טהן אדך דש ועלט:

וואר היטן גן יתה בר וואר אדך אדך טא נאגן • נק דא וואשט
וואר אדך דילין טראגן • דש קסדר וואר גבאן אפואש שטאן
נאגט • אגער אל ישרא דין נאגן וואר דקאט:

א ק א

דש וריאט זיך אלקה אומוואלט אבר נון • אין דיא שטאט שילה און
ער צור הט גטון • דער זעלבן מאן אלקה צו תצה ער דא שפראך •
זא ציהן איר ווירד אין דיא שטאט אויך •

צן שילה צו דעם טעמפל און איר הון גטון • זא שפראך צין אלקה דא
זאלט אין דיא לון • ביז דש איך האב אנטווינט מיין ליבש קינדליין • זא
זאל ער דען אין דעם טעמפל אל און דינר צין •

אלוא הון איך ענ צור הייטן דא איך גיט אום אין באט • דש ער זאלט
דין שטעט קליכן צו שילה אין דער שטאט • טרויאן שפראך אלקה זא
האב דען ווילן צין • צא היין וואו דא ווילט מיט דעם קינדליין •

זא ברוכט דא היין איר אופער דא צו צוויין שטיר • דאש האט דעש
קינדש אומער אויך בברוכט מיט איר • דא שפראך דער כוהן גדול
צו אינש לין • דא וואלט דש אופער שפכטן דש איר דעם אופער
רעכט טון •

דא שפראך שמואל דער יונג רב דאש אישט צו וויל • דש אופער מאן
שפכטן וועלכר יוד דער דא וויל • דא האט ער גרידט ווירד דען קרב
צין • אונדז דען טוט צור שולרש דש זעלבן קינדליין •

שמואל ווארד צואקן מאן וואלט איס טון דען טוט • צין וואר אונדז צין
אומער שטנדן אין צושר כוט • דא שפראך דעש קינדליש אומער על
ליבר הער און • נון האב איך אלהיא גבעטן אום דש קינדליין •

נון הוט איך גיט תבדך שאו צווערט אונדז הוט אירש בישערט • צור
געבט אירש ליבר הער זא ווערט מיין קינד דר קרט • דא ווארד דער
כוהן גדול מיט צבאה בלאדן • ער שפראך איך הון עש צור געבן
שמואל אונדז ליבן קנאבן •

דש קינד נס בידענדן על דער היילן מאן • ער שפראך איך וויל עש
לענק אלש דאש איך קאן • דא וריאט זיך אלקה אונדז תצה דיא וואל
גטון • זא כנן דיא שון תצה צור דען טעמפל שטון •

מיט אלמא צוושן אידן וואש איר הערן צול • זא וואש צו אינר כצאה
סיידט דש זעלבן אל • זא רופט מיט העלר שטיין גיט דען וויל
אד לוב • דא רכשט איך דער ערדן דין קווינציד אישט אונדז •
אין

מיין הערץ מיט גאנצער ווייזן צו דעם הערן מיין . נאָכט זיין איינזאָלן
אונזער טרעכטין . אדך ווייזט אדך מייןש נאָכאָנאָן גאָט דעברך הוט אדך
ווישן לון . דש בון מייןש און שמואל גבאָס און איש און :

בון שמואל מייןש און ווערט קומן איין און . ער אומ צין וילעהן דיא
נביאות זאגן קאן . אומ אדך צו דיין צייט הון אדך אליה גענעהן .
דש ישראל גרוש הילף ווערט געשעהן :

דש ווערט טון שמואל מיין ליבר און . גרוש הילף בון דען היידן ווערט
ער טון . ישראל דען ויל ווערדן ווערט געהולפן גלייך . דד סך איבר
לאגן בון איינש קוין גרייך :

דער ווערט הייטן ספּרירב צוועלפן איבר אל . ווען ער קומט נען
ירושלם זאג ווערט ער דען צו טאל . אן כבוד נאָכר ווערדן איר נחבן
זער . אום אדך דען יונקס ווערט צו און איר ווער :

דיין ווערט דר האגן אום ווערט צור קויפט אום ברוט . ישראל וו
ווערט געהולפן נאָכן אויש איררנוט . איין גרובא ווערט ער נאָבן
אל ישראל צו וואגן . ער אום צין ציהן און ווערדן אל דר האגן :

דא ווערט איר הער בשערן צווינף קינדליין . אל ציהן ווערדן שט
שטערבן ספּרירב דער געלן מיין . דא וואָלט דך הער דר באראן אום
לש איר צווייא לעבן . וואָש זאג איר הוט גיידט דש האב אדך איר
אלט צור געבן :

דא וואָלט אדך הער צווערט אום וואָלט איר לושן צווייא . סן האבאדך
זיבן קינד דער קינד אדך אדך וויא . סן הון אדך זיבן קינד דא צין
אל זיבן מיין . און דש דיא צווייא מיין געלן צין :

גאָט דעברך קאן וואָלט טויטן אום האבן לעבנדיק : ער האבט כדדן אין
דיא הילן אום הילפט אדך וויד דך . ער האבט דיא רייך אדך אום
דיא אראן רייך . אום האבט דיא הוהן כדד אום דרהאָלט דיא אראן
זיכלייך :

ער דר היבט דיא אראן דיא און דעם אישט לין . ער האבט דיא גרושן
הערן צין לוב אישט און צור שוויט . ער הילפט זיין לין צין ויד ער
צור שטוט . אין אבנרעט דער הילן דאש צווייא און זאג בלאט :
גאָט

קִינְט דער הייליג ווערט מאכֶן איין גרייט • דען אראן אז דען רייצן איר
קיינע ער בור גשט • ער ווערט גשיח זענדן דער קוירן הוך גבורין •
זא ווענדן אונזרא וינד זיכלוך בור לוכן •

אורלויב נאך דא וואו אום איד איר ליבר מאן • מן הודט שפראך
דער בובן גדול וואש איד אויך נאן • קִינְט דער וואש אויך העלסן אום
אויפערן וולן טון • אום וואכא קינד איר בישערן אז שמואל אויפער
ליבר וון •

זא צוהן הייט צו לאנדן אום ווארן אונז ווא • שמואל דער ויל קליין
בלב צו שילה דא • אום לערנט נאך ביהענדן דש ער וואר תורה בול •
ווא דער בובן גדול קונט דש קונט דש קינד אלש וואל •

מן ווא דער בובן גדול בן רעכטר עלטר נרא • ער היט זיין קינד קִינְט
דיק אז ער האט גטון • דער איין היט הקבר דער אנדר מקדש • זא
ווארן אליא בייד אין קִינְט דש גשט נאך אלש •

ווען מן ברוכט איין קרבן זא ווארן זא ביהענד דא • אום נאמן דש
ווייט אום ברטן עש רוא • אי מן דש קרבן ברוכט זא העטן זא עש
בור דייט • זא וואלטן עש ניט לושן וואש מן עש אין ווארד דייט •

דש ווייט איש דעם קעשיל דא וויל עש סך גוד • זא נאמן עש איט
נאמלט און אל שכלא חוט • זא וואלטן רט ווארטן ביז דש מן קִינְט יתברך
הט נאמלט • אי עש וואש גוטן דא וואש דש ווייט בור לירט •

נך מער העטן זא בינאמט דא צווען אינדיק קנאבן • ווען איין וואו
נאך אינדר קינד בעט איר קרבן וואלט האבן • זא וואש צו טבילה גאנץ
אום וואלט הייט היין • זא ווארטן זא איר איר קרבן דאש זא אושט
לאכט שטון •

אום דא העטן וואו דא קאמן הארט בן דאן • בון אין און גבלות
שלוסן בייט צו אירס מאן • דא ווארד דעם בובן גדול ויל בן אין גיט!
ער שטרעט זיכא קינד אום וואש איס בן הערצן לייט •

זא שטרף וואש בור לוכן אום האלף מן אין נאך קליין • דא לידנט אונז
שטרעט יחיד אל שכלא נאמן • אום ער וואלט מן אירעם איר ניש
אשטוט • דר סך רט איבער לאכט קאמ מענטש מן אין חוט •
שמואל

שמואל דער ויל יונק אין דעם טעמפל זאגן • דאך איך בראק דער
לויכער אז דער העל איז טאן • שמואל דער ויל ווערדא זאגן א.ס.ש.ל.י.
גוט בון דעם הייל דעם קנאבן שמואל ריין :

דא איינט דער קנאב שמואל ווא אין זיין רבי ריין • ער שטודט אויף נח
ביהענדן ער צו זינען רבי ריין • ער איז א באר אומלויף ווא זער •
ביז ער קען ער זינען איינשטער א.ס.ש.ל.י. הער :

ער שפראך ליבר הער זאגט אן וואלט איר מיין • גיא ווידר שולפן
דא ליבש קינדליין • איך האב דרך רט נרום; איך דרך שולפן ווידר ;
דא גינג דער קנאב שמואל אומלויף ניד שולפן כדר :

אז זיך כון הט גלייט שמואל דער ריין • דא ריין אקענט בון הייל אבר
שמואל שמואל • דער קנאב נאך ביהענדן אבר צו זינען רבי קס • אז
ער דיא געטש שטייט צו דעם אנדערן אומלויף כור נס :

ער שפראך ליבר איינשטער זאגט אן וואלט איר מיין • איר האט
איך מער נרום; וואלט איר וואלט דאש גול זיין • דא מערקט דער
כוהן גדול אן דעם קינדש זאגן • דא אונזערעכטין רויסט דעם
יונק קנאבן :

ער שפראך ליבר אן דא גולשט שולפן נון • ווירשטו דיא געטש שטיין
צום דריטן אומלויף בור שטון • ווא שפריך נח ביהענדן ליבר הער א מיין •
איך הויר אלזא נערן דיא הייליגן ווארט דיין :

אומ דא זיך הט גלייט דער קנאב שמואל כדר • דא ריין דיא געטש שטיין
צום דריטן אומלויף ווידר • יא שפראך דער קנאב ביהענדן ליבר הער
מיין • ווא דא הער גביטשט דאש גול אל אומלויף זיין :

דא שפראך אונזער הער געט אן וויל דיר זאגן • חסר אומפאסן ווערן
צו טוט דר שולפן • דר ניד וויל איך אדך רעכט אן אל שראל גמיין • דר
בן אמישן דר שרעקן בייד נרוש א.ס.ש.ל.י. :

ווער עש ווערט הויך דעם ווערט עש ווערן לייט • אל ער נידר דעם
זיט בור וואר גייט • דאש איך בון דער כהנה זאגט שטושן הון •
אס איין שטוך ברזש אמישן דא בעטלן נון :

א ב א

אויזר אונז אינזיקלעך אונטער עלן בירנדן • יונגיא לייט זאלן שטערבן קיין
אלטן זאל מן וינדן • אונדא דער קנאב שאמאל אין גרושן זורקן לאג • אונז
שטונד אויף מיט גרושן זורקן דא לויכטט אים דער טאג :

אונדא דער קנאב שאמאל טעט אויף דש טעמפיל טור • על דער
בוהן גדול ווארטט זיין דר בור • ער נבוסט אים מיט גיוואלטן דאש ער
אים זולט זאגן • ווש געט יתברך האט גשפרוכן דש טורשט עד אים
ביט בור זאגן :

אונדא דער בורן גדול בור נס דא ריד זאל ויל : ער שפראך אונז
הער געט מאג טון ווש ער ויל • דרנאך וואכש שאמאל אונז ווארד אין
גביא גאר • דש ווארדן אל ישראל אויבר אל גיוואר :

דר נאך ביט לאמאן אל ישראל קאמאן • אין דא שטאט שלה שאמאל ריד זאל
בור נאמאן • שאמאל דער יונג הט זער וואר • אלש דש ער זאגט
דש ווש אלש וואר :

ער שפראך איר ליבן לויט אדך זאל אויך וושן לון • גרוש הויבט
זינד זיין אונטער ישראל געטון • אונטער אונז וינדן זאל איר ביט
שטרייטן גאר • דענאך ווארד גיוואלט דער זידן שאר :

דא יודן אל גמיינ דא שטאלטן זיך צו וויר • ביא דעם שטיין ער
ווש דער זידן היר • דש הודטן אירא וינד דא זאמאן פלשתיס גענט
זאל צוהן מיט גיוואלט אין אפיקר לעט :

דא היידן אל גמיינ מאכטן זיך הר צו • דער שטרייט ווש גשווינדן
אן איינע מורקן ווא • מן זאך דא טוטן זאלן ויל מענאן בידר מאן •
ויל דער שטארקן הילדן בון ישראל קאמאן :

דרד אויף דא ערדן גאנץ טוט גשלאגן • דא בירנדן אל ישראל עמאלד
צו קלאגן • געט יתברך הוט אונז גלושן ווש איר אים האבן געטון • איר
וועלן שריין געט דער ביא אונז הון :

דא אים וינד דא טאגל בון סר דעם בערג • לויכט הילפט אונז
געט בון היאל אונז נבט אונז שטערק • זאל זעסטן הין גען
שילדען שריין דער וועלן איר הון • דא געט זיין רואמאן זעלבש
הין האט געטון :

שריין

שריין דער הייליקייט וול און אונז הער טראגן • דא טרונג אין דעם
בוהן גדול קנאבן • דא זיגן ענד קאן אין דער יודן היי • דאטרויטן
אום שריין אום וריי אטן זיך זיך :

דא הארטן עס דא פלשטיק דער יודן ורושיא וריי • דא זיגן עס
ווארדן אינעם עס וואש אין נאך לייך • זיגן שפראכן אלץ נאיינן אישט גוט
זו אין קומן • דא בון ויל מענכן היידן זיין לעבן ווערט נאמן :

דענוך וועלן איר אונז ווארן מיט שווערער שטענדיגן • אודר איר
מיטן דעם יודן אונזער טעניק זיין • נון זייט ביט דר שרוקן איר אדלן
היידן גוט • שלאגט אין טיפא וואונדן זארינטהר נאך דאש בלוט :

איר שטארקן היידן קוין מן זייט און בור זייט • דא ווארד דעם יודן
אבר אינט ווירד זייט • דא בוט מן שפיץ נאך שפיץ אום דרוקן דורך
דעם וואל • מן נאך דער יודן ואלן נאך ויל היין זו טאל :

דא ורישטן אום דא בעשטן ווארן נשלאגן טוט • ויל מענכר יוד קוין
שטונד אין ורושר נוט • דא וילן בון דעם יודן דרישיק טויגט מאן •
דא אל שווערער לזה אום הארניש טרונג אן :

חפץ אום פנחס ווארן זו טוט דר שלאגן • דער שריין ווארד נאמן
דא הוב זיך נישט קלאגן • דא זיגן דעם שריין ביינדיגן אום בורטן
אין היין דאן • דא שפראכן אל דר ביהענדן איין איש דער
וואלט מאן •

ער וואש שטארק אום קוין וריש אום אן בור זייט • זיין שווער
קרעפטיקליכן דורך שטענדיגן רינגן שנייט • דער דעם אלטא קוין ווט
שאלן נענט • ערנס דא הייליגן טאבלין מיט נואלט אין זיין העט :

אום טרונג זיגן האלט בון דאן בור וואר היך אויך דשווייזאגן • דא
מישט ער דאן ווייזן דש ער ביט ווארד דר שלאגן • ער טרונג דא
הייליגן טאבלין נאך שילא אין דאש שטאט טאג • זיין הערן ווט איר דר
שרוקן דש זאגן היך אויך בור וואר :

בייד ווייזן אום שרייטן אום ווייזן גלייך נאמן • ויל מענכר מאן אום וואר
זיך ועלברט רויסט אום שאלן • נון זאש דער בוק גדול אין דש שטאט
טאג • זיין הערן ווט איר דר שרוקן דש זאגן איר איר בור וואר :

ב ב ב

רש וק שריין דער הייליגייט הין הט גטראגן . ער בֹּרֶכֶט אין זיינע
הערצן ישראל ווער דר שלאגן . דא ער דיא שטאט הורט וויין אונ
קלאגן אלזאז זער . דא ריין ער יעמאל יבן ווש אישט הא דער מער :

ער קונט עש רש נשויאן ער ווש בֹּר בלינדט באלד . אכט אונ
נוינליך יאר וואש דער כהן גדול אלט . דא ער בֹּן שאול דיא בויזן
מער בֹּר נאס . דא וואנד ער זיין הענדא אז איס דען וואל ין
נאס :

אונ דא ער כון הורט דש דער שריין ווש ניוואן . אונ ער אין דער נויס
הענד לידר ווש קואן . ער ויל בֹּר נרושק ליד הינדד זיך אן דש טור .
דא בראך איס זיין האלדש זאג איך אויך בֹּר וואר :

דא מושט ער לידר שטערבן ווען איס זיין האלד דר בראך . דא הוב
זיך אן נרוש קלאגן ווער דען יואר זאך . ער ווש ורוס אונ בידר דאש
זאג איך אויך בֹּר וואר . ער האט רעכט גריכט ישראל נאנדר וירליך
יאר :

כון טרוג זיין סמר סחם ווייב בֹּן רעכט אין קינדליין . זיא קלאגט
יעמאל יבן אוינא שוועגד איין . אונ איין ליבראן דען איך ור לולן הון .
זיא מושט בֹּר נרושק ליד לו קינדן ון :

זיא ניוואן איין שונן ון דראן דא אויך בֹּר שיד . דא טרוישטן זיא דיא
ארויט אונ ון דקט אין דעס ליד . זיא זייטן אל נאיינן דא וולט דך וואל
נהאבן . דא הושט איין כהן גדול זער איין שונן קנאבן :

זיא שפראך דש קינד גל הייטן א כבוד . דא ווס דש לידר ישראל רש
ויל גר ה . דא טוייאדשטן אונ דיא בעשטן דיא זיין אל דר שלאגן .
דא שטארב אויך דיא ורויא אין דעס זעלבן קלאגן :

ישראל ווארד בינאמונג א כ וואש אונטר טון . דא היידן אונ דיא
קלאגט אשטן זיא לו הערן הון . כון הטוען דיא קל זאגט דען היילן
שריין נהאמן . זיא שפראך אל נאיינן ער ווערט אנש עבן קואן :

אין ארש נוסט הויש ווש ער אין נאר גרעכט . נעם ארן דאן שטאלטן
דא אין טלעכט . אין דער שטאט אשדד וואו ווש זיא נאגט . איין
שטאט אלזאז גטן אין דער היידן לאנד :

צו אורנש דא עש טאנט דש דיא לויט זולטן אויף שטון • אונז צו ארם
נעמט איר בעטהויז נון • דאן וואס נעמאלן כידר אויף דש לנד צור דען
שריין • זא שטאלטן אין הר וידר דא ער פפאלן צו זיין •

דא טושט זיך אנערעכט שפראכן דיא היידן דא • דא זולט ניט כידר
מאלן אדר איר ווערדן בלא • דעש אנדרן אורטן בינדרן זא אבר צו נון •
זא צוסן איר אבנעט לין אבר אויף דעם פלן •

זיין הויפט אונז זיין הענר ווארן איס אב נשלאמ • אונז לאמ אויף דער
שוועלן דיא היידן בינדרן צו קלאמ • דא שפראכן דיא היידן דיא שוועלן
אונז היילן זיין • דארום דש איר דאן אויף איר הוט נליטן פיין •

דארום הון דיא פלישדעם דער הער נטון • ווער אין איר געטט הויט
וול שרייטן אנדר נון • דער טורשט ניט דאך טרעטן אויף דא שוועלן
ער אונז הין אויבר שרייטן • דאש האכטן דיא פלישדעם אין דען
נעלבן צייטן •

דרכוך ווארדן דיא פלישדעם בון געט יתברך הרט נשלאמ • זא נואוון
ויל פלוטרן דיא אונזשטן זא אויך טראמ • אונז ווען זא וואלטן שאייטן אונז
אירן שטול גנן הון • דא בינדרן אין דיא אונזשטן אין דיא לויכר צו נון •

זא צו בישן אין איר נידערס ציס צחת שלוסן זא אין איין • זא נאמנאר
איין בויז ענר זא קירטן אונז דיא שוויין • דא שפראכן אל נייאייק וואס זול
אונז דער יודן געט • אן אונז איס אין דאן ליינט ער ציס שפוט •

דא נעמטן זא בון אשדוד חך אירן הערן נאר • דא שפראכן לייבן
הערן לויט אונז ווערדן נואר • וואר איר איר דער יודן שריין מלן ביינן •
טוט איר אונז איר וואלט צוירט אין נויארט בון היק •

דא שפראכן עש דיא הערן עש הוט אין לעכט צא שמוכט • דש איר
און נע נאמנאר אונז הויפט שטאט ניט האבן גברוכט • דא צוירט און
אין גנן נאמנאר איר הויפט שטאט • אונז אונז באלד דער וואס צו
דעם טור אין טראט •

דא ווארדן זא נשלאמ אונז שדוד וואס נשעהן • ויל מענך האט אין גע
זיין לויט נעהן • בון אונז אונז ויין באלטן קאמאן זא אין נוט • זא
ויל צו דער ערדן א. ב. ווארן נאר באלד טוט •

צא ב ב דא

זא שיקטן שריין קטש בון נַת נַת עקרון • דא שריאן זא אל נַהייקאן
דעם פֿולן • ווש זא אונש דער יודן קטש ווערט אונש שלאקט טוט •
דא נַתן עש דא היידן אבר אינש זו רוט :

איר וואלן דען שריין זענדן דען זורן אין דא נעך • ווישטן איר ווא
איר אין גאטן זענדן דאש אונש נישט נַשעך • זא זענדטן נאך דען
קוזן אונש נאך דען וויין דראט • זא שפראכן ליבן הערן נַעבט אונש
אויסארן רוט :

אונדש איר דש אונקליך נויארט ווערן אב קואן • אונדש דאש דא זורן
אירן שריין ווערד העטן נַנוואן • דא שפראכן עש דא וויין איר וועלן
אויך וואלן זאמן • דש איר גאט ביזעהן אב אויך קטש הוט נַשלאקט •
איר גאט אונדש וויין בון רוטש קלר קלדיין • אונדש קליך אונדש בלאטן
אין איין קליין שריין • דש זאט איר דען זורן זו בעשרוכן נַעבן • זא
ווערט אויך קטש דר דרן אונדש ווערט אויך לושן לעבן :

אונדש זענדט דען שריין אויף איין נוייאן וואמן • צוואו קיא זאט איר
דארן בינדן דא קעלבר הון נַטראמן • דא קעלבר גאט איר בינדן הינטן
אן דש הויז • דא קיא גאט איר טרייבן מיט דעם וואמן אויז :

נַן זא בון אירן קינדן דען רעכטן וועג צו נון • דר בייא גאט איר מערקן
דש עש קטש יתברך הוט נַטון • נון זא כט דען רעכטן וועג אונדש נַען
הין אונדש הער • זא הוט עש קטש כטון דיין אונדש זאט טווער :

דר בייא גאט איר מערקן דא ווארהייט דר קעגן אונדש זעהן • עש אישם
נַירשט אין אונקליך דש אונדש אישט נַשעהן • נַען זא דען רעכטן וועג
אין בית שמש לאנד • זא הוט אונדש קטש נַשלאקט אונדש אונדש נַזאנט :

דא דר דען הערן אל נַבילן וואל • זא שיקטן צו דען הויטן דא קיא
אן האלן זא • דא קעלבר ווארן בונדן הינטן אן דש הויז • דא קיא
ווארדן נַטריבן מיט דעם וואמן איש :

דא קיא נַתן קליך דען רעכטן וועג • אן דורשט דא כט וויין ווער
זא נַקשטען • זא לובטן קטש מיט שטאן אין איר שפראך זא
נַרש • זא נַתן נַען בית לחם דא רעכט לאנדא שטרוש :

דא

דא עש דיא היידן זאהן זא ווידר קערטן דוא · דיא בון בית שאש
ווארדן דעש שריינט ורוא · זא ווארן אויף דעס וועלד דא אין דש קורן
שנייד · דא זא דען שריין זאהן דא ווארן זא דר ורייאט ·

זא ווארן אלי באר בוש אונ לוסן בארהויבט דאר · זא הובן בון דען
ומען דיא לווין שריין נאר · דיא קיז ווארדן נשעכט אונט אופער
דאר נטראק דא הובן זא לז שטוקן דען זעלבן כוויאן וואקן ·

זא בוכדן אין דען לעדן אונזל אויזן קלריין · אונזל אונזל דער פלישטיק
לעד שטיט אונ דורכער מוכטן נייז · דיא היידן ווארן נהיילט בון איר
נרושן שווער · אונ דען בון בית שאש ניקן עש אויך רט לער ·

דא זא דען שריין אלזא באר הויבטן הטן גנעהן · דארום דען זעלבן
לויטן ויל ליד ווש נשעהן · איר ווארן ויל נשטורבן נואלן אין דען טאן ·
ויל מער ווען בוינפלץ מאן ·

דא שפראכן אל דיא לויט מיר וועלן אין רט בייא אונש הון · דא ליטן
זא אירא בוסן גין ווען קרית יערס נון · דאש זא אין וולטן זאקן דער
שריין אישט וודר קואן · דען אונש דא פלישטיק אים שטרייט האבן
ניכואן ·

וואלט איר אין ביהאלטן אונש עש אויך וואל אן לעס · דא קאמן עז דא
לויט בון קרית יערס · זא בויטן שריין קוטש אין דיא שטט נבעה אין
הויש אבייב דא ווארן זא זיין ורוא ·

ווער אופער אויף וואלט ברענגן דאש מושט לז גבעה נשעהן · שילה
ווארד בור שטויט דש וויל איך אויך בור יעהן · דאש ווערט אלזא
לאמן איך מיין וואל צודילץ יאר · ישראל ורום ווארן דש נאך איך אויך
בור וואר ·

אין דען זעלבן צייטן טאמאל איין ריכטר ווש · מיט אלזא ורושר
ורואקייט שפראך דער נביא דש · ישראל אל נייאן איך וויל אויך
ורואקייט לערס · איר ואלט מיט נאנזוס הערלן לז קט וודר קערן ·

זא דינטן מיט נאנזוס הערלן דען אלמעכטיגן קט · דא שפראך דער
נביא טאמאל חנואלט מיינס ראט · זאמאל אל ישראל אין דיא שטאט
מנשה · איך וויל קט וואס אונז ביטן דש מארן זא אל ורוא ·

דא

דא זא נען מלכה קאמ אן דא נאמין . דא לויט קאמאן צו דעם רעכט
צו דעם נביא רין . דא בינדן דא היידן אין אירן שטיטן נאמן .
ישראל זיין נאמאלט איר וועלן זא דרשלאמן :

דא הון זיך לעבט נאמאלט אומ וועלן אין אונזר לאנט . דא נאמאלט זיך
דא היידן אל צו האנט . דא צוהן זיך דא היידן נען מלכה אויבר אל .
זיך הוב צו בידן זיין אכנשט אומ גרוסער שאל :

דא צורכטן זיך דא יודן צו דען היידן זיך . זא ווארן אויף דא קואן
מיט איינע גרושן הר . זא שפראכן ליבר שמואל כון טא ישראל וואל .
אומ ביט גיט יתברך דען הערן דשער אונש העלפן זאל :

שמואל דער נביא ברוכט איין הרבן דאר . דא נען עש דא יודן מיט
דען היידן אנפיר . דא ווארד דער נביא שמואל בון גיט יתברך
נאמערט . בון ישראל וועגן ווש ער האט ביגערט :

דא היידן דא דא ווארן דא שטראמן אל נאמין . צו מלכה אן דער
אויאר מיט אירן בליאן שטיין . דא ליט גיט הוידן איין שטיק אלומ
שווער . דש זא צו טואלט ווארן אומ וואהן היין אומ הער .

דא דש דא יודן נאהן דא ווארן באר ברייט . אומ ליפן צו מלכה
אירא שווערער דא היידן שנייד . זא שולמן ויל מענכן היידן צו
טוט . דש ועלד ווש געעלט בון אייטל בלוט רוט :

דא אושטן עש דא היידן ווארן אומ שטרעבן . וואש זא אין האטן
נענאן דאש אושטן דא אין וודר נעבן . אומ טראשטן ריט מער קואן
אן דער יודן לאנד . זא האטן בייא אין דר ווארן ביד לאשטראוס
אויך שאנד :

שמואל דער נביא צוואנג זא מיט נאמאלט . אומ דא מן דער נביא שמואל
ווש ווארד אלט . דש ער ריט מער בון שטאט קאנטן . צו רכטן אל
ישראל ווער צו האט גטון :

דא וועלט ער זיין צוועיטן אביא אומ יואל . אין דא שטאט באר שבע
צו רכטן ישראל . דש דא גאט רכטן אומ הוידן גלייך . דשן גרושן יא
דען קליינן ארעם אומ רייך :

דא

דא ריכטטן דיא צוויין הערן: ישראל נשאלעכט. אומ ווער אין געלט וואלט
געבן דער הט אל מולט רעכט. דא זייטן אל ישראל שמואל דעם גדיא
צו. זיא שפראכן ליבר שמואל דיין וויין דיין רט אנדא:

זיא האבן אין אדעם הערלעך רט דיא ורוואקייט דיין. אומ טויגן אונטער
ישראל רט ריכטער צו זיין. איר ביטן דרך גמיינע הער כון טוא וואו וואל.
אומ מאך אונש איין קוינע דער אונש ריכטן אל:

דיא ריד גיילען נאך אויבן שמואל דעם וויין וואנער. דש זיא איין קוינע
הישן דונקט אין ויל צו שווער. ווען ישראל קוינע אשט געט יתברך
אין זיינע טרון. אומ זיא וואלן איין אנדערן קוינע הון:

דא באט דער גדיא שמואל צו געט יתברך אלומא שון. דש ער אין געלט ווא
געבן ווש זיא הטן געטן. דא געטוירט אונטער טרעכטיין שמואל אין דעם
זאכן. דא וואלט זיא גיווערן אומ אין איין קוינע מאכן.

דא וואלט אין אבר צור זאגן דעם קויניש גשיכט רעכטן אומא ויל.
דאש איין קוינע אל מולט טוט וואש ער ויל. דא שפראך דער גדיא
שמואל איך וויל זיא ווישן לון. ווא דער קוינע רעכטן ווערט געטן:

ער צווינגט זיא מיט גומאלט אומ טוט ווש ער ויל. ער ווערט איך און
צווינגט דש ווערט איך דונקן ויל. ווש אים וואל געהאלט דש ווערט ער
אלש געמאן. דש טוט ער מיט גומאלט אומ דארף זיך עש רט שטען:

זיא שפראכן אל גמיינע איר אוישן איין קוינע הון. אל צוילקר אויף ערדן
האבן עש און געטן. דא שפראך דער גדיא שמואל זיא געט הייס
וודר. איך וויל אויך איין קוינע זוכן דער דא אשט ורום אומ בידר:

אין דעם געלבן זייטן איין אומ ווש שמואל געט. אין דעם ורום אומ
בידער אין געהאלט. ער ווש ורום און אוישן שון אומ וואל געטן. קיינער
אונטער אל ישראל קונט אים רט אונטער דא אכשילן:

ער ווש איין דעם קוינע איר האבן אין צור געט. שמואל צוין געהאלט
גשאלעכט בון געהאלט איש דעם אומ. ער ווש ורום אומ בידר דר
און אוישן שון: קיינער אונטער אל ישראל קונט אים רט אונטער דא
אכשילן:

צו ג ב דא

קיש דעם ווערדן הערן דעם ווט נישטען ליד . ער הט איין מול צור
נארן דיא זאלן אויף דער וויד . דא שפראך ער צו דעם דעם קיין . איד
וול דך ווישן לן ווש דאמלשט טון :

דאמלשט דיא זאלן זוכן ביזש דאס זיא קאכשט וינדן . אונז ניס מיט
דיד איין בון דש הירטן קינדן . עש גוכט דער הילד שאלו דיא זאלן
דא . אן דעם בערן אפירק זיא וואר אנדרש ווא :

זיא גוכט זיא אין לאנד שליש דא ווארן זיא אויך ניכט . ער גוכט זיא
אין לאנד שעלי זין גוכן ווש איין וויכט . ער גוכט זיא אין לאנד ברכין
אז מיר הון ור מואן . ער קונט זיא רט דר נארן וואו זיא וואר היין קואן :
דא זיא נען לוי קאן נען ראה אין דיא שטט . דער ווערד הילד שאלו צו
זינען גייען טראט . ער שפראך ליבר גייען מיר וועלן הייס היין נארן .
מיין וואטר וול וועקן מיר זין אויך צור לורן :

ער מוש זיך דער זאלן צור וועטן אונז שטיל נידאטן . אונז אין זינען
הערקן דיא זאלן קלאטן . דא ענטוורט אים זין גייען הער איד אויך
נאטן קאן . עש אשט דאס צו ראה נאר אין הייליך מאן :

ער אשט נכנט שאלו ווש ער נאנט דש אשט וואר . ורונט אין כאך
דער זאלן ער נאנט אונז ביא איינע הור . דא ענטוורט אים שאלו
איד הון אים כשט צו נעבן . גל איד אים כשט שענקן ווא אשט עש
אים כישט עבן :

דא ענטוורט אים זין גייען איד האב איין טעוך זיבר קליין . דאס
שענקט אים ליבר הער דעם הייליגן מאן ריין . דא ריד שאלו אלס
ומל גביל . ער שפראך אויף מיין שבושה איד דיד בולן וול :

דא נאנט זיא נאר ביהענדן נען ראה אין דיא שטאט . דא דער הער
שאלו דיא שטעט אויף טראט . דא וואנד ער אויף דעם בערן אין
ברוינדליין דאס ווש קאלט . דר ביא ווארן יונק ורויאן דיא ווארן וואל
נישטאט :

דא נאנט אונז הולטן וואשר נען ראה אין דיא שטאט . דער זידל הילד
שאלו דיא יונק ורויאן באט . דש זיא אים גולטן נאטן דיא רעכטן מער :
אוב דער גבא שאלו אין דער שטאט ווער :

דא

דא זיא האטן געשן אים זאלן שלום נון • שאמאל שפראך צו שאול דא
זאלט וואו אויף שטון • איך וויל דירש גלייך זאגן ונט הוט איך צו דיר
צואנט • דא זאלט דא קרון טראגן אויבר אל • ישראל לאנדא :

דעם מורנעט דא עס טאגט שאמאל היש שאול אויף שטון • שטיא אויף
שאל עס אישט צייט צו נון • זיא נאכן מיט אנדער ביז צו ענדא דער
שטאט • שאמאל דער גביא שאול נאר זער באט :

דא זאלט דעם קנאב זענדן אונלונשן נון • גנט ית דעם אלמעכטיגן
בוטשאפט וויל איך דיר ווישן לון • דער קנאב נאכן הייס ציין שטרוט
אונדא ער בון איס קאס • שאמאל דער גביא אין קרוינליין מיט איל
ער כאס :

ער ניש דש איל אויבר הויבט שאול • אונד קושט אין מיט נאנליס
הערן אונד וואלט איס זא וואל • ער שפראך ונט יתברך הוט גיאלבט
שאול דעם הערן מיין • אויבר אל • ישראל זאלטו איין קוינציין :

ווען דא נון קואשט צו דאל נאבן • זא וינדשטו צוון מאקדא ווערדן
דיר : נון • דין וואט וואנדא דא איגלן זא נאר אין קורלר ורישט : ער
אינט מן דא זישט צור לוכן ער ווישט כט וואו דא בישט :

ווען דא נון קואשט צו פאלן תבור • זא וינדשטו אבר דריא מאק דש
זאן איך דיר צור וואר • אינד טראנט דריא ציקליין דער אנדער דער
טראנט וויין • דער דרשט טראנט דריא אייב ברוט דא אישט אלד דין :

זא ווערדן דד עש נעבן זא כראש בון אינד האנט • זא קואשט דעם
גבעה אין דש היילין לאנדא • דעם קואט איין שר גביאס דא זאן איך
אויך צור וואר • זא ווערשטו וואך איין גביא נאנל אפן וואר :

ווען דיר טון וישענה אל דד מיין • דאך ביא זאלטו גידענקן דש דא
אין קוינצן זאלט זיין • אונד זאלט דיר הער מאכן קוינציריך צואנט •
זא ווערשטו דעם איין קוינצן צוועלט צאן דעם לאנדא :

ווען דא צו גלגל צו שטריטן ווערשט אויף שטון • זיבן טאג זאלטו
מיין ווארטן אונד לט דש אפער שטון • דא זאלט עש כט אויף ברענגן
ביז דש איך קום צו דיר • זיבן נאנצא טאג זאלטו ווארטן איר :
מאלויבא

אורליב נאס קויכין שאול אום נכנ היימהין דא . ווש אים שמואל האט
גיאנט דש גיטאך אים אלש אומא . ער נאנט אויך גביאונת אין דער
גביאנס לאנד . דא וואונדערטן זיך אל דא לויט דא און בור הטן קאנט :

דש ער ווש איין גביא אום ווייט נאך בנערט . דא שפראכן דא לויט
ער אישט ער אלש וואל ווערט . דא שפראך אברש אונקלן שאול ווש
איד בור שטון . וואו איר זייט גואענן דש וול איד איין ווישן הון :

ער שפראך איד זוכט דא איין איד אום איין גינעל . דא איד זאגט
קונט וינדן דא נכנ איד לו שמואל . נאך איר אויף דיין טריאן ווש ליט
ער זיך בור שטון . דא הוט אן זא גיבונדן האט ער איד ווישן לון :

ער וואלט אים רכטש נאך בון קויכיש גישיכט . ער שטאט זיך אלומא
זער . ער טעט און וואשט ער בון רכטש . דא ער מן ווש הייס קומן
בא וואר וול איד אויך נאך . ער האכט אים קושטליך קליידר דא
וואלט דער קויכין טראגן :

דאך נאך נאך ביהענדן שמואל באטן אויש נאנט . דא לויט גלטן קומן
נמן אלספה אין דש לאנד . דא זא נמן אלספה קאמאן ער שפראך איד וול
אויך נאך . איר וועלן נלל ווערען ווער דא קרון וול טראגן :

אונטער דעם לועלן גשלעכטן איד נולל מערען וול . אויף גשלעכט
גביאן דש נולל גיול . דא ווארן גשלעכט גביאן נולל אונטער אין . דא
גיביל עש אויף שאול דער ווש גלוסן הין :

ער הט זיך בור בארן ער הילט עש בור איין שפוט . דא אן אין ריט
קונט וינדן דא ליט אן וראקן גיט . וואו אן אין קונט וינדן וראקט אן אויף
דעם שריין . גיט שפראך אין דער קאמא דא אונטער קליידר זיין :

זא לוסן דאך ביהענדן אום ברוכטן דעם ווערדן אן . ער ווש הויכ
ווען אל דש בולק בון דער אכשיל אן . קיינער אונטער גיטאל קונט אים
אונטער דא אכשיל אן . דא שפראך דער גביא שמואל איד וול אויך
ווישן לון :

זעכט איר דש גיט הוט בנערט אן דינס ווערדן אן . ער אישט קיינער
אונטער דעם וואל דער אים גלייך קאן . דא שפראכן אל שמואל דער
קויכין א זאמא עבן . ידלר קויכין שמואל איט אידן אוישט ארלעבן :

דא, 111 C

דא זאגט אים שמואל דש קוינץש רעכט • דאך נאך זאגט ער לי אלץ
ישראל נשאלעכט • שמואל דעם ווערדן הערן דעם וויס היינאן נאך • ויל
לויט בון ישראל וואלן דעם קוינץ נאך :

זא שניקטן דעם קוינץ לי שטוייאך דש נאכס ער נאך שון • מן ואסדא
און ויל לויט דיא וואלטן דעם קוינץ ליט הון • זא וואלטן אין ליט האבן
אום ווארן זין ליט ווא • דער קוינץ שווייג שטיל אום וואלט עש ליט
רעכטן דא :

אין דעם זעלבן לייטן דא וויס אין עמון זאגט • איין קוינץ איין הער
דער וויס נאכט • ער זאגט און ויל אלץ זאגט אין דעם איר •
אם נאך בור גיש געט איר איינס גרושן דיר :

אין דעם זאגט ישראל וויס אין לענדליין קליין • ער וואלט דש זאגט
בלייבן דיא שטיט אל גלייך • זא שפראכן אל גלייך וויס האבן איר
ווערדן דא געטן • ויל שטא אונזש לויטן בלייבן איר וועלן דא בור אין
הערן הון •

דא שפראך דער קוינץ מוז וואלט איר איין דינר זין • איך לויט אויך
לעבן איר איר אירשט ליידין פין • דעם מאכן אין דעם זאגט ויל מן דש
רעכט איין איש שטעבן • ליט שמוכדייט אום ליט שטא דא ויל איך ישראל
בור שפראכן :

דא שפראך ליב הער זא ווארט אונזש זיבן טאג • איר וועלן בוטן
געבן אב אב אונזש העלפן איר • ויל מן אונזש ליט העלפן זא דין
איר דיר זא • אום וויס אונזש וואל ליידין שפראכן דא דא :

דא זאגטן זא איר בוטן אין דיא שטאט גבולה • דא עש דיא לויט
הערטן זא ווייטן אלזא הא • דא דער קוינץ שמואל בון דעם זעלד
קאס • אום וויס ער דיא בוטן מער בור נאכס :

דער קוינץ דער וויס זורכט זין זורן דער וויס גרוש • דש עש זין
געדא אלץ זער בור דירש • דא לייט ער ליט דעם אונזשן דא ער זא זאגט
ער שטאן דא ליט זוריא שטוקן איר זינר איינער האגט :

ער שיקט דיא זעלבן שטיק איר דעם בוטן דיא דא ווארן • ער
שפראך ליט הון אום זאגט אין איינס זורן • דא זאגט אלזא זאגטן אום
קאס ליט איר הער • וועלד ליט וויל קומן דעם איר זיכט ליט שווער :
זין

זיין ויד שלאן איך איס צו שטיין גא ווערט ער ענ גיוואר . דא קאמ
בון ישראל ויל שטארקא מאכן דאך . דא לנד דער קוינץ שאול מיט
זינעם וואלך אן . דרייאטל הונדערט טויזנט אפ דריישיק טויזנט אן :

ער שפראך צו דעם בוסן כון זאגט אויערער שטאט . מורען ווען דיא זון
אויף געט גא מאך איך עמון מאט . דא נאכן הן דיא בוסן אפ זאגט
עש אגא . זא ורייאטן זיך נאך זערן אפ ווארן אלי דא .

זא שפראכן קוינץ סאט אן וויל אונז העלפן ניכט . מורען קומן איד צו
דיר ווש אונז דארום נשיכט . אפ ווילשטו אונז דען צוואגן מיט איינר
בויג לויג . גא שרייאן איר ציטר וואפן אויזא אונזער רעכטן אויג :

אפ מורעןש דא ענ טאגט אפ דא ביא זון אויף שטאך . דער ווערדא
קוינץ שאול דש נאגן היר דורך בראך . דא שלאגן עש דיא יודן עמון
וואלך און צאל . דיא טויערשטן אפ דא בעשטן ווארפן זא הן צו טל :

דער אידל קוינץ שאול האט דש בעשט גיטן . אן ואנדערט צוון מאן
ביא אנערשטן . זא האטן זא דר שלאגן אפ בון איינדר צו
שפרייט . סאט ווש קולוהן דש ווש דען זידן לידא :

אן קונט דיא טוטן זיכערט נליין . דא שפראכן אל ישראל איר וועלן
אונז דר ווילן בון נאנטס אונזרן הערלעך דיין ווערדן אן . בון אל אונזרן
זינדן ער אונז וואל העלפן קאן :

אן זל אונז דיא לויט צייג דיא ווידר דען קוינץ הן גיטן . איר וועלן זא
דר שלאגן דש זא וואלטן שאול רט צו איר קוינץ הן . ער קונט אן
רט ניהעלפן האבן זא אין נדוכט . אפ האבן אונזער הערן קיין
שעקונדן רט נבראכט :

קיין שפראך קוינץ שאול דש זל רט זיין . קיין יודן זל אן שיען דורך
דען ווילן איין . גיט יתברך שמו הוט אונז ניהעלפן אל גיין . דארום
וויל איך רט לושן טיטן דער זידן קיין :

דא נאכן דער נביא שאול צו ישראל שטון . ער שפראך איר וועלן
מיט ורידן צו דעם גלגל גן . איר וועלן אונז דר ווילן אונזרן קוינץ דא
זא טעטן עש אל גערן אפ ווארן אל וואל :

זא ורייאטן זיך בון הערלעך דער קוינץ אפ זיין הער . דא שפראך
דער נביא שאול איך וויל אייך זאגן מער . גיט אישט אונז קוינץ דען
הט איר צו שאעכט . איך זאגן אייך צו וואל איר הט גיטן אונזעכט

אך נב אויך אין וואר זייך דש אירש אוישט זעהן . דאש איין גרוש
וואנדד ווערט געשעהן . דאן טיינט אינט גער אום אישט גרוש הי' .
אך וויל צו געט רוסן עש קומט דונדד אום בלי' .

אי דער גבא שמואל דש ווארט אויש געפראך . צור דונדד אום צור
בלי' קיין מענטש קיין שטיין געשאך . דא שפראכן זאט שמואל דא
גלשט צור אונט ביטן . אדא אישט אל אול דיין אלטער זיטן :

דא שפראך דער גבא שמואל אך וויל עש האלט ביט לון . אום אויך
וויל אך ביטן זא אך צור האב געטון . דינט געט הייבך דענע הערן
זא לישט ער אויך נישט . ווער אימער דינט דער ווערט אלש אין
וויכט :

דער אדל קוינע שאלו הט כא קיין ווינד געטון . מן וואלט דער קוינע
שאלו דריי טויזנט שטארקד מאכן בייא אימער הון . אבר דא אהרן
ישראל אל גמיינ . דא לישט ער זיין אל ווידר הייט :

ער לישט זא אל זיין הייט אין איר הויש . מיט דען דריי טויזנט נאך
דער קוינע אויש . צוויי טויזנט נאך דער קוינע דא . אום דאש היין
טויזנט נאך ער הייבט אין דא שטאט געבא :

מן וואלטן ער דא היידן אבר געוואלט זיין . אום זאנען זיך מיט געוואלט
גען געבא אין . הייבט דער יונג קוינע זאכ זיין מאן . איר שווערער
ביינען זא צו וואשן אום טעטן הארשט אן :

אום שולן זא צו שטוקן אין דער זעלבן שטאנד צו געבא אין דער שטט .
אל ס'שטיק לייט ווער צווייארט אין היין טראט . דא דא מער דר שולן
דש דא ס'שטיק ווערן דר שולן . דאש וואלטן זא דען יודן נישט צור
טראט :

דא לישט דער קוינע שאלו בלונ אין הייז הוק . וואל איין רייך אום
אומ ווער איר האט געווארן . דער גל באלד קומן גען גל אל דאש
לאט . דא ס'שטיק אל גמיינ ווארדן אן גראנט :

דא צוהן דא היידן נאך דרא גען גל . זא צוהן מיט געוואלט מיט איינע
גרושן שאל . מיט דרייסיק טויזנט דרייטער מיט שטאהל וואל ביקלייט .
אום זעבש טויזנט ריטד קלון און צור לייט :

דער

דא שפראך דער גבאי שמואל איר זיין נאך ויל דא היין . זא קוין לויבר
מאכן אום ועלשן דיר דיין זין . אויך אישט געט יתברך לויבר אן טוא זיין
גבוט . מען דש אן ברענגט קרבנות אום ויל אופסר הוט .

דא שפראך דער קוינץ שאול איה האב אונרעכט געטון . איך ביט געט
דען הערן מיין גיכר זול ער לון . זיין גבוט הון איך לויברוכן בור
שטיא איך וואל אן דיר . איך ויל איין אופסר ברענגן שמואל נע מיט
איר :

שמואל שפראך לוי שאול דוא ביטט איין גיכער . מיט דיר ויל איך
לט גען דיין גען אישט איר אונאער . אויף שטוכדא דער גבאי שמואל
אום וואלט היין וועק גען . דא ביינדיג אן שאול אום וואלט אן געט לון :

ער ביינדיג אן בייא זינס גערן אום לויש איס דען פסעלר זיין . דא
לויכט שמואל אום שפראך דש זול איין ווארלייך זיין : דער דיר לוי
היישט דיין פסעלר דיין קוינדיג וואש ער הון . דענוך שפראך
דער קוינץ וואלש איך אויך לט גען :

דוא גלשט איך הויט אירן אום נע מיט איר היין דאן . הא אישט אל
ישראל מענכר בידראן . בור מינס ואלך ישראל זולשטוואר קיין
טאנד אן טען . דא גען דער גבאי שמואל מיט שאול קש גען :

דא שפראך שאול לוי שמואל לויבר הערא מיין . איך ויל קוינץ אג
טען דען געאנגן מיין . אן בורט דען קוינץ אג געווארן בור שאול
דראט . דא שפראך דער קוינץ אג אויף דש ביטן טוט :

איך וואש לוי שטערבן איך וואל דיר קענן קאן . דא אנטווערט איס
שמואל דער ויל הייליג אמן . ווא האבן דיר דא אדואן א לוידי געטון
דש דוא דען מאק אב שנידשט דא וינר דא דא הון :

דא שולן אן ויד שטעקן אן דא ערדן טיף . דא בון אן דא לוי אומנט
דען הענער אן באלד ריף . אן באלד איס הענר אום בויש אן אקלייך
שטעקן איינש . אן ליש דא שטעקן שנעל אג באלד לוי רייש :

דא גען דער גבאי שמואל אן זיין הייש גען געה . שאול וענט נד
וידר אן דא שטאט געה . דא וואלט דער גבאי שמואל מאנד לוי
שמואל זכריד . אום טרויערט אל זיין לעב טאג אקס דען קוינדיג :

דא דא דא

דא שפראך גיט יתברך צו שמואל דא אלטע דיין טרווארן לון • אונ
דען קויכען שאל אדך וויל אין דרך כית הון • נע הין נען בית לחם צו ישי
דעם דינע מיין • אום זאלב דא איין קויכען בון דען מיין זיין •

דעם דר שראך שמואל וואו טאר אדך דש גיטון • ווערט עש שאל
אין מיין לעבן מוש אדך לון • דא שפראך גיט יתברך צו שמואל דא
זאלט עש כמנט וואן • שפראך דא ווילטט אין קרבן נען בית
לחם טרען •

אויף שטונדא דער נביא שמואל איט איינע יאמר גרוש • ער נען נען
בית לחם דא רייז אין זער ור דרוש • דא דר שראך עש דא לויט
דא זא אין וואהן • דש עש כוויארט גיט זיין ווש וויל דער הייליג וון •

ער שפראך אדך וויל שעכטן אין אופער צו גיט • איר זאלט איט איר
עשן מיין ולייט אום מיין ברוט • ער פרייאט ישי אונ זיין וון זא זאלטן
איט אים עשן • ער קס איט אל זיין מיין און אין האט ער בור נעשן •

דער הויטע זינען וואר אויף דעם ועלד דא שוף • ישי איט זיין מיין
נען שמואל צו הויף • דער ערשט גיש אליאב איין דעם אלזא גיט •
דא אין דר נאך שמואל ער נדאכט אין זינען מוט •

דער מוט זיין איין קויכען ער אישט מנהיט ואל • איין העלד ורוס אום
שטארק דש דך אדך אן אים וואל • זיין שפראך אונזר הער גיט אדך
וול אין כית הון • ער אישט נעך נאכיק דארום זא לוש אין שטון •

דא קאכט דך אדך וואל אדך דיין נביאות הוט אין מוט • דא
קאכט כית מער ודשן דען אדך דך ורשלוש • דא שפראך שמואל
צו ישי גיט וול דען כית הון • דא זאלט אל דיין וון בור אדך לושן וון •

ער ליש זיין וון אל בור דען נביא וון • דא שפראך דער נביא שמואל
גיט יתברך וויל דינע קיין הון • האשט קיין וון מער דש לוש אדך ור
שטון • עש כראט אדך רעכט וואונדער דש דא דען רעכטן כית ווילטט
הר בוירטון •

דא שפראך ישי צו שמואל אדך האב נאך אייך אין • אויף דען ועלד
ביי דען שופר מוט ער אל מול אונגן • דא שפראך דער נביא
שמואל דש זיין אמדרא מער • איר וועלן נאך כית עשן ביז דש ער
דא אדך קואט הער •

דא קאמ דער קנאב וואו זיך אין דש הויז צו גוין . דא שפראך ענט
הערך צו שמואל דא וואלט באלד אויף שטון . דין יאמ קנאבן וואס
זאלן זי האלט . אין קויפן אויבר ישראל אום אויבר לויט אום אחד :

דא נאך דער גביא שמואל בול איל זיין הארן . אום זאלט דוד דען
יומם זיין ברוידן טעט עש זאכן . דא גינג דער גביא שמואל בון דאן
וואס זיך גינג . אין זיין הויש גען רמה ער בור שמואל וואך :

דא בון וואו שטאמט ווען ישי אום זיין גינדא . דש דוד וואלט זיין
אין קויפן אויבר ישראל גינדא . דר נאך ווארד אין גביא בוד דער
יומם זיין . אום דא גביא גאנג בון שמואל קאמ :

נאך אפט קאמ קויפן שמואל איין אונזין אן . צוואו שטאמט אורד מער
וואו שטאמט דער אמן . דא שפראך עש זיין קנעכטן איר געבן דר אין
ראט . דא וואלט איין אן לושן זוכן דער ענט זיין שפיל האט :

ווען אויך ליבר הער אין אונזין קואט אן . זא ווא ער איין דער
הארפען שפילן דער עש וואל קאן . זא ווערט איר וודר ווילד דער
אונזין ווערט אויך לון . דא שפראך דער קויפן שמואל איר וול דין
הון :

דא ענטווארטן אים ביהענדן זיין קנעכט אום ווארן . איר וויש אין
דעם קויפן אים יאמ . איר דער קורן . אורקל אום הארפען אל זיין
שפיל קאן ער וואל . ער שפראך צו זיין קנעכטן אן אין ברענגן וואל :
וואו וואל אן אין וידן דש וואלט איר בור שטון . ער שפראך גען בית
לחם וואלט צו ישי . דוד זיין יונגער ווארן עש אלא וואל . בון
אורקל אום בון הארפען אום אורקל זיין שפיל :

דא נאנט דער קויפן שמואל צו ישי בון . שיק איר הער באלד דוד זיין
ינגסטן זון . דא שיקט ישי שמואל זיין זון דראט . יאמ אין גלידן
איר איר נויט גביאן ברוש :

אום אין לעבן איר וויין ער איר אים נאנט . אום אין וויש
זיין טרונן ער אין זיין האט . אום דא דער קנאב זא זיך
דעם קויפן קאמ . ווען ער וואר אומדאן זיין הארפען ער דא נאמ :
זא ווא בון

אומ דונט אלזא גישן דש טעט דעם קויכין וואל . זיין און זין מושט ער
לשן אום בור כנן אים אל מול . דא שיקט דער קויכין בוסן לו ישי אין
זיין הויש . בירד וול אדך ביהאלטן ביא איר אל מול אין איינס הויש :

ער נבאלט איר וואל בון הערצן אדך הון דען קנאבן הולט . אומוול אין
רט נעבן אום או גרש גולט . ווען איר דוד הובירט איין קליינא שטונד
ווא ווערט אדך אל מול נאנד :

דא זאמלטן זיך דא היידן אבר אומא ויל . או זאנט אין דעם איר און
זאל אום און זיל . איין ויל גרושש הר צווישן שבה אומעניקה לאנט .
דא קאמן דער היידן ויל איין נראנט :

קויכין שאל אום זיין הילדן וואורדן עש נואר . ישראל זאמלטן זיך נען
אלה אדן ויל גרוש שאר . דא לאמ עש דיא פלשתיק אויף איינס בערן
ווא הק . אויף איינס אמדן בערן שאל גיט אין טוך :

איינ צוויין הוהן בערן זא ווארן כט לו שיידן : איין טאל ווש צווישן דען
יודן אומדען היידן . זא ריכטן זיך צו שטרייטן או אונש דש בוך הוט
גשרבן . אד איינר דען אמדן העט נערן בור טריבן :

איר וואלן זא לשן שטרייטן זא ריכטן זיך נער אן . איר וואלן וואומד
זינן בון איינס קליינס מאן . דער קויכין שפראך צו בירד דא זאמלט
הייט הין וון . אום הייט דיינר ברודר דרייא צו איר וון :

אום הייט דיינר ברודר קומן דרייא . דא שטערקשטן אום דא
בעשטן דא אסדר וון זיין ורייא . דא ווילן זאמלט דא בלייבן ביא
דעם מאט דין . ביאדך הון בור טריבן דא היידן דא הא זיין :

בירד דער זינן זיכר כט לש . ער כנן לו זיינס מאט או אין דער קויכין
הי . ישי שיקט דרייא זין אין דען שטרייט היינ . דא מושט בירד
אין ווילן ביא דען שופן זיין :

ער ווירט וליש קלייבן זינס מאט דא שוף . איין בער אלזא וולדן
איש רעפ וואלד לוף . ער כס איין גוט שוף אום טרונ עש דא הין . דש
בירד דעם בירד אין זינס דההן זין :

בער

בער אונגהייער דיר זייד ווידר זייט . ווילט דוא איין וואטר חויבן עש
אויש דיר ווערדן לייט . איין וואטר הוט אהרד ערבן אכט קוצר מאן .
ער נעם זיין קרוואן שטעקן אום לייף דען בערן אן :

ער שלונג דען גרושן בערן מיט זייד קרוואן קרוקן . איין שטרייך ווא
גשוירנדן מיטן אויף זיין קרוקן . דש אימ דער שטעקן לוסטוקן בראך .
דוד דער קליינע עש כט גערן נאך :

דער בער ווארף דש שוף ווייט איש זינעס מונד . ער לייף אן דען
קנאבן לודער זעלבן שטונד . דוד לוקט בון דער ערדן דרייט שטיין
ווא גרוש . נאך מיט גרושן קרעפטן ער אויף דען בערן שוש :

ער ווארף דעם בערן גשוירנדן דען שטיין אויף זיין טאך . דש דער
שטיין לוד קליינע שטוקן בראך . דוד דער קליינע שפראך לוד דעם בערן
וואלשטו כט חויבן איינעס וואטר דיא שוף גערן :

זא זיין כון בור דיר זיכר איך הון דך דר רישן . איין שוף אלטא קליינע
הושט דוא הערט גבישן . דער קנאב נאך בהענדן ווידר לוד דען שופן
לויף . דא קאס איין גרושן לויזא אום טרוך איס דין איין שוף :

דש בור דרוש בון הערלן דען ויל ווערדן קנאבן . אום קאן איך קיין
רוא בור דען בויזן טירן האבן . ער נאס איין גרושיא שטאנק דיא וואש
דיק אום לאנג . נאך מיט גרושן קרעפטן ער דא אויף דען לויזאן
שוואנג :

ער שלונג איס אויף זיין קרוקן איין אונגבויטן שלאג . דאש דער לויזא ווא
גרש בור איס גשטראקט לאג . ער איינט ערהט דען לויזאן נאגן לוד
טוט גשלאגן . אויף שפראנג דער לויזא אום לייף אן דען קנאבן :

דר לויזא וואש דר לויזנט אום שרייט איש גרושק לוקן . זא שטרייט
מיט אהרד דיא לויזן איש דר קרוקן . דער לויזא שלונג גשוירנדן אויף
דען יוקן מאן . דש איס דש חוט בלוט איבער דיא אוקן דאן :

איך איין דוא וואלשט לודען שפראך דער קליינע הלט . איין שטיין אומ
גרשן ער איס איש דר וולט . ער ווארף ווא קרעפט קלעם אויף דען
לויזאן גרוש . דש איס דש חוט בלוט איבער זיין אוקן אב וואש :

ד ה ד ר ע

דער ליזא ווש נאך דר לוינט אום שפראך און דען מאן. און דען
הינדשטן בוישן לוי עראין ווידר אן. דא שפראך דוד דער קליין
אויש לורנען אום. ווילט דא אים איר רינגן דש דוקט איד זין גוט.
ער אנטר לוי דען ליזא אום ביינאך אין בייא דען הארן. אום ווארף
אין לודער ערדן דש טעט דעם ליזאן לודן. דער ליזא שפראך ווידר
און איך אום בייש דען יונגן הארט. זין שטארקא לין ער אדער אנדער
שפארט:

דש בור דרוש דען קנאבן אין זינען אום. דער ליזא ווש זא שטארק
דש ווש דעם קנאבן ליט גוט. דער קנאב ברוכט דען ליזאן אין גרוש.
פיין. ער אשט אין אים בידן הענדן בייא דעם שלונד זין:

דער קנאב הט ניוואונן דער ליזא ווש אונקנאט. ער שטאלט דך און
דען ליזאן אום שלונן אין בארד לודט. טייכל אלזא שטארקן דוא
הושט איד גברוכט אין גוט. איד האב דיר וואל בור גלטן דיין בויזא
אישטוט:

דא ליש זך דוד היילן ביז ער ווארד געלד. מער ווען דריישיק טאן
אש ער ניווענן וואנד. דא ער כון ווש גהיילט נאכן כון. דא שפראך
יש לוד לוד לוד זון:

אך וול ריך ועגדן לודען ברוידן דיין. גערן שפראך דוד לוד אטר
אין. דא שפראך יש לוד זא ווא גיהענדן. אום שפראך לוד דיין
ברוידן דש זיא זון ועגדן:

אין וויברן ליט דש זיא זין ברייט. אום זיא אום קעמן אין דער היידן
טערייט. דש אירא וויבר כט דורפטן חלינה הען. גערן שפראך
הער דוד אטר דש זיא גטון:

עש אשט הויט וילדן טאן דש דער שטרייט הוב אן. דארום זא
גלטו שוין וויא עש אין איהן זון. ברענגן אין אין אום גריבן נאכטן אום
גיהן ברוט. אום וואן זיא אום אין כישט מער טוט גוט:

אום ליהן קעט טראן אין דש היי היי. הוקטן דעם שטארקן אום דען
איהן זין. דוד טעט ביהענדן ווש אין זין וואטר היש. דא שוין אום
איד דא גיישן ער איינעם אנדערן הירטן ליש:

דוד

בזר טעט ביהענדן אזאם זיין וואטר האט גייעט • ער נאמט מיט אים
איין שווערט דש שטאהל שנייט • ער שפרדאך אויף איין טרויאק עש
זול איר רט מער נישעהן • דאש איך וול איין שטרייט וואן שווערט
ביזעהן :

מן לושן איר בוד דען קליינן נון לו רעכער מוש • אונ וואלן וואנדער נאמן
בון איינער ריזן גרוש • ישראל אונ דיא סלישטיק נמן אנדער נמן • אויף
נאמן הוהן בערמן דש טאל ווש טיף גבון •

זיא וואורען אונ שושן כמנט וואלט אין דש טאל • דא קאמאן דא היידן
גידרוקן מיט איינער גרושן שאל • אין ריש ווש ווא גרוש דער ווש גלויז
גכאט • ער ווש דר לזהן אין דער פלישטיק לאנט :

ער ווש שטארק אונ גרוש מער ווען זעכש אילן הוך • לו שטארמאן אונ
לו זעכטן ווש דעמערין נוך • ער טרון אויף זיינער הויבט איין גרושן
קופערן הוט • דאר לו טרון ער איין פאלזיר בון שטאהל נוט :

אויף דען ריטן ווארן גשלאמט בלעכן • דש דיא שארפען פסיל רט הר
דורך קוכטן שטעכן • דיא ריטן ווארן געהערט נאך גער • וואל בוינף
האנדערט פסוכט ווארן דש פאלזיר שווער :

איין קופערן שילט זיין אכשיל דעק וואש • דען טרון ער אויף דער
אכשילן בוד וואר זאך אויך דש • ווש טרון ער אויף זייער אכשילן
איין שטאנך דיא ווש אל וואס • אונ דיק אונ לאכא אל איין זעגל בויס :

בארנא דער שטאנן איין איין גרוש נמן • זעכש הונדערט פסוכט דש
שפיט איין ווארן • ער טרון אן זייער זייטן איין ויל גרוש שווערט •
דש ווש רט לו שעלן און ווש עש שווערט :

גלייט דער רין לויט דרך זיין העלמ גרוש • זיין קראכט אונ גרושא
שטערק ווש גאר און געש • איר יודן איר זייט נארן ווש וואלט איר הבן
אן • וואלט איר מיט אונש שטרייטן איר ויל קליינא מאן :

אונ זייט דעמוך דיא בעשטן דעש קויניש שאולש קעכט • לו אל
זיין נויטן זייט איר אים גרעכט • איר הט אן אל זיין חסדן דש בעשט
גטא • דר גילט אויש אויך אלן איין דער איר טאד בשטון :

אך

אך בין איין שלעכטער פֿאָלגט אַז איין אנדער האָט . דר ווילט אונטער
אויך אַלץ איין דער איך טאָר בישטון . אַלץ איך אַלץ איין זיין אונטער
שטרייטן . זאָל אַלץ ער וויל דער טוטן דז וועלן איך אונטער שטון :

אמ דאָרט וואָלץ יִשְׂרָאֵל וואָהן דען ריזן אַן . אומ זיין גרושיא שטערק
וואָל אַלץ וואָהן זיין דאָן . דער ריז טעט בֹּר שטעלן אַלץ אומ
זיין אַן . ער שפּראַך דאָ וואָל שטערקן דאָ כאַנט אַלץ קאָן :

דער ריז קאָט מיט וואָל אַלץ טאָן זיין אַלץ . דש אונטער אַלץ דש
אונטער ווען אַן קִדְמָה שטעט אַלץ אַלץ . מיט שטעלן אַלץ מיט שטעלן
נאָכער ווילן טאָן . אַלץ אַלץ יִשְׂרָאֵל זיין דען היידן אַלץ :

אַלץ דער קויפֿן אַלץ אַלץ דש ער זיין האָלט ווער ער זיין .
דער דאָרט שטעלן דען ריזן דען וויל אַלץ אַלץ ווייז . דער וויל
ווי דער זיין נאָך שטעלן אַלץ . ער אומ אַלץ ביי דאָ זיין אַלץ דער
ווי אַלץ האָב דש אַלץ :

אומ וואָל ער נעמט דאָרט אַלץ דש וויל ער בֹּן אַלץ . אומ דש קויפֿן
שטעלן אַלץ אַלץ זיין . דער דער קויפֿן אַלץ דעם וואָל אַלץ קאָט .
דש וואָל אַלץ זיין אַלץ דש אַלץ דש אַלץ :

דער דער וויל זיין אַלץ דען אַלץ וואָל . ער טרונ אַן זיין זיין
אין שטעלן דש וואָל אַלץ . אין איין נעמט דש שטעלן אַלץ
דען . ער קאָט זיין ביי דען אומ אַלץ וואָל אַלץ אַלץ :

דער שטעלן וואָל שטעלן דאָ שטעלן אין דעם שטעלן . דאָ קאָט
אומ אַלץ אַלץ אַלץ אַלץ ביי דען זיין . ער שטעלן אַלץ אַלץ דש
קויפֿן אַלץ זיין . דש וואָל אַלץ בון דאָן אַלץ דען בערן דען דאָן :

דער ביי דען אַלץ דען דען שטעלן דאָ . דאָ אַלץ אַלץ דאָ
אַלץ וואָל דער קויפֿן שטעלן . וואָל אַלץ אַלץ דען דען ריזן
דש טאָן . אומ וואָל ער אַלץ בון שטעלן גרוש האַרש טרונ :

דש דאָרט דער דער יונג אַלץ וואָל דער דער גאָל דאָ . ער שפּראַך
אַלץ אַלץ דאָ ביי אַלץ שטעלן דאָ . וואָל אַלץ דעם אַלץ דער
דען ריזן אַלץ . אַלץ אַלץ זיין ביי דען דאָרט :

דא

דא שפראך קוינץ חזקיה מן ליבר טרוטר ועטר איין . ווט זייך וול
איר גוט געבן דש איך גענט זאל זיין . אונד דש איך ווערד גען אין דש
בית האקדש אס דרין טאג . איך ביט דך גער. דו איר דש זאג .

דא שפראך דער גביא הב דיר דש זייך . דו שטעלסט דך גלייך אז
וואלט איך דך לייכן . ווען דיר גוט דש זייך ווערט טון . דש דער
שאטן אויבר דען זיינר ווערט גן :

זעהן גאנצ שטרך ווערט דיא זון אויבר גן . אונד דער טאג ווערט
קורצער אונד גאנצ זעהן שטונד שטון . חזקיה שפראך עש דוכט איך
זיין גאר גרינג . יא דש ווער וואל גרושר דש דער שאטן הינטר זך גינג
דא רופט ישעיה דער גביא ט דעם אלמעכטן גוט . ווט דש זייך
גישעהן אונד חזקיה גרעט הוט . ווען עש אישט דיר דוך אלס אישט דו
קאנשט אין וואל גווערן . דו מער לו וואל ביהענדא מער דען אייר קן
גיןערן :

אונד גינג דער שאטן זעהן שטאפסיל הינטר זך . גלייך ביא קוינץ
חזקיה שטין ביהענט אונד גרינגליך . דא ווט דער טאג לענגער זעהן
שטאט . חזקיה גינג אין הויש גוט אונד ווט מן גאנץ געזאגט :

דא חזקיה וואט שטארב דער דא היש גאט . ווען דער גאנץ טאג
מוארט טואו שענה לאנג ווט . דש מן אין רט גאט קאמט ווען ער עש
צור שולט העט . אינזאט ווט ער מן לענגער אונד ווט מן ווערד וועט :

דא חזקיה ווט געזאגט ישעיה טוכט ער דא נאך . דא חש איז גוואר
פולליל אונד הט אין איר דל טאמ . חסד ביה ווט איר נאמט דש אדרון
אערק . אונד ווט איר נאמט אונד ווארן אונד איר ווערד :

מון ווט איין רייכר קוינץ דער היש בראך באלדן . זיין מאג העט
גיהיישן באלדן אים לאנט בכל טרונ ער דיא קרמ . ער הט איז דען
ער אש דרייט שטונט אויף דען טאג . אונד ווען ער הט געשען ער ווערד
דער גאט :

אונד אלס דען ווערד ביז דיא גאט שאלד דריי . דרייט שטאט נאך
אייטאן שטונד ער ווערד אויף אייטאן . אונד ער דען שפאלדן ורט
אונד וואל גאט . איז וואל גאט ער נאך דער נאך דער גווארדיט
אונד i e

אס דא ער איז שטוד וואל בון זיך בעט . אס דא נאך שולן דריי
אז ער בראכט העט . דא הט ער גליך איין נישטלט אז וואלט ער ווידר
טאן . וויט וויט דש זיין ער וואלט אז זיין קעכט דר שלאגן :

הט איר מיך לושן ש'לופן דיא נאכט ווידר הרמס. איך האב ענ אייך
מאר אער איך זיארט ווען. (לשט איר מיך ש'לופן ביז אונ' דען
אנדען מארגן. ענ שטענדן אל זיין קענעכט און נרושן ארען :

בַּנְעֲדִיב הָעַר דַּעַר קוֹיִנְן אַר וְאַלְט אַוִּיךְ כִּטּוֹר עֲנֵהוּ • ווִיר זאַןן אַסִּיךְ
דִּיא זאַך ווִיא אַסִּיך אַשֶׁט גִּישְׁעָהוּ • דִּז דאַ בֶּוֹן דַּעַר זאַןן הוּט זיך הִיטֶר
זיך בִּיקֶרֶט • דַּעַר קוֹיִנְן שפּירך עזאַטט אִיין וואַנְדֶּר ווער הוּט דַּשׁ
אַעַר נִהוֹרֶט :

ווער אישט א מעכטיג דער עש קאן וודר קערן : איך וואלט עש
נערן וודן אט וואלט אין אדך אירן : זא שפראכן ליבר הער ענ אישט
קוינץ חזקה גיט : דער אס אט אונס ליבן ברויזן דוט :

אויך זאגט דא אים וואס יחזקיה ווער געווען קראנק. אום ווער וויר
געט דאס וואס ער געט. דאס וואס ער געט. דאס וואס ער געט.
קען ער יחזקיה וויל אויך זאגן. אום וויל דאס וואס ער געט.

פר איט אימז נא ברייטן נאך איין שטאק פרייגט. דען ער דעמ קויכט
חזקה אין נען ירושלים זאגט. ער איט אימז איין ברב שרייבן אום
דער העב יך און אן. ורד נא קויכט חזקה דעמ הך נאטבן אן:

אם איד ויד לו זינען נאך אים דוואס דער היינטיגער שטאט אים
שריב אים דאס וואס ער איז געווען אים דאס דיא ברייט ווארן א
דאס דער ביי דיא ברייט טראגן דער קוינען דיא און קענען דער
וואס נאך קאנען.

ער היש פֿאַר גאנץ יאָר און דיין אַברשטער קאַנזלער ער וויל . אונזער וויל
דעם באַטן נאָך דעם טעגלעכעם יאָר . מיט אַלעם וואָס וויל ער טאָן
קומט דעם באַטן ווידער . און וויל באַד דעם קורצן אַווייז דאָ קראַכדער :

ער שפראך געשייך קינד אדך בן דיין שטודיר קנעכט : דיין נומד
האט און שרייב נאך אדעכט : דו הוטט קינד ח'ק'ה און שרייב
סיד נט : יד דוד רט וודר ארט אין שמוט :

ווא באר דער קינד' ב'העך איז אדער בריב שר'יבן . אסר זעלט

גַּם בָּר אִם לֹא עָשׂה אֱלֹהִים בְּלִיבָן . אִיט דעם העט ער בֹּר דינט דא
כְּבֹד־נֶלֶךְ . וואוואל ערוווש דעש גלויבן אין רעכטער קעלער :

דש אין גַּם אַמט לֹא קוֹרִיך אַיבֶר דא וועלט גלן . איר ווערט הינט נאך
וואל הוילן ווא ער גב דא שגלן . אא קאמאן דא באטן לֹא קוֹרִיך חֲזָקָה .
ער אפפֿינג דא וואל נאך אירן אפֿט ווש אירר ארא :

ער ביזט אין גרוש איר זין ש'ן ער אין וויין וואלט . אנער אדך טעט
בון זיבֿר אומ בון גולט . אומ בון גולט באומטיש איל אפֿט אדך אידל
גשטיין . ער ווז אין זין ש'ן בון גרושט ביז לֹא קליין :

אומ זין קושטליכא קרדענלן אין זינר גוואלט . אפֿט בון אפֿט לֹא
הויבֿש' לִירֶחֶן א מערג וואלט . ווען דיר קורבן חֲזָקָה ווש אַיבֶר דא
אושן ריד . אין דער נאכטן וועלט אפֿט אפֿט מן רט זין גלייך :

ווש דער קורבן ספֿארבֿה הט דעם נאכטן עולם גומאן . דש ווש אלש
חֲזָקָה אין זין גוואלט קומן . ער לֹא דא בוטן לִידֶן א נאך איר גרושן
לֹב . מן הט דא וואל גארט מער ווען איר נאכ :

דא קאמ דער גבֿיא יענה לֹא דעם קורבן חֲזָקָה היינן . ברוך הבא
ליבֿר וועט ווש וולט אפֿט אפֿט . רכש שפֿראך דער גבֿיא אדך וואלט
דיך ורום . ווער זין דא לֹא דא לֹא דא זין גלעם :

דער גבֿיא שטעלט זך גלייך אפֿט בון רכש ווש וואלט . חֲזָקָה גולט
אפֿט האבן געטוורט אפֿט בליך גולט . מין ליבֿר וועט יענה דא
ווייטט ער דא וואל . דא ענטוורט אפֿט חֲזָקָה האפֿרטן לֹא דעם
זעלבֿיגן מאל :

עש הט אין מעכטיג קורבן אין דעם בלישן לאנט . לֹא איר גשקט
זין באטן א ווער לֹא האנט . ער הט בון איינע לֹב ול הוילן אפֿט דא
גלן . אדך האב דא ווער גארט אשט געווארן ביז איינע זין :

מן מין וועט שפֿראך דער גבֿיא יענה . וואל לֹא דעם ארא קורבן
דער ווש געט חֲזָקָה . ווש האבן דא דאך געוועהן אין דייכֿט הויז . אדך
וואל טען גען וושן אדך גע הויז :

דא שפֿראך קורבן חֲזָקָה אדך האב אין טען לִידֶן מאל האבן איינע הויז
ווש אדך האב אין איין . עש אשט געווען דאך א קליין אדך
הב

הב עש אין חרץ • דא האבן מיך זער גלובט אום הוך צופריין :
 נון שפראך דער כביא עש אישט מיר אינקליכן לייך • דש מאן איך
 וואל שפרעכן איין אייט • גלשטו און לויט ארן דיאדא רט זין
 בון יזרן גשלעכט • ליבר ועטר חזקה דו הושט רט גטון רעכט :
 און הוט גוט שפראכן עש ווערט דער טאן קואן • דו דיר אין דיינס
 הויש • אל דש דייין ווערט גנואן • אום ווש דייין עלטרן האבן לאנג און
 גהאלטן • דיא בור דיר זיין גוועגן אום אויך יא דיא אלטן :
 דש ווערט קויניג בבל אלס בון הינ בורן • מן ווערט דך נאר שלעכט
 איין אום אומרדן לט שטוין • אום דייין קינד דיא בון דיר ווערדן
 קואן • גען בבל ווערדן יא גבדיט אום דיר ווערדן יא גנואן :
 רט דיא אלר אינשטן ווען דיא בעשטן לואר • איך וויל דיר יא נעמן
 יא איך בור וואר • יא זיין נאך רט גבורן דראל אום חכמה אום אייטאל
 אום עזרה • דיא ווערדן לט בבל דיין ווא גוואלט דיר דש דא •
 אין פלשט קויניג בבל יא דינר אוישן זיין • אין אנדר מול גוא לוש דייין
 ווייב מער שענקן איין • דו הושט יא זער גאדט אום דייין ווייב לושן
 הוצירן • מן ליבר ועטר חזקה ווא שפען דיר דיא האלץ ברין :
 דא ענטווארט אים חזקה וידר דו ליבר ועטר אום שוועהר איין • ווש
 גוט הוט גרעט דו און וואל זיין • אן גוט וול איך רט בור לאן דיא וויל
 איך לעב • איך הויף אן זיין דר באראונג איין ורד ער מיר נעב :
 אום דש גשיכט בור ווארהייט רט אין איינס טאן • איך וויל מירש אויז
 איינס הערנן אז דער גרינקליכר שלאגן חזקה ווש איין אומר קויניג
 אז ער אכט גיין בון אים שרייבן דיא בויכר בעשר ווען וויין :
 ער גלט זיין גוועגן גשיח עש הוט אין ווערן גוועלט • אום ווארעם
 עש רט גשטק דא בון אישט וול א העלט • דוך טריב ער בייא זיינס
 לעבן וול וואסער אום שטערק • אום געלט בון מענכרלייך בון
 אנדרלייך ווערק :
 אום ווא ער אכט טאך אום וול שטארק גרעבן • אום דש דש וושר גינג
 דרך יושלם נאך עבן • אום איך בור דעם קויניג אשור ער דיא
 שטט וואל בזוארט • עש הט און איך גרויט איין רער ועלובן ווארט :
 דש ער

דש ער אי וואס נאמען הופערטן אים עלזש הט גערבן • זון זינר
נרושן וואקייט האבן דיא בויער ויל גשרבן • דער קוינרן יחזקיה
שטארב דא איט נרושן אירן • אום אין דא ווינטן דיא לויט ראנט
קאט אין עש וויארן :

דאמאן אין טרון זא נראב ויל איכל ואלק אום איר אים גיטאך • אדך קאן
עש נטר דר זילן דער נרושן ווידרין נך • אן לינט אין זאאברשט אויער
אלי קוירמן נראבן • אום אין יאארטן אק אום אויך קנאבן :

אן גיטווינט דען דיא אלטן ווער קאן עש אלט דר זאמן • זין אן
אנשה וואר זא קוינרן דר נאך אין קורלן טאמן • ער וואס זאנעלן יאר אלט
טיאר עלטר אוש ער מערן • דא הוב ער אן זא ווי קיין גיט דען הערן

ער וואס בוינן אום פוינפלדן יאר קוינרן זין אוטר היט חסדי ביה • עש
נאיל אויביל אין גיטט אוימן זין בויז ווערן דא • ער וואס זין אויביל זאנר
אלז בויז ער דא טעט • ער ליט אים נישט גיטאמן א האלף אויך קיין בעט

אן גאלט עש בילד נטר שרייבן דא בון זא הוידן זא • אן גאלט בייא שפל
נעמן דרום אן עש טא • דש זא מערקן ווער ווידר גיט טוט • דש
ען אים דין זא לעלט נטר איט געט נאך נט :

ער טעט גלייך ווא דיא בולדך דיא ישראל בור טריבן הט • זין
בויברייא וואס א נרוש אן אושט עש אים גיטטן • ווען ער מארט
האט בון איינע אפגוט • דעם וואלט ער דין אום נך אים דישט
האפטן בוט :

אל דיא אופערשטא ער דא ווידר בויאט • דיא יחזקיה הט זא ברוך
ווא וועבן העט ער עש גיטרויט • אויף זין אן אנשה דש ער גאלט זין
בויזא און נאך • קיין אפגוט וואלט ער בור שלותן ווא ער נדיארט זיין
ווארד נאמאר :

ער דינט דען לענדן בויאן אן קוינרן יחזקיה הט גיטן • זא אל הר דעש
היילש גינט ער נך שון • ער בויאט אפערשטא אין דש הויט בון
גיט • דא זין הייליגליכר נאמן געלבש אק נראמט הוט :

ער בויאט אפערשטא זא אל דעש היילשן היי • אן ביידין הוב דש
בית האקדש עט וואס אים אין קליין איר • ער ליט אים בילד אקדש
הט ווידר ענלעט נאך גיטטאלט • זא ליידי גיט דעם הערן זין אנט ווא
א מעגין וואלט :

בן גרושן שווער ב'ד' דש ו'ל טויזנט מן מושטן עש האלטן • ב'ד' נאך
גרושן שווער מושטן דא צו שפלטן • אל טאן ל'ש ער עש טראגן ה'ן אים
הער • דארויבר שטארבן ו'ל לוי'ט הויר צו ווש טעט ער מער :

ער ל'ש זין מן אים טאכט אים ב'וייאר אויבר וארן • ער טרייב גרוש
צ'דברייא ער וואלט זיך רט שפארן • ער מ'כט אים אים י'דעז ווער קן
עש אל'ש דר שרייבן • ער ל'ש אים ר'כש אב מן ווש ער וואלט טרייבן :

ער ל'ש ג'טש נאמאן אי'ש מעקן אוי'ן אלן ספ'ר תורות • אים ל'ש אן דיא
שטט שרייבן נאמאן דער עבודה זרות • נאך ל'ש ער דריין שרייבן
אדרתן ל'ן גאט • ביי'ד זינר שוועשטער אים אומער אים ביי'א וועמ
ער וואלט :

ער לאן ביי'א זינר שוועשטער ער טעט ווש אים נידל • ל'ש זעהן
שפראך ז'גשה ווער איר ווארן וול • ער שטעלט אן הוי' ג'טש דש
אמווערדיק ב'ד' • דש אי'ט דען ויר נישטאלט מ'גשה דער וול'ד :

דש ג'טש האט נישטפראכ'ן צו צויד אים צו ש'איה זינכ'ן ווא • אוי'ן דש ב'ת
האקדש וול אדך איין איר טון • אוי'ן דיא שטט ר'ושל'ם דיא דא אי'שט
נאמען ג'דעכט • אדך האב דיא אי'ש דר ווילט אוי'ן דעמ'ן יודישן נישטלעכט
אדך וול ישראל רט ור וואקל'ן אי'ש אירק לאנט • אן ווי'ט אן דיא איין
תורה ווערדן האלטן צו האנט • וויא אדך עש איינע קנעכט מ'גשה
האב נ'באטן • דא וואן רט דין דען מאלשן אפ'קען :

ל'ט ל'ש ר'דן צו מ'גשה אים צו דעמ'ן מאל'ן נאמ'ן • טוט אדך אב ב'ון דען
א'סדן אים מ'כט אדך וודר ריין • וואלט איר נעק'ן אן אוי'ך שולדיג זיין •
דיא נ'ב'אט שטרום'ן דיא הרט עש נ'כנ'ן אן צו איינע איר ח'ין :

אם צו דעמ'ן אדרון וודר אים דיא העטן זיך רט דרום ג'ווענט • עש
קם זיין על'טער אומער ווש י'שעיה נ'כעט • ל'בש ער'דל מ'גשה ל'ש
דך שטרום'ן • אדך ב'רכט ביי'א ש'בועה דו ווערשט עזר ש'לום :

אם ל'ש דך נ'דריאן דו האט ג'טש מוש • מן שפריכט מ'זיר טון אי'שט
זיין ג'טש ב'וש • מ'גשה ווש נאכריק אים וואלט אן דר ש'לום דער על'טער
ומ'ג'ר ל'ף ה'ן וועק מ'גשה ל'ש אים נ'יך יאמ'ן :

דער

דער אלט מן לויז היז וואל אין דען וואלד . אים קונט נט ווייטער אום
שליף אין איינעם בויס דער הט אין שפלט . מנשה יאנע איס נאך מיט
אל זיינע ביינען . אים ליט דען גרושן בויס מיטן בון אכנדר זענן .

דער עלטר וואטר אושט שטערבן קיט זיאמט גיך לאנט . ווען דא קאמ
אין ווארד בביא אים אים עלנוש זאנט . זא שרייב ער אין אן אים ליט
אין טויטן . אום ברוכט ער זי ליט דא אין גרושן טויטן :

מן קונט דיא לויט רט גילן דיא ער אל אים ברוכט . ער טעט אל
בויברייא דיא ער נויארט גרוכט . אום בור בויט אל יודן זא אומשטן
זיין אל אכנעלטן . זא הטן עש בור דינט אים ווארן ווערט ט שעלטן :
דרום שפראך קיט דער הער אין הער אויבר ישראל . אך וול אויבר
זכא אים ישראל ברענגן אין גרוש אום געלט . ווער עש ווערט הודן
דעם ווערדן דא אומן קלינגן . זא ווערדן אויבר וויינן וול זא אנטנט
דינג :

אך וול איין ירושלים בייג דיא שמוך בון שארון . אים דש גיזדעט בון
אחאב ולייך ווארנענן לון . אך על אב ורשן ירושלים אר זי וול אך
קורלן גלייך . ווא איין שטול וול אך זא אום שטידלן אר הילף אין
אנטוויכט .

דז אנטדשט נום אוברשטן אך וול איין ערבא בור לושן . אך וול זא
אונט דיא וינט גאנץ אום גר ור שטושן . זא גלן ווערדן ט שמוכהיט
אום נז שחיד . ווא זא נויארט זיין אן ווייט אן אליא לאנט .

זא האבן אל אום דש בויז אין איינן אויפן גטון . זינט הער בון אלדירס
דש אך זא איש גלזון הון ביז אויף דען דעיג טאן . האבן זא עש
רט גלושן . אום ווש טריב מנשה דער איד דער גרושן :

ער בור בויט דיא יודן אום ויל ער דר ארט . דש דיא טוטן גרייכטן
אין ירושלים בון ארט ט ארט . אום אויך אדריא גרוש ווערד דיא
ער טעט בון טאן ט טאן . דא בון שטעט ויל גשרבן ווער שרייבן אן

עש קאמן דיא הערן בון בבל דיא קוינץ אשור הט גינעט . זא דאמן
קוינץ מנשה אום באנדן אים בויט אים העט . אום שלום אין מיט
נעמלן אום דישטלן אום באנדן אין מיט איין . אום בויטן אין געט בבל
מן

אין בינד אים טווייזן :

אן פייניקט אין זער אומזוש זיין לון אומרעכט • אן גינג מיט אים אומ
שווייליך אום גאר שלעכט • אן קאן עש מיט דר שרייבן אלס דש אן
אם טעט • עש ווש אלס לזווערגאז ער עש וואל ור דינט העט :

עש גינג אים אן דען קורפיל אים ווש וויאזו אומ • ער שרייאן אן אל
זיין אפגער דיא ער הילט בורנט • וויא ער זאדר דוכט אומער רינד
אום אומער שופן וויא לאנג ער שרייא דיא ווארן אל אנטשלוסן :

ער רוכט אויף דען אפגט מולך וולשטו מיר מיט בייא שטון • האב
אך דיר דוך וואל דינט מיט רייטן אום מיט וון • ווען ער לאנג שריי זיין
שרייאן וואר איין ווכט • וועלט איר איד אל לושן קינד האן אים כיכט
דא שרייא ער אויף דען גרושן וילן דער דא לזו שאן הויזן שטעט • וויא
לאנגזל אך לידן אך דיר עש מיט לזו גטרויט העט • אום געכט אן אל
היין ליד דש איד איינר יכט אומר זיך • אום הויף איר היין ליבר
אפגט אום דיא ברוך בון עבריד :

ער שרייא דיא אל אן איר עטליך הונדרט • דש איר קינד ענטוורט
איד דש זער וואונדרט • אך האב אויך זער גדינט עש אישט אלס
בגד לארן • איר לושט איד שטעקן הינטן אום בארן :

דיא שווען אל שטיל ווא איין שטוק • אום קוכטן אומל ענטוורטן אז איין
גייט אומל איין באך • דוך זיין דיא אומל מיין ווער דען געלביגן אפגט
גטרויט • אן אומל דוך דר בייא קוכן איין רוב אומל איין קרויט •

אנשה שפדך היין גוט האבן איד ור לושן • אך האב איד זער גיארט
אן דיא אום אין זיין גנושן • ווען דער גרוש ילר דרע הוט איד זער
ביטרוגן • אך האב איד בון דען רעכטן גיט ית הין וועק גלגן :

ער שפדך לזס אלל לעצטן נון וול גר זאן יא • דש איד היין וואטר הוט
גלערנט איש דער גשרבן תורה • ווען עז אישט דיר ליד זא שרייא
גוט אן • דער קאן דיר וואל העלסן בור אידראן :

הילפט ער מיר מיט זא אישט עז אייטל לזן • אום ווש איד היין וואטר
הוט גלערנט אישט אייטל טרוג • ער שרייא לזרעס רעכטן גוט ית
ליבר גוט • בון ישראל הויף איר איש איינר נוט :

ער שרייא זער לז גוט מיט איינע גשריא איין ביטרוג • דש זיך היאל
אום

דא ענטוורטן איך דיא לויט איר האבן דיר עש ב'ור גייט . דעש
קויניש שאול טוכט אשט אים צו ווייב ברייט . אומ זיינש וואר
גיינדא וול אן ורייא הון . אומ ווש ער געלט טאר אומן גיבט אן אים
אויך צו און :

דש דר הורט אליאב דוד ברודר דער גרוש . ער בינדט דער צו צוידן
זיין צורן ב'ון אים שוש . דא ער הורט דוד ווא קעקליכן נאך . ער ב'ורכט
דעש ריין שטערק דוד ווערט דר שלאגן :

איך ווייט וואל שפראך אליאב דיין בוש הייט אשט גשעהן . דוא
בישט דארום קומן דש דוא דען שטרייט וולט ביגעהן . וועם הושטו
אומר שוף אין דער וואושטרייא ג'לון . גיא איר איש איין איין דוא
וואשט הייסן גון :

דא ענטוורט אים הער דוד ווש האב איך דיר גטון . דאש דוא איד
ליבר ברודר מיט וולט רידן און . דוד גיך ב'ון דאן אן איין אסד ענד
ער ורונט אבר דיא לויט דיא זאגט עש אים ביהענד :

ווש דער קויניש הט ב'ור היישן דש ווארדן זא אים נאך . דש ג'יל גר
וואל דוד דעם יונג קנאבן . דיא דוד קאט ב'ור דען קויניש ווא דוד הט
גייט . דער קויניש היש אים ברענגן דען קנאבן הוך גייט :

ווא באלד דער קויניש שאול דוד צו אים נאך . דא דוד דער קויניש
דעם קויניש קאט . ער שפראך גיכודט הער וושט איר הארניש דא
טראגן . דר לויבט איר צו שטרייטן איך וול דען ריין שלאגן :

דא לאכט ער דער קויניש צו דער געלבן שטונד . דא ער ווש דער
קליינ דער אויף דער לויט קונט . גיך איר דער גיין וואש וולט דוא
ה'בן אן . דו בישט איין קליינש דעם ווא אישט ער אין שטערק אהן :
ער הט בייא זיין צייטן גאר ויל שטרייט גטון . דיר ווערט דיא אהרן
אום דיא לויטן מיט געבן רעכטן דון . ער ליכט דיר דיא זיטן דאש עש
דיר ווערט לייט . גיין שפראך דוד קויניש זייט אן ב'ור לייט :

איך האב בערן אומ לימות און שווערט דר שלאגן . איך וול דעם
שטארקן ריין זיין הופרט מיט בור טראגן . דא ענטוורט אים דער
קויניש ווש ב'ון זינשט שוש . זא גיא הין דעם יונג דאש דיר ווש
העלסן גוט : 5 ו א ער

ער שפראך דא וואלט איין הארכיש אלס טראגן אן • אויפ'ן זיך דער
קויכ'ן אום קליידט דען קליין מאן • איין ויל גרושט וואסער גיט
דעם קליין קנעכט • שאול גרושט הארכיש ווארד דעם קליין
קרעכט :

דא דש ואך דער קויכ'ן עש ביגנר אין ט בור דרישן • אומדש דער
גרוש גיט אייד דען קליין וואלט ביטלישן • נון ווש צדד דער קליין נאך
איין ווייזר אין • אין דונקט אין זיין זיך דער קויכ'ן זעך אין אן :

זיין שפראך דער קליין קויכ'ן איך וול אויך נאך • איך הון ביא אל
איין טאג קיין הארכיש אן גטראגן • איך ויל אנוא בור וואסנט ריט צו
אם נון • מיט שלויידר וול איך שטרייטן ווא איך בור האב גיטן :

אויש זיך דער יונגן דיא רינגן שטעהליין • אין זיין וואסער קליידר
גייט זיך דער יונגן ווידר איין • זיין ויל נעטש שווערט נאך ער אן זיין
זיין • מיט אים נאך ער איין שלייידר אום וואלט מיט שטיין שטרייטן :

צוויי הערט קיין שטיין נאך דער זעלבן קנאב • אין דיא אסער
האנט נאך ער זיין היטן שטאב • ער גינג גיט דען גרושן פלשט דיא
אין דער ריז אן זיך • וול דער מיט איד שטרייטן ער ט אים זעלבן איך :

ער שפראך נון ביטט איין קינד אום הושט כויל'ך גיטן • וולשט מיט
איד שטרייטן גא ביטט וואל ביטרוגן • דא איינשט אין דיינע זין
איך זיין איין שלעכטער הונט • דא קנאשט מיט איינע שטעקן אום
וילשט איך מאכן וואונט :

ביא איינע גיט גיט דיינע שטרייט אום איך זעגן • ווערשט
סך אז זיך דענק וול איך דיר דין לעבן נעגן • איך וול דיר אב ריישן
דיין יונגל לעבן • דעם זיך אויף דעם זעלד וול איך דין שעליש נעבן :

דש ולייש אן דיינע לייב אום דש זיך עשן • דין גיט קאן דיר ריט
גיהעלפן גיט האט דין בור נעשן • זיין שפראך דער קליין איך וול דיר
צוואער נאך • איך וול דיר מיט דיינע איינע שווערט דין הויבט אב
שליטן :

איין גיט הוט זיך געטראט הויט אין איין האנט • דין שווערט
אום דין וואס איך דיר צו איינע טאג • איך הוד אן דיינע ווארטן
דא ביטט איין טאג אן • דא שפריכט איך גל עשן דש מאנט עשן
דא קיין :

דו שפריכטט איך גולעשן אויף דעם עלד דויד . דא קיזא אומ דא
אכשן הזכן גיכרט איך . דא בור טואלער הייד איך כס דיד נוך
הויט דיין לעבן . דען טירן אויף דעם עלד וול איך דיין שילס נעבן :

דען ווילכן אומ דען אכדירן טירן אומ דען בוינן ווילד . דא ווערדן דך
דר רייטן ווען איך דיר כס דיין שילס . דא קואשט ווא וואל בור
שלושן אין גוט שטעהלן קוואנט . דענך ווערט דך ענטווארטן מיין
גוט יתברך אין מיין האנט :

אויף דען איך איך בורלוש בון נאלנץ הערלן מיין . ער ווערט דך
בארד בור שטושן בון דעם לעבן דיין . דא הושט נשטרופט אין
הערן דען כהנט שטרופטן מאן . דארום ווערט ער מיר העלפן דאש
איך דך דר שלאגן :

גוט יתברך בון היילרייך הושטו דר לודנט זיר . דארום ווערט
דיר אנטווייכן אל דיין וויר . מיין גוט יתברך ווערט דיר ווירן דיין
שפוט . אין נאמן גוט דעש הערן וויל איך דך שלאגן טוט :

דא קאשט מיר כט אנטווייכן אב דא הושט לאנגא ביין . דער טוט
ווערט דך דר שליכן דיין לעבן אישט אומריין . ווען איך דך הון דר
שלאגן וואלן איך דיין הארשט אן . גוט יתברך קאן וואל העלפן בון
ריין איינע נאקדן מאן :

ווען איך דיר נון אן גיין הייד אלמא בוי . אומ אל ישראל בון דען
פאשטיק דר לוי . גא דכט אל דא וועלט דש גוט וואל העלפן קאן .
בון איינע שטארקן ריין איינע נאקדן מאן :

עש לינגט אן דייעם הארשט נוך אן דייעם שווערט . עש לינגט אן גוט
דעם הערן וועם ער לו העלפן בינערט . בון שטיל דך באלד ט וויר דו
טויבילט מאן . וולטו עש כט בינן ווא ווילט איך הבן אן :

טויבילט איש דער הייל דיר זיא וודר זייט . דש דא אי ווארשטנבון
דש מיש דיר ווערדן ליט . דען ריין ווש בור דרשן דא ארעבליכן
מער . בור נרושט נאן ברוט ער ווא אין בער :

דא רידשט נאך ווערקלכן דא קלייט וויכטעליין . אכדווערן דייע
טוינט דיין ענד אישט עש זין . ווער בון דרייטן שטידט האב איך
הוירן וואן . דעם לויט מאן אט בולדן ווען אן וול בראבן :

§ ז ב אום

אום ווערשטו איס הייל אום אין דער העלן גרוט . מיט איינעם נעטן
טווערט מאך איך דרך און גענט . דער ריז צורניקליכן קיין דעם
קליינן געגן . כון וועלן מיר וואונדער זינגן וויא אין דער קליין אנפפניג :

דא זאגט דער קוירן שאול זאך צו זאמן וון : ער שפראך צו זיינע הויבט
אן דוא גולשט איך ווישן לון . אבנר שטארקט הילד דוא גולשט מיר דא
ווארהייט זאגן . וועט געהרט דער יונג צו דער דען ריזן וויל דר שלאגן
בון וועט אישט ער קומן אונטער יהודה גשלעכט . בון פרין אונד בון
גרח מערק אום זאגן מירש רעכט . דא שפראך דער העלד אבנר צו
דער געלבן גשיכט . איך קאן אויכש ריט גיזאגן איך ווייט דער
ווארהייט ריכט :

אום דא דער גרוש ריז גיין דוד גינג . דוד שטילט זיך צו וויאד נאך
הערט ער אין אנפפניג . דוד נאמט זיין שלויידר ביהענדרא אין זיין
האנט . איין גרושן קינד שטיין ער אין דא שלויידר באנט :

ער ווארף מיט גרושן קדעפטן דען ריזן אויף זיין שטירן . דורך אל זיין
גשמיד דען שטיין אין זיין הירן . ער ווארף וואנאך גשודנדן אויף
דען גרושן זאגן . דש ער אושט ואלן רידד אויף דעם פלון :

דא שפראכן אויף דען ריזן דוד דער וויינט . ער נאמט דעם ריזן
טווערט אין זיין האנט . ער בראך איס אב זיין העליס אום בינריין
אין בייא דעם האר . ער שלאגן איס אב זיין הויבט אום ליגט ער אויף איין
באר :

ער טך איס אב זיין וואוען אום נאמט איס זיין גוטט טווערט . ער
שפראך איך וולט ביהאלטן ער אישט ויל פגעכניג ווערט . ער נאמט
דעם ריזן הויבט אום טרוג ער היין דאן . וואל אנפפניג אין דער קוירן
ער אום אל זיין זאגן :

כון זיא מיר גוט ווילקס דא יונג דעגן גוט . קומט צו דייך יארן זאגן
טראגטו העלן אום . מן ווט דך בודכטן ווערשטו צו איינעם זאגן .
נאנט ווערט דך טוירן אונגלייך געהן אן :

כון זאגן מיר לבר זענלינג דא ווארהייט און גילונג . בישטו בון פרין
אונד בון גרח איש גענוג . כון ווט דוד מיט ווישהייט נאך בון
ברוכט . ער ווארט איך ואל ווט איס דער קוירן גדוכט :

דער

דער קויפן גרובט איט ליסטן אין דעם הערלן זיין . אוב דוד ווער
 דער קויפן דער נאך אים גולט זיין . ער שפראך נעמט הער אלס
 אר מיך גראנט האט . מיין ווער הייטש ישי בן בית לחם איש דער
 שטאט :

אך בין נאך צו יונג דארום וועט אך שטיל געדאן . אך האב ביא
 איינשטאם נא היירן זאגן . אוב אך זיא בון פראן אנדער צון זיח
 נישלעכט . אך ווייט נישלעכט דארום האלטט מיך נישט שווער .
 הוקען נאך באלדן צו דוד נאך . איט זיין ביידן אראפ ער אין אום וינג
 איט האלדן אום איט קושן נאכט וול מיך בון דיר טרייבן . ער נומאן אין
 אנליב און זיין אייגן לייבן :

זיא שווארן איין הערטן אייד דא היירן איש דר קורן . איט וואל בור
 דוכטס וועט און אלן צורן . זיא וואלטן אייד נישלעכט זיין אין אלרסט .
 נאכט גולט זיא שידן דען דער בער טוט :

הוקען נאב דעם דוד הארש אלס ויין . זך קליידטן דא צוויי נעמלן
 אין רינג שטעהליין . דא זאהן עש דא היידן דש דוד דער קלייט און
 דען ריין האט דער שלאגן דא ווילהן דא היין דאן :

זיא ווילהן היין צו דורן צו ווילהן וועט אין נאך . דער קויפן אום זיין העלדן
 יאגטן דען היידן נאך . און זיך דא אייד נישלעכטן איט קרעפטן שלאגן
 דראן . וועט זיא אויבר נאכטן דער קונט נישט קומן דר בון :

דוד דער קלייטן שטרייט איין הערטן שטרייט . ער שטעלט זך אין
 דא עמקא אום אכט באלד אום זיך ווייט . אום איך זיין אייד נישלעכט
 וואלט בון אים נישטן . דא אושטן אין דא היידן היירן ווילן און :

דא יאגטן זיא דא סלשדעם נען עקרון אין דש טור . אום בון נען דש
 זיגן איך אויך בור וואר . דא שונקן זיא צו טוט מענכן היידטן און .
 דער קויפן אום זיין שטארקן דיהאובן זיך היין דאן :

איש צוהן זיא דא טוטן דא זיא הטן דר שלאגן . אום וועט זיא ביידן
 צוהדן דש ווארדן זיא איך הייס היין שלאגן . דוד טרונן נאך שווער
 אום זיין הויבט נען דשלאס הייזן . זיין הארש אום זיין וואוסן אין
 זינגן היש אושט עש זיין :

ער שפראך איך ווילס בור קויפֿן עש קאט איר נאך עבן • ויל נולדן
אוס ויל פֿעברן אוש אן איר דארום נעבן • דאנענט שאול דוד איין
הויבעמאן אין דעם שטרייט • וואו אין דער קויפֿן הין שיקט ער שולן
וואנדן ווייט :

ער בלונאנן דעם קויפֿן לנט אוס לוייט • ער ואכט מיט גרושן קדעסען
אן אוכט דט בוך בדוייט • ער מאכט אין גימלטיק אויבר דאש נאלץ
הין דאן • דעש ורייאט זיך הער דוד דער קויפֿן אוס אל זיין מאן •

ער וואלט בוד דען יונגן ריט הייט לושן נון • ער שפראך דא אושט אל
מאל ביא איר הא בישטון • אויבר אל איין שטארקא זולטו ביכלאן
זיין • דא שטרייטשט מיט גרושן קדעסען אין דער יונגט דיין :

דער קויפֿן אוס זיין העלדן לזהן הייט לו לאנט • זא לזהן נען גבעה אין
ישראל לאנט • זא ווארן וואל אנפֿעהן אין מענכר וערדן שטאט :
מן הורט ווט איש גבעה נון דוד טראט :

ויל מענכן שונדזיאן נאך וואל גיטון • מיט פוירן אוס פווינן נען זיא גר
שון • זא לובטן אלזא וער דעו קויפֿן אוס זיין מאן • דא זונגן ילזא
גיש איין לידלן הובן זיאן :

מירוועלן אליא זינגן ווער נויארט זינגן קאן • מן הורט דען הארדש
קליקן אן איינע ווערדן מאן • דער אידל קויפֿן שאול אישט מאנהייט
באל • מיט זינען שארפען שווערטקאן ער ועכטן וואל :

דען קויפֿן אוס זיין העלדן אושט מן זיכר לובן • מן זיכט דען אידלן
הערן טובן • ער הוט מיט זינען שווערט דר שלאגן טויזנט מאן •
דארום זא וואלן איר זינגן ווער נויארט זינגן קאן :

דער אידל קויפֿן שאל הט מענכן מאן זא נוט • אין שטוראן אוס אין
שטרייטן זיין זא וואל ביהוס • דא שטארקן העלדן קויפֿן זיין גר וואל לו
לובן • מן זיכט דא זיין קויפֿן אין דען שטרייטן טובן :

אין שטארק דעם יאגן אישט בוד נענט • ער אישט נויילך קומן איר
הון אין ערשט דר קאנט • ער אישט אין שטארק דעם דער אלז
טויערשט מאן • זא מן אין אלן כדגט ויכדן קאן :

דעם

דעם שטארקן ריין גרוש וואלט ער כ'כט צור טראגן . דד'נו האט ער
דיא היידן וואל' ציהן טונט דר שלאגן . דאש קונטן איר וואל' שטען דיא
ער דר שלאגן מיט זיינע שווערט . און וול' דען קנאבן אידן ער אשט
וואל' אירן ווערט :

דש צור גרוש דען קוינ' דיא ריד' נעם ער צו זיך . ער שפראך און
לעבט דען קליינ' זכר מער ווען איך . זא אייך מיט אירע זינן ער וול'
קוינ' זיין . אונטאל נאך איר ביזיגן דש גוט קוינ' ציך איין :

דר נאך דער קוינ' שאול' צוד' ווייט צוואן . אן דעם אסד'ן אורטן קאם
אין זיין און זיין אן . דא נאך דוד' זיין כל' נאך אסד' דאט אלזא שון . דוד'
וואלט דען קוינ' זיין און זיין כ'ט לון :

דער קוינ' טרונ' איין שפיט אין זינר האנט . ער ווארף אין נאך צוד'
דש ער שטעקט אין דער וואנט . דא ער אין ריט קונט טרעפן ער
גדעכט אין זיינע מוט . איך איין דאש ג'ט יתברך דעם קנאבן לייכ'ן
טוט :

ער בינאן אין צו האשן אס טעט אין צון איס היין דאן . ער זעלט דען
דעם יאנן מייארט אסד' טונט און . ער מושט אין אל' שטרייטן
בורקן דראן זיין . צור אל' ישראל מושט ער לידן פיין :

דש טעט דער קוינ' דארום דאש ער גולט ווערדן דר שלאגן . דא
מושט אן ויל' דער טוטן צון דעם קנאבן טראגן . אל' ישראל הט' ליב צוד'
אלזא שון . ער ווש אל' אל' דער שפיטן אסד' קיינעם ליט כ'כט טון :

ג'ט ית האל' צוד' אין אל' זיין מיטן . צוד' אס צורכט זיך דער קוינ'
ער וואלט אין הייאל'ך טויטן . דער קוינ' שפראך צו צוד' העלד' איך
ויל' דיר נאך . וול'טא וער שטרייטן אונט וול'ט איין ווייט דר שלאגן :

זא וול' איך דיר נעבן דיא גרוש טוכט' איין . איינ' איין טוכט' טוכט'
אל' דיין איינ' זיין . דא שפראך צוד' ליבר הער איך ביז איין אראר און
דש איר איין אונט טאט שפוטן איך אייך נ'ט גלייכן קאן :

איא שפראך דער קוינ' איך וול' דיר זא נעבן . ער געדעכט אין זיינע
דק' עש געט אס אן זיין לעבן . איך וול' זינר שונק אס ויל' אס צוד'
טראגן . אבר צון דען היידן מוש ער ווערדן דר שלאגן .
דיא מער

דיא מער גאווויט דר שאלן ווא דוד גולט נעמן . מרדכי דיא יאנג קינדן
ער דארפֿט זיך איר ריט שעמן . אבר דער קוינץ נאכ דיא אים רכט
ער נאכ דיא עזראל זיין הוספונג וול איין וויכט :

דוד וול נאך ליידיא אים דיא מייט גאשון . דאש עזראל דיא שון קוינץ
גולט הון . ער געשט זיא לושן וארן דיא ער זיא ריט קונט גהון . דעמך
הט דער קוינץ איין טוכט דא וול נאך שון :

זיא היש דיא שון מיכל אנאן זיא מולט . זיא וול אויך נאך שון אום וואש
דעם יאגן הולט . דוד דער יונק לון איר אין ארם מוט . דש ורייאט
זיך בון הערלן דוד דער העלד גוט :

דעש אדלן קוינץ קנעכט גאנטן אים דיא מער . ווא דיא שון מיכל
נערן דוד ווער . דיא ריד גביל דעם קוינץ וואל אין זיינע מוט . ער
שפראך איך וול אים זיא געבן אבר עש טעג אים מואר גוט :

ער מוש דאך ארין ווילן ווערדן דר שלאגן . ער שפראך לו זיין קנעכטן
רידט מיט דעם קנאבן . וול ער דיא יונק קוינץ איך גב זיא אים אן
דער שטאט . דא ווארבן זיא דיא בוטשאפט אז זיא דער קוינץ באט :

זיא שפראך לבר דוד איר לושן דרך בור שטון . דך וול דער קוינץ
שאלן לו איינע אידן הון . אומאל דעש קוינץ קנעכט האבן עש
בינערט . מיכל גולט דא נעמן דא בישט דער ערן וואל ווערט :

ער ענטוורט אין מיט ליכטן איך וואלט זיא ווער איין . דוכט עש אויך
אין קליינט דעש קוינץ איידעם לו זיין . דר לו בין איך ארם דעש איין
אישט ריט וול ווערט . איך ווייט דאש איך דער קוינץ לו קיינעם אידן
בינערט :

דא גאטן זיא דעם קוינץ ווא דוד דער יונק שפרך . דא שפראך דער
קוינץ שאלן איך שאלן אים און נאך . איך וול אים זיא געבן ער ווערט
אבר דר שלאגן . געט הין לו דוד איר גולט אים דש זאגן :

בישט דא אן ריינעם גוט ריט איין רייכר מאן . דאש וול דער קוינץ רון
דר ריט געהאן . קאנטשט דא אן דין וינדן נרוש רוכונג טון . דא וואג
עש אים גייכר טוכט ווילן גא גבט ער דיר זיא שון :

דא וולשט

דא וואלט עבן מערקן וואו ערש וויל הון • דא וואלט דעם יאן נאך דעם
היידן • אונז נאך אין איר נאמאלט אין איר לאנט • דיין וואלט
שווערט נאך אין דיין האנט :

הונדערט שטארק היידן מערקן וואו אירש איין • דעם דא וואלט אויך
שלאסן דא גין צווישן דעם ביין • דער קוינא וואו זיך רעכט אן דעם
ווינאן זיין • ברענגט דא הער נאך געבט ווירן דא דער בלאה איין :

דא איר וואלט אנטפונגן דא אונט וואו נאך • אויך שפראכן דער
העלד צו דא אונט וואו אירש און • דא וואלט נאך צו דער דער יאן
וויינט • ער נאך אירש וויינט קענעט דעם פאליטיקאן איר לאנד :

דא נאך ער דער היידן וואו צוויי הונדערט און • ער שלאסן דא אל נא
טוט איר קיינער אירש אונט • ער שלאסן אן אירש וויינט שווערט אל דא
גין אויך • דא ברוכט ער דא דער בלאה אין אירש ווארטש הויש :

ער שפראך אירש קוינאן איר וואו אונט גין • דא אירש וואו אונט
אויך אנטפונגן אירש האב נאמאלט אין לעבן • אן דעם קוינאן וויינט
האב אירש רוכונג נאך • ערש אירש אירש ווארטש זיין נאכט קונט
אירש נאך

דא אונט דער קוינאן שאל אירש הונדערט אין איינע שפוט • אונט נאך
אירש זיין טוכט אירש ערש וואו ערש ברוכט בון נאך • דא נאמאלט דא וואו
צו דעם יאן און • אונט אונט אירש אירש אירש וואו אונט קאן :

נאך אירש וואו ערש דעם קוינאן דא אירש הולט וואו • ער נאך אונט
קונט דא קענעט דא בון נאך וואו ערש • ער האט וויינט דעם אירש
בון נאמאלט הערן זיין • ער נאמאלט אן איינע הערן ערש אירש דער
רעכט וויינט אירש :

דא נאמאלט נאך אבר דא היידן אירש וואו נאמאלט דא • צו דא אירש נאך
רעכט ער נאך אן אל אירש וואו • ער טעט אל אונט דא בעשט וואו ער
נאך אן דעם לאנד • אויבר אל שטארקן זיין נאמאלט וואו דא קאנט :
דער הילד צו דא וואו צו לובן • אן נאך דעם אירש רעקן אן הארטן
שטרייטן טובן • ער וואו נאך אן אל לאנד וואו דער קאנט • דא דער
שטארק וואו דער העלד נאמאלט :

דער אידל קויפן שאול פֿונגן אבר לז רוט • מיט אלן זיין רעטן וויא ער
אין זולט שלאגן טוט • דוד דען ויל ווערדן איין עלילה מוש איך האן •
עס אישט אומק אין דר נאכטן זיין לעבן מוש ער לון :

בון ווש דער הילד הונגן דוד אויך נאך הולט • אונער זיין ליבן שוואגער
בליך האבן זולט • ער קונט בור רעכטער ליב און אין מיט וועגן • וועגן
ער אין מיט זאך גא קונט ער מיט פֿונעגן :

ער הט אין ליב בון הערלן דען ליבן שוואגער זיין • פֿונדט הער קויפן
אום ליבד וואטר מיין • איך הט בייא אוייערן טאגן נוצר אל מול נילן •
ווארום וואלט איך אין טויטן הוט ער דוך רשט פֿטון :

וואלט איך בולט בור נישן אין אוייערם קויפן זיך • אן איינס ודואן
זיין דש ווער איינס גיכר גלייך • עש ווישט אל ישראל דש ער אישט
אין בידד האן • דער שטערקשט אום דער בעשט דען אין וינדן קאן :

בון הוט דער דעגן יונקן רא קיין גינד פֿטון • בורכט גוט דען הערן איך
זולט אין לעבן לון • ווש האגן דער הערלעך יונקן דש אין דא ורויאן לעבן •
בון גרייט איך אויך אים הערלעך דא ער דעם ריין לאגן אבן :

ער וואגטן ליב אום לעבן אומנס זיך שטרייטש אן • גליות דעם ריין
ער זיין לעבן נאכ • איך ורייט אויך בון הערלעך דא ער פֿונאומן הט •
ווא נאך אום און שולד וואלט איך אין שלאגן טוט :

פֿונדט אידלר הער אום וואטר פֿדענקט אן אומזון גוט • לושט אין אויך
פֿרישן דש ער אוייער טוכטער הוט • דוא שטרוםשט איך נאך
זער שפראך דער קויפן הער • ברענגן דייסן פֿועלן איך טא אים
מישט מער :

פֿונדט הער אום וואטר דאראן קער איך איך פֿכט • וואו בייא אל איך
ורשן דש אים מישט נישכט • זיין שפראך דער קויפן דוא בידארפֿשט
קיין זאגן מער הען • בייא גוט דעברך ישראל איך וול אין לעבן לון :

דא ורייט זיך הונגן אום פֿונגן און אליא זאגן • לז דוד זיינס ליבן שוואגער
דא ער אין הט בור בורן • ער שפראך שוואגער אום פֿועלן מיט ורייזן
זאלט לעבן • איד אום גוט גלייט הוט דוד דער קויפן נעבן •
דא אים

דא זיך דוד איט זורן בור דען קוירן שטון ? אום דינט זינט פלעגד
אז ער בור הט גטון . דא הובן אבר אן דא היידן אנשט אום גרויט
גוט . זא שלום אין דעם לאנד ויל יודן טוט :

זא העטן זיך גואלטהאלז זאנד אין דעם איר . אום לזהן אין דער זון
לאנט איט איינע גרושן היר . דא שפראך דער קוירן שאל דוד איר
ויל דיר זאגן . נעם איט דיר איין שטארקא אירנאלט דא היידן שלאגן :

דא וואפנט דך איט ולייט דוד אום זיין מאן . דוד וואר אן דער שפיץ
אל שטרייט הוב ער אן . וועלכן ער קונט דר רייכן זיין לעבן הט ער נאך
לורן . דא וואוט ער אין דעם בלוט ביז אויבר דא גלדן שפארן :

דער היידן ווארן אז ויל אז זאנד אין דעם איר . דוד אום זיין שטארקן
ווארן איין קליינט היר . זא ווארן איינעל גלדן אום העטן זיין וואס :
זא דר שלאגן ויל דער היידן אום וואוטן אין דעם בלוט :

דא וואלטן עש דא היידן דען ווערן מאן . איט אירע גרושן היר
גרויט אן . אויף דוד ווארדן זא דרינגן נאך איין גרויטא שאר . דא
מושט ער מאל גברויכן זיין הארניש אום זיין גשפער :

דער שוויש געוועלט קלייבן דורך דא רינגן ראן . עש הטן דא היידן
מענכן שטארקן מאן . וואו ווירט זיך הער דוד דר גוט מאגן אין גרוש
גוט . דא וילן דער היידן בור זינט שווערט טוט :

דא קאמאן ויל דער היידן גען דעם קליינן מאן . דעם ווילן ברעיש
בלעזן אויט זינט העלעם בראן . דער שילט גוט קליינן שטוקן ווארד איר
הין גשלאגן . דורך אושט מאן ויל דער שטן היידן בון אירע הין דין
טראגן :

דא דא יודן זאהן דודש הארטן שטרייט . זא ווארדן גוט אירע דרינגן
עש דוכט זאמאן דער גייט . ליטן וודר זאגן הערן זא מערן איר
ביטרום : זא דרוגן געוועלט קלייבן גוט דר געגן :

דא אייט זיך דוד דא ער דא זיין נאך . בן דעם גרושן דרינגן דער
דגשט גען הייל אויף בראך . דא שלאגן זא גוט דער היידן אן זאל
: אום אויך דעם קריגש קעכט דער וילן נאך ויל גוט טאל :

דא בורכט   2   2

דוד בֹּרַכְט זינער שטארקן בֹּרַד דען בויון היידן • ער זאך דער זיין
מאלן דש ווש אים נאך לידן • דער אידל הערנון בוד ער זיך ט דא
הינטן הילט • דער בויון טויבֿלֿש שפּל ער מיט דען היידן שפּילט :

זיין שווערט מיט ביידן הענדן בֹּרַט ער מיט קרעפֿטן נרוש • ער טעט
דעש שטארקן היידן מעכֿ הערט שטוט • ער מאכט לו ביידן זיטן
אין ווייטן קרייט • ער מאכט דא היידן שוילן דען בלוטן שווייט •
וואל בולטן בוד דיכא ווערדן מאן • דער שווייט ניוועלט קליכן דרך
דא רינג ראן • זיא דורך בראכן דש נרוש הר אויך איר נעלט • אום
שלוון איר בארר כדר אויף דש ועלט :

דער דאמפֿן ניוועלט קליכן נגן דעם היאל בראך • דו אין מעגש דש
אנדר נעבן אים קוס זאך • דא פליש דעם מושטן וליהן דר לו לואנן
זיא נרוש טוט • כאנט קעט זיא זיין דא דא לאקן טוט :

זיא וולהן הי' לו לאנדן דוד יאנט אין נוך • דא ווש מעגכֿ היידן לו וליהן
אלוא נך • דר נוך וולך הייט לו לאנדן בוד אום זיין מאן • מיט אלוא
נרושן וריידן דש כאנט זאקן קאן :

עש וואר ליד שאל דאש בוד טוט וואר דר שלאקן • ער בינוד עש
אין זינע הערען היימליך לו קלאקן • אן דעם אנדרן מורען זיין און זין
קאפֿ אין אן • דא דוינט בוד גישן מיט זינר כלֿ זמר שון •

שאל נאך זיין שפּיש מיט קרעפֿטן אין זיין האנט • ער וואלט בוד דען
יוכֿן כאָלן אן דא וואנט • דוך ווייך אים בוד אויש דעם שטך דער
נרוש מאן • דער שפּיש שטעקט אין דער וואנט בוד וולך בון דאן :

בוד וולך הייט אין זיין אייגן הויט • לו זינר ליבן ורויאן דא זאך לוס
ועגשער איש • זיא זאך דעש קויכֿנש קנעכט קומן הר נוך נראנט •
דא שלאן זיא לו דא פֿסורטן דא זיא דא בוטן דר קאנט :

זיא אום רינגלען בודש הויט לואר ער קאן אויכֿ טוט אנטון • אום ווען
עש ווערט טאן זיין לעבן אוש ער לון • דא וואשט בוד דער יוכֿן דש
ער אושש לידן פֿיין • ער איינט אין זינען הויט וואלט ער אן אליא
זמר זיין :

דא נגן

דא גענץ דיא יונג קויניגן צו אירן מאן שטון • דוד איין ליבר מאן איין
אריינט גאט וואל גיטון • דאז מושה צוון הינ וליהן עש טוט דיר לידר נוט
• וליכטו ריט צוון הינ גאט בישטו מאגן טוט :

וואס האטו הער גלושן דיא לייכטן ברויאר דיין • דיין ויל גוטש שווערט
מער נג שטעהליין • ער שפראך הערץ ליבא ורויז אדך וואך עש
טעט איר נוט • איך וואלט דיין וואט דער קויניג • א שאלאן טוט :

אדך וואך באלד צוון דאס דש אדך ורישט איין לעבן • איין שווערט אומ
איין האריש קונט איר מאנט געבן • איין הערץ ליבא ורויז נון צב
איר דיין נוט • הילף איר היינט צוון הינ דש זא איך ריט שאלאן טוט :

זא שפראך אדך בין דיר ליב אדך הילף דיר ווש אדך קאן • ווש איכש הר
נוך גרישן דאז הערץ ליבר מאן • ווען אדך דיר הילף צוון הינ ווא עש
איר האלט גאט • אדך קוס צוון איינס וואט אן אנקישט אומאן נוט :

דש מוש אדך איך דר וועגן העלד הוך גאט • דאז וואלט איין הער
געדענקן וועגן דיין וואך וועלט גוט • וואלטו דרך צוון איר שידן העלד
און בור צייט • איר גישאך בייא איין טאגן נא אלזא גרוש לייט :

נון היר איין ליבא ורויז דש וואלטו זיכר זיין • הילפט איר גוט תבדך
צוון הימל אדך בור גיש ריט דיין • זיא ליש אין דורך איין וענטער אן
איינס זיל • זיא שפראך איין ליבר הער גוט תבדך ווש דיר געבן גלויק
אום הייל :

דא ער קאס צו דער ערדן צו וליהן ווש איס נאך • אין דיא שטאט געגן
רעה ער צוון דאנן וואך • דא ער קאס געגן רעה צו שמואל דעס נביא •
ער קלאגט דעס נביא ורוואן ווארס ער ווש הא :

ער קלאגט איס אויבר שאל ווש ער איס הוט גטון • נון וואלן איר הער
דוד דעס נביא קלאגן לון • אום זיכט צוון זיכר ורויזן ווא זיא האט גטון •
אומ ווש דא דעס קויניג קנעכטן הט ווישן לון :

זיא שפראך צו דעם קנעכטן ווארס זיט איר קואן הער • ווש ויל איין
מאט אונד ווש אשט זיין בנער • וואט אדליא קויניגן דאש לושן איר
אויך בור שטון • דער קויניג ויל דוד צו רעכטער נוט האן :

6 זף : ג זא

זאנט אייערע הערן דש ער לוס קוינן נאט • זיין גיבט אל ער נאט דר
ברעך אורד ער האט בא שאלט דען טוט • דא שפראך דא אידן
קוינן דש קאן נאט גיין • ער איז קראנק ווארדן דער ליב הער מיין •
דיא בוטן גיין דראט דעם קוינן דיא מער לזאגן • דא היש איר דיא
קוינן אין גרוש בילד בער טראגן • דא באנד איין גייש הויט אן זיין
הויבט ארא • דא ליגט עש אן דש גיט אום דעקט עש טבן לז •

זא גיין לז דעם קוינן אום זאנטן איס דיא מער • ווא דוד אין זיינס
הויש קראנק ווער • ער שפראך זאנט מינר טוכט איר וואלט לז איס
גון • אום ברענגט אין מיט דעם גיט זיין לעבן מוש ער לון •

דא גיין דיא בוטן אום וואלטן אין בשוואן • זיין קראנק הייט וואלטן איר
ביזעבן שפראך דא לז דער וואיין • דא וואלטן אין הין הונ גיטראגן ער
ווא דא אן נאט • דא בוסן איין גרושן גיין ליגט אין דעם גיט •

דא זאנטן דא דעם קוינן דיא מער • אום ווא איין גרושן גיין אין דעם
גיט בעלן ווער • דא שיקט דער קוינן שאל נאך זינר טוכט זיין •
ער שפראך דא הוישט איר בור שיקט דוד דען וינר מיין •

דר לז הוישט איר גלייכט מיט איינס גרושן בילד • אך גב דיר דעש
מיין טרויא אך וויל דיר לון ווילד • דא שפראך מיין ליבר וואט אך
מושט עש טון בור נאט • העט אך איס נאט גהולסן ער העט איר
גשלאגן טוט •

מיין לעבן מושט אך רעטן בור איס אין איינס הויש • ער וואלט אך
הון דר שלאגן דא ליט אך אין הין אויש • נון לושן איר שאל אום זיין
טוכט זיין איין דאגן • אום וואלט ווייט גיין ווא עש הער דוד גיין •

דוד קאנט שמואל זיין נאט אין איינר איין • דא שפראך דער גביא
שמואל נאט בלייב ביא איר אין וויל • דא לערנט שמואל דוד תורה חלון
ול • דש ווש דעש זאגן לושט אום זינש הערן שפיל •

דיא מער ווארדן שמואל בילד בור יעהן • ווא אן העט הער דוד לז
נעה ביא שמואל גיטעהן • ער שפראך ער האט בור לון זכר לך זיין
לעבן • אום אין אום אום שמואל וואלט אך נאט איין זיין געבן •
נאנט

ראנט קאן אים ניהעלסן איך וויל אין שלאגן טוט. דער קוינץ שיקט
זיין בוטן נישט הין אום ברענגט אין דרוט. דא דיא בוטן קאמאן נעגן רעה
הין דאן. שאמאל אום אנדרא גביאם דא זאהן זיאן:

נון הורט וויא אין זייך דא נשאך. אום דא דעש קוינץש בוטן דא
גביאם אן זאך. זיא וואורדן אויך גביאם אום ווייזאנטן אויך מיט אין.
אין קאמ דעש קוינץש בוטשאפט ראאן אירן זין:

אן נאנט שאול דא מער וויא אין זייך ווער נישעהן. מיר הון אייער
בוטן אל גביאם נוצעהן. דא שיקט דער קוינץ אנדרא בוטן דאך.
דיא וואורדן אויך גביאם אום ווייזאנטן אין דער שאר:

ער שיקט ווידר בוטן אין לורכנץ אום. אום ווערט מיר נישט גביאם
היט אויך דש ארש נישט טוט. דא דא זאהן דיא גביאם ווייזאנטן אום
באר. דא קאמ אויך דיא גבואה נישט יעברך וויף דא לואר:

זיא ווייזאנטן בור שאמאל אז אנדרא גביאם רעכט. מיר נישט שפראך
דער קוינץ מיט דער ווייט ביהילט אויך קין קנעכט. אויך מוש ועלבר
בלענדן ווש מין הערץ בינערט. מיר נישט אים ברענגן זיין הארש
אום זיין שווערט:

דער קוינץ רייט אליין נעגן רעה אין דיא שטאט. דער זעלבין לאנדש
הער דא (וייט באט). וואו אישט שאמאל אום דש זעלבין אויך
בישיד. דא שפראך ביא דעם לערן ויסט מיר דיא הערן ביד:

דא דר ביישט ער נישט דער ערדן שאול דער וויינט. ער נעגן נישט
לערן דש ער דא נאנט. אז ער דעם גביאם שאמאל אויך אן זאך. בון
זיינע און זין ווארד ער אבר שוואך:

ער וואוינט אין דעם הויש נישט דער זעלבין שטאט. ער ווארף זיך נישט
דער ערדן אום מאכט זיך זעלבסט וואס. ער נישט איש זיין קלייד
אום לויף נאקנט הין דאן. דיא נאכט אום אויך דעם טאג ווש און זיין
דער מאן:

דא שפראך דער גביאם שטאל דוד לידאן. אויך וויל דר זאגן ווש דא
נאנט טון. דער לידאן אום האש אישט נישט דעם דער קוינץ הוט.
בלייבסטו לענגער ביא מיר ער נישט דך שלאגן טוט:
דא וואשט

דוא מוּשט אין איינל איין ורישטן דיין לעבן • אז לאנג אז דיר בון געט
יִתְבַּרְךָ דש קוֹיִנְךָ ווערט געבן • ערשט העבט זיך אן דיין אנשט
אומדיינמט : דוא מוּשט בור איס אליהן אז בור דעם טוט :

אִיךְ הִין אין געטש כאמן דער דיר וואל העלפן קאן • זיא וואורדן נאך
זער ווייניג דא לנגן וואמן מאן • זאא געבט מיר הער אורלויב בוד לז
שמואל זייט • דא וואורדן אירא אויף איט טרעהרן ביטפרייט :

אורלויב כאמ הר בוד אום מאכט זיך הין דאן • אום קאמ גען גבשה
לז : הוֹקֵם • ער שפראך שוואנך אום אייד גינעל הויליג עש טוט מוט •
איך וול דיין זאט דער קוינך אבר איין מול שלאמן טוט :

ביין שפראך : הוֹקֵם דש קאן יוא כט גיניין • ער טוט נכטש אן מיין
וויסן דער ליב זאט מיין • ווא זאט ער מיר בור העלן דש גרושן
הערלן לייד • דארום אישט עש גלום : הוֹקֵם לז בוד זייט :

עש אישט ליידר וואר ליבר שוואנך מיין • עש ועלט קויס איין טריט
אך מוש דר שטוכ זיין • ער קלאגט : הוֹקֵם אל זיין מוט • בייא געט
יִתְבַּרְךָ בון היאל ער וול איך שלאמן טוט :

ער ווייט וואל דיין זאט אונז ליבשאפט גרושן • דארום הוט ער
זיך אלזנדא כט וויסן לושן • דארום מוט מיר ליבר שוואנך מיין דא
ווערדן מן • ער שפראך אך וול דר העלפן דש בעשט דש אך
קאן :

הוֹקֵם שפראך הוד מיין מוט • זאמן אישט ראש חודש דש מן לז
דעם קוינך עשן גאט • אל דש קוינךש דער דא מוילן אס טיש זיין
אך ווייט דש דער קוינך ווירט יא גרענקן דיין :

אך וול שפרעכן דוא זייט גאמן גען בית לחם שון • אך האב דר
עש דר לויבט דא הין לנגן • עש האבן אל דיין ברודר איין שון
פאשט ברייט • זאם האבן בוד אך דר לז גבריט :

ווערט דער קוינך שווייט אום לישט עש זון דא הין • זא טוט ער דר
ככט אומא טראגט אך מיין זין • ווערט ער אויף איך לידן דש
אך דר האב הייטן מן • מינש זאט וולן וולן אך וואל בור שטון :
אז

אוב ער דרך וויל ברענגן אין זיין נואלט • אום אוב ער דך וואלט טויען
באלד • זא וויל אך דך כט ברענגן צו דעם וואס איין • דודא רפסט
קין גורן הון שוואג אום געזעל איין :

ווארעם וואלט אך דך איינעם וואס נעבן • אודר ווארעם וואלט אך דך
ברענגן אום דין לעבן • דא שפראך צו אים דוד דא וויל ווענדען מאן •
וול אך דין וואס טויען זא היין איר היין דאן :

ווער זיל איר אבר נאך ליבר שוואג איין • ווש דיר ענגזאט דער
ליבר וואס דין • דא שפראך צו אים : האטן דש וויל אך דך ווישן און •
וואל אויף איר גאן וואנדען איין רד גאלטען עבן צור שטון :

זא נאך איר אנדער אויף דש ועלר ווייט • דא זייט : האטן צו דוד
וד בירן דך עז אישט צייט • הינטר דיןס הולן שטיין גאלטען בור
בארען זין • ביז אך ווידר הרוי קום איר דעם קנאב איין :

צו דיןס שטיין וויל אך שיטן דרייא שפינינג פסייל • שפרך אך צו
איינעם קנאבן ברענגן זא הער אום איל • דא פסייל דין הער בש
ווערד אך צום קנאבן זאן • זא ברענגן איר דא ועלברט דודא רפסט
קין גורן ביט האבן :

ווערד אך אבר שיטן דא פסייל ווער אויבר דש ציל • זא שפרך אך
צו דעם קנאב : דא פסייל זין אויש היין וויל • זא וואך באלד בן היין
ליבר געזעל איין • איין רד מערק נאך עבן דא גאל דין ווארעם דין :

דא ליבשאפט דא ווש נרוש צווישן אין בידן • זא שווארן צו אנדער
אום דר נויאטן ארין אלטן אידן • דוד איר נרושן : גרען הינטר דעם
הולן שטיין טראט • : האטן נאך ווידר נען געזעה אין דא שטאט :

אל דעם קויניש קענעטן צו דעם טיש קאמאן • איר דעם קויניש
עשן דא שפיין זא קאמאן • דא קאמאן אל זין דוד אום הענט קוועד
זאן • דא גבראך אן דודט שטאט כונסט זאט דאן :

דער קויניש שווייג שטיל אן דעם זעלבן טאן • ער דודט אן זיין
זין ער לעבט כט קאמאן און ער אויש לעבט הינט צו טאגן ער אישט
לעבט צייט דין : אונטן ווערט ער קאמאן אן איינע צו אך עז איין :

כל ז ח ח

אמך אנדרן אחרן דא מן וולט אבר עלן • דוד שטט שטנד לער ביאנט
ווש דאראן געשען • דער קויפן אנט לו • הווען דא ווארהייט מיר
בידויט • ווארום קומט מיט אן ישי ווידר געשטרט נאך הויט :

דא אנטוורט אים • הווען מיר ליבטן נאר שון • איך הון אים דר לויבט
גען • געהערט לו • עש האבן אל יין ברויזר אונז יין געלעכט •
נאר איין גרוש פאשט אונז איין גרוש גברעכט :

ער באט מיך אלס וער איך דר לויבט אים עש לו האנט • ער שפראך
יין גרושער בחדר העט נאך אים גאנט • דער קויפן דער וואש
לדרכ יין נארן אן אים בראן • דא שלאגשט נאך דיינר מוטר דא
בויזוויכט • הווען :

דיין מוטר אישט אונטעלן דא דרך הוט גטראטן • איר בושעהייט אונז
ווידר שפעקייט דא ווער ויל בון לו זאגן • זיא לויפט שטען אויש דעם
הויש אונז הוט מיך געלבר גנומן • עש וולט קיין שטרייך בון אירם
האלו מוטר מיט קומן •

דא טושט מיר אלן זאכן אז דא מוטר דיין • דא וולט מיר אי אנפערן
דען רעכטן זייד איין • אז לאנג אז בוד לעבט ווא קאנשטו מיט ערבן
מיך • אונז דארפשט מיט גרענקן נאך דעם קויפן גייד :

וואו היז הושט אין בור בורן אלס מיר באלד זאגן • שיק נאך אים ער
אישט שולדין לו דר שלאגן • וואט אונז איך הער ווא לוישט דא לויט
באר שטון • ווארום אל ער שטערבן ווש הוט ער דאך גטון :

בישטו איין רעכטער ריכטער ליבר וואט איין • זא לויט דורך גוט יתברך
גרשן דען אומן איידן דיין • דא ווארד דער קויפן לרגש אונז וואל •
רש ער קיין ווארט קונט רידן לו דעם געלבן אאל :

ער נס בור גרושען לורן יין שפיט ווא גרוש • אונז ווארן אין אויף
האגן נאר אין הערטן שטוש • דא שאנד גנג • הווען אין יין הערן
היין • אונז קלאגט יעמליכן דען ליבן שווער יין :

באר ליד אונז בור ל רן שטנד ער אויף בוס טיש אונז • יין וואט דא
אין יין וואט מיר שאגן יין גהבן • ער וואלט מיט עשן נאך טרינקן
מיט דעם קויפן מער • אונז אין אונז אונז יין געלן טרויט ער נאר
זער :

אז נָשָׂא דא עש טאנט אום דאדיא זון אויף שיין • ער נָכַן איט זינעם
קנאבן לודעם הולן שטיין • דא ער זיין ליבן ניוועלן הט הין בור בורן •
ער ווש ביז אן דען וידרן טאג גלעגן אן זורן :

יהונתן הט גטראגן איין בוטן קופערין • אום טראט איט קרעפטן דש
אראברושט איין • ער שוש נישודרן דרייא פפילן אז דך זאגן וול •
גן דעם הולן שטיין ווייט אויבר דש לל :

ער שפראך לודעם קנאבן גיא הין אום הול דא פפיל • זא זיין וער
אויבר דש לל גיא הין אום איין • ער ליף אום ברוכט דא פפילן אז אים
נבוס זיין הער • דא בור שטונד וואל דוד דש ער אושט וליהן הער :

יהונתן נאב דעם קנאבן דא בוטן אום אדך דא פפיל • ער שפראך
טראג עש הייס גיא הין אום איין • ער ליף גוא וער דש אים אברהם
דער שוויש • יהונתן אום דוד ווייטן אלמא בייש :

גיא קושטן אום האלונטן דך אנדער דא לודן וערדן זאן • זא ווייטן גוא
זער דוד העשטן ביגן • דש זא דך אושטן שידן דו ווש אן אלמא ליד •
דא וואלן אידא וואגן איט טרעגן אויבר שפרייט :

יהונתן זאגט לוד דוד ליבר ניוועלן איין • נע אום ארישט דייין לעבן גוט נע
גול בייא דיר זיין דש אדך דיר איד ניוועלן נט גהעלפן זאגן • אדך
גלעכט בייא אל איין זייטן דא קיין לידן גן טאג :

זא שידן בון אנדער יהונתן נכנ וידר הייס • דוד וואלן דאן נאדעט
אום אלזין • ער וואלן דאן איין שטאט דא ווש כוב גנאט • דא דאן
וואלן כהרס דוד זא וואל קנאט :

זא טרון אורס אום תומים דא דאס ליף ער דא • ער גרעכט אדך וול
גוט וואלן לעכט ווערד אדך ניוואר • ווש אדך וול ביגן אדך ווש אדך וול
הבן ין • וואו וול אדך הין וליהן אדך בור ארטא זא :

ער ליף אויבר איין היידן דא ווש נאר ברייט • איט מענכ וואלן דחוט
ווש דא היידן אויבר שפרייט • ער נכנ אויבר אדך דחוט דש פלומס
נכאט • דש ועליבן קחט קראפט טא אדך אדך בקאט :
כ ל ו ח ג ווער

חבר דארויבר טריט דער ווערט אונגזונד . ער אוש באלד ברוט עשן
מיט זינעם אומד . וויאט ער זיך איין וויילן ער אוש ליקן טוט . בון דעש
קרויטש קרעפטן קאפ דוד אין כוט :

ער שפראך זומ כוהן הגדול דער היש אחיאלך . נב איר ברוט לו
עשן בון הזקנ בין איך שוואך . דא דר שראך נאר ער דער כוהן גדול
ריין . ער שפראך כון זאג איר הער ווארום בישטו אליין :

וואו זיין אל דיין קנעכט הערלונג אויט דר קורן . אונ דיין נטר הארניש
אונ דיין ריטר שפורן . ווארום בישטו אליין דש לוט איך בור שטון .
ער שפראך איין שנעליא בוטשאפט אוש איך דעם קוינך הון :

זו איינר היימליכן שטאט איך טאר עש ראנט זאגן . הוט איך דער
קוינך גשיקט איך אוש שטיל קראגן . וויאט איך רט לאנג נעבט איר
זו עשן ברוט . איך בין בון פולאמוס קרעפטן שיר טוט :

דא ענטוורת איך דער כוהן איך הון דיין שועכט ברוט . ווען מייארט
לחץ פנח דש אויט דעם טעמפל נעט . נב אירש איך זאגן עש וואל
עשן דש איך איין ליב דר נער . דא נאכ ער איך בוינן ברוט ער אש
נאר ער :

דעש קוינךש שאלש קנעכט ווש איך איינר דא . איין שטארק דעם
קוין דש ווש מעגך מענש און ווא . דאגן דער אדומה היש דער
זעליבן קנעכט . ער זאך דען כוהן גדול האבן איין גרוש גברעכט :

דא דוד מן הט נעשן ווש ער מן הט בנערט . ער שפראך זו דעם
כוהן הושוטו ברכנט קיין שווערט . איך הוואיז שווערט אונד וואוסן
דא היימל בלון . איך אושט אין גרוש איין בון דעם קוינך נון :

דא שפראך דער כוהן גדול עש אישט קיין שווערט דא . ווען נויארט
שווערט נאיות דען דא שוונשט איך טאל אילה . וולט עש האבן איך
הון עש וואל ביהוט . איך וויל האלט קיין אנדרש שפראך דער דעם
נוט :

ער וואלט דא אורס אונד וואס אונד ברוכט איך נאיות שווערט . דש
אריאט זיך הער דוד ער שפראך עש אישט וואל ווערט . נון אונ
אונד וריד ער דא אנפנינג . ער קורט זיך נון דען פלישטיס נון גת
ער נאך :

ער מיינט אין דער פֿלשטיק לאנטאן אליא גורקן צו זיין . זא ווערדן
איך ביהאלטן בור דעם הערן מיי . נון הטן עש דיא פֿלשטיק אבר
איינש דר טראכט . אונט הטן איין קויכֿן אונטער אין גראכט .

דער קויכֿן היש אַכט נַת ווש זיין הויבט שטאט . בוד און אליא גורקן
נַת נַת היינן טראט . דא אין דעש קויכֿן קעכט זאהן זא קעגטן
אין וואל . זא שפראכֿן צו דעם קויכֿן אן אין טויטן זול :

זא שפראכֿן דש אישט בוד אויש דער יודן לאנד . מענכֿט שטארקן
היידן הוט ער גטון גרוש טאנד . ער ווער בילד אין הער ער הוט
אונש בלזואונקן . ער אישט דער בוד דעם דיא גרויאן איין לידלן זונקן :
דער אידל קויכֿן שאול הוט טויזנט מאן דר שאנקן . אונד בוד וואל לזהן
טויזנט איר קיין אישט ניט בור טראקן . דא שפראכֿן דער קויכֿן אַכט
זא ברענגט איר אין גראנקן . דא גרובט דער ארם בוד עש אישט
אונט איך דר גראנקן :

ער ריכט אן שטעט דען אלמאכטיק גוט . דארום ליש ער אין אין קיינר
נוט . זא בורדטן אין גראנקן בור דען קויכֿן היינן . דא אושט דער
ארם בוד אבר לידן פֿיין :

מן הוט דער געלביג קויכֿן איין טוכטר דש אישט וואר . זא וואל און
זיכֿן גווענן ויל מערן יאר . בוד ווארד גראנקן ער וואלט רט לענג
הארן . ער מאכט זיך בור דעם קויכֿן צו איינש הויפטן גארן .

ער קונט וואל לעפֿט גרארן לעפֿט וואש דער מאן . מיט אלזא גרושר
גארהייט אז איך אויך גאנק קן . ער ווש איין הויפֿטער גאר קיין גארהייט
ער דא שפארט . ער ליש דעם גייכֿר ריק אויב דען בארט :

ער נאכֿ אין דיא הענד אונט טעטשילט אין דאריין . דיא הענד זונ אליא
ווענד וואשטן גיטעטשילט זיין . דא שפראכֿן דער קויכֿן אַכט ער
אישט איין נערשר מאן . איר זולט איר אין רט ברענגן טרייבט אין
ווייט היינן דאן :

האב איך צו ווערן אנזיכֿן לידר אין מיינש הויש . איר דר מאנט
איך אל לידש טרייבט אין מייארט אויש . זא טריבן אויש דען גארן
דא היינן ליש ער דא . דעש ווארד הער בוד גאר אויש דער מאשן וראו :
כל זול ח ג ער ליש

ער לײַ ביא איינע האָן שטיין אין יהודה לאַנט • דא וואָלט ער אַין זיך
ער מיט עשורשט בראַנט • דא קאָם צו אים זיין וואָס אומזיין וואָס
אין כּוּט • זא וואָהן אל בור שאל ער וואָלט זא שאלטן טוט :

דא וואָך אל דר צו בור וועט שאל טעט גדראָנג • אומ וועלכר זיל וואָס
טולדן דער מאַט זיך ניט לאַנג אומ ווער בון אובבטויאָר וואָלט ריט
שאַט בינן • דער קאָם צו דער גיל גרולס צו דורן :

זא וואָך אים אלעבן ווער נויאָרט ביא אים וואָלט זיין • בון וועלן זא
האָלט קאָם ער נאָם זא גערן אין • עש שוואַרן אים זיל הונדרט
איטל שטאָרק אַין • דא בון דער קוינן דור וודר אין הערן צוואן :

דור נאָך בון דאָן אין קוינן אומב לאַנט • ער שצראָך נאָרט הער
אויפער הילף טוט איר ביקאָנט • אין וואָס אומ אין אומר לושט הא
ביא אויך זיין • ביז אַך ווייט צו בלייבן אַט דען דינן אין :

אך ברענגן זא אויך צו אַרן אומ גטרויא אויך זא וואָל • דש חיר איר
זא ביהאָלט בור קוינן שאל • דא שצראָך דער קוינן אומב דור דש
זיא גטן • אַך וול זא בור קוינן שאל וואָל זיכר הון :

דא בלייבן זא ביא קוינן אומב זיל מענכן טאָן • ביז דש אין עש קוינן
שאל ווש נאָן • דא ווענדט דער קוינן שאל אבר זיין גבוט • דא
נאָלט דורש גינדאָלש שאלטן טוט :

טושט עש ניט שירן נא האב אַך אַך ברייט • נא זיא דיר קוינן
אומב שון וודר זיט • דא בורכט זיך אומב בור קוינן שאל גבוט •
דורש וואָס אומ אומר ליש ער שאלטן טוט :

אום אל איר גינד ווש ער דינן וואָד • דור ברודר וואָך אין אומב לאַנט •
צו דעם קוינן נאָם דער הילט אין אַט צוואל • ביז דורש נאָן צוואן
אין גט גשטאָלט :

צד אום דא זיין האָטן אין גהען • דארויט זא זיך דר גרטן זא
אומב אַט גשען • דא קאָם גר דער גביא צו דור צוואן • ער
שפּראַך אַך דך בון דינן דא אַט אומב לאַנט בלייבן טוט :
שאל ווערט

פאל ווערט דיר וואָ אלהא באַר לו האנט . דאָרפֿ אַדך דיר בון
הינ ליד אין יהודה לאנט . דוד אומ דא זיין לזון און לאנט יהודה .
שאַל טרויאַרט זער דש ער דוד נישט אַמס דא :

שאַל נאָט לו געבֿה אין זיכר בעשטן שטאט . דש מאַכט דער גבֿה
דש ער שטעט קלייבֿ בור אין באַט . ער זער נאָכט בון דען זיין נאָר
לעטערליך דר שטוכן . ער שפראך לו זיין קנעכטן איר האט אן איר
גברוך :

אדך ווייט דש ון ישי אַזיך און ווערט לו הערן מאַכן . ווען אַדך אין נישט
קאן זינדן אין דא בוישט קוינט איר וואל לאַפֿ . איר האט איר אר העלט
דש אים יהוָה הוט גשווארן . דש טוט איר זיכר אַזיך אַזיך נאָר לזון :

איר הט זיינס קנעכט גרושן גוואלט געבן . דש ער אַזיך אַדך גל הוסן
אום שטעט איר נאָך דעם לעבן . דש אומכט אונטער אַזיך און נאָך אַזינס
ווערדן ליד . יהוָה הוט גשווארן אין אַזיך :

דא ענטוורט אים דאן דער אַדואַד . אַדך נאָך ון ישי דא ער נישט ווש
אלהא . ביי אדעם כוהן גדול לו מבֿ אין דער שטאט . ער נאָב דוד
לו עטן ביז ער וואר נאָט :

ער וראנט אים אַזינס אום תּוֹמֵס אום נאָב אים גלייַה שווערט . אַמס
טעט אים אל זיין וולן ווש ון ישי גינערט . דא שיקט דער קוינט שאַל
זיין בוטן ער דא באַט . לו דעם כוהן גדול גען מבֿ אין דא שטאט :

ער שפראך דען כוהן גדול גלט איר ווישן לון . ער אַמס זינט זאגט
גרינד גלן לו איר לון . הייַשט לו איר קומן דען ויל הייליגן מאן . אַמס אל
גינד זינט וואַרטש גען אַזיט אים הין דאן :

דא זיא נון קאמא בור דען קוינט שון . דער קוינט שפראך לו אַזיך
אין ריד גאָלט בור שטון . דא ענטאָרט אים אַזיט גען דער ויל הייליג
אין . ווש וואלט איר לבר הער דש זיא גטון :

ער שפראך אן איר הושט גברוך אום וודר אַדך גטון . אַמס הושט
וון ישי אל זיין וולן גלון . אום טרויאַרט שפראך דער כוהן דאש אַזיט
קין ועלנאש נאָר . אַדך וראנט אים אַזינס אום תּוֹמֵס ווען ער קואט
לו איר דא :

כון האט דער העלד דוד אל אול צפֿלונגן • דש ער אין אלן שטרייטן
איזט אל אולט צו איר כֿלונגן • וויא זולט איך איד דר בור הויטן איך הב
עש אפֿט גטון • דש איך אין ריד נָטש האב ווישן לון :

זולט איך הער בָדענקן דש ער ריט ביא אויך ווער • אומזין דוך אל
אוייער קנעכט קיינר אלש ווארהאפֿטיק אלש ער • אומאיזט דר צו
אוייער איידעם אין העלד אויש דר קורן • דש ער אויער וינד איזט
דא העט איך בור גשווארן :

איך האן כֿכֿטש גיוישט בון דיג גשיכֿט • אומאל איינש וואטר בידד
האבן אויך גיוישט כֿכֿט • גין שפראך דער קוינן כוהן איך זאג דיר
רעכט • דא אולט שטערבן דא אומאל דין גשלעכט :

דער קוינר רופֿט דען גיוואפֿנטן וועלכֿר ביא איז זאש • כון שלאגט צו
טוט דא כוהנס נָטש • זא האב וואל גיוישט דש דוד בור איר וואך •
דר צו האבן זא איז גהולפֿן דש ער בון דאבן זיך :

אל דש קוינש קנעכטן קורטן זיך ריט דאראן • איר קיינר וואלט דר
שלאגן דא ויל הייליגן מאן • ווש ליט אונזאן דעם קוינן זא ער ט
זינדן בָנערט • איר קיינר וואלט אויש זיהן איר זא קיין שווערט :

דער קוינן שפראך צו דאן דער ארואי דא הושט איר עש גיזיט •
דארום רעד איך אן דען כוהנס דא איר האן גטון ליד • דא שלאגן
דאן טוט דא כוהנס דא דא שטונדן • זא אולטן לידר שטערבן
ער שלאגן אין טיפֿיא וואונדן :

דאן ליף ביהענדן נען נוב אין דא שטאט • מיט זינען שארפֿן שווערט
ער אין דא גאסן טראט • דא שלאגן ער צו טוט ווש איז אמתן קאס •
דש ויך אומ אויך דא קינד ורויז אומ אויך דא מאן :

דש ויך גמינש דש וואנד אלש דר שלאגן • דעם קינד אין דער וויגן
וואלט ער ער ריט בור טראגן • ער שלאגן לידר צו טוט בוינן אומ אכזבן
מאן • עווארן אייל כוהנס דא דא טרוגן אירס חוכ תמיס אן :

דא וואך ביהענד בון דאבן דער כוהן אבֿיגֿר • זון איזאלך ער ליף צו
בדד דא • דא גיט ער אס דא מער וויא איז ווש גשעהן • חוס
וויא ער דא זיין טיאר וואנד גועהן :

דא קאמט

דא קלאגט אלזאזער דוד דער וויינאנט • כון אוש עש נָט יתברך דר
בארמאן דש איך קאס אין דש לאנט • דאש בון איין שולדן אישט טוט
מענכר מאן • אך רייכ נָט בון היאל איך בין און שולדן דארמאן:

דא איך דואן דען אדוארזאנוכ זאך שטון • איך דר שראך בון הערלן
ער הוט עשלייז אלט נָטון • אכציר ליבר וריינט דוולשט ביאמיר
זיין • ווער דא בינערט דיין לעבן דער בינערט אויך דש איין:

דא כון אכצירזאנוכש קואן • ער הט אורס אונז תואס מיט איס
נכואן • דעש ורייט זיך דוד דער וויינאנט • אכציר אושט ביא איס
בלייבן וואו ער ווש איס לאנט:

אין דען זעלבן זייטן דיא היידן אבר קאמן • דען לויטן בון קעזלזא
נאר ויל קורן נאמן • זיא רויבטן אין דען שווארן דען וויין אונז דש קורן
דש בור דרוש דוד אונז טעט איס אונז לורן:

דוד שפראך צו אכציר טוא אורס אונז תואס אן • אונז ורן אונז
קעזלזא העסן קאן • דא ליט איס אונז הער נָט יתברך דיא אורס
זאגן • זיא אונז היילי קעזלזא דוא וולט דיא פלישעס שוואגן:

דא שפראכן אל דיא זיין דוד דא לויט בון • מיר וואשן ביא יהודה רט
ווש טו טון • וואן מיר מיט דען פלישעס אין היבן איין שטרייט •
ווערט עש שאל אונז ער ווערט אונז מאכן אין בויזא זייט:

דא ורונט אבר דוד דיא הייליך ווארט • וואן איך מיר היא בור בערן
אורדוואל איך שטרייט דורט • דוא וולשט קעזלזא העסן שפראך אונז
טרעכטיין • דוא ווערטט דיא פלישעס שוואגן נאך דעש ווילן דיין:

דוד איז דיא זיין אין דען זעליבן זייטן • אין היבן מיט דען היידן זיין
אין גבויגן שטרייט • זיא אונז דיא היידן היבן בון דיעס פליין • אונז
שפייט איז אונז אושטן זיא לויטן שטון:

דיא פלישעס אושטן ווייכן מיט דעש ווייטן זעלד • דוד איז דיא זיין
רויבטן אין אר נעליט • דא וואש דוד צו קעזלזא מיט אונז לויטן גלייך •
זיא הט נָט בון אונז דא דוכטן זיך נאר רייך:

דא ווארט

דא ווארד שאלן נאנט וויא דוד צו קעגלע וואש • מן וויש איך אין צו
וידן אי וויא נישט דעש • הוט ער צו דען שטיטן זיין וואסנאך געטן
• וואל אויף דא איינאמיר וועלן דען שאלק האן :

ער שיקט אויש זיין בוטן אלש ווייט אלש זיין לאנד • ויל מענען העלדן
קויס וואלט ער צו האנט • ער שפראך איר אויפן וואסדען צו קעגלע
אויפן איר זיין • ווא שיקן איר דא בוטן אויב דא וואס איר הייז :

דא ווארד הערלונג דוד נאך באלד גיוואר • דש אויף אין צוך דער
קויסן מיט איינער גרושן שאר • דוד דא אורט אונזערע אבר צו
אמן באט • ווירט דער קויסן שאל ציהן בור דא שטאט •

דא ענטווארט איך גיט ער וורט קומן יא • מיט שטארק אום שטרייטן
צור דא שטאט קעגלע • וואן איר ליבד הער גיט קאן קעגלע בישטון •
אדר וורט איר קעגלע איינע הערן און :

יא ווערדן דיר געבן שאלן אין דען שטרייט • מן וואל אויף אל דא
איינע עש אישט צו אליהן לייט • דוד וואך בון דאן ער אום אל זיין וואן •
א ר ווארן וואל זעכט הונדערט דא הארשט טרום אן :

דא דש הוירט קויסן שאל דער ריד וואר ער כטורא • דש דוד ווא
גלוהן איש דער שטאט קעגלע • ער ליט בון זיינע ציהן זיין רייז ער
אן שטאלט • דוד אום דא זייק דא צוהן אין איין וואלד :

אין דער וואו שטרייט מען אאכטן יא איין געהען • דארויש יא זיך
דר גרען מיט מענעכען גשולען • דא נאכט שאל דוד ויל מענען טאן •
ער קאט אין כרענט וידן צור וואר איר אויך דש גאט :

הוקען זון שאל ווארדן גינאנט דא מער • ווא דוד אום דא זייק אין
דער וואו שטרייט מען וואר • דא שטונד אויף האקען צו דוד ער דא
גאט • ווא נאך מיט גרושן וריידן דוד אין אנפאנג :

דא שפראך צו איך האקען דא דארפֿשט דין זורן האן • ער וינט
דך כט אין וואר דין זוכן ווא ער לון • יא שווארן אבר אידן בון
אריינשטאמט אלמא גרש • אויף שטונד האקען אום גאט וודד זיין
שטראש :

כּוּן ווארן עש מאכן דיא קונטן מאכֿן בעלֿך . דש האר'ן כּוּן דען כּוּמֿן
מאכטן זיא גאָלעך . דוד אומ זיין מאכן וואורדן זיא כּוּמֿר . דש זיא איר
וואונג האטן נִימאכט אלדאר :

דא כּנֶם זיאָט שאל אומ זאגטן אים דיא מער . ווא דוד אומ דיא זיין
אים וואלד בור בארן ווער . דא דאנקט וער שאל דען בעלֿך מאכער
נעט הי' אומ מערקט עבן אומ זאגט איר מער :

מערקט אן אל דען שטיטן דא זיך בור בירנט דער שאלק . אומ קאן
אך וילרן זא ווא זינען באלק . ער אישט ריט לו וינדן ער אישט איין
ווייר מאן . וואוּמאן הי' הויט הוט נאעהן אורן אישט ער דר כּוּן :

קוינט איר איר אין אכטן אך וויל אויך לֶזֶן וואל . זיא כּנֶם לו דעם
קוינט לו דעם זעלבן מול . זיא וויזן אים דיא וואושטניא אויף דעם
זעלבן וועג . דעם קוינט אומ זיין שטארקן לייגטן זיא דען שטעג .

דוד אומ זיין מאכן איר נהעג ווש נאר הוך . דא זיא דען קוינט נאיהן
לו וליהן ווש אין נֶך . און דיא וואושטניא מען אויף איין שטיין . דא
קאן ער איך ריט וינדן אין איינע זין אך עש איין :

דא זאגטן אים דיא קולר וואו דוד ווש הי' נולוהן . שאל אישט זיך ריט
לאנג אומ קאס אים נאך נלון . אוער אויף דען שטיין אויף דוד
זיטן נֶך . אויף דער אנדרן זיטן דוד דאן וולך :

קוינט שאל לויט אומ רינגלטן דען בערג נאר דרוט . דוד שריא
אים הערנן הילף נֶט יתברך עש טוט טוט . איך הוט אומ רינגלט
אין הער אומ הוט איך נאג'ן אומ לֶזֶן . איך בורכט אך מוש שטעבן
שאמאל הוט נלון :

אך ריכד נֶט כּוּן היאל איך האב קיין ווינד בטון . זא הילף דך
אין קנעכטן זינט דא איך ווילט לֶזֶן . זינט דש אך מוש שטעבן
אומ אנשולד לידן פֿיין . זא לֶזֶן דר ליבר הער נֶט איין זל ביבולוהן
זיין :

נֶט יתברך שיקט איין ענין לו שאל אין דען טאן . אין אלר נשטאלט
אז ווער ער אין מאן . ער שפראך קוינט שאל דא וולשט היימאן
אן . דיא היידן האבן גרשט שאלן אין ריינע לאנד בטון :

ז ז א ז

זא זיין רט וער בֿון הינא מיט איינעם נרושן הר · זארויבן אים זא
ברענן קויכֿן קוס באלד אונז וואר · דא ריטן אים דא זיין ער וואלט
זיין לאנט ביזווארן · דוד אונז דא זיין קעגן אונז רט אנפארן ·

אויף איין אנדר מול ואנז דוד אונז זיין הר · ווערט דש לאנדור לורן
דא ניווישט עש נויאר מער · בון דאנן לוך שאל נאך דען היידן
דראט · דוד מיט נרושן וריידן זיין הענד נען הימל באט ·

דוד לוך אבר ווייטער אין דא וואוטטניא עין גדי · אויף איין הוהן
בערג ור בארג ער זא · קויכֿן שאל יאנט דא היידן וער אין איר לנט
· אין עין גדי דער קויכֿן וואנט ·

ער נאכט מיט אים דריי טויזנט דא אלר שטערקשטן מאן · דא
טזיערשט אונז דא בעטשן דא מן ויכֿן קאן · זא זוכטן דען הערן
דוד איין איינעם ועלון היך · דארויף נען שטיינבאך דער קויכֿן יאנט
אין נאך ·

מן ווט אין דעם ניוולד איין בערג דער ווש אין הול · בון דוד אים דא
זיין ווט דער בערג בול · זא הילטן זיך נייטן דא מיט נרושן זאגן ·
אין דען הולן בערג ווארן זא אל בור בארן ·

מן ווט אין נרושן שפין ביט ניוואכטן בור דש לוך · אין דעם לוך אישט
ניאנט שפראך דער קויכֿן דוך · דא וואלט דער קויכֿן שטייטן אין
דש לוך קאס ער נון · אלזין בון זיין לויטן זיין לוך וואנט ער טון ·

דא שפראכן דוד קעכט לז דוד אלז דרוט · ער אישט אין דיינן
הענדן נון שאלן אין באלד לז טוט · אויף שטונדא דוד ביהענדא אונז
שליך נאמליך דאר · ער שנייד דעם קויכֿן בון זינעם פפעלר דש
ער עש רט ווארד נויאר ·

אין נרושן נערן ער אים אויט טראנט · ווידר לז דען זיין זיך דוד
ואנט · דא וואלטן זיין לויט שאל הון דר שאלן · ער הילט זא ארויף
מיט ווארטן ער שפראך מיר גלט גראמ ·

דר שאלן מיר אונזן הערן דא גענדא אוישטן מיר הון · הוט אין גוט
· ית נאליבט אין קויכֿן ווער וואלט אין רט הון · שטעלט זיך דען אין
מעגט וודד גוט · נשיכט אים דען איין אונזליך ווא אש ער דאר לז
איד · דער וואלט שפוט ·

איך וויל איין הענד מיט זענדן אן דען הערן איין . בור איר אונדען
איין וול ער זיך זיין . מן הוט עש איך גרויטן דש איך דען פפעל
שנייד . דש קלייד הון איך ור דערבט דש אישט איר אלונט ליד :

דענוך וואלטן אין דיא זיין אי דער שלאגן הון . דור איט גישן ווארטן
וואלט זא מיט לון . דא העט דאר קוינץ שאול נקאקט אין דודש הויש
דא וואישט ער דען תחת אונד נין וידר הויש :

דא מן דער קוינץ שאול וער בון דאן ווש קואן . דא העט דודש דש
פפעל שטויק אין זיין האנט ניוואן . ער שטעלט זיך אויף איין בערן
דער וואר אלונט הויך . דער קוינץ שניין הר אונט דעם בערן
הין לוך :

דודש רופט נאר לויט דש עש ווייט דר האל . אונדאבן אויף דעם בערן
אונדאבן ווש דער טאל . ער שפראך הער דער קוינץ ווארטן
גלויבשטו דען לויטן . דיא רכילות טרייבן אונד איך דיר וויל ביטויטן :
זא שפרעכך דש דודש ביערט דש קוינץ טוט . מן זיך ליבר הער
ווער דען פפעל לז שניטן הוט . דאבשט אים הולן בערן אין איין
הענדן גווענן . דא הושט בור איין לויטן קויס קוינץ גענען :

זא וואלטן דיר דר שלאגן אלש איך דיר וויל ביטויטן . איך הון דיר
קויס גהולפן בון איין לויטן . דיר בייא גלשטו מערקן איך הון דיר
גטון ריח . דא ווילט איך ליבר הער טוט האבן אי :

עש אישט דיר איין שאנד דש דא איר נאך טושט יאן . אונדאבן
טרויטן ווילשטו איך טוט שלאגן . איך הון דיר ליבר הער ריח קיין לידא
גישן . דש מוש איך גט בון היאל אל אונד גרשן לון :

נאך וועט יאן קוינץ ישראל נאך וועט זיכט ער אויש . נאך איינע
טוטן הונט זיכט ער איינע הויש . נאך איינע הדיט אין וואך דא
דא טוינרט מער . דעם יאן נאך דער קוינץ מיט איינע נאכטן הר :

גט מוש אן זעהן דש זילענד איין . אונד מוש איין ריכט לורשן אונש
ביידן זיין . אונד מוש אן דיר רעכט ווש דא איר הושט גטון . דא
ווארשט אין איין הענדן איך האב דיר לושן :

3 3 3 ט ג איין

אין הענד וואלט אדך ריט געבדן אן דען הערן איין • דארום הושטא
בהאלטן דש אדלן לעבן דיין • בישטועש איין און דוד שפראך דער
קויכין דא • דא ווארד דער קויכין וויין אומוויינט אלטאז האט :

ער שפראך איין און דוד דא וואלט ווידר קערן • אדך טא דיר קיין
לייד מער שוידר אדך בייא איין אירן • דאז העטשט איר איין לעבן
במאנוואל • דא אדך הון גשמישן אין דעם בערג הול :

דא בישט אדאזער מער ווען אדך דש וויל אדך דיר וואל נאך • העט אדך
דיך דיין בבוודן אדך העט דיך טוט גשלאגן • ערשט ווייט אדך עש
וואל דאז אערשט איין קויכין דיין • אומזוערשט נאך איר ביזלן דש נאט
קויכין דיין :

דאז הושט איין פסעלר לויט דש ווייט אדך איזנדר וואל • איר נאנט
עש דער גביא שאמאל אין צורכש ווייט איין אומ • דאז וואלט נאך איינס
טאט איין קיין טון קיין לייד • דש וואלט איר שווערן אין רעכטן אייט :
דאז וואלט דען זיכר בור איר זיין • נערן שפראך הער דוד ליבר הער
איין • דאז שווארד דוד שאמאל איין רעכטן אייד • דאז ער זיין קינדן
וואלט טון נאך זיינס טוט קיין לייד :

שאמאל סך ווידר הייט דר לויט ער ריט טרעגן • דוד חוכ דא זיין לויט
אין איר ביהעגן • אן דען זעלבן זייטן הוב זיך גרוש קלאגן • שאמאל
דער גביא וואלט גשטורבן דש ווארדן דא לויט זאגן :

לויט קלאגן אומ דען גביא שאמאל אין ישראל ביערט • דא קלאגטן אומ
דען גביא ער וואלט עש אלט וואלט ווערט • ער וואלט איר גרוש איר לויט
בינאבן • דענאך וואלט אלט ישראל דען שאמאל האבן :

מן וואט אין אומ דען וואלט דער וואלט גביא • ער הט נאך גרוש
רייכטאט לויט ביהא אן דעם לאגט • בן שוים אומ בן רינדן וואט ער
אלטאז ווייט • וואט ער איינס וואלט האבן דש האט ער אלט אומ דרייט :

מן ווידטן זיין קעכט איר שייך בייא דוד וואל • דוד אומ דא זיין
דאמאל אין אלטא • דאז איין אדך ריכטאט קיין לייד טון • נאך אל
אדעס ווילן איר דא הער דוד אן :

עש וואט

עש ווש זיט אין דעם געלבן לייטן ווען איינר ביטאר זיין שוף. דא מלכ
ער איינ פאשט ווער עשן וואלט דער לוף. גלל לו בראל אין זיין שאף
ביטאר. בוד אום דא זיין דא ווארדן עש בואר:

נמן הט דער מאן גלל נאר איין שונש ווייב. מיט אלר דוויקייט וואס
גללרט איר לייב. דא ווש ורזק אויכ בידר אום קונט מיט אלן דיקן וואל.
נמן ווש אר מאן גלל אלר בוש הייט בל:

נמן ווש עש בורראש השקה לון אורד דרייא טאן. דש מן עש בוד
וואורד זאן. דש גלל זיין שוף לו שעקן הט בוד מעשן. בוד אום
דא זיין האטן רט ויל לו עשן.

בוד שיקט זיין בוטן נמן בראל לו גלל. נב אמש בון זיין שופן לו עשן
אום האלט דר דא וואל. דא וולשט דאראן גללעקן דש איר דיד קטש
הון גטון. איר האבן זיין הירטן אים ועלד רל קיין מאכל גללן:

ביא טאן אום בייאכאכט דש וולשטן גללעבן איר. וראן עש זיירא
הירטן דא ווערדן עזאן דר. איר האבן נמן דעם ים טוב נאר ווערן
לו עשן. זיין שוף האלטן בישורן דא וולשט אומר רט בוד געשן:

אומר אדאר לויט וולשטן אויך בידעקן. אום וולשט אמש לבר גלל
בון זיין עשן שעקן. ער גבט זיין קנעכטן ווען איר זיט דארט.
זא גרשט איר אין בון איינט וועגן אר געבט אים גטא ווארט.

דא קאמאן בודש בוטן לו גלל לו נמן. רימנט וואלט דא אנפסאנן מן ליש
דא טרופסן שטון. ויל עשן אום טרינקן מן אין דעם האיש אום טרונ.
עש ווער בון איינע קוילן גוועגן גללן:

דא נמן עש דא בוטן בוד גלל שטון. דא שפראכן דער הערלונ דוד
בוט דך גרשן לון. דא ווארדן דא דא בוטשאפט אר דוד הט גרשט.
דא ענטווארט חזן גלל איר גב אים דש הערלן ליש:

ער ווארד וודר שפעקן מן דעם הערן זיין. דארום אושט ער זיין
לעבטאן בוד רד נעמן איין. וולט איר נמן געבן אל בור לוסן בון.
איר ווארד בון איינע וליש רט איינר בלייבן דא רובן:
מן יש

אן ישי אישט איין בויגוויכט איך דר קען אין רעכט • בון רוט האטאביה
אישט אל זיין גיטלעכט • דא שפראכן זא איס דא בוסן וולט דא איס
זישט בעשרש געבן • איר זאגן עש אונזר הערן עש קואט דיר ריט
עבן :

נע זיין דוך אל דא זיין בור לופן הער • מיינט איר איך טאד זיט זאגן
ווער אן ישי ווער • דא נעמן הין דא בוסן בור שאנדן ווארדן זא רוט •
אונ זאגן עש דעם קוירן נבלש ענטוורט דרוט :

דוד אונ דא זיין נעמן דא זא רוט • זא שפראכן אל נאיינן ער הוט
בור שולט דעו טוט • ויר הונדערט שטארק היילן טעטן הארניש אן •
אונ בליבן אין דער הוט נויארט נוייא הונדערט זאגן :

דוד שפראך מיט נאיינן עש אישט דוך אלש בור לורן • וואש איר איס
נעטש הון נעטש דש טוט איר אלזא לורן • איר וואלן זא טוט שלאגן וואש
איר קואן אן • דוד אונ איך דא קינד דא ווייבר אונ איך דא אן •
איך שויר ביא מיינע לעבן אורד איר אונש גשעהן • אורטן ווען עש
טאן ווערט דש זאגן קאן געעהן • זיין הויש מיט דעם נרוט ועשט
איך איך איס זא שאנד • איס זא זיט אויבר בלייבן דש איין הונט
ברונלט אן דא וואנט :

איינר בון נבלש קנעכטן נעמן זא נבלש ווייב • ער שפראך ליבי ורויא
בון העלפט זעלבט אויערע ליבי • עז הוט דער הערלונן דוד בוסן הר
גינדערט • זא אירן אונזר הערן זא הוט ער איס אנטבוסן שאנט :

דעם העלדן דוד הוט ער גרושיא שאנד גשפראכן : איך בורכט דער
הערלונן דוד לזש זיט און נרוכן • זא הון אונש אין דער וואוישטייא
קיין מאנבל גלון • ווש איר בון איס ביערטן דש הון זא אלש נעטן :

בון הוט אונזר הער נבלש דוד הייטן זאגן • ויל שאנד אונש שאוכהייט ער
ווערט דאש זיט בור טראגן • איך בורכט דש ער אונש אלן ווערט
שלאגן טוט • איר טארן זיכט זאגן בון גיב דיר זעלבט רוט :

דא אילט דך אונזר זא אונש נאט נוייא הונדערט ברוט • אונ נוייא לעגל
ורן לוד דא נאר דרוט • אונ בוינן שוין נבראטן גיבילט מיט אייער
וואל • אונ בוינן אונש נעמן נעמן נעמן דא איך זאגן זעלבן זאגן :

הונדערט

האדרט גרונד טרובן אומ צווייא הונדערט גרונד וויין . זא שפראך
דש וול אדך אס שענקן לוייכט ווערט ער שוויין . זא שפראך
אירן קענעכטן נון לאדט דא אזלין נאך . איר גאלט לוקש היז רייטן אדך
וול באלד קומן נאך :

זא שפראך צו אירן קענעכטן איר גאלט שטיל געדאן . דו ערמאנט ווערט
אין אומ גאלט עש נבלרט נאמ . דא רטן זא בהעסן איין דען
בערג היטליך . דוד אומ צוין מאכן בינגטן אין דאליין :

דא זייטן נבלש קענעכט דש שיקט אויך אונז הער . צו אומ דען
זיינן ווש עש נאך אונזער . ער שפראך זא אויסן שטערבן איר
בלייבט אויבד קיין זא . זא הון אונש שאנד גשפראך דא שאנדהייט
טוט אונש ווא :

דא נון אבגלייך דוד קומן נאך . דא ויל זא בון דעק אזל בור ליד אס
אונגמאך . זא ניגט זיך צו דער ערדן דעס ויל ווערדן מאן . זא ויל
אס בור צוין בויען ער קערט זיך רכטש דאמאן :

דוד אומ דא זיינן האטן נאטא שווערט אן . אס שילט אין אירן
הענדן ער אומ אל זיין מאן . דא שפראך אבגלייך דא שילט אישט אלש
אין . ווש דא אישט גשעהן דען ווערדן בוטן צוין :

דש רדט זא דארום דש ער זא הוירן גאלט . אוב דער הערליך דוד
בון ערשטן שונן וואלט . זא שפראך ליבר הער וולשט דא אונשאלדן
דר שלאמ . נון אישט דוד דא שלאד אין האד לוש דיד זאמ .

וולשטו הער בור גשן אונשאלדן בלוט . דוד אישט ווא ביד דש ער
קיין גליכש טוט . דא שטוס דער הערליך שטיל דש זא אס גאלט
זאמ . ווארום זא ווער שלאדן צו דער שלאמ :

אוב אוב איר מאן נבלש שון העט בור שולדט דען טוט . דא געדוכט אס
דוד דש ויל אדך הוירן דרוט . אדך וול ריט בלוט בור גשן בון קיינע
וואמן מאן . אז לונגן אדך הון דש לעבן אס אישט גשטין קאן :

זא שפראך אדלר הער ריט נעמט אין איר און ווא . ווש אדך דער
בוזזויכט גל אסמא הערן לויטן טוט . זיין נאמן אישט נבלש אונש
אדך ער . ער טוט אל שאלדיט קיין אס אישט אס צו שווער :

דא : 1 : ח אד

אך וואן אייך ליבר הער דעם גוט יחברך הוט איך וואסן לון • כאל ווערט
סיר שטערבן ער הוט ויל איר גטון • (אשט אין זעלברט שטערבן
הער בור גשט קיין בלוט • ווען אירנון ווערט זיין איין קויכר מא ווערט
עש אייך זיין גוט :

עש אשט אין איינס הויש מענכר בידר מאן • קיסר אוס איך ורויאן
דיא זיין אגשולדיג דראן • (אשט אין זעלברט שטערבן איר גולט קיין
בלוט בור גטון • דש עש אויך אין אויאק קויכרדיך ניט ווערט בור
דרישן :

אין אלן אויערן ווערקן ווערט אויך גוט יחברך ניט לון • אוס אל דא
מיטן שטערבן דא אויך ליד הון גטון • איר אוס אויער קיסר ווערדן
קויכר זיין • זא וולט איר ליבר הער דען ניט בור געשן איין :

מן נעמט ליבר הער גשעקט בון אייר האנט • דוד דער ווערד זיך
קען דער ורויאן וואנט • זא שפראך ליבר הער דא שאנד ווער ניט
גשעהן • ווער איך דא גזאגן אומ העט דא בוטן גזעהן :

דוד שפראך לו אבתי לון וויל איך לובן גוט • דער איך הויט קען דיר
גוערט הוט • גלובט זיא גוט בון היאל דער הוט איר וואל גטון •
דער גוט יחברך בון היאל דער געב דיר דיין לון :

דש דא בישט קואן הער קען איר • דיין ריד אוס אל דיין ווערד גוט
יחברך גול לון דיר • ווערשטו ניט קואן גען איר לו האנט • עש ווער
קיין הונט אויבד בליבן דער דא ברולנט אן דא וואנט :

מן זיך בון דיין וועגן וויל איך עש לושן בוכ • זא שפראך גוט בון
היאל וועל אויך ביזארן • דא נאכט ער דען פריגט נאכט בון איר
האנט • דא דאנקט ער דער ורויאן דוד זא וודר הייס וואנט :

דא רייט אבתי וודר הייס אוס איך אירא קמעכט • זא מאכט איר
איר וויזהייט אל איר זיך שלעכט • כאל אוס דא זיין הען וריד גיטן
• איר עשן אוס איר טריקן אוס ווש דא ערדן טרונ :

דא ווא טורין טעל אוס זייט כאל בון ריכט • ער ווש בול איר טראקן
כאל דער ביזארט • לו ווערנט דא עש טאנט אוס דא דא זון אויך
בריק • דא זייט זא איר דא מער זיין הער ליד חוכא איר :
ער דר

ער דר שראך בון הערלן דש זא בור האט געבן . אומדש ער פיר הט
בור לורן זיין לעבן . אומדש איס בור לייך זיין הערלן שיר דר בראך .
אז באלד נאך ראש השנה בור קרנקהייט ווארד ער שוואך .

דא עש מן קאס יום כפור נביל דער באזונדעט שטארב . דא ענהארט
הער בור נאך חכמיון ער ווארב . דא איש ער באלד זיין בוטן לזאגן צו
גון . ווילשטו בור נעמן ער וויל דך געבן הון :

דא כיינט זך חכמיון לזאגן הורט וואו זא זייט . מן בין אדך דך רט וורדן
דש אדך וולט זיין זיין זייט . זא איילט אומדש בון דאן אומדש פראך
באלד יא . איט בויקל יונקדוואן זייט זא לזאגן דך דא :

דא נאס זא בור לזאגן זייט . ער שפראך אדך וויל נאך איינא האט
זיינע לייב . איין יונקדווא בון יזעל דא היט אומדש . זא וואר
רום אומדש בור זא אדך נאס :

דא דש דער קוינן שאלו הורט זאגן . ער שפראך זיין טוכטער זיכל
זא איש רט בור טראגן . אדך גב זא איינע אנדערן זייט ער לזאגן הוט
נאמן . קוינט אדך אין מוארט וינדן עש גאלט אדך אויב ביקוואן :

אדך וויל דעגן באזונדעט בור נעמן זיין לייב אומדש זיין לעבן . אדך וויל אדך
איט זיינע שווערט דער לזאגן ווייאר ווייבד געבן . דאש ערשט אן דען
בושן אונטן אוש אנפערדן . אין אומדש זיין קאן אדך אין מוארט
וידן :

ער איש אדך באלד רוסן סליט איש זון . ער שפראך אדך וויל דר זאגן
ווש דוא אושט טון . זיין שוירא טוכטער זיכל וושטו לזאגן זיינע ווייב
געבן . אדך זאגן דר דעגן יונק דוא דארפסט דך אר רט שטעק :

שאלו גאב זיכל סליט איש זון . ער שפראך אדך וויל דר זאגן דא
זאשט אר אבר רכטש טון . אדך טא עש דעגן באזונדעט מוארט לזאגן
ליידן . האב דר זא לזאגן ווייב ווערט ער דך בון אר שידן :

דא אושט סליט איש זון טא ווש דער קוינן בנערט . לזאגן זך אומדש
זיכל לייט ער מאלט איין בלש שווערט . דר נאך שטארב זיכל דא
נאס ער אר קינד . אומדש אדך בויקל קינד אומדש שידן :
א . זא . ב דא קאס

דא קאמ אבד דיא בעך מאכד צו שאול צו נון . זיא שפראכ צו קוירן
שאול וולשטו דעך הון . ער אישט בייא אנש בור בארן אין דער
וואס טעניא חיליה . אבן אויף איינע בערן אין איינע וואלד הוא :

אן וואס ענט זיך דער קוירן אום ווש דוד נרם . דרייא טויזנט שטארקד
העלדן ער איט אים נם . ער צוך איט זיינס ואלדן נען זיין אין דש ועלד .
דיא נאכט ווש זא וינשטר אויף שלום זיא איר נעלעט :

דוד האט נאעהן אויף איינן שטיין ווא היך . דש נאר איין נרוש ואלד
אין דיא וואס טעניא צוך . דא זאנט ער זיכא בוטן זיא גלטן זעהן גלייך
אוב עש אישט שאול דער קוירן רייך :

דיא בוטן קאמ וודר אום זאנען אים דיא מער . אום וויא עש קוירן
שאול איט זיין לויטן ווער . דא נען דוד אללין נאר היימליך נאך ער
זאאן . וואס זיך לנגט הין שלום דער קוירן אום זיין מאן :

ווא זיא אל שליפן דש נאמ ער עבן וואר . ער נען צו זיין לויטן הין
וודר דאר . שאול לאן אין דער מיטן בור וואר זאן איך אויך דש .
דש ואלד צו אלן זיטן אום דען קוירן ווש :

מן לאן נעבן דעם קוירן דער אלר שטערקשט מאן . א: מן אין דעם
היר כיתנט וינדן קאן . אין האט נאמאכט דער קוירן שאול אין הויבט
מן איבד זיין היר . אין דעם קוירן אום היט דער שטארק אבגר :

עש ווארן אויך בייא דוד צוויין שטארקד מאן . אן מן זיא אונטער דען
זיין קום וינדן קאן . דער אין ווש אין היט אום היט אבד אלד .
דער אבד היט אבשי זיא ווארן בייד דערך .

אבשי מן לרוד ווש נאר וויט דר קאנט . ער אום זיין שטארקד ברודר
דער ווש יאב נענט . דוד שפראך צו אבד אלד אום ט אבשי . ועלכד
וול איט איר קומן אין זורק מענכלייא :

איך וול נעם קוירן שאל אין זיין היר הייין . אויף שפראך דער העלד
אבשי הער איך וול בייא איד זיין . זיא נעם איט אכנדד אין שאולש
היר . זיא ווארן אל אבשלוסן אום שליפן הארט אום זיר :

זיא נעם

זא נאָן אַרש היר בייַז דעם קוינן הייַן . זיין שפּיס שטעקט
 אַן דער ערדן דעם הויבט זיין . אום איין נאָו איט וואָס שטענד
 אַן דאָס מער . דאָס פראַך דער העלד אַבֿשי צוד איין ליבר הער ;
 הויט הוט דיר גאָט יעבֿרך געטוורט זיין וינד זול דר שלאָן ווערדן .
 אַך וול איין שפּיס דורך אַן שטעבֿן טיין איין דאָס ערדן . זיין שפּראַך
 זיין הער צוד לוש דר בֿון . ער אַשט גאָלדער געטש איר וועלן אַס
 זיכטש טון :

דענאָך וואָלט זיך אַבֿשי ריט אַן צוד קערן . זיין שפּראַך הר צוד בייַא
 גאָט ית איינעם הערן . בֿון איר אום דען איינן זול אַס זיכטש געשעהן .
 דיאָלויט ווערט וואָל קומן דש אַן אַן טוט ווערט געהן :

אַדער גאָט יעבֿרך בֿון הייל ווערט אַן אַוירדן טוט . אַדער אַן איינעם
 שטרייט ווערט ער לייַדן טוט . זיכ אַס זיין שפּיס אום זיין נאָו איט
 וואָס נאָר . אום לוש אונטש באָלד בֿון הייַן דאָס אַן אַדער ריט ווערט
 גאָר :

אַבֿשי דער וואָדער שטארק זיך אַוירדן רידן ליש . ער נאָס עש אום
 טרונן עש בֿון דאָס אַן אַן צוד היש . אַבֿשי שרייט אַוירד אַבֿער אום
 וואָלט צוד בייטן . צוד ווש לוקליין אַוירד אַבֿער לוק שרייטן :

אַבֿער הט זיין בֿויש לוק אַס גלונן . אונטש אַבֿערש בֿין אַן צוד גלונן .
 צוד וואָלט הר דורך טליפֿן האָט ער אַן זינען זין . אַבֿער שטרעקט
 זיין בֿין ווירד אוקינערד לוק אַס :

צוד טורשט זיך ריט רידן אונטש אַבֿערש בֿין . ער ווער אַינשט
 אנטוואַכט זוא העט ער אַן גלויט אלליין . צוד ריפֿט אַן זינעם הערן
 גאָט ית בֿון הייל אַן . אַיין שטעבֿנדיג וועטפאָל לוקליין קאָס :

זאָ שטאָך אַבֿער אַן זיין בֿין דש עש אַן יוקט . אַבֿער זיין בֿין ווירד
 לוק אַס לוקט . צוד ווש בֿיהענד אום שולפֿסט אַס דורך דיאָ בֿין .
 ער אום אַבֿשי גלונן ווירד אלליין :

נאָר ער בֿון דאָס אַיין אַיין הוהן בערג . צוד ווש קליין אום האָט דאָך
 גרושיא שטערק . צוד ריפֿט אַבֿער אַך האָבֿט רידן איט דיר . וואָ
 אַנגן זול אַך דאָך ריפֿט אַבֿער ענטוור איר :

A iii • א דאָס ענטוורט

דא אנטהרט אים אבֿער ווער אאָנשטונווארט גיין. דש דאָרט
לשטשלוסן דעם ליבן הערן איין. דוד שפראך צו אבֿער הויז אדך וול
דיר וואָגן. דך גאָט בליד דער קוירן צו טוט לושן שלאָגן:

זאָג אן דאָס ביאָדעט אבֿער ווער אישט דיר גלייך. איט שטערק אים
איט קוירנהייט און אל דעם קוירגלייך. דאָס גאָט דעם קוירן הויט
דש שטייט דיר וואָל אן. גאָט הוּשטו בור שלוסן דאָס אים אל דיין וואָגן:

דש איינר בון איינס בולך ביאָדעם קוירן אישט גיווען. אדך האב
אים קוירן געלופֿן דש ער אישט געווען. וואָס אישט דש קוירנש שפיש
דער צו גיין הויבטן שטאט. אים דש גלאַז איט וואָס דך אבֿער
נאָך הוט:

ביאָדעט בון הייל דאָס אים אל דיין קנעכט. דעם טוט האט איר בור
שולדער טויט אדך וואָל איט רעכט. גאָט איר אויך דעם שלוף
אן ליב לושן גיין. דש איר כּיט הויט דעם ליבן הערן איין:

דער קוירן קענט דוד אן דער שטיין גיין. ער שפראך אישט דש
דיין שטיין דוד ליבר אן איין. דוד שפראך ליבר הערעש אישט
האלט איין שטיין. שאָל ליבר הער איין דוד עבן בור כּיט:

אדך הון אייך ליבר הער כאָדן לייד געטן. איר קואט איר און
איין העבט אדך לושט אייך אל האַלטן. אישט עש בון געט בישערט
דש איר איר נאָך גאָט יאָגן. גאָט גאָט אים פֿער נעמן איין גאָט איר
בור טראָגן:

עש דעם דאָס לייט דאָס רבֿ' ליהוֹ טרייבן. אים אדך אויש לאַנד ישראָל
שטעלן בור טרייבן. גאָט אויש דאָס געט בור וואָס דוד דעם וולן איין.
אלהיאַ איין דיג ערדן בור וואָס גאָט וולן דאָס גיין:

דאָס בור טרייבן אדך אויש לאַנד ישראָל דש אדך אויש וואָס דין. עש
אישט גלייך גאָט שפּרעכט גאָט דין איינס געט איינס אדך. לון הון
אדך ליבר הער וודד אייך געטן כאָט. דר ביאָט גאָט איר הערן
דיין שפיש הון אדך האָט:

וואָס נאָך ליבר הער בור געשטו דך אן איר. לון הון אדך דך אל איין
טאָדן לייד געטן צו דיר. נאָך וועט יאָגט קוירן שאָל נאָך איינר
שלאָגן אדך. דאָס טאָט איר אן דער קיר קיר אן דעם בערן הך:
ער

ער זאגט אין אויף דעם בערג נאך אנדערן באלן קינדן . אב ער זיין
ינג איד אויכט בוינדן . דאס זאגט אידן ליבר הער איבער אלן בערג .
אז ווערן איד אס דא איינן איינל ווילד בלונדערן :

דא שפראך דער קוינן שאל אדך האב אונדעכט גוטן . קער ווידר
הייס אדך וויל דעכט בודבש דר לון . צוד שפראך דיינש טפיש כס
עבן וואר . שייך הער איינן בון דיינן קנעכטן אדך שייך דר אין דאר :
דיין לעבן דש אישט ווירדיג אין דעם איין איין . אא אויש אדך איין
לעבן אין גוטש איין זיין . דא ענטרט אס דער קוינן בור וואר דא
הושט וואר . דאס העשט איד וואל דר שטאך אדך ביקען דרש אופן
וואר :

דא לוך דער קוינן שאל ווירד היינן צו לאנד . דוד אס אביש זיך
ווירד גען דעם זיין וואנט . צוד איט דעם זיין אא בינונט צו שוואנן .
איד אויכט דער קוינן שאל איין מולט דר גראטלן :

כיצט אישט אונש בעשר ווען דש איר רוא הון . איר וועלן צו דעם
היידן אין איר לאנד נון . דוד שיקט צו אכש דאס דארפסט דך כט
שעמן . זעכש הונדרט שטארק העלדן אין דיינן גאר ט מעמן :

צוד דער וואונדער שטארק דער וויל דיינן דינר זיין . איט זעכש הונדערט
שטארק העלדן וולשטו אין נעמן איין . נערן שפראך קוינן אכש
וועלט איר זיין גערדיא . אדך וויל אידן וואל לוק דש ענ אויך כט רויא
צוד אס דא איין אין דער סא שדעס לאנד גראט . צו דעם קוינן
אכש נען גת אין דיא האבט שטאט . ער אס אל דא זיין איט ווייבר
אוס איט קינדן . אס איט אל אדעס גוט אס אל איר בויסדן :

דא עש הודט קוינן שאל דש צוד ווש דא היין . אין לאנד דער היידן
דא גרובט ער כט מער אן אין . ער בור וואונן זיך זיין ט גאך דא
היימן ער דא בלייב . סן הארט ווש צוד אין לאנד דער היידן גרייב :
ער אס אל דא זיין איר ווייבר אס איר גוט . צו גת אין דער הודט
שטאט ווארן זא וואל ביהט . צוד שפראך צו אכש געט הער איין
ווארס אל אדך צו גת אין אייערד הויכשטאט זיין :

דוד

צוד קדינן אָכט נאך זער באט • נעבט איר אין אייארק לאנד ארנט
אין שטאט • דש איר אויך אין גת קיין אויבר לאשט רט טון
אלואו נאנט הערליך צוד צו אָכט זענן אן :

דש טעט ער דארום דש אָכט רט וולט ווישן • אוב ער דען זיין
עלואו איר רויב העט אב גרישן • קוינן אָכט נאב איר זיין דש
נאט צוד זיין • צוד אום דיא זיין נאמן זיין אן :

דש וריאט זך הר צוד ויר וואלן נוט גיורן • אום וועלן עש ביהאלטן
אין אנדער שטאט דיא אן • צוד אום דיא זיין וואלטן רט לעבן
בייטן איר וועלן איר דען היידן הייאלד צוד אָכט שטרייטן :

יא לנהן זער בון דאן אין דער היידן לאנד • ביזש דיא טויארן
דעקן ראנט מער קאנט • יא לנהן צוד דען נשור אום צוד דען גרי
אום אויך אין דש רייך וואלד אין דש לאנד עמאלד :

צוד אום דיא זיין דר שלום נאך איר נורן • וריינד אום אויך וינדא
ווש לויט דאריין ווארן • יא וואלטן קיין מענטש אויבר בלייבן לון •
דש ראנט רט קאן גשפרעכן צוד הוט עש גטון :

דש לאנד אלואו קט צוד וואושטן יא לנהאנט • יא שלום יא לנה טוט
ביז אן אָכט לאנד • יא נאמן שוין אום רינד אום קעמאלד אלואו
ויל • אום אל איר גשאיד האך אויך זינן ויל :

גומאט נאך אום זילבר ווש יא קונטן טראגן • צוד אום דיא זיין דיא
דען מעגן וואגן • דער רוב ווש זא גרושן דש ראנט זאגן קאן •
יא לנהן ודרר צו אָכט צוד אום זיין אן :

דיא שפרדך קוינן אָכט דיא ביטט איר רייכטום קואן • דר צו איר
מאין וועגן וועגן הושט עש גינאן • דיא אנטווארט איר הר צוד הער
אך וול איריכט זאגן • וויף דער צרום זיטן האב איר הודה גשלאגן :

אום צרום דען יחזקאל אום צרום דען קר • דען הון איר דש נט
גטון דש איר הון אלא • איר הון אלש דר שלאגן ווש איר בון קוטן
אן • דש איר ראנט קואט צו קלאגן ודרר וואלד אן •
דש :

דש כהנט דארף זאגן הער דש'נט איטש מיין . דש הוט אונש כחאן
דוד דער דינר דיין . איר וואלן אויך דארויש שענקן ווש איר וואלט
הון . איד קומט כהנט צו קלאגן נען זיך'ן וועלן איר זין :

אכיש גלויבט דוד אלש דש ער יאך . נון הורט ווא אכיש צו זיין לויטן
שפראך . דוד הוט גטון ווידר דען קויכ'ן זער . נון אוש ער בייא
איר בלייבן אין קנעכט אויאר מער :

אזא טעט הער דוד דא ווייל ער צו זיך'ן זאש . ווען ער רויבט דיא
היידן ער שפראך דער יודן עש וואש . דער קויכ'ן אכיש עש אים
גלויבט אום גומאן אין נאר הולט . דוד אום דען זיין גאב ער רייבן גולט :

נון העט דער קויכ'ן אכיש ויל מענכ'ן קוינן מאן . נאר ויל דער גילדער
ער אויך דר צו גומאן . דיא שטארקן היידן קוינן דא ווארן און אר צייט
: מיט הערטן שטעהלן רינגן ווארן זיא וואל ביקלייט :

אין דען זעלביגן צייטן ווארד מן קויכ'ן שאולזאגן . ישראל ויל צוברין אין
אין שטיטן האבן . מיט אוכזות אום דעורקס האבן זיא זיך בוד ווארן .
זיא דינן אין אן אונט דש טעט דעס קויכ'ן צורן :

דער איד'ן קויכ'ן שאול נוך זיין שטארקן זאנט . זיכט'ען שטאט'ען
שטאט'ען און ווייט אל מיין לאגט . דער אכזות הוט גדינט שלאגט'ען
טוט . אנדער ווער דעורקס אין זייר גומאלט הט :

דא טעטן עש דיא שטארקן ווא זיא דער קויכ'ן שאול באט . זיא דר
שולן מאן אום ודואן אין מעגכ'ר ווערדן שטאט . אין דער זעלביגן
צייט קויכ'ן אכיש זאנט . ער זאמלט אל זיין שטארק'א און ווייט און זיין
לאנד :

דיא איד'ן קויכ'ן ריקן איש ער אויש ווילן . איר ווארן אוא ויל דאש מן זיא
כט קונט צילן . ער זאמלט דער היידן איין ויל גרשש'ער . איר ווארן
און ויל און זאנט אין דעס איר :

דא שפראך אכיש צו דוד אדלר הערלונן קון . דא איד מיט היין
שטארקן דש בעשט זאלט טון . איר הוט דער קויכ'ן שאול גטון גרש
לייט . איד קלאגן דרש ליבר דוד אין דעם און באר צייט .
ל : יא א נערך

נ' רעך מיך דעם קיין אן דען ווינדן איין . דא ויל טויער ריין אים
דיא טאקען דיין . דא ענטארט אים הער דער הער איר גולט איכט
דר לון . זייט איך קיין אהפט אין אויערעם לאנט כיט הון :

איך וול ריכט רט דר לושן דא אויש דר וולטר דעם . דא גולט לו איין
הויבטן מאכ ווע איך שלוי פלעגן . דא גולט אין איינס לאנט דש אהט
דען אל וול הון . גערן שפראך הער דוד הער דש זיא גיטון :

דוד אהט דא זיין לוחן מיט דען שארן . דא הינטן בייא דעם קויכין
דא גולט אין ביווארן . דא לוחן קרעטקליכ בור דא שטאט שונם .
שאל אהט דא זיין אויף בערן גלובע קאס :

דא שאל נאך דא היידן זיין הערן ווש אים בור זייט . מיט אייטל
שטעהלן רעגן ווארן זיא ביקליידט . ער קונט אויף הוהן בערן דאש
וואלך רט איבר ועהן . איך רייכר גיט ית בון היאל וויאל גל איר גשעהן :

ער דענט אורעם אום תואים דא ענטארטן אים רט . ער שפראך
רייכר גיט יתברך בון היאל דיין גיגור איך ביט . האב איך א גיגור
אומוודער דרך גיטון . דא גולט איין וואלך . ישראל רט אנטעגוטן לון :

דא גולט עש לבר הער גיט יתברך אן איר ועלברט רעכן . אומ איין
מאין ישראל איין גיט רט לו ברעכן . דא גולט אין דיין היאל איין
רעכט ריכט זיין . האב איך הער גיגורט ווא אשט דא גיגור איין :

דא גולט איר לבר הער גיט יתברך וענדן אין גביא אין דאש הר .
אנד אנטארט איר מיט טרוואן הער גיט יתברך איך ביט דך זיר .
דש גבעט ווש גא גרוע בון דעם וענדן וואן . בור דאש היאל אום
ערדן ליטערן בינאן .

דא וואן אן דעם היאל איר שיינלש זיא זיין . דענוך וואלט גיט יתברך
זיין גבעט רט געווארן גיט יתברך בון היאל לו דען ענקלן שפראך .
איין וואלך הוט בור גיט לייד אום אונגהאק :

אן דעם קיינש ביטן קארט זיך גיט יתברך רט אן . דא שפראך דעם
קורן שאל לו אל ריט וואן . ווישט איר כדנעט קיין וואו דא איט
אונזער קאן אומגאן . אומ איין וואלך . ישראל וול איך זיא וואן לון :
עש אשט

עש אישט לעבט מיט געזינדט איך מיט אויבנות ורענן. דאך ווילן אל
ישראל דארומ בון איך מיט טרענן. 'אום אויך בון איינר וויאן אישט
בעער ווען בון איינע מאן. לעבט מיט זיך גוט יתברך איר געזינדט
אן:

דא ענטוורת איך ישראל קוינען עש אישט וואר. איין ורויא קאן אישט
זיכער דיא זינט אין עין דאר. אויש זיכער דער קוינען שאול זיין קוינען
זיין קאנט. ער טעט אן אנדריא קליידר דש אן און מיט קאנט.

ער זיכער מיט זיין קענעכטן ביז נען עין דאר. אויס קאמאן דענוך בור
מאכט דאר. דא שפראך דער קוינען שאול זיכער וועלכען ורויא.
דא וואלט אישט אויבנות זיכער דיין זיכער וויל איך ביישוואן:

ברענג איר הער איין טוטן וועלכען איך דיך הייט. דיא ורויא שפראך
דש טוט איך מיט דען אל ישראל ווייט. דאש דער קוינען שאול דיא
זיכער אישט דר שלאגן. דא בייט דארומ קומאן דאש דאש עש דעס
קוינען ווילט זאגן:

זיין שפראך שאול בייאדעס לעבנדיגן גוט. דא קומש בון איינע וועגן
אין קיינער וויאנט. דא שפראך זיכער דיא ורויא וועלכען ווילט דא דא.
ער שפראך דען געהאט אויס דיא איין שטון:

דא וואלט דען וועלכען טוטן ברענגן אויש זיכער נאכאן. וואש איך אין
ווי. דאמ דאש ער איר זאגן. דא זיכערט זיט מיט אויבנות שאול אוישט
אויף שטון. ער באט משה אויס אהרן זא גאלטן מיט איך גן:

ער זיכערט אין זיכערט זיין עש ווער דש יונגשט זיכערט. דש ער אוישט
אויף שטון ער וואלט בון דעס זיכערט. ווער מיט א זיכערט
דרייארלייט מיט ער איין. כון וועלן איר זינגן וואש דיא דרייט זיין:

ווער דא מיכט דען זיכער דער זיכערט דיא טוטן קומאן. וואש דיא טוטן
זאגן בון איך ווערט מיט בור כומאן. ווער זיט אוישט אויף ברענגן דער
הערט וואש זיט זאגן. ער קאן זיכערט זעהן אנדער אויף זיכערט:

א' דיא דאר בייא זיין דיא זיין אל איין וויכט. זא זעהן אדר הויך בון
דעס זיכערט זיכט. דא דיא ורויא זאגן שאול אויס משה אויס אהרן
קומאן. דש ער וואש דער קוינען דש הט דא וואל בור כומאן.

ל ו י א ב זא

דא כנן איז דען בײַשן נען הייל ניש איך שופף • נישט ווען מן איז
אין ברויט ווא כנן ער איז דעם קופף • דע טעטן זא דעם קוינ
שאול ז איין • דא כנן איז דען בײַשן אוס כײַטן זך נאר זין :

אז ווא שפראך דא ווא ווא הושוט איך ביטרום • דא בישט
זעלברט קוינן שאול ווארום הושוטן גלונן • ער שפראך דא דארטשט
דך כט ביורן וואן אן ווען זיכט דא • דא שפראך גלונן עכץ גוטש
אזוי איין וואן דער אישט נא :

ווא אישט דער וואן גישטאלט דש גלשטן איך ווישן לן • זא שפראך
ז איך ביהענדן ער טראנט אין פפעל אן • דא כײַטן זך דער קוינ
אזוי בור שטוד וואל דש דש דער אלט וואן שאול דער כביא ווש :

דא שפראך שאול ז שאול ווארום לושט דא איך וויין • אזוי איש
איינץ גראב לושט איך דר שריקן • שאול שפראך ז שאול הער עש
אישט איר לידן • עש זין איין איך גלונה איינא ויינר דא היידן •

מן הוט זך גוט יתברך דער אלמעכטן בון איר אב גטון • אזוי וול
איך איט קבוצה ככטש מער ווישן לון • אזוי איך איט אורס אוט
תואם לושט ער ככטש מער ווישן איך • דארום לבר שאול ליש
אך רויפן דך :

דש דא איר גלשט וואן ווש איך גל הבן אן • אזוי איך דען שטארקן
היידן אן גלמן קאן • טרויאן שפראך שאול ווארום וויקשט דא איך
היינט • זיט דש גוט יתברך אישט ווארדן דיין ויינט :

האט זך גוט יתברך בון דר אב גטון • זא בן איך זין דר וואש גל
אך דך דע ווישן לון • רייכר קוינן שאול לואר איך וול דר וואן •
דא איט דיין גלן ווערדן ז טוט גלשאן •

ווארן ווערשטן שטערב דא אזוי דריי דיין גלן • אזוי ווערשט
ז איך קואן אין דש הייל ריך • דרווערט אלש גלשעהן וואש איך
דר הון גלייט • דוד דינט גלשען אישט דש קוינן ריך ברייט :

אך טאר דר אין וואל נעם איך כריכט איך ככטש בור דר • ווארן
ווערשטן קואן דא איך בן ז איך • דא הושט עש אלש בור ווינרט אוס
ווינרט גוט יתברך גטון • דא גלשט בון עאלק ככטש הון לעבן לון :
דא היילט

דא איילט זיך דער קוירן אומויל אויף דש אנטליץ כידר . מיט אנגעש
אום מיט יאמר ווארן אים דר שלאגן זיין גלידד : זיין קראפט וואס אים
אנטוויכן דעם ויל הוך גאעשן . ער הט דען טאג טאג דיא נכט נכטש
גטרוקן נאך געשן :

דער צווייט נס איין ענד בור וואר זאג איך אויך דש . דיא ורויא זאך דר
דער קוירן זער דר שרוקן וואס . דיא שפראך ליבר הער אווערן ווילן
האב איך גטון . אום האב אויך אוישן ברענגן ווען איר הט וואלן הון :
מן טוט אויך מיין ווילן קוירן אויש דר קורן . איין וועגן וואלט איר עשן
זאג בור געט אויך דער זאגן . זיין שפראך דער קוירן איך דש איין
ניט מער . דא באטן אין דיא קנעכט אום אויך דיא ורויא נאך זער .

אויף שטוד ער בון דער ערדן אום זעלט זיך אויף איין ביט . זיין
קראפט וואס אים אנטוויכן בור הונק אום און גיט . דא גרובט דער
קוירן וואל איך דען ווערדן דר שלאגן . וואו וואל איך איך בור רעגן אום
וואלט אין ניט בור טראגן :

מן הט דיא ורויא אין אירם הויש איין קאלב דש וואס גאישט . דיא איילט
אום ליטש עש שעכטן דיא דובט עז ווער דר גישט . דיא נס שוין מעל אום
בך קורן דראט . דיא גב דעם קוירן אום זיין קנעכטן ולייש אום ברוט :
אויף שטוד דער קוירן אום זיכר מאק לוין . ער איילט זער בון דאן
בייא נאכט לוין . אום דא דער קוירן שאלט לו זינס בולק קאס . אום
דא עש נון ווארד טאגן דיא היידן העבן אן :

דיא צוהן היין לו שטרייטן בור אירן קוירן זיין . דא שפראכן דיא היידן
וואס יודן בייא אונש זיין . דא שפראך דער קוירן גאישט עז אישט מיין
ליבר קנעכט . צור בון דען יודן דער הערלונג דינט איר רעכט :

אזאמא דער הערלונג דוד בייא איר אישט גאישטן . דא הוט ער איר
מיכר ויכר ווערן אושן געשטן . דא צוירנטן עש דיא היידן עש אוכט
דיך וואל גרויאן . וואלטו אינס יודן ליב אום גוט גטרויאן :

שיק אין אין זיין שטאט דיא דא אים הושט געבן . דאש ער אונש אין
דעם שטרייט זיא אן עבן . וואו וואלט זיך דער הערלונג דוד באש
זאמאן . שלגן ער הינטן אין אונש שאלט ווארד זיין זאכן :

ל ווא יא דען

דען שטארקן דעם קוין וועלן איר ריט ביא אונש הון . קדענקט איר
ריט דש דיא וויאן זאנן אויף יערס פלון . טעגט הוט דר שלאן שאל
דער הער היין . אס דוד זיהן טעגט ער וול ריט ביא אונש זין :

אָכט שפראך לו דוד דא גולטט היימהן ון . דך וועלן דיא היידן ריט
ביא אין הון . דוד שפראך דש ווער איר היין שאנד ליבר הער היין
דיא לויטט אונזן שפרעכן איר אונז ריט שטעט זין :

ווש הון איר ליבר הער ווידר אייך גטון . דש איר איר היין ווידר ריט
וועלט שלאן לון . דואוילט וויאיר רעקן בור וואר זאן איר דר דש :
דא בשט אין היין אונש אלש עכנל גטט :

מייאדט מייא הערן דיא היידן דיא וואלן דך ריט ביא אין הון .
אורלוב נאס הער דוד אונס לוך בון דעס פלון . ער אונס דיא זיין
קאמ לו זיין לון . דא וואנדן זיא דיא פערטן אלס טטון :

דיא שטאט ווש אויש בבראנט נאנץ אין דעס בויאר . דוד אונס דען
זיין ווש אל ווידן טייאר . איר וויבר אונס איר קינד ווש איר קיינש
דיא . איר וך אונס איר גט דא ווש אנדערט וואו :

עש ווש ווידר מעגש וך אין דער שטאט ריט מער . ביד אונס דיא זיין
ווינטן אל נאר זער . דא וואלטן אין דיא זיין בור רוסק ליידא בור
שטיין . מיט יאמר אונס מיט טט וואוירן דא אל זער וויין :

דוד מיט זינץ קבעט אבר שריא לו גט . דא האלן אס גט יתברך
בון דיא אויש אלס טט . ער שפראך לו אביה ברענגן יאמר אונס
האיר הער . דא טעט דער בון דורש בינער :

ער ליט וואלן גט גל איר דעס וואלן נאך יאן . דיא איר דיא שטאט
הון בור וואלטט אונס גל איר דא דר שלאן . דא שפראך אונס הער גט
דיא גולטט און נאך ון . דא וואלטט זיא דר שלאן דיא דירש האבן
גטון :

דוד אונס דיא זיין וואלטן נאך גטורס . איר וויבר אונס איר קינד אונס
אל איר קינד . דא קאמ דא לו איינע ביד דער היט נשאר :
לויט האנדערט זינד האבן בליבן טען דר בור :

דיא

זא וואלטן מיט מער וואס איר גיט וויש אנדרש וואס ⁵ צוד מיט צוויי
האנדט דאס כלל איר ער דא ⁶ צוד אום דא זיין דא קערטן זיך דא
דאן ⁷ דא בולנטן אים נאך צווייארט וד האנדט אים ⁸

דא בונדן דא איין איר דער וויש האלבר טוט ⁹ זא לאבטן אין איר
מאט אום אויך איר ברט ¹⁰ זא ברוכטן אין ¹¹ צוד אום דא ער ¹² אים
קאט ¹³ זא גלבן אים איין האלבר ויין דר ¹⁴ בון ער קראפט ¹⁵ גוואן ¹⁶

אום ¹⁷ בון דען דורן טרויבן גלבן זא אים צוויי ¹⁸ ער האט אין דריי
טאטן ¹⁹ געטן קיינמאל ²⁰ דא ער ²¹ צו זיין קרעפטן וויש קוואן ²² מן ²³ דא
שפראך ²⁴ צו אים הער צוד גאן ²⁵ אן וויש מאנט ²⁶ בישטו ²⁷

ער שפראך ²⁸ איר בין איין איר איינש ²⁹ געלן קעכט ³⁰ איר בין גאר
קראנץ ³¹ גווארדן איר אשט ³² מיט רעכט ³³ איר נדעכט ³⁴ איר מושת
שטערבן ³⁵ איר קונט ³⁶ מיט גענען ³⁷ ויל בולן ³⁸ בון געלן ³⁹ אשט ⁴⁰ הא גוואנן ⁴¹

דארום ⁴² דא דא היידן ⁴³ הא ווארן ⁴⁴ גלונן ⁴⁵ אש ⁴⁶ אום ⁴⁷ אויך ⁴⁸ דא ⁴⁹ יורן
ווארן ⁵⁰ מיט ⁵¹ אין ⁵² איר ⁵³ הא ⁵⁴ גלונן ⁵⁵ דען ⁵⁶ יורן ⁵⁷ אין ⁵⁸ אירן ⁵⁹ לאט ⁶⁰
אום ⁶¹ אויך ⁶² דען ⁶³ היידן ⁶⁴ אן ⁶⁵ דער ⁶⁶ צדוק ⁶⁷ וואט ⁶⁸

מינט ⁶⁹ האט ⁷⁰ אומש ⁷¹ צוויארט ⁷² וואו ⁷³ איר ⁷⁴ זיין ⁷⁵ דין ⁷⁶ קאמן ⁷⁷ און ⁷⁸ אן ⁷⁹ אזור ⁸⁰ האבן
קוין ⁸¹ צוירן ⁸² און ⁸³ ויל ⁸⁴ האבן ⁸⁵ איר ⁸⁶ גוואן ⁸⁷ אום ⁸⁸ אויך ⁸⁹ דען ⁹⁰ העלד ⁹¹ צוד ⁹² האן ⁹³ וור
גברוכט ⁹⁴ אין ⁹⁵ מיט ⁹⁶ ויר ⁹⁷ האבן ⁹⁸ אים ⁹⁹ גוואן ¹⁰⁰ אלש ¹⁰¹ דא ¹⁰² ער ¹⁰³ האט ¹⁰⁴

ווייבר ¹⁰⁵ אום ¹⁰⁶ קינד ¹⁰⁷ האבן ¹⁰⁸ וור ¹⁰⁹ גוואנן ¹¹⁰ אן ¹¹¹ דער ¹¹² שטאט ¹¹³ וור ¹¹⁴ האבן
צו ¹¹⁵ געלן ¹¹⁶ איין ¹¹⁷ קוין ¹¹⁸ שאן ¹¹⁹ גבונן ¹²⁰ דא ¹²¹ האן ¹²² איר ¹²³ אלש ¹²⁴ גוואן ¹²⁵ אום ¹²⁶ דין
גבונט ¹²⁷ צו ¹²⁸ האט ¹²⁹ אום ¹³⁰ האבן ¹³¹ אים ¹³² געלן ¹³³ איר ¹³⁴ צוויי ¹³⁵ אש ¹³⁶ גבראט ¹³⁷
געלן ¹³⁸ וולשט ¹³⁹ איר ¹⁴⁰ וויין ¹⁴¹ וואו ¹⁴² ונדא ¹⁴³ איר ¹⁴⁴ דא ¹⁴⁵ דין ¹⁴⁶ געלן ¹⁴⁷ שפראך ¹⁴⁸ דער
איר ¹⁴⁹ וולשט ¹⁵⁰ איר ¹⁵¹ אנדרש ¹⁵² שווארן ¹⁵³ דא ¹⁵⁴ דא ¹⁵⁵ איר ¹⁵⁶ וולשט ¹⁵⁷ דר ¹⁵⁸ איר
אום ¹⁵⁹ וולשט ¹⁶⁰ איר ¹⁶¹ אש ¹⁶² אש ¹⁶³ אש ¹⁶⁴ אש ¹⁶⁵ אש ¹⁶⁶ אש ¹⁶⁷ אש ¹⁶⁸ אש ¹⁶⁹ אש ¹⁷⁰ אש ¹⁷¹ אש ¹⁷² אש ¹⁷³ אש ¹⁷⁴ אש ¹⁷⁵ אש ¹⁷⁶ אש ¹⁷⁷ אש ¹⁷⁸ אש ¹⁷⁹ אש ¹⁸⁰ אש ¹⁸¹ אש ¹⁸² אש ¹⁸³ אש ¹⁸⁴ אש ¹⁸⁵ אש ¹⁸⁶ אש ¹⁸⁷ אש ¹⁸⁸ אש ¹⁸⁹ אש ¹⁹⁰ אש ¹⁹¹ אש ¹⁹² אש ¹⁹³ אש ¹⁹⁴ אש ¹⁹⁵ אש ¹⁹⁶ אש ¹⁹⁷ אש ¹⁹⁸ אש ¹⁹⁹ אש ²⁰⁰ אש ²⁰¹ אש ²⁰² אש ²⁰³ אש ²⁰⁴ אש ²⁰⁵ אש ²⁰⁶ אש ²⁰⁷ אש ²⁰⁸ אש ²⁰⁹ אש ²¹⁰ אש ²¹¹ אש ²¹² אש ²¹³ אש ²¹⁴ אש ²¹⁵ אש ²¹⁶ אש ²¹⁷ אש ²¹⁸ אש ²¹⁹ אש ²²⁰ אש ²²¹ אש ²²² אש ²²³ אש ²²⁴ אש ²²⁵ אש ²²⁶ אש ²²⁷ אש ²²⁸ אש ²²⁹ אש ²³⁰ אש ²³¹ אש ²³² אש ²³³ אש ²³⁴ אש ²³⁵ אש ²³⁶ אש ²³⁷ אש ²³⁸ אש ²³⁹ אש ²⁴⁰ אש ²⁴¹ אש ²⁴² אש ²⁴³ אש ²⁴⁴ אש ²⁴⁵ אש ²⁴⁶ אש ²⁴⁷ אש ²⁴⁸ אש ²⁴⁹ אש ²⁵⁰ אש ²⁵¹ אש ²⁵² אש ²⁵³ אש ²⁵⁴ אש ²⁵⁵ אש ²⁵⁶ אש ²⁵⁷ אש ²⁵⁸ אש ²⁵⁹ אש ²⁶⁰ אש ²⁶¹ אש ²⁶² אש ²⁶³ אש ²⁶⁴ אש ²⁶⁵ אש ²⁶⁶ אש ²⁶⁷ אש ²⁶⁸ אש ²⁶⁹ אש ²⁷⁰ אש ²⁷¹ אש ²⁷² אש ²⁷³ אש ²⁷⁴ אש ²⁷⁵ אש ²⁷⁶ אש ²⁷⁷ אש ²⁷⁸ אש ²⁷⁹ אש ²⁸⁰ אש ²⁸¹ אש ²⁸² אש ²⁸³ אש ²⁸⁴ אש ²⁸⁵ אש ²⁸⁶ אש ²⁸⁷ אש ²⁸⁸ אש ²⁸⁹ אש ²⁹⁰ אש ²⁹¹ אש ²⁹² אש ²⁹³ אש ²⁹⁴ אש ²⁹⁵ אש ²⁹⁶ אש ²⁹⁷ אש ²⁹⁸ אש ²⁹⁹ אש ³⁰⁰ אש ³⁰¹ אש ³⁰² אש ³⁰³ אש ³⁰⁴ אש ³⁰⁵ אש ³⁰⁶ אש ³⁰⁷ אש ³⁰⁸ אש ³⁰⁹ אש ³¹⁰ אש ³¹¹ אש ³¹² אש ³¹³ אש ³¹⁴ אש ³¹⁵ אש ³¹⁶ אש ³¹⁷ אש ³¹⁸ אש ³¹⁹ אש ³²⁰ אש ³²¹ אש ³²² אש ³²³ אש ³²⁴ אש ³²⁵ אש ³²⁶ אש ³²⁷ אש ³²⁸ אש ³²⁹ אש ³³⁰ אש ³³¹ אש ³³² אש ³³³ אש ³³⁴ אש ³³⁵ אש ³³⁶ אש ³³⁷ אש ³³⁸ אש ³³⁹ אש ³⁴⁰ אש ³⁴¹ אש ³⁴² אש ³⁴³ אש ³⁴⁴ אש ³⁴⁵ אש ³⁴⁶ אש ³⁴⁷ אש ³⁴⁸ אש ³⁴⁹ אש ³⁵⁰ אש ³⁵¹ אש ³⁵² אש ³⁵³ אש ³⁵⁴ אש ³⁵⁵ אש ³⁵⁶ אש ³⁵⁷ אש ³⁵⁸ אש ³⁵⁹ אש ³⁶⁰ אש ³⁶¹ אש ³⁶² אש ³⁶³ אש ³⁶⁴ אש ³⁶⁵ אש ³⁶⁶ אש ³⁶⁷ אש ³⁶⁸ אש ³⁶⁹ אש ³⁷⁰ אש ³⁷¹ אש ³⁷² אש ³⁷³ אש ³⁷⁴ אש ³⁷⁵ אש ³⁷⁶ אש ³⁷⁷ אש ³⁷⁸ אש ³⁷⁹ אש ³⁸⁰ אש ³⁸¹ אש ³⁸² אש ³⁸³ אש ³⁸⁴ אש ³⁸⁵ אש ³⁸⁶ אש ³⁸⁷ אש ³⁸⁸ אש ³⁸⁹ אש ³⁹⁰ אש ³⁹¹ אש ³⁹² אש ³⁹³ אש ³⁹⁴ אש ³⁹⁵ אש ³⁹⁶ אש ³⁹⁷ אש ³⁹⁸ אש ³⁹⁹ אש ⁴⁰⁰ אש ⁴⁰¹ אש ⁴⁰² אש ⁴⁰³ אש ⁴⁰⁴ אש ⁴⁰⁵ אש ⁴⁰⁶ אש ⁴⁰⁷ אש ⁴⁰⁸ אש ⁴⁰⁹ אש ⁴¹⁰ אש ⁴¹¹ אש ⁴¹² אש ⁴¹³ אש ⁴¹⁴ אש ⁴¹⁵ אש ⁴¹⁶ אש ⁴¹⁷ אש ⁴¹⁸ אש ⁴¹⁹ אש ⁴²⁰ אש ⁴²¹ אש ⁴²² אש ⁴²³ אש ⁴²⁴ אש ⁴²⁵ אש ⁴²⁶ אש ⁴²⁷ אש ⁴²⁸ אש ⁴²⁹ אש ⁴³⁰ אש ⁴³¹ אש ⁴³² אש ⁴³³ אש ⁴³⁴ אש ⁴³⁵ אש ⁴³⁶ אש ⁴³⁷ אש ⁴³⁸ אש ⁴³⁹ אש ⁴⁴⁰ אש ⁴⁴¹ אש ⁴⁴² אש ⁴⁴³ אש ⁴⁴⁴ אש ⁴⁴⁵ אש ⁴⁴⁶ אש ⁴⁴⁷ אש ⁴⁴⁸ אש ⁴⁴⁹ אש ⁴⁵⁰ אש ⁴⁵¹ אש ⁴⁵² אש ⁴⁵³ אש ⁴⁵⁴ אש ⁴⁵⁵ אש ⁴⁵⁶ אש ⁴⁵⁷ אש ⁴⁵⁸ אש ⁴⁵⁹ אש ⁴⁶⁰ אש ⁴⁶¹ אש ⁴⁶² אש ⁴⁶³ אש ⁴⁶⁴ אש ⁴⁶⁵ אש ⁴⁶⁶ אש ⁴⁶⁷ אש ⁴⁶⁸ אש ⁴⁶⁹ אש ⁴⁷⁰ אש ⁴⁷¹ אש ⁴⁷² אש ⁴⁷³ אש ⁴⁷⁴ אש ⁴⁷⁵ אש ⁴⁷⁶ אש ⁴⁷⁷ אש ⁴⁷⁸ אש ⁴⁷⁹ אש ⁴⁸⁰ אש ⁴⁸¹ אש ⁴⁸² אש ⁴⁸³ אש ⁴⁸⁴ אש ⁴⁸⁵ אש ⁴⁸⁶ אש ⁴⁸⁷ אש ⁴⁸⁸ אש ⁴⁸⁹ אש ⁴⁹⁰ אש ⁴⁹¹ אש ⁴⁹² אש ⁴⁹³ אש ⁴⁹⁴ אש ⁴⁹⁵ אש ⁴⁹⁶ אש ⁴⁹⁷ אש ⁴⁹⁸ אש ⁴⁹⁹ אש ⁵⁰⁰ אש ⁵⁰¹ אש ⁵⁰² אש ⁵⁰³ אש ⁵⁰⁴ אש ⁵⁰⁵ אש ⁵⁰⁶ אש ⁵⁰⁷ אש ⁵⁰⁸ אש ⁵⁰⁹ אש ⁵¹⁰ אש ⁵¹¹ אש ⁵¹² אש ⁵¹³ אש ⁵¹⁴ אש ⁵¹⁵ אש ⁵¹⁶ אש ⁵¹⁷ אש ⁵¹⁸ אש ⁵¹⁹ אש ⁵²⁰ אש ⁵²¹ אש ⁵²² אש ⁵²³ אש ⁵²⁴ אש ⁵²⁵ אש ⁵²⁶ אש ⁵²⁷ אש ⁵²⁸ אש ⁵²⁹ אש ⁵³⁰ אש ⁵³¹ אש ⁵³² אש ⁵³³ אש ⁵³⁴ אש ⁵³⁵ אש ⁵³⁶ אש ⁵³⁷ אש ⁵³⁸ אש ⁵³⁹ אש ⁵⁴⁰ אש ⁵⁴¹ אש ⁵⁴² אש ⁵⁴³ אש ⁵⁴⁴ אש ⁵⁴⁵ אש ⁵⁴⁶ אש ⁵⁴⁷ אש ⁵⁴⁸ אש ⁵⁴⁹ אש ⁵⁵⁰ אש ⁵⁵¹ אש ⁵⁵² אש ⁵⁵³ אש ⁵⁵⁴ אש ⁵⁵⁵ אש ⁵⁵⁶ אש ⁵⁵⁷ אש ⁵⁵⁸ אש ⁵⁵⁹ אש ⁵⁶⁰ אש ⁵⁶¹ אש ⁵⁶² אש ⁵⁶³ אש ⁵⁶⁴ אש ⁵⁶⁵ אש ⁵⁶⁶ אש ⁵⁶⁷ אש ⁵⁶⁸ אש ⁵⁶⁹ אש ⁵⁷⁰ אש ⁵⁷¹ אש ⁵⁷² אש ⁵⁷³ אש ⁵⁷⁴ אש ⁵⁷⁵ אש ⁵⁷⁶ אש ⁵⁷⁷ אש ⁵⁷⁸ אש ⁵⁷⁹ אש ⁵⁸⁰ אש ⁵⁸¹ אש ⁵⁸² אש ⁵⁸³ אש ⁵⁸⁴ אש ⁵⁸⁵ אש ⁵⁸⁶ אש ⁵⁸⁷ אש ⁵⁸⁸ אש ⁵⁸⁹ אש ⁵⁹⁰ אש ⁵⁹¹ אש ⁵⁹² אש ⁵⁹³ אש ⁵⁹⁴ אש ⁵⁹⁵ אש ⁵⁹⁶ אש ⁵⁹⁷ אש ⁵⁹⁸ אש ⁵⁹⁹ אש ⁶⁰⁰ אש ⁶⁰¹ אש ⁶⁰² אש ⁶⁰³ אש ⁶⁰⁴ אש ⁶⁰⁵ אש ⁶⁰⁶ אש ⁶⁰⁷ אש ⁶⁰⁸ אש ⁶⁰⁹ אש ⁶¹⁰ אש ⁶¹¹ אש ⁶¹² אש ⁶¹³ אש ⁶¹⁴ אש ⁶¹⁵ אש ⁶¹⁶ אש ⁶¹⁷ אש ⁶¹⁸ אש ⁶¹⁹ אש ⁶²⁰ אש ⁶²¹ אש ⁶²² אש ⁶²³ אש ⁶²⁴ אש ⁶²⁵ אש ⁶²⁶ אש ⁶²⁷ אש ⁶²⁸ אש ⁶²⁹ אש ⁶³⁰ אש ⁶³¹ אש ⁶³² אש ⁶³³ אש ⁶³⁴ אש ⁶³⁵ אש ⁶³⁶ אש ⁶³⁷ אש ⁶³⁸ אש ⁶³⁹ אש ⁶⁴⁰ אש ⁶⁴¹ אש ⁶⁴² אש ⁶⁴³ אש ⁶⁴⁴ אש ⁶⁴⁵ אש ⁶⁴⁶ אש ⁶⁴⁷ אש ⁶⁴⁸ אש ⁶⁴⁹ אש ⁶⁵⁰ אש ⁶⁵¹ אש ⁶⁵² אש ⁶⁵³ אש ⁶⁵⁴ אש ⁶⁵⁵ אש ⁶⁵⁶ אש ⁶⁵⁷ אש ⁶⁵⁸ אש ⁶⁵⁹ אש ⁶⁶⁰ אש ⁶⁶¹ אש ⁶⁶² אש ⁶⁶³ אש ⁶⁶⁴ אש ⁶⁶⁵ אש ⁶⁶⁶ אש ⁶⁶⁷ אש ⁶⁶⁸ אש ⁶⁶⁹ אש ⁶⁷⁰ אש ⁶⁷¹ אש ⁶⁷² אש ⁶⁷³ אש ⁶⁷⁴ אש ⁶⁷⁵ אש ⁶⁷⁶ אש ⁶⁷⁷ אש ⁶⁷⁸ אש ⁶⁷⁹ אש ⁶⁸⁰ אש ⁶⁸¹ אש ⁶⁸² אש ⁶⁸³ אש ⁶⁸⁴ אש ⁶⁸⁵ אש ⁶⁸⁶ אש ⁶⁸⁷ אש ⁶⁸⁸ אש ⁶⁸⁹ אש ⁶⁹⁰ אש ⁶⁹¹ אש ⁶⁹² אש ⁶⁹³ אש ⁶⁹⁴ אש ⁶⁹⁵ אש ⁶⁹⁶ אש ⁶⁹⁷ אש ⁶⁹⁸ אש ⁶⁹⁹ אש ⁷⁰⁰ אש ⁷⁰¹ אש ⁷⁰² אש ⁷⁰³ אש ⁷⁰⁴ אש ⁷⁰⁵ אש ⁷⁰⁶ אש ⁷⁰⁷ אש ⁷⁰⁸ אש ⁷⁰⁹ אש ⁷¹⁰ אש ⁷¹¹ אש ⁷¹² אש ⁷¹³ אש ⁷¹⁴ אש ⁷¹⁵ אש ⁷¹⁶ אש ⁷¹⁷ אש ⁷¹⁸ אש ⁷¹⁹ אש ⁷²⁰ אש ⁷²¹ אש ⁷²² אש ⁷²³ אש ⁷²⁴ אש ⁷²⁵ אש ⁷²⁶ אש ⁷²⁷ אש ⁷²⁸ אש ⁷²⁹ אש ⁷³⁰ אש ⁷³¹ אש ⁷³² אש ⁷³³ אש ⁷³⁴ אש ⁷³⁵ אש ⁷³⁶ אש ⁷³⁷ אש ⁷³⁸ אש ⁷³⁹ אש ⁷⁴⁰ אש ⁷⁴¹ אש ⁷⁴² אש ⁷⁴³ אש ⁷⁴⁴ אש ⁷⁴⁵ אש ⁷⁴⁶ אש ⁷⁴⁷ אש ⁷⁴⁸ אש ⁷⁴⁹ אש ⁷⁵⁰ אש ⁷⁵¹ אש ⁷⁵² אש ⁷⁵³ אש ⁷⁵⁴ אש ⁷⁵⁵ אש ⁷⁵⁶ אש ⁷⁵⁷ אש ⁷⁵⁸ אש ⁷⁵⁹ אש ⁷⁶⁰ אש ⁷⁶¹ אש ⁷⁶² אש ⁷⁶³ אש ⁷⁶⁴ אש ⁷⁶⁵ אש ⁷⁶⁶ אש ⁷⁶⁷ אש ⁷⁶⁸ אש ⁷⁶⁹ אש ⁷⁷⁰ אש ⁷⁷¹ אש ⁷⁷² אש ⁷⁷³ אש ⁷⁷⁴ אש ⁷⁷⁵ אש ⁷⁷⁶ אש ⁷⁷⁷ אש ⁷⁷⁸ אש ⁷⁷⁹ אש ⁷⁸⁰ אש ⁷⁸¹ אש ⁷⁸² אש ⁷⁸³ אש ⁷⁸⁴ אש ⁷⁸⁵ אש ⁷⁸⁶ אש ⁷⁸⁷ אש ⁷⁸⁸ אש ⁷⁸⁹ אש ⁷⁹⁰ אש ⁷⁹¹ אש ⁷⁹² אש ⁷⁹³ אש ⁷⁹⁴ אש ⁷⁹⁵ אש ⁷⁹⁶ אש ⁷⁹⁷ אש ⁷⁹⁸ אש ⁷⁹⁹ אש ⁸⁰⁰ אש ⁸⁰¹ אש ⁸⁰² אש ⁸⁰³ אש ⁸⁰⁴ אש ⁸⁰⁵ אש ⁸⁰⁶ אש ⁸⁰⁷ אש ⁸⁰⁸ אש ⁸⁰⁹ אש ⁸¹⁰ אש ⁸¹¹ אש ⁸¹² אש ⁸¹³ אש ⁸¹⁴ אש ⁸¹⁵ אש ⁸¹⁶ אש ⁸¹⁷ אש ⁸¹⁸ אש ⁸¹⁹ אש ⁸²⁰ אש ⁸²¹ אש ⁸²² אש ⁸²³ אש ⁸²⁴ אש ⁸²⁵ אש ⁸²⁶ אש ⁸²⁷ אש ⁸²⁸ אש ⁸²⁹ אש ⁸³⁰ אש ⁸³¹ אש ⁸³² אש ⁸³³ אש ⁸³⁴ אש ⁸³⁵ אש ⁸³⁶ אש ⁸³⁷ אש ⁸³⁸ אש ⁸³⁹ אש ⁸⁴⁰ אש ⁸⁴¹ אש ⁸⁴² אש ⁸⁴³ אש ⁸⁴⁴ אש ⁸⁴⁵ אש ⁸⁴⁶ אש ⁸⁴⁷ אש ⁸⁴⁸ אש ⁸⁴⁹ אש ⁸⁵⁰ אש ⁸⁵¹ אש ⁸⁵² אש ⁸⁵³ אש ⁸⁵⁴ אש ⁸⁵⁵ אש ⁸⁵⁶ אש ⁸⁵⁷ אש ⁸⁵⁸ אש ⁸⁵⁹ אש ⁸⁶⁰ אש ⁸⁶¹ אש ⁸⁶² אש ⁸⁶³ אש ⁸⁶⁴ אש ⁸⁶⁵ אש ⁸⁶⁶ אש ⁸⁶⁷ אש ⁸⁶⁸ אש ⁸⁶⁹ אש ⁸⁷⁰ אש ⁸⁷¹ אש ⁸⁷² אש ⁸⁷³ אש ⁸⁷⁴ אש ⁸⁷⁵ אש ⁸⁷⁶ אש ⁸⁷⁷ אש ⁸⁷⁸ אש ⁸⁷⁹ אש ⁸⁸⁰ אש ⁸⁸¹ אש ⁸⁸² אש ⁸⁸³ אש ⁸⁸⁴ אש ⁸⁸⁵ אש ⁸⁸⁶ אש ⁸⁸⁷ אש ⁸⁸⁸ אש ⁸⁸⁹ אש ⁸⁹⁰ אש ⁸⁹¹ אש ⁸⁹² אש ⁸⁹³ אש ⁸⁹⁴ אש ⁸⁹⁵ אש ⁸⁹⁶ אש ⁸⁹⁷ אש ⁸⁹⁸ אש ⁸⁹⁹ אש ⁹⁰⁰ אש ⁹⁰¹ אש ⁹⁰² אש ⁹⁰³ אש ⁹⁰⁴ אש ⁹⁰⁵ אש ⁹⁰⁶ אש ⁹⁰⁷ אש ⁹⁰⁸ אש ⁹⁰⁹ אש ⁹¹⁰ אש ⁹¹¹ אש ⁹¹² אש ⁹¹³ אש ⁹¹⁴ אש ⁹¹⁵ אש ⁹¹⁶ אש ⁹¹⁷ אש ⁹¹⁸ אש ⁹¹⁹ אש ⁹²⁰ אש ⁹²¹ אש ⁹²² אש ⁹²³ אש ⁹²⁴ אש ⁹²⁵ אש ⁹²⁶ אש ⁹²⁷ אש ⁹²⁸ אש ⁹²⁹ אש ⁹³⁰ אש ⁹³¹ אש ⁹³² אש ⁹³³ אש ⁹³⁴ אש ⁹³⁵ אש ⁹³⁶ אש ⁹³⁷ אש ⁹³⁸ אש ⁹³⁹ אש ⁹⁴⁰ אש ⁹⁴¹ אש ⁹⁴² אש ⁹⁴³ אש ⁹⁴⁴ אש ⁹⁴⁵ אש ⁹⁴⁶ אש ⁹⁴⁷ אש ⁹⁴⁸ אש ⁹⁴⁹ אש ⁹⁵⁰ אש ⁹⁵¹ אש ⁹⁵² אש ⁹⁵³ אש ⁹⁵⁴ אש ⁹⁵⁵ אש ⁹⁵⁶ אש ⁹⁵⁷ אש ⁹⁵⁸ אש ⁹⁵⁹ אש ⁹⁶⁰ אש ⁹⁶¹ אש ⁹⁶² אש ⁹⁶³ אש ⁹⁶⁴ אש ⁹⁶⁵ אש ⁹⁶⁶ אש ⁹⁶⁷ אש ⁹⁶⁸ אש ⁹⁶⁹ אש ⁹⁷⁰ אש ⁹⁷¹ אש ⁹⁷² אש ⁹⁷³ אש ⁹⁷⁴ אש ⁹⁷⁵ אש ⁹⁷⁶ אש ⁹⁷⁷ אש ⁹⁷⁸ אש ⁹⁷⁹ אש ⁹⁸⁰ אש ⁹⁸¹ אש ⁹⁸² אש ⁹⁸³ אש ⁹⁸⁴ אש ⁹⁸⁵ אש ⁹⁸⁶ אש ⁹⁸⁷ אש ⁹⁸⁸ אש ⁹⁸⁹ אש ⁹⁹⁰ אש ⁹⁹¹ אש ⁹⁹² אש ⁹⁹³ אש ⁹⁹⁴ אש ⁹⁹⁵ אש ⁹⁹⁶ אש ⁹⁹⁷ אש ⁹⁹⁸ אש ⁹⁹⁹ אש ¹⁰⁰⁰ אש ¹⁰⁰¹ אש ¹⁰⁰² אש ¹⁰⁰³ אש ¹⁰⁰⁴ אש ¹⁰⁰⁵ אש ¹⁰⁰⁶ אש ¹⁰⁰⁷ אש ¹⁰⁰⁸ אש ¹⁰⁰⁹ אש ¹⁰¹⁰ אש ¹⁰¹¹ אש ¹⁰¹² אש ¹⁰¹³ אש ¹⁰¹⁴ אש ¹⁰¹⁵ אש ¹⁰¹⁶ אש ¹⁰¹⁷ אש ¹⁰¹⁸ אש ¹⁰¹⁹ אש ¹⁰²⁰ אש ¹⁰²¹ אש ¹⁰²² אש ¹⁰²³ אש ¹⁰²⁴ אש ¹⁰²⁵ אש ¹⁰²⁶ אש ¹⁰²⁷ אש ¹⁰²⁸ אש ¹⁰²⁹ אש ¹⁰³⁰ אש ¹⁰³¹ אש ¹⁰³² אש ¹⁰³³ אש ¹⁰³⁴ אש ¹⁰³⁵ אש ¹⁰³⁶ אש ¹⁰³⁷ אש ¹⁰³⁸ אש ¹⁰³⁹ אש ¹⁰⁴⁰ אש ¹⁰⁴¹ אש ¹⁰⁴² אש ¹⁰⁴³ אש ¹⁰⁴⁴ אש ¹⁰⁴⁵ אש ¹⁰⁴⁶ אש ¹⁰⁴⁷ אש ¹⁰⁴⁸ אש ¹⁰⁴⁹ אש ¹⁰⁵⁰ אש ¹⁰⁵¹ אש ¹⁰⁵² אש ¹⁰⁵³ אש ¹⁰⁵⁴ אש ¹⁰⁵⁵ אש ¹⁰⁵⁶ אש ¹⁰⁵⁷ אש ¹⁰⁵⁸ אש ¹⁰⁵⁹ אש ¹⁰⁶⁰ אש ¹⁰⁶¹ אש ¹⁰⁶² אש ¹⁰⁶³ אש ¹⁰⁶⁴ אש ¹⁰⁶⁵ אש ¹⁰⁶⁶ אש ¹⁰⁶⁷ אש ¹⁰⁶⁸ אש ¹⁰⁶⁹ אש ¹⁰⁷⁰ אש ¹⁰⁷¹ אש ¹⁰

דא וועט עס נון אויבט דא צוד דא וועט קומן • איין באנדן זא אירא
העלן צוד יאמ זיין וואס • אים איך דע וואלן עאלן וועט צו שטרייט
ברייט • דא דרוקט זא צו זאמל אום ווארן און בור צייט •

מן הַטֵּן עַם עֲמִילָה דַּעַר גִּילְדֵרמאַן אַז וויל • דַּשׁ וועלד וואָר רַב־וֹלֵט זא
דוּמקן לִדַּעַם לִי • בִּידֵי אַמֵּר זא זײַן וואָרן מײַאָרַט ויד הוּמֵרִט אַמֵּר •
דאָלֶפֶן דַּשׁ רַב־וֹשׁ וואָלן עֲמִילָה אָן :

כּוֹן הַטֵּן עֵשׂ עֵמָלֵךְ הַעֲלֵךְ דִּיא וואָרן בִּשְׁוִינֶה • זיא שְׁלֹסן זַעַר אַיִף הַעַר
בִּזְרֵשׁ בִּרְדֵּה • וואָל וואָרטן יִדֵּ דִיא יִדֵּן אַיט אַרד שווערער אורט •
אַיט האַרשט שטענדיגן ריכטן כּאָנט הורט קיין וואַרט :

אומ דא דער הערלונג בוד עמליך קראפט דר נאך · דא וואלט ער אן
דיא שפילן נאך ביהענד ער בוד הין בראך · זיין שילט בינדע ער לו
ואטן דער ויל ווערדיא מאן · איש לנך ער זיין קטש שווערט דאש ער
גלית בואן אן

ער שפראך נ' זיין לויטן שטעט אן דען רוקן איין : דא שלון ער
קדעמטיקן דורך רינן שטעה'אין . דא ווארן עמאקש קנעכט אויך
אונזער זייט . דא שלון אויף הער דוד דש ווש דען יודן לייט :

מן ומארץ בדרש העלרן נאר וואל צו לובן • דא דרוכט ארץ עאלק איר העלם
דא אין צו קלובן • איט דען עאלבן ריכט הט עאלק וואל האלב בור לורן •
דא עאלקס קאמון בון אנדערש טעט הער בור לורן :

אז דאס ער דען זיין גוט קונט צור גסטון. זיא הטון זיך גשפרייט
ווייט און געטאן פאן. ער אום אל דא זיין שטאנד אין גרושר קט.
דא וילן עש בון עמאלך נאר ויל אום ווארן טוט:

דער שטרייט וואס דר ספרייט אז ווייט אז דוועלט • דוד אומדען זיין
אד שווערט ווייט דר העלט • דוד נאך לוריקרלכן אין ביידן העסן
טרג • זיין ויל נטש שווערט ער דורך עאלן שלון:

דא שטען ער אלס צו שטוק וועט ער קאמ אן. דא שולן דא ווידער אום
 זיך דא דעם צויער בראך. וואו ווירט זיך הער דוד אים אלע האפער
 האט. וואו מעגן העלרן קוין שולן דא און דעם האט:
 בון אים

בון איס אום דען זיין גרוש קראפט ווארד געטון . דא לאטן דא עמאלד
בזר אין אויף דעם פלון . זיא הטן עמאלד אום רינגלט אן אלן זייטן .
עמאלד קונט רטוליהן זיא מושטן מיט אין שטרייטן :

גוד אום דא זיין הטן אום גקרייט . דאש גרוש ואלד עמאלד דאש
מינשט אום דש מינשט . עש ווארן אייטל העלרן אום הטן קראפט
גנג . וואל ווארט זיך עמאלד ביז דש מן זיא דר שלונ :

וואו גודש קעכט איינר שטנד אין מיט . ווען עש זאך הער גוד ווא
דראנג ער צו איס דרוט . ער מאכט ווייטא נאשן דא ענטן קונטן איס
ביט שארן . זיא ווארדן אל גרוכן אום מיט זיינע שווערט בלארן :

גוד אין דער מיט אויף עמאלד שלונ . זיין ואלד אן דער זייטן זיא האלן
שטרייט גנג . גוד אויף זיין רוקן זיין שילט ער ווארן . ער שלונ צו
ביידן זייטן מיט זינר קלינגן שארן :

דער שטרייט ווערט דא נאכט אום אדך דען טאג . ביז עש ווארד
ינשטער דער שטרייט ערשט גלאן . דא לאטן גרושיא הויסן בור דען
יורן טוט . אום וואשן גרושיא בעק בון דעם בלוט רוט :

אן אל עמאלד זייטן דען שטרייט בור זיך נאמן . ביז דאש זיא אין דער
מיטן ווירד צו נאמן קאמן . דא ווארד עמאלד ואלד דר שוואגן איינר אל .
אב בוכרן זיא אריא העלס בור נאמן ווש דער טאל :

דיא עמאלד הטן רעגלרדיך דא ווארן קליין . זיא ריטן אויף דען קעמאלד
דיא רעגלרדיך גליין . דא זיא כון נאהן דש זיא הטן בור לורן . דא וואלדן
זיא בון דאן דש טעט הער גוד לורן :

ער קונט זיא מיט נאמן זיא רענטן אויש דעם פלון . גוט יתברך לש זיא
גרשן ווש איר עלטרן הטן געטון . דא עשונד צו יעקב איז וואלט אין
שלאמן טוט . וד הוודרט זינד מאגן וויס בון עשו דרוט :

מן ווארן דער רעגלרדיך וד הוודרט בון יעקב וד הוודרט קומן . אום
דא הטן דא אינאנד אירן לון איין גומאן . דאש אין דער הערלונ גוד
דא רכטש קונט טון . אקליכט ווארט אומקייט גימט דא זיין מן :
כא ז י ב א דר חוכ

דוד אהרן דא זיינן אן דער זעלבן שטונדן • איר ווייבר אהרן אירא קינד
אנא אלד נאט זא פֿרונד • וואס גלייך הט גרונט דאס בונדן זא אלד
• דער רייב וואס אהרן דעס וואס הער בודן וואס :

דאס וואס וואס זא דאס אהרן אהרן אהרן • דעס אהרן הערנא
ביר טריבן זא עס ביר • זא זייטן אלדען אהרן דאס רייב בודן •
בון אלס אהרן נאט גברעט אהרן אהרן :

דאס וואס דאס הער בודן וואס אהרן אהרן • דאס וואס וואס וואס
דאס זא בונדן בון • דאס שפראך דוד אהרן וואס אהרן אהרן •
אהרן גשעפט יהודה אהרן אהרן :

דאס זא בון קאמאן בודן דען באך בשר • דאס וואס אהרן אהרן
ביר דוד בודן • דאס שפראך בודן אהרן אהרן אהרן •
אהרן אהרן דאס אהרן אהרן אהרן :

דאס וואס אהרן אהרן אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן
אהרן אהרן • דאס שפראך הער בודן דאס וואס אהרן אהרן •
וואס דאס וואס דאס אהרן אהרן אהרן :

דאס וואס אהרן אהרן אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן
דאס וואס אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן אהרן •
אהרן אהרן אהרן אהרן אהרן :

ביר שיקט יהודה דא אהרן • דאס וואס אהרן אהרן •
בון הער בודן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן אהרן •
אהרן אהרן אהרן אהרן אהרן :

בון וואס אהרן אהרן אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן
בון אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן אהרן •
אהרן אהרן אהרן אהרן אהרן :

בון וואס אהרן אהרן אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן
בון אהרן אהרן • דאס וואס אהרן אהרן אהרן •
דאס וואס אהרן אהרן אהרן אהרן :

אס דען

דא דעס זיין שטארק זאהן דעם ערשטן און נישט . דא שולן זיין דער
היידן נאר וילן זיין טוט . דער דאזשט ברוטליכן אויף נען היידן
בראך : דעס איין מענטש דעם אנדערן נעבן אים קוים נאך :

נאר לייד וועט עס דעם קוירן דעם און זיין אים דראגן איין . ער רופט
נאר יעמארליכן און דא שטארקן זיין . עס וועט דורך אים וועלן נאנט
ליידן נישט . דא זייט אשט ליידן קומן דעם און אשט ליידן טוט :

זיין שפראך דא זיין מענטש אשט בור אים לאזן . איר בייערן נאך
אויך זיין לעבן אונז קיין קיין טאג . אים וועט איר ליידן הערן
ווערן זיין טוט געלאזט . זא אשט און אשט וועט זיין היס טראגן :
און ווער דעם שטערבן זא רעכט איר אשט ווער . און אשט ווער ווער היידן
ליידן אויף איין באך . דא שפראך היידן נען היידן מענטש שטארק
און . דא שולן אויף איין אנדער דעם דעם ברייער בראך .

און נאך זיין ביידן זיין דא שווער דא העלן קליין . אונז ווער איר
זיין זיין שטיין שטיין . דער שטארקן היידן וועלן זיין טוט . שאל
אם אויך דא זיין שטארקן און נישט נישט :

און איין שולן דעם אנדערן דעם דעם פלון . זא וועלן זיין זיין
דעם דעם טאג . דא שולן דא זיין טוט מענטשן היידן . אונז אויך דא
היידן דא זיין דא ווערן זיין זיין :

זיין זיין זיין אשט אשט נישט נישט . דא טוייאשטן אונז דא
בשטן ווערן געלאזט טוט . נון ווערן זיין זיין זיין זיין זיין זיין
שאלן . שאלן אונז דא היידן בינען זיין זיין זיין :

שאלן קאט זיין ווערן דעם זיין קעכטן זיין . זא דראגן קעכטן זיין
בור אירן הערן איין . ווען שאלן דעם קוירן ווערן בור זא דראגן . ווען
מענטש העלן זא קוירן בור דעם קוירן שפראך :

דא ווערן דעם שטארקן היידן אונז זיין דעם שאלן . דעם און זיין זיין
קאט זיין דעם ווערן זא זיין קליין . דורך העלן זיין זיין זיין זיין
היידן זיין זיין . דעם זיין קוירן קעכטן זיין זיין זיין זיין :
דעם

דער שטארקן היידן ווארן נאך ליידיג צו ווילן • קויניש שאול קומענען
שולן זיא און ציל • דא וואלט דא גרוש מעלן דען יודן רכטט צו
טראגן • דא ווארדן קויניש שאול העלדן אל דער שלאגן :

אום דער קויניש שאול שטונד אדך אין גרושער מוט • אום מעגער
שט זיך דער היידן לוגן אדך צו אים טוט • דא מן יהונתן זינט מאטש
טוט ור כאטש • ער דר שלאגן מענכן היידן ביז ער צו זינט מאטש קאס
ער אום זיין לוגן ברויך דרוגן דורך זאאל • מענכן שטארקן היידן
שולן דא צו טאל • דער איין היש אביצב איין יאנר דעטן גוט •
דער אסד גלח שוע זיא וואוטן אין דעס בוט :

דא מן דא דריי ברויך צו אדעס מאטש קאמ • מענכען שטארקן
היידן זיא דש לעבן כאן • דא טרייב ער גרושן יאמא דא ער זיין קינד
זאך • מן מוש עש גוט דר באראן ער ווידר זיך זעלבט שפראך •
דש אדך ווארד גבארן דשוול אדך גוט ית קלאגן • דש דאך איין מיט
ווילן איין קינד גולן ווערדן דר שלאגן • דא צוויי יונג קוינען שטונדן
אין גרושער מוט • אד שטעהליין רינטן ווארדן צו בלוט רוט :

מן נאך דען קויניש שאול יעמליכן קלאגן • דש צוויי איין מיט וועט
איין קינד גולן ווערדן דר שלאגן • וילן מענכן שטארקן היידן דער
קויניש אדך דר שלאגן • דא קאמ אדך איין גרוש געדעגן אדך ווארן מך
גיסן :

דאריין ווארדן דא צוויי יונג קוינען דר שלאגן • שאול אום יהונתן
ווארדן גאר גער קלאגן • איין ווארף יהונתן זיין שווערט זיין ברודר
ער דא ראך • מענכן שטארקן היידן ער דאך שטאך :

דער אדל דעטן קוינ ווש וואל צו לעבן • אומער דעטן שטארקן היידן
זיין שווערט נאך מן טובן • דא היידן קרעפט קליכן דרוגן איין דעטן
אמן • צו אדן שטארקן שלאגן שטונדן ער ביז :

דער אדל קויניש שאול צו זינט מן שפראכן • זיין שווערט איין
דא היידן אלע לויט דר קלאגן • דא אדלן קיין הערן שטונדן ביז
אין מוט • יהונתן דער שטארק זיין רינטן ווארד אים מוט •
כח טי צו ג וואל

וואו ווארט זיך דער שטארק אים אָלענטהאַפּט'ן האנט • דורך
העליס אונד דורך שילטער טראנט • ס'זש זיך קען דר בארואן דער
קרושן טוט • יהונתן דער שטארק וואוירד גשלאגן טוט :

דעם אידן קויפנש קלאג דא וואס אלזא נרוש • ער טענה דעם היידן
אעגן הערטן שטוט • ער שאגן דא נראיקליכן וואו ויל שטארקן און •
דא ויל דער היידן בור פאל און דעם טאן :

דא קאמט עס דא היירן אבר דאר נאָנט. א.מ.קאמט דא דא שוין
דא דא שוין מיט דעם בוך. זיא שוין גאר זער איין דע, ווערן ון
ביזש דש רוט בלוט בון דעץ קוינ ריין:

דיא שארען שפילן פֿעיל דורך זיין הארץ בראך • דא ווארד דער
חדל קורץ בון דע שוין שוואך • זיין קראפט וואס איז אנטהאלטן
דא ער זיין אנטהאלט • נאך וואס קראכט זיך דער קורץ וואנט :

ער שפראך צו זיינע קינדער דער אדם נאך טרונ זיין שווערט. הוד
 זיבן און וואס אדם בון ריד בינער. אדם בין ווא הארט גוטשן דש אדם
 שטערב צו האט. נט ית אל אדם ביהוים בור איינר ויידא האט:

רש גא איך קט וואגן איינא וינדא דא היידן • אויב איך גינט בור
 ליר איין לעבן דשווער איך קט גא ליידין • דא ביט אד אל דיין
 לעבטאג א געדויא גווען • איך בין גא הארט גשוטן דש איך קט
 מאן געטן :

מן בית אדך דרך יאד עזר לך ואיש דין שוערט • אונ שטך אדך
 בלענדט טוט טאמאש אדך הון בלענדט • כין אדך איני טרויט
 געט ית הצלן אויך הער אין • אד גולט בון איין הענדן און דער
 שטוכן זין :

דער קינד נאך זיין שווערע זעלבט און וויין האט: דער קמפף נון
דער ערדן ער דא וואנט: ער ויל און דא שפן אים קרעפטן טעט
ער דא: דא וואלט ער לייד שטעבן דא שטיבט ער דא: נאכט:

דארום דש ער כט וואלט קומן אין ווייניג ווייניג האט דארום שטאך
 ער דך זעלבסט דש ער ט.ט. ויל איין דש אים. דער קנאב דער
 זאך נאך טאג ויין שטעלט דער העט עס גייען. וואו דעם זאגן
 קיין וואו זאגן:

דער קנאב זיך זיין שווערט אויש און זי האט . דע קמפף נאך
דער ערדן דער קנאב און וואנט . ער ויל צו צווייטן ליד אין זיין
שווערט נאך דרום . ער שטארב מיט זינס הערן נאך ווארן ליד
ביידא טוט :

דא וואהן אל דא זיין אויש דעם לאנד . דא ווארד אין צוון דעם היידן
נאך ויל נאך צוואנט . דא שטייט דא מוהט ווארן דעם נאך צווייטן ליד
דא יעדן וואהן צוון דאן דאריין זעלטן נאך דא היידן :

אן דעם אנדערן אונטן דא היידן ווידר קאמ . אויש צוהן דא היידן
דא טוטן און קליידר זא כאמ . זא נאכהן דעם קורצן שאל לידן זינס
שווערט . דא וויאטן זא נאך זאך דער הערן נאך מער צווייטן .

אויש צוהן זא דעם קורצן זיין שטארק צוואנט . אס שערדן אס זיין
הייבט זי האנט . זא שיקטן עס אין און לאנט אין און אספער הויזער
זא נאמ . אלן היידן דעם נאך מער :

זא האטן אין אסדור זיין הייבט נאמ . זא שטערטן זיין ליד און
אסדור בית שאל . אס דרייט זיין שטערטן זא און דא . דאס
ווארדן דא בון נאך דעם זעלבן טאג צוואנט :

זא שפראך זיין איינער קורצן שאל האלף אונטן . צוון דעם קורצן
הייבט זיין וועלן אס און נאמ . דא נאמ זא דא נאמ נאמ . דאס
נאך אס . ביידן : דא דעם טוטן קורצן און דער ווארד קאמ :

דא כאמ זא דעם קורצן אס זיין און אל דרייט . אס טרונדן דא הייס
דא קורצן הערן דרייט . דא ביינען דא דעם קורצן זיין נאמ נאמ ער
לדן . דא טרונדן אס ווייטן אס ווייטן דא :

אס זיין דער קורצן שאל ווייטן נאמ : דא ווייטן זיין נאמ ער וואנט
נאמ דרייט נאמ . און צוון נאמ נאמ ער קיין ביינען נאמ . אס
אן דעם דריטן טאג דא זיין אס זיין אס :

זיין קליידר ווארן צו דריטן צווייטן און צווייטן . ער קאמ אס
ביינען ערד און זינס הייבט צו טראמ . ער נאמ נאמ דער ערד
דא ער נאמ נאמ . דא דא נאמ דא נאמ ער זיין ערד :

ער שפראך ליבר נײַל ווש בידויט דיין קלאן ווא שווער . ער שפראך
בױן ישרא אדך בן נלוס הער . ווא זאגן איר אויף דיין טרויאן ווש אישט
אס שטרייט גשעטן . ליד אום גרושן יאמר האב אדך אס שטרייט
גנעהן :

ול בולק בױן ישראל זין לו טוט דר שלאגן . אום אדך דער קוינך אום
יהונתן דש קאן אדך אויך וואל זאגן . אום אל דעש קוינךש שטארקן
זין גשלאגן טוט . עש אישט בערן אום טאל בױן אייטל באוט רוט :

דער קוינך אישט דר שלאגן אום דרייא זינר קינד . יהונתן דער
שטארק אום דעש קוינךש גינד יוא ווישטועש לו זאגן דאש זא זין
ליד טוט . אדך רייכר גוט זאברך בױן היאל דער יעמאלן כוט :

וואו הוטטועש גנעהן אודר ווא ווישטועש לו זאגן . דש דער קוינך
אום יהונתן לידר זין ווארדן דר שלאגן . ער שפראך אדך ווש אס
שטרייט אויף דעש בערן בלובע . דאדש גרוש אונלויף לידר גשא :

דער אדל קוינך שאול שט:נד אין גרושר כוט . אום לאגן ול דער היידן
בױר אס אדך טוט . דא טעטן עש דא רייטר אונדיאריטר גוט .
דער קוינך וואר גשושן דש אס אבראן דש באוט :

אויף זיין גוטן שפיש ליינט זיך דער ווערדיא מאן . אס קורט זיך דער
קוינך אום זאך אדך אן . ער שפראך ליבר נײַל ווש מאגש מאגשט דוא
גזין . אדך שפראך אין גר עמלק וואר דער וואטר מיין :

ער שפראך ווא איז אום שטיך אדך באלד לו טוט . דש אדך מיין זינד
רט זאגן אום ברעגן אדך אין כוט . מיין גינד האבן אדך בגריפן מיין
לעבן מוש אדך לון . עש גולן דא בױר שטופטן היידן אדך ווין רט מיט
איר הון :

דא אדך זאך דש דער קוינך יא מושט לידן כוט . דא שטונד אדך אויף
אום טאג אין בולנט לו טוט . זין קרון אום זין תפילן גול דש וואר זיין
זין . אדך האב עש אויך הער גטראגן דד הערא מיין :

דא דר שראך דער הערלעך בױר ער אום אל זין מאן . זא לו רישן אדך
קליידר לו וויסן העבן דא אן . דא קלאגטן זא בױן הערלעך דען יאמר אום
דיאמט . ביזאן דען אובנט אדך קיינר אש קיין ברוט :

אום דען

אומ דען קוינך שאאל אומ אומ אל זיין מאן . אומ אומ בולק געטש אומ
אומ :הוכח . אומ אומ דש נידר ישראל דיא דא לאן אין דעם שווערט
דוד אומ דיא זיין איין איקליכר וויין בינערט :

דא שפראך קוינך דוד צו דעם בוסן ברוטער . זאג ווער אישט דין
ווארט בון וואגן קואשטו הער . ער שפראך איין גר עמאלק איין ווארט
ווש . דש וואלט איר איר הער בלויבן בור וואר זאג איך אויך דש :

דא שפראך דער הערצונ דוד איך וויל דירש רט בור טראגן . ווא
טארשטו נאזאלבטר געטש דר שלאגן . בודישטו דרך רט ווינדן ווא
טארשטועש וואגן . זיין איך ליבר הער איך הון אויך אן גלונג :

איך הון אין טוט זעהן לזן אין זיינע שווערט . דארום הון איך גלונג
אין בעטן ברוט איך בינערט . דיין שולט אן זיינע הויבט דוא הושט
בור שולט דען טוט . איך וויל דיר לושן געבן דיין רעכט בעטן ברוט :

ער ריפט איינר זינד קנעכט נון רס אים באלד זיין לעבן . ארט זיינע
שארען שווערט וואשטו אים דש בעטן ברוט געבן . דא שולן ער אין
צו טוט אז אים זיין הער גבוס . דא לאן דערנ רעמאלק בור דוד
קנעכטן טוט :

דעם אידן הערצונ דוד שוואס זיין הערץ אים בלוט . נאר זער וואר
ער דר היצט ליידיג ווש זיין אומ . אומ שאאל אומ אומ יהוכח הוב ער
אין קלאג אן . עקונט אין ראנט טרוישטן וודר וואר נאך מאן :

אוינא דעם אידן הערן דען וור ביר לורן הון . נון אוישן וויר דען
הידן לידר זיין אונטר טון . עש הוב זיך אין דעם לאנד יאמר אומ
גרשנט . יהודה אומ זער שטרייטן אז משה רבינו גשריבן הוט :

ווילשטא דין וינד יאגן ביז דש דא בור דר וליהן . דין שווערט דין
בון דין פפיל אומשטו באלד זיהן . ביז דש דר דין וינד אירן נאך
קערן . דיא שטארקן בון יהודה אוישן זיך ואשט ווארן .

דיא הערשאפט בון ישראל דיא אשט לידר טוט . אויך בערן אומ
אין טאל דכט אן בוסט רוט . אך רייכר געט ישראל דער עמאלק פין
ווש שטארק העלרן קוינך צו טוט גשלאגן זיין :

דא א א א

אז אדלן ריין קוין ווא אשט אויך גשעהן • מן מושט אויך אין און
שטרייטן אל מול דז בעשט בור יעהן • ווא זיין דיא שטארקן בואלן אום
ליין אין דעם בלוט • מן האט איר דוך גטראגן שווערט אום הארש
נט :

אך וואלט דש עש אין גתראנט גואנט גולט הון • אזווא דעש בזון
בזון ברוט אין גאשן אשקלן • אזווא שטיט דער פלשטיק ווא ורייאן
ניך דיא היידן • אין אירן שטיטן אזווא דעש גרושן לידן :

דש איר אויך גולט ורייאן אזווא דער גרושן כוט • דיא הערשטע בון
ישראל אשט כון לידר טוט • בערג גלובע דיא שולד אשט דר ברייט
אויף דיר אשט גשעהן דש גרושיא הערליא לייט :

גוט יתברך גול דיר דארום געבן דייק לון • קיין טויא בון דעם היאל
גאלט מואר הון • אונ אויך בון דען וואלקן גולט האבן אויך קיין רעגן •
אזווא קוינץ שאול דוא אויש דרוילטר דעגן :

קיין ורכט גל אויף דיר כט וואכשן אויף ביאן מך אויף ועלדן • כאנט
גול דך בעגשן דז בישט וואל ווערט גושעלטן • שאול אונ זיין שטארק
הטן שילט גוט • דיא קונטן אין כט העלפן דיא ליין אין דעם בלוט :

דיא ווארן וואל גהערט גוונט לעדר שון • דיא הון אין כט גיהולפן דיא
ליין אויף דעם פלון • דיא ווארן וואל גואלכט גליטר ווען איין שפיגל גלאז
קיין פפיל קונט דארויף העפטן אך גוט יתברך ווא קואט כון דאש :

דש דיא שארפס פפיל דארויף גהעפטט הון • דורך שילט אונ
דורך רינג דיא לידגיא פפיל לון • אך רייכר גוט יתברך בון היאל
דער יעמלכס מט • קיין שילט בון דען שטארקן קיין אל מער הט :

איש הון דיא גוארעפן איר אל אונ איר גלט • אזווא קוינץ שאול דייין
שילט הט קיין זיט • גלייך אלש ווען ער בייא זיין טאג קיין אל כא
גואן • עש הט דער היידן פפיל אל גהעפט דראן :

עש גולטן בור קוינץ שאול שטארקן ליין טוט • אונ אויך בור הוכתן
זי דיא שטובן אין מט • איד גייל האגן דייין שווערט אונ אויך דייין
בון • האשט אל דייין לעבטאג כא אונ גושט גלעטן :

שאול

שאול דוא אידלך קווינך דוא טרונשט איין נאנט שווערט • דוא הושט
אין אלן שטרייטן ריטשאפט בינערט • דו ביסט אויך קיינעם שטרייט
דיין טאך כא קומן • עש העט דען דיין שווערט זיין טייל גומאן :

אויסא שאול אום יהונתן וואו איר גיטען • זאל איר אויך בייד מיאר
מער גיטען • איר ליבן וריינד איר ווער ליב איר ווער בור אויך טוט
דיא ליט ווארן אויך גיטען איר ווארט גארט בון גוט :

גיטענקט מיט אלר וואקייט דיא ווייל איר האט געהאט דאש לעבן •
בון הט איר אויער ליב צו גוט יתברך צו אופער געבן • גוט יתברך
דינטט הט איר אל מול גוטן • ביזש זאל אום ליב מושטן בון איין אסר
גן :

איר ווארט אין גוטש ית דינטט מער ווען דער אירל ביהענד • אום
שטריך וואו דיא ליבאן צו דען גוט און ענד • איר רייכר גוט בון האיל וואו
זאל איר גיטען • שוואך אום איד גייל דוא קאנטט איר מיאר גען :

בון מוש עש גוט יתברך דר בארמאן דש איר בייד אויך וואש • בור
לייד מוכט איר שטערבן איר טראן איר זעלבסט האש • טוכטער בון
ישראל וויינט אום דען קווינך הער • ער שענקט אויך בון זיין ווינדן
קין לירונך מיאר מער :

זוען דער קווינך שאול איין רויב זיין ווינדן אב נאס • דיא טוכטער בון
ישראל גלוסן קאס • דיא נאב ער אין רופן שארליך אום וואלט זיא דא
מיט שטיין • מיט גאלד אום מיט זיכר שטילט ער זיא מיט וואלן :

קלאנט יעמארליכן שאול דען קווינך הער • איר הט בון אס קיין לירונך
מיאר מער • אויזא דער שטארקן העלדן וואו ליגן זיא אין דעם בלוט •
אויזא מיין גייל יהונתן מיין הערץ ברענט וואו איין גלוט :

אויף דען הוהן בערן הושט דיין ליב אויף געבן • אום קאן איר דך
כט רעבן זוא ווייל איר כט לעבן • איר אישט לייד אום דך וריינד
יהונתן • אויזא דער וריינטשאפט אויזא דוא ווערד אמן :

בון מוש עש גוט יתברך דר בארמאן דש איר דיין קאנט גומאן • אומר
ליבשאפט קאן כאנט גלויבן וויידר וואו נאך אמן • עש אישט קיין וואו
אויף ערדן דא איר גלייך ליבט הון • אומר מיין גייל דען איר מוש ליגן
לן :

וואו איז דש ליבן גיין דער איר אישט ווארדן דר שלאגן • מיין הערץ
אומ דך זינען מוש אויזר קלאגן • דך קאן נט געהלפן דיין מאנהייט
דיא ווש גרוש • אום אויך דיין גוט גישהידן וואו בישט ווארדן זינען :
דער שטרייט זייא בור וזוכט דער דירש האט געטן • אויזר דעש ליבן
גיין דען אדך בור לורן הון • אויזר דעש ווטן גיין דער איר אישט
ווארדן דר שלאגן • אדך מוש אום דך אל מיין לעבטאגן קלאגן •

וואו ואלן זיא דיא שטארקן וואו האבן זיא וואונדן ווייט • אום זיא זיין בור
לורן אל גבעש דעש שטרייט • דיא קלאגן נט איין ענד בון דער ווערדן
מאן • ער שפראך צו דעם כוח טוא אויזר אום תומיט אן :

ער זאגט אונז הער גוט יתברך דוא גולט אדך ווישן לון • גול אדך לם
יהודה אין איר שטיט לון • דא ענטוורט אים אונז הער גוט יאן גא לם
אין הין • דא ורונט אין הער צו דוד וודר חן וועלכא שטאט אורז וואו
הין •

דא שפראך אונז הער גוט יתברך גיא הין גען חכרון • אויף שטוסדא
הער צו דאס שפראך דש זיא געטן • אויף לונך דער הערלונג צו דוד
אום אל זיין העלדן גוט • מיט אירן ווייבן אום קינדן דא האטן זיא הוהן
מוט :

דא ברעטן זיא גען חכרון איר ווייבר אום איר קינד • אום אלש דאש זיא
הטן הייז רוט אום גונד • דא זעלט נך הער צו דוד גען חכרון ורייא •
דא נאלטן נך דא זיין אין דיא אמדן שטיט דר בייא •

זיא דש גיטלעכט יהודה צו דש ווארד גוואר • דא קאמן אל יהודה
גיטלעכט גען חכרון לם אים דאר • דא גאובטן זיא הערלונג צו דוד יהודה
גאלן גיטלעכט • צו דש בישט דוא גוועגן אין הערלונג לם זיא אין קוינן
רעכט •

אויבר אל יהודה גולט אין קוינן זיין • דא נט דער קוינן צו דוד גאלן
יהודה לנט אין • דא ווארדן עש דיא דעם קוינן צו דוד גאלן • דא
מאן בן גיש גלש האבן שאול ביגראבן •

גין דען ווארדן בת שאון טרוגן זיא דען הערן • אום האבן אין ביגראבן
אום אין בקלאגט נך אירן • דא שיקט דער קוינן צו דוד לם זיין בוטן
דאר • ווש איר שאול גוטש האבט געטן דש בין אדך ווארדן וואר •
גוט •

קט תברך מוש ואיך בעגשן אום נעבן אייערן לון . אז איך אן אייערס
הערן נכר הט גטון . איך וויל אויך אל איין לעבטאן דעשט ליבר זיין
דש איך הט ביגראבן שאל דען שוועהר איין :

ווער איך אדער דען זיין גטש הט גטון . דען וויל איך זיכרליכן אל אל
נכרשן לון . אום זיט העלרן קוין אום נעבטאויך ועלברט רוט . שאל
קאן כמר העלפן ער אישט ליידר טט :

סן הט זיך גשלעכט יהודה מיט איר בידאכט . אום הון איך לו טרושט
איין קוירן נאמאכט . אום וואלט איר איר אויך שווארן אלש איך איך
האב בור פסליכט . דא ענטוורטן דא בון גש אום גלעד בודש בוטן
ריכט :

גן הט דער קוירן שאל איין גון גלושן . ער ווש ורליך יאר אלט אום
ווש גוואכשן גרושן . אין דער היידן שטרייט איין שטארקד העלר
גכאש . אבגר דער שטארק איין הויבט מאן אין שאולש הר ער וואש :
דעש קוירנש שאולש גון ווש אשבושט גנאנט . דער הויבט מאן אבגר
בורט אין אין אדגר לאנט . דער יונג קוירן אשבושט נס אל ישראל
אין . און גשלעכט יהודה דש וואלט ביא בוד זיין :

אבגר האלף קרעפטקליכן דעש קוירנש שאולש גון . דא ביגאן דער
קוירן בוד אויבר זיין וואלן לו טון . איין העלרן קוין דען הט ער וואל
דר קאנט . דער שטארק העלרן יאב ווש דער הויבט מאן גנאנט :
דא טך דער העלרן יאב מיט קוירן בודש קנעכטן . בור דא
שטאט גכעה ער הט ריט זין לו ומכטן . אבגר אום דא זיין אום אל
אשבושט מאן . איין דער אדערן זיטן איך נען גכעה קאס :

זא זאשן ביא דעש וואס דא ארף איינר זיטן . דא אדערן אויף
דער אדערן זיטן זא וואלטן יא ריט שטרייטן . דא שפראך דער העלר
אבגר לו יאב וואר גלט . זיא איר דא ווא דא וואלט איך בין דיר ריט
הולט :

דר ווילט לוילף איש דייך קנעכטן זא דר וויל איך איך לוילף סן .
לוש זעהן ווער דש בעשט אוכט אין וולן טון . זא וועגן איר בשוואן
ווער דען שטרייט ביהאב . נערן שפראך העלרן יאב איין הורן גון
גיאש אב . דא ווא זא דא

דא אדער בור בון בראן לואלף אַבֶּרש קענעט דא היין • יאָב שלעט
אנד לואלף אדער קיינער האט גוין • דא שפראכן נאך איינער אין נאך
האין • אקליכער גיין דען אנדרן בייא זיינע הויבט אן :

אקליכער נאכ דען אנדרן בייא דעם הור • אום שטאך אין אין דיא
זייטן זא וילן אל דין לואר • זא וילן אל גיינן מיט איינער טוט • דא
הוב זיך צו בידן זייטן אקנשט אום גרוש טוט :

קיינער וואלט דען אנדרן און גרוכן לון • דא נאך אן שפיין נאך שפיין מיט
קרעפטן נון • דש ווערט דען נאכטן טאג מיט אקנשט אום גרוש טוט •
עס ווארן אייטל העלדן אום וילן דין צו טוט :

יאָב דער וואונדער שטארק איין אורט גיאר מאן • מיט אונזער
קרעפטן ערדט ועלד גוואן • : אַבֶּר דער מושט וליהן אום אל דא
העלדן זיין • יאָב אום דיא זיינן דראגן צו אין איין :

מן העט דער העלד יאָב צוויין ברודר דא • דער איין היש עשהאל
אום אַבֶּרש זון לרה • עשהאל לין באלד אויף זיין בויען כון • שנעל
דען דא הינדן אויף דעם ועלד טון :

עשהאל לין ביהערד אויף זיין בויען זער • מיט זיינע שארפן
שווערט לין ער אין אַבֶּרש דר • מן הט דער העלד עשהאל נאר איין
גרייט אום • זא ווש דער העלד אַבֶּר אוד אין דעם נוט :

אום קערט זיך אַבֶּר אום נאך עשהאל אן • בישט עש עשהאל דוא ויל
נערדר אן • יא אדך בין עש אויף איין טחיאן דוא וולשט דך אן איר
דר נעבן • אַבֶּר בך דך גאנץ וולשט אנדרש לענגר לעבן :

דא וולשט בון איר ווייך שפראך אַבֶּר צו עשהאל • נע בון איר אדך
ווייז דך וולשט אין דא העל • נע צו דער רעכטן זייטן אורד צו דער
לכין האנט • שלאן האלט וועט דא וולט אום כס אים זיין גוואנט :

מאנעבט עש דך אלש נעקן דער אל אראשט אן • אלש דער אלער
רייכט אַבֶּר מן וואל אן • דא וולשט דך העלד דר נעבן אום איין
גאנצער נאשט זיין • וולשט אנדרש ביהאלטן דש אדל לעבן דין •
עשהאל

עשהאל נע בון דאן אום קערדיך באלר בון איר : אדך בין שטערק
 מער ווען דאס וויל אדך ווייז דיר : שלאן אדך דיר טוט גא
 ווירשט עס ניוואר : ווא גא אדך עס צור ענטווערן נאן יאזב דינע
 ברעד :

בון נא בון איר בון הינן אדך ווייז דיר אין דא העל : אבגר נב דיר
 ניואנן שפראך עשהאל : עשהאל נריאיקליכן אויף אבגר לוי : אבגר
 שטאך עשאל איר זינען שווערט גא טיף :

גא נאר איר גרושן קרעפטן דורך רינגן שטעהלין : דורך אל זיין
 נישטייד צו דער בוינפטן רופן איין : דען שטארקן העלדן קוינן ער
 קרעפטיקליכן שטאך : דא איס דא שפיץ צום רוקן אויש הינן בראך :
 דא לאן דער העלד עשהאל צור אבגר טוט : אבגר וואך בון דאן ט
 וליהן ווש איס כוט : יאזב אומזיין ברודר אבישי דען ווש בידן נאך :
 אום אירן ליבר ברודר יאנטן דא אבגר נאך :

אל בראין נאר אין דען שטרייט לוך : אבגר ניק איר דען זיין אויף איין
 בערן הוך : דא זון ווש אונט נאנן אבגר שפראך צו יאזב דרוט :
 יאזב ווא לאנג ווילשטו דא יודן שלאגן טוט :

עס ווערט דיר צו דענע לעצטן בון געט איבל אויש גין : דען שטרייט
 הושטו ניוואון ווש ווילשטו האבן אין : הייט דיין קנעכט בון אומש
 קערן אום לוש זיא בון אומן נן : דען שטרייט הושטו ניוואון ווש ווילטו
 מער הון :

דא אנטווערט איס הער יאזב זיכר דא שולד אישט דיין : העשטו
 אירש ריט צו ניוואט אדך העט עס לושן זיין : העשטו דיר דר נעבן אום
 העשט אירש לאנג גייט : דען שטרייט העט אדך גלושן ביא איינר
 וואקייט :

דא בליז אויף יאזב זיין דיר הורן : דא האט ער אין דען שטרייט
 נוינליהן און דורן : אום זיין ליבן ברודר דער ווש ניווען איין
 שטארק דילד : גיט דען נוינליהן ווש ער וואל געלט :

דא לאגן טוט נישלאגן בון בראין גשעלעכט : ענעלין אום דריא האנדט
 דש קינדן אשבושט קנעכט : דא וואהן הייט צו לאנד אבגר אט זיין
 מאן : דער אדל הערטן יאזב ט זינען ברעד קאס :

ער

ער קלאנט אין יעמארליכן דא ער און ליטן ואנד : ער טרונ אין נמן בית
לעס דא בידעב ער אין צו האנט : דא איר אור וואט ביראבן ווש :
דא נמן דא נמן חדרון בור וואר נאך איך אויך דש :

צו אורנש דא עש טאנט דוד דא מער ור נאס : דא אויף נכן דא ון
יעב צו אים קאס : ער קלאנט אים יעמארליכן זיין ברודר צו האנט :
דא ווארד דער קוינך גלעטן אין דער יודן לאנד :

דוד אים דא זיין דא כאמאן איף נאך ער : אום אל נידר ישראל כאמאן
אב נאך ער : דא ווארד דער קוינך דוד נאך איין אויף נעמנד
האן : אום דער קוינך אשבושת דא קיין שטרייט נואן :

מן האט דער קוינך דוד נלירט זיין לייב : ער הט ביא אים צו חדרון
עכשילך ווייב : איטלי ביזנדר ביא אים נואן : צו דעס קוינך
דוד אן איך אויך נאך קאן :

דער ערשט היט אמאן זיין מוטר ווש אדיונעס נכאנט : דער אנד
היט בלעב אן מן נשריבן ואנד : אבגיל ווייב דעל הט אין נואמאן דא :
היט דעס קוינך דוד דש ווש דער קוינך ורוא :

דער דריט היט אבשלות דער אלער שוישט מאן : דען מן אין דער
וועלט נידען קאן : זיין מוטר היט מעכה איין קוינך שון : איר
מאנר היט תלמי צו נשור טרונ ער דא קרון :

אדאנה ון חנית דער וירד אין דער לאל : דער בוינעט היט שפטיה
זיין מוטר היט אביטל : דער זעכסט יחרועס אן מן עש נשרבן ויט
זיין מוטר היט מיכל דעס קוינך שאל קיד :

מן לוסן וויר דא וואכשן דא קנדרי אל נליך : דר נאך ביזאש דוד דש
נאמן קוינך גליך : נון וול איך אויך זינן ווא עש ט קאס : דער
אדל הערליך אסר אין ורוא צו ווייב נואן :

דא ווש דעס קוינך שאל קעבש ווייב נואמן : אן איר עש אין דעס
בך הא האן גלעטן : דא ווש נכנט ור רכפה איה טבערליין :
אסר בננט איר הימליך לב צו זיין :

דש

דש ווארד ניוואר אשבוש'ט עש טעט אים אלס לורן . ער נדוכט אין
זיך זין ער העט זיין ליב ור לורן . אשבוש'ט זייט לו אבאר אדך וול דר
וואו זאגן קאן . דוא טושט מיינע וואר אים נראב שאנדאן :

דוא לינשט ביא זיינע קעבש ווייב אים ווארע טושט דש . דו בישט
אין רעכטער הדוט אין וואר אים קוינין ווש . דא ריד דא טעט דעם
רעקן אבאר אלס לורן . ער שפראך ביא גוט דעם הערן דש אשט
טויאר גשווארן :

ווען אדך ווער דער מיכשט הייטאן אונטער בודש לויטן . ער העט
מיר כט ניווארט דש וול אדך דר בדייטן . אדך וול דין קויניגרייך
זיכר הר דוד געבן . דר לו וול אדך אים העלפן ור'ניט מיר ג' דו געב

כן הונ אדך דך לוס קויניגרייך נברוכט . אום אום דער וואיאן וולן
הוטטו מיר בוי נדוכט . וול אדך מיינע דין דער גיט וואל בור שטען
קאן . אום מן אים דינט מיט טרויהן אורד אום מן אים קעטש גאן :

אדך וול דעם קוינין דוד דש קויניגרייך לון . ווא קונט אדך געווארן
זינט דש אין גוט וול הון . גוט יתברך הוט דוד דש קויניגרייך געווארן
דר לו וול אדך אים העלפן אום טעט עש דר האלט גארן :

דא דר שראך דער קוינין אשבוש'ט נאר גער . ער קונט בור נרושר
בורכט אים כט אנטוורטן מער . אום בון שטונד אן אבאר בון אויש
זאנט : לו דעם קוינין בוד גען חכרון אין דש לאנד :

וולשטו מיר הער שווארן אין זיכרהייט . ווא שוואר אדך אויך הר
וורד איין אייד . אל קויניגרייך שראל וול אדך אויך אויף געבן :
גען שפראך הר דוד געזעל דש קואט מיר געבן :

ווען נויארט איינרלייא אדך דר זאגן קאן . מירל שאולש טוכט נאכט
אד אין אגדון מאן . ווערט דא אידל קויניג דעם געלבן כט נאמאן :
זאט וול מיר אייער קיינר אונטער מין אויף קואן :

זא האלף מיר אין מיטל בון ארעם וואר הינדאן . דארום וולטו
אדך אבאר כט געהאן . דוא ברענקשט מיר דען מירל בור וואר זאגן
אדך דר דש : דא ליב אום דא לארט מיר געטוייא ווש :
דא י ד א דא

דא זאנט דער קוירן צוד זעלבן בוטן איזש • צו דעם קוירן אשבוש
הייס אין זיין הויז • שיק איר מיין ווייב איכל צדענק דע דאזעש ריט
לויט • מיט הונדערט פלישטיק פארלויב האב איך דא אנטשפוטט :

דא שיקט דער קוירן אשבושע צו פליט וון ליט • שיק איר צווישן ווייב
אכט חמס טאדעש ריט • דא קאמט עש דא בוטן צו פליט צו האנט •
דא שיקט ער דא הער צוד הייס אין זיין לאנט :

דא הט הער פליט צו האבט ויל מערד יאר • ער נעמט מיט איר אום וויינט
דעש זאג איך אויך צור וואר • דא שפראך דער העלד אבנר פליט נא
וירד הייס • אורלויב נעם הער פליט אום ליט דא איז אללין :

דא ריט דער העלד אבנר מיט אל שראל דא • אום מיט נישלעכט
באדין דא ווארן אליאדא • דא דער קוירן שאול נאך לעבט • צוד יא
דער שפיץ אין אלן שטרייטן שטרעבט :

ער טעט אל וואו דעש בעשט אין קוירן שאלט צייטן • מאן זאך דען
שטארקן ריין קרעפטיקליכן שטרייטן • אום נאט ית הוט אים נישלוארן
איך אויך וואו זאגן קאן • דעש ער אל זיין ווינדן וואו צייגן אן :

נעמט איר אין צו קוירן דען שטארקן ריין דראט • וואו היילעט אונז
נאט יתברך איז אל אכער נאט • דא שפראך אל גייט איר וואו אין
נערן הען • דא מער הערנאן אבנר צוד ליט צור שטון :

ער קאמט צו אים נעם חבדון מיט צוויינליך זינר קנעכט • ער שפראך
אדלר קוירן צוד דא זאך אישט אלר שלעכט • מיט עשן אום מיט
טרינקן דער גישט און וואו פלאגן נאר שון • אין קוירן צווישן הויז צו
טיש וואשטן דא וואו :

דא מאכט דער קוירן צוד אבנר אום דען קנעכטן זיין • איין נאט
פאשט מיט עשן אום מיט וויין • דא שפראך דער הערנאן אבנר קוירן
דעש איר וואשט לעבן • נאדעט ליבר הער איר וואו איר אורלויב נעבן :

איך וול צו זיין ברענגן מענעך ווערדן מאן • צו אל שראל דא איך
אאל זאגן קאן • דא איך אויך ליבר הער אל גייט צווישן שווער • צו איינעם
נעכטן קוירן אום צו איינעם אגדש הער :

אורלויב

אורלוע נא אַבֿער ער אומ אל זיין קנעכט • בון דעם קוינן דוד דא
נאך ווש איר שלעכט • בון ווש דער הערלונג יואב דא היימאן כט גנווען
• ער נאך אל זיין העלח אנאיר עש הון גלען :

דא ווארן גנווען אין איינע שטרייט ווער הן דאן • מיט מענכעם שטארקן
אין • אַבֿער אומ זיין קנעכט ווארן נאך כט ווער זי • דא קאמ דער
הערלונג יואב מיט זיינע גרושן היר :

זיא ברוכטן דש נאט אלמא ויל אלש אן עש וואנישן גולט • דער רויב ווש
זא גרוש בון זילבר אומ בון גולט • אן זאגט יואב דא מער אבֿער אישט
גנווען ביאדעם קוינן רייך • דש דוכט יואב גאר וואומדלויך :

אן זאגט איס ווא איס דער קוינן גרוש איר הט אן גטון • אומ מיט
גרושן אירן הוט אין דער קוינן לושן גון • דש ביגנר זער בור שמוהן
יואב דעם וויינעט • לו דעם קוינן דוד גנן יואב לו האנט :

אידלר קוינן דוד דא דונקשט דרך נאר ווייז • אומ בישטישט דרך אין
דער וויישהייט דא מיט איך דרך כט פרייז • אישט אבֿער זון גר בייא
דיר היא גנווען • דא העטשט אין בילך דר שלאמן ווא לושט דא אין
גנען :

גלויבשטו דעם ואלשן ריין ווש ער דיר לויין זייט • עש מוכט דיר אומ
דען דיינ נאך וואל ווערדן לייט • גלויבשטו הערלונג אבֿער איך ווייט
דש ער דך עפֿט • ער ויל דא שטאט אויש שפעהן אומ וישן דיינ
גשעפֿט :

אבֿער בון בקאין גול דער בייא דיר זיין • איך ווייט דאש אבֿער דא
שטאט ווערט נעמן אין • ניין שפראך דער קוינן איך קען אבֿער
וואל • ער הוט איר גישווארן אלר ורואקייט איש ער וואל :

איך ווייט וואל ליבר יואב וועם איך גול גטרויאן • איך זאגן דיר זכרליכל
עש ווערט איך כט גטרויאן • דא גנן דער הערלונג יואב בון דעם
קוינן הין • ער גדוכט אין זיינע הערלונג דר לו ווייט איך איין זין :

יואב שיצט חיש בוטן אין אלר גבער • אלש אוב עש קוינעם גוד
ערשטלכא מיינען ווער • דא קאמאן עש דא בוטן לו אבֿער גראנט :
דער אידלן קוינן דוד הוט אונש נאך דיר גיאכרט :
ב ו ז י ד ב דא גולשט

דא אַלשט בײַן שטח אן קוואַן צו דעם קווינע הער • ער האט אים דר
צו רידן מיט דער נאכט מער • דא איז אַלס זיך הערלונג אַבגערונג
קווינע דעם אישט וואס • אום דא ערקאם נען חבֿרון אונטער דעם טור •

דא בײַנעם אים יאָג צו חבֿרון אויף דער ברוקן • ער בײַנעם זיין קטש
שווער אונטער דעם אים צו צוקן • ער שפּראך שווער על כֿס אבגער
לויט אים צו שטון • וואס קנויפֿט אים וואס אים טוך אויף ווען דא
חלילה אום דא :

דא ענטווארט אים הער אַבגער יאָג אים וואס דרש ווייז • דא בוקט זיך
הער אַבגער זיין טוך אויף צו פרייזן • דא בוקט אים הערלונג יאָג דא
שפּראך צו דעם שווער זיין • אום שטאך אים קרעפֿטיק צו דער
בײַנעם ריפֿן אים :

דא האט אים אים ברודר עטלעך דרש אים • דארום אומשט אים
שווער אים דער שפּראך טראגן • דר צו אום אומשט לידר שטערבן אַבגער
דער ווערדא אים • דא שפּראך דער קווינע אים אין און שולדן דראם
אישט אַבגער נישטורבן אום צו שטון דרש אים • אַבגער דא טוייער
צוקן וואס אים דרש צו קאמ • דר אישט נאך לעשטליכן ווארדן
בײַנעם אים • דעם אומשט הערלונג יאָג נען דא אַבגער אים :

יאָג אום דא זיין אומשט אים דרש ערדן • אים אים ווייזן ריפֿן אום
אומשט ווערדן • דעם ציכט אים ביי אום אומשט אים צו צוקן • דר צו אים
הערטן שטרייטן אומשט אים אים לעבן אים :

אום אים דעם בײַנעם אום אום האבן • דארום דאש אים אום
לעשטליכן אַבגער האבן דרש אים • דא אים אום הערלונג אַבגער צום נאכט
טראגן דא אים • דער אים הערלונג דרש וועלכע אים אים נאכט :

דא שפּראך דער קווינע צו יאָג אים • אום דרש אים אום דעם אום
נאכט אים אים אים • צו ריכט אים אים אים אים אים אים אים
קאמט יעמלעך אַבגער דעם ווערדן אים :

דא ווארד דער הערלונג אַבגער אים נאכט אים אים • דא האבן אים
דער קווינע צו ווייזן אים אים • דא ווייזן אים אים דער קווינע צו
אום ווייזן אים אים אים אים :

דרש אים

דער הוב אויף זיין ארמ אומ נאך דעם הייל איך
הערך בון דיןס ווערדן מאן . אַבְּרָם דוא בישט לידר נשלאמט טוט .
לייך אלס איין שאלק דער עש בור דינט הוט :

דעם אן מיט איינע שווערט בון טולדן מוש דר טלאמט . דוא הוטט ענ
רט בור שולט דארט מוש איך דך קלאמט . דוא ויל טויערר דין דין
הענד האב איך וואל דר קאנט . דא ווארדן כא נבונדן בון קיינש
מעגשן האנט :

בון בישעפטיש דיינר יונקט ביז דיד אישט ווארדן נא דין לוק . דוא
ווארשט כא נואמטן אין איין נוך אין שטוק . דוא בישט לידר נואלן דו
אדלר דעם שטולן . לייך און וילט איין ווארדן אין דעם הולן :

דא ווארד נוך מער ווייזן דער קוינך אומ זיין מאן . אומ דא נון דער
קוינך ווידר הייט דין קאמ . דא וואלטן זא אין לאבן אומ איס לזעשן
נעבן . זיין שפראך דער קוינך דור אלס בור וואר מוש איך לעבן .

איך וול ווידר עשן נוך עריקן הויט אן דיןס טאמט מיט יאמר אומ מיט
ליד וול איך דעם ווארן קלאמט . דא דר קאנטן אל שראל אומ ווארד אין
אוך גייט . דש עש ווש דעם קוינך בון נאלנע הערלן לייט .

דא דר שראק אשבושט דא מאן איס ווארד זאמ . דש אבְּרָם ל חבְּרוֹן
טוט ווש דר טלאמט . דא ווארדן אל שראל נאלן בור לייט . אומ דעם
קוינך אשבושט ווש עש בון הערלן לייט :

חן ווארן עש לז גת לזוין הויבט לייט נבליבן . דא דער קוינך שאל
לענגשט בור טריבן . דא אין חן לז גת ווארד נואנט דא מער . זא
נעמן נעמן יסדעס דא רייז ווש אין רט טווער :

אין דעם קוינך אשבושט דא קאמ זא לז לויסן . מיט לזויא זעקן
אלס אומ זא ווייז וואלטן קויסן . דער קוינך אשבושט אייז זינע בעט
לזן . אומ שלף אומאגישן אן דעם מיטן :

דא שרדן איס אב זיין הויבט דא וושער לידר טוט . זא לעהן בון דאן
לז להן ווש אין חן . דער איין היט רב דער אסד בעלז . זא נעמן
ביש נען חבְּרוֹן אומ ווארן בידא ווא :

ו ד ג זא קאמ

זא קאמט צו דעם קוינץ דוד גראנט . דעם קוינץ אשבושת הויבט
ערן רב אין דער האנט . זא שפראך אדלר קוינץ אלטא רייד .
גוט האט אייך גהולפן בן אויארן וינדן גלייך :

אן שאול אום אן דעם זיין נעכט איז רובן נון . אליה איזט הויבט
אשבושת דער קאן אייך רט מער טון . דא חאדד דער קוינץ דוד
גאר אין לארנץ מאן . אים דר שראך בון הערלן אז איך אייך זאגן קאן
ער שפראך בייא גוט יתברך בון האיל דער איז גהולפן האט . בון
אל איינ וינדן אויף אל איינ נוט . דא איך נד ווש צו גלגל דא קאס
אין בוטן ברוטער . אום זאגט איז בון שאול איך מילכ מער :

ער שפראך ער העט דר שלאגן שאול גלייך . ער איינט בון דעם בוטן
ברוט ווערדן רייד . דא איז איך איך נעבן דש רעכט בוטן ברוט .
אין איינ שטאט גלגל איז איך אין שלאגן טוט :

גוט איך צוויא שעלן אין ווילן מארט בור טראגן . דא איינ ורוואן
הערן אין זינע בעט דר שלאגן . דער קוינץ רין דעם הענער שלאגט
דיא באלר צו טוט . אן הוב איז אב הענר אום בויט דער קוינץ עש
גבוס :

אן הינ דיא הענר אום בויט אויבר דש וואשר צו האנט . דר בייא וול
אן גרענקן דש לעטערליך פקאנט . אום דש ענדעם קוינץ דוד
בון הערלן ווש ליד . דא בירוב אן אין אכערש גראב קוינץ אשבושת
הויבט :

דא קאמט אל ישראל צו דעם קוינץ נען חברון . אדלר קוינץ דוד נון
טראנט דעם לאדש קרן . זא שווארן איך אל גאיינ אן ישראל
גלייך . ערשט ווארד דער קוינץ דוד אין רעכטער קוינצרייך :

דא וואלט דער קוינץ דוד רט לענג צו חברון זיין . ער נדך אז ווייט
אז אל ישראל אום נאך דיא שטיט אל איין . דא קאס נען רוסלס קוינץ
דוד אויף דר קארן . דער שטט הער היש בוס דעם טעטע נדן :

דש דער קוינץ דוד דיא שטאט וואלט נעמן איין . ער שפראך זינט
אכערש לייט ווש דיא שטאט אל מיל איין . נון האט יתח אים יתח
גשווארן דעם אלטן איין . דש דיא שטאט בור דוד אל מולט וול
דאחץ זיך זיין :

דארום שטון צו גרענצטריש צווייא בילד אן דער ציין . נייצט יסמן
אום יעקב דיא האבן דעם אייד נאך אכן . ביא אין שטיט גערבן ווא
דיא דעם אייד נאך אכן הון . דיא שטט אל קוינצ צוד און צור ווארן לון :
דיא וואקט דער קוינצ צוד דיא לערנר אום דיא אלטן . אב עש דיא
יבוסק דעם אייד העטן גהאלטן . דיא זייטן דיא דעם קוינצ דער אייד
אז ווארדן גבראך . דיא הון ישראל גרעבט גהוואן אום גשטובן :

דיא שפראך דער קוינצ צוד ווא בן אדך אין און אומער . דש דיא
האבן גשפראך צוד קואט כט הער . ווא אישט איין הערן דיין
בילד גא ווינט . אדך וואלט דיא ווערן אימ צוויאר וד ברענט הוינט :
דיא ריד וול אדך האלטן אדך קויר דיא בילד כט אן . מן וואל און אל
דיא איין ווער צוויארט שטורמן קאן . ביא דעם טאר אום פסורטן
טאר אדך כרנט זיין . ווא העלפט איר ליבן געלן אויבר דיא אויאר
היין :

זינט אדך דיא בילד בון דעם טור ווייט . ווער איר דיא בילד בון
דעם טור ריישט . זינט דיא איר האבן צור בוטן דיא שטאט אישט
כט איין . ווא העלפט איר ליבן געלן אויבר דיא אויאר היין :

אדך וול דעם שטורם ביטוואן אדך בן דר בון כט ווייט . ווער איר
קווינט דיא שטאט אום היבט דך אן דעם שטרייט . דער אל אויבר איין
הילדן זיין איין היבטאן . מן מאכט אויך אן דיא אויארן אום ווערסט
גייטראן :

יאב וואנדער שטארק צו דעם טור היין טראט . אז אין דער קוינצ אום
אל זיין דער באט . איט נאך גרושן קרעפטן הובער דך אן דש טאר .
דיא שטאט האט ער באלד גיוואסן דש זאן אדך אויך צור וואר :

יאב ואנד אן דער אויאר איין בוים דער ווש גא הוך . יאב ווש צו
דעם בוים גאר נך . ער בון אן אויבר דיא אויאר ער ריף דעם קוינצ
זיין . אדלר קוינצ צוד הופסט אויבר דיא אויאר איין :

מן בינצייסט דין בוים ביא זיין עשטן . אום האלט דך אדלר קוינצ
אן דיא עשטן נאך ועשטן . דיא טעט דער אדלר קוינצ ווא אן יאב
באט . צוד לש דך שנעלן הין אויבר דיא שטאט :

דיא

דא שפראך דוד געט ית האב איך אין איינס זין : מן געכט לובן ליים
ווא וליך איך וויבר דא וויאר הין . אומ דא דער קויכ דוד אין דא
שטאט מן קאפ . ירושלם דא גוט שטאט ער דוד אין הויבשטאט נס:
דא בויאט דער קויכ דוד לזון אן דעם בערג . אין שלוש אומ אין
נהעגן נאר אין וואגדלכש ווערק . ער איינט דוד זיין וויכדן דארין
זיין ביהוט . מיט זיין ווערדן רעקן יא האטן הוהן אומ :

דוד נאש אין דער וועטן אומ היש עש דוד שטט . ויל מענכן שטרקן
הידן באטן יא שך אומ אט . געט ית האלן דעם קויכ דוד וואו ער
נד הין וואנט . נאר ער אין וועגדן לאנדן וואר ער וואל ביקאנט :

וואו דער קויכ דוד איינש שטארקן ווארד ביוואר . ווא שיקט ער
באלד זיין בוטן לזון איס דאר . אומ נאכ זיין רעקן נאר אין גוטן זולד .
דש ער דא שטארקן איס שטרייט האבן וואלט :

מן וול איך אין טייל נעגן דער הילדן אויש דר קורן . דא אין אלן דעם
שטרייטן בייא דעם קויכ דוד ווארדן . עש ווארן העלדן קויכ דא
אלר טויאכשטן מאן . דא מן אין אל דעם לאנדן כירננט וינדן קאן :

דער ערשט היש געדיה דער עלנך איין אידלר ריטר גוט . ער טרונ
אין גוטש שווערט אומ האט איין גוטן אומ . עכט הוודרט שטארקן
רעקן ווארן אס אין וודנט . ער געלט מיט זינס שווערט מענך אומר
דינד :

ווען דער שטארק רעק לזון שטרייטן וואלט גון . ער אומכט נאר וואל דער
שרעקן דער אין וואלט בישטון . גון קונט דער דעם קויכ איד וואל
מיט וואקייט טרייבן . מיט אנדן זיין גיגעלן מיט לערן אומ מיט
שריבן :

אלעזר זון דוד דער טויאכשטן רעקן איין . ער נאכ דער שטארקן
דוד נאמקן קיין . ויל מענכר שטארקן היידן טוט דוד איס לאג . איד
איין דש אין דער וואלט אס כאנט גלייכן וואגן :

טעה מן אנה ווא איד דער שטארקן איין . אן אין דא גון א וויבר
שיין . מענכן שטארקן היידן ער לזון טוט דר שלון . ווער זיין שווערט
וואלט דוד אס דער האט זיין באלד גנוץ :

אבשי

אָבֵי יִצְחָק בְּדוֹד נָא אֵין ווֹלֵשׁ קִינֵד • דֵּרִיא הוֹנֵדֵט שְׂטאַרק
הֵיידן שְׁלֹן ער וואָ אֵין ווֹנֵט • כּוֹן ווֹש אֵין דען זעלבֵּן זייטן נָא אֵין
וּרְוּמֵר אַאן • דער ווֹש גֵּנאַנט הוֹיֵבֵע אַיך אַוּיך זאַן קאַן :

דער האַט אַיט זינר וואָ אֵין ווֹלֵבֵשׁ קִינֵד • אֵין יִנְלֵיכֵט שְׂטאַרק
אַנס קוֹין אַן אַן עש גֵּשְׁרִיבֵן ווֹנֵט • בִּבֵּה דער שְׂטאַרק הֵשׁ דער דען
נָט • אַן זאַנט אַיט דִּיא אַעֵר דֵש ווֹרִיאַט זיך זיין אַוט :

דֵש דער קוֹינֵך דוֹר שְׂטאַרק העלֵרן בִּינְעֵרט • ער שְׂפֵרֵאכֵט זינען
נאַטֵר גֵב אֵיר באַלֵר אֵין שוועֵרט • אַיך ווֹלֵט דוֹר רֵיטן אַיך קאַן
עש גֵט אַנפֵערן • ער אַוֹשֵט אֵין רֵיטן לֹשֵן אַנס טעטֵע דוֹך גֵט גֵערן
דִא נאַכֵר ער אַן דעם וועג אֵין וואָלֵך דֵש ווֹש בֵּרִיט • לֹוּן גֵרֵאבֵן כּוֹן
אַמֵאָב אַן אַנש דֵש בוך הֵיא זייט • דִיא גֵרֵאבֵן וואָלטן בִּבֵּה אֵי בֵרֵחֵט
הוֹן • טרואַן שְׂפֵרֵאכֵט בִּבֵּה אֵיר אַוֹשֵט אַיך רֵיטן לֹון •

אֵין ווֹלֵ העֵרֵטִי שְׁלֵיך דִיא זיין אַוּיך אַנבִּיקֵאנט • כּוֹן אֵינען נָטן
שוועֵרט דֵש אַיך טראַן אֵין דער האַנט • דִיא שְׂפֵרֵאכֵט עש דִיא גֵרֵאבֵן
כּוֹן לֹשֵט אֵין בֵּרֵקֵט נָן • זיין שוועֵרט אַנס נָטִי רֵיכֵן וועלן אֵיר זעלֵבֵט
הוֹן :

דֵש דֵר הוֹרט בִּבֵּה וואָ לֹורֵק ער דִיא ווֹש • ער שְׂפֵרֵאכֵט כּוֹן דעם
כאַש אַנס לֵיך אֵין דֵש גֵרֵאנֵ • זיין ווֹלֵ גֵטֵש שוועֵרט אֵיט דער שִידֵר ער
גֵנוּאָן • אֵיט אַן בֹורֵטֵאָנֵטן אַוט לֵיך ער דֵש גֵרֵוש וואָלֵך אַן :

זִיא אֵינען אֵין לֹו אַנען אַוּיבֵר זיין דאַק • אֵיט זינען שאַרֵפֵן שוועֵרט
טעט ער אֵין בֵּנוֹמאַנֵך • זִיא דראַנען קֵרעֵטִיקֵלֵיכֵן זִיא אֵינען אֵין לֹו
האַבֵן • דִיא טרֹון אַן ווֹל דער טוֹטן כּוֹן דען זעלבֵּן קֵרֵאבֵן :

דער שְׂטֵרִיט וועֵרט לֵאנֵך כּוֹן אַמֵאָבֵשׁ גֵינֵד • דִיא טרֹון אַן ווֹל דער
טוֹטן כּוֹן דעם קֵלֵינֵך קִינֵד • בִּיז דֵש דער דעם קוֹינֵך דען שְׂטֵרִיט
נָאכֵן גֵנוּאָן • בִּבֵּה דער שְׂטאַרק לֵיך דִיא גֵרֵאבֵן אַן :

ער שְׁלֹן דִיא בֵיד לֹו טוֹט אַנס לֵיש אֵיר זעבֵן קֵין • דֵש וואָלֵך וואָלֵך כּוֹן
דאַק דִיא בֵליב דער יאַג אֵליין • בִּבֵּה לֹוך כּוֹן זינען לֵיבֵזֵין שְׂטֵהלֵין
גֵנוּאָנט • ער וואָלט אֵין ווֹיֵל רֹוּיֵן אַנס לֵיכֵט זיך אַיך דֵש אַמֵאָב :

כּוֹן טוֹט עש

עש הוב נאר וער אן לז שרייאן דש טעט דעם יונגן לזן . ער האלט
בזן דאן רייטן ער טעט אן זיין שפורן . דא הורט דער דעם יונגן איין
גשרייא אלזא גרוש . דש עט דעם יונגן אין זינס זין בור דרוש :

טרויאן שפראך בכה אייך בזן הינן רייט . ווא אוש אייך יוא בור שוואן
וואש טייכע אלזא שרייט . ער קורט זיך ניין איינר גרובן דעם
גשרייא נאך לזן . דא ואנד ער איין שטארקן מלך אונטער וועטן
שטון :

ער הט אין זינר האנט איין שפיט איין גרושן . עש הט דער העלד
בכה זיין שווערט לזן לזשן . נעבן זינס פפערד דא עש נאמט ווש .
ער נס אין גרושיא רוטן בור וואר נאך אייך דש :

מיט דער זעלבן רוטן ער לז דעם מלך קאס . דא מיט ער איס זיין
שפיט גיזעלט קליכן נאס . דא שטאך ער אין לז טוט מיט זינס איינן
שפיט . דעם זעלבן טוטן מלך ער אייך לזשן :

ער איילט ניין דער גרובן דא דש גשרייא אויש נאט . דא ואנד ער איין
שטארקן לזואן דער שרייא האגרש טוט : דעם הטן זיא גרובן בזן מלאכ
בזן קולטויל דריין גטון . טרויאן שפראך בכה הער לזוא אייך אוש
דיך הון :

ער איילט סך זינס שווערט אונטעט עש אונבן אן . אונט ער שפראך
אין זיא גרובן דער וואנדד קיין מאן . ער איינט ער וואלט דעם לזואן
הין גטראמט הין . דא שרייא דער לזוא מיט לזרן אונט וואנד דעם מאן
בישטון :

דער לזוא שרייא מיט לזרן אין דעם גרושן שפרא . מיט קראלן אונט מיט
בייטן טעט ער דעם יונגן וויי . דוך וויארט זיך דער יונגן דורך דעם
טוטש טוט . ביז ער דעם שטארקן לזואן אייך שולן לז טוט :

בזן דאן רייט דער יונגן ביז דש ער לז דעם קאס . דער איידל קינד
דעם אין גערן איין נס . ער נעב דעם שטארקן ריין איין אונט דזוש
נט . דש ברוכט דעם דעם יונגן אין מיטן הוהן אונט :

עשהאל יאכ בדוד דער ווש נאר שטארק גיזעטן . דעמך קונטער
בז מלך רט נעמען . אלהאן דוד נאר איין שטארק איין . לז
דעם קינד דעם ער נען בית לחם קאס : שמה .

שעה דער תדור אין שטרייטן נאך מן אין טובן • אליה דער הדור
מושט מן אויך לובן • חלץ דער פלטי נאר איין שטארקער מאן • עדיה
זון עקש אימ וואל גלייכן קאן :

אביער זון עמתי'ת אין דעם איש דר וולט • נלאון דער אדוה' מן אויך
בילך ביא אימ לילט • אחרי בון גטוסת איין דעם און בור לייט •
חלב זון בעהה איש גטוסת לייט :

איה זון ארבי איש בקה'ין לאנט • ביהו דער טי'ת דער וואש אויך
ק'ין טאנט • חר' בון נעש טחן איין הוה'ן מוט • אין שטורמן אוס אין
שטרייטן ווש דער דעם נעט :

אבי'ל'בון בון ארכות'ת איין העלד הוך נ'אייט • עראות'ת בון פרח'י'ץ איין
דעם נעט • אלי'ב בון בון פרת נאר איין שטארקער מאן • ה'ה'ס'ן זון
ישן אימ וואל גלייכן קאן :

שעה דער ארוד הט ויל שטרייט ביועהן • אחרימ דער ארדי דעם
זול מן איר בור יעהן • אלפלט דער חסר דעם אישלא'נך נוך רא •
אחתוסל איין העלד בון גילעור :

חל'ר דער כרה'ל ויל דעם פריי'זא הון • פאר בון ער'כ זכט מן איט
קרעפטן נן • גאל זון קתן איין העלד איש דר קרן • בג' דער שטארק
אישט בון גר'בוכן :

ל'לך דער עמור נאר איין שטארקער העלד • מה' בון בא'רת מן בילך
ביא אימ לילט • דא העלדן קוין דא מושטן נך נן • יא'ב דעם
העלד קוין ווער טורשט אין בישטן :

בון וואומד נרושן קרעפטן זיין כאמן קאנט מן ווייט • יא'ב דער
וואומד שטארק איין העלד חן אלן שטרייט • אין האט דער קורן
ב'ד אין הי'בט מאן איש דר קרן • עש ווארד בון זיין העמ'ן מעק
מעגש בור לורן :

ע'יה דער ית'ר גר'ב דער ית'ר • דא כוון העלדן קוין נאך מן ואלן
רא • או'רה דער ית'ר דער ווא אין מיטן נעט • ער ווש ורמ'ס אי'ב בדד
דעש ורייעט זיך זין מוט :

ק'ן א' ע' ב' עש וואמן

עש ווארן העלדן קוין אום אייטל שטארק מאן . נך ווארן ויל דער
שטארקן דיא אדך רט אל נעבן קאן . צוד מיט דעם זיינן צו ירושלים
זאט . אין דעם גהעג צו ציין בור וואר זאן אדך אויך דש :

אין קוין זאט צו חס דער ווש חירם גנאנט . דען אידן קוין צוד
ער בון הוד זאן קאנט . חירם שיקט צוד בוטן בור אלן זאכן . דאש
זא דעם קוין צוד אין איין הויש גולטן מאכן :

ער שיקט אים גוט הולץ אום בויא לויט גאזל . ציאר לויט אום שטיין
מעץ וואו מען האבן וויל . זא בראטן אים איין הויש נוך דעם ווילן
זין . קוין צוד אום דיא זיינן געלטן זך דאריין :

דער אידן קוין צוד צו ירושלים זאט . ער נם נוך מער ווייבר בור
וואר זאן אדך אויך דש . כון וואלן מיר זא נעבן דא קינדער אויש דר
קורן . דיא דעם קוין צוד צו ירושלים וואוהדן גבורן :

שמוע אום שובב אום סתן אום שלמה . יבחר אום אישע נכס ווש ער
זרא . יסעי אום אישמע אום אל דע . אום אל סלט דש ווארן דיא
קינדער דא :

עש ווארד דעם שטארקן סלשדעם גנאנט צו הנט . דאש דער קוין
צוד נם אין דער יורן לאנט . אום וואל אל ישראל דען קוין וואלטן הון
דיא גאמלטן זך דיא היידן אום וואלטן עש אונטער שטון :

דא דש דער קוין צוד צו ירושלים ווארד גוואר . דאש דיא שטארקן
הידן וואלטן קואן דא . דיא איילט זך קוין צוד אין זיין גוט גהעג .
דיא קאמאן עש דיא היידן דא מאכט זך אין גשלעג :

אדך דייאט אלזא גער אום קאן אין רט בור קלאן . מיין ליבן גיעלן
העקן דען זא מיר הון דר שלאמן . דיא שיק דער קוין צוד אלעזר זון
דודו נא אום גאמל אל ישראל אום זיא דעם וודר דא :

אלעזר דער שטארק דכר רט איש . ער גאמלט אל ישראל אן אין דער
קורן היש . דיא געהן עש דיא היידן גען אין אויף דעם פלון . אום זא
וואלטן אל ישראל רט צו דעם קוין לון :

דיא שפראך

דא שפראך אלעזר זון דודו איר יודן זייט און צור זייט • דאש ועלז
מטישן זיא אונש רויזן ווער עש אין שון זייט • איר זולט אלהא בלייבן
גא וול אדך צו איהן • לוש זעהן שפראך אלעזר אונז מאן זיא טאר
בישטון:

אן וואסענט זיך דער הילד אין זיין שטאהל גיזאנט • מיט זיינע גוטן
שווערע ער זיך גיין דען היידן וואנט • זוא און גיזאנט שלינג ער איהן
דיא היידן מעט • דא וילן היין דיא היידן אנהעט זיין זיא גיזעט:

ער שלונג צו ביידן זייטן מענכע הארטן שלאנג • ויל מענכע שטארק
הייד איהן זיינע זייטן לאנג • דא הטן אל ישראל ערבייט גלייך גסנג •
דא זיא איש צוהן דיא טוטן דיא דער העלד דר שלונג:

דיא פלשטיק מושטן וליהן מיט שאנדן אום מיט שאנדן • אלעזר
האפטט זיין גוט שווערע אן זיין האנדן • מיט קיינליי דינג ער עש
הר אב נאמ • דען מיט הייסק וואשר עש הר אב קאמ:

דא רייט דער העלד אלעזר אום זייט הער צוד דיא מער • ווא עש
אמ מיט דען היידן דר גאנגן ווער • דא שיקט דער קוינג צוד שמה
זון אה • ער שפראך גיא צו דען יודן איין וויל ביא אין שטיא:

אונז דיא שטארקן היידן ווערדן הר ווידר קומן • דש לוש מיד ווערדן
אין עש ברענגט אין קיין ורומן • שמה דער וואנדער שטארק וואש
דער בוטשאפט ווא • ער גיט צו דען יודן אונז ווארטט דער יודן דא:

דא קאמ ווידר דיא היידן מיט מענכע שטארקן הילד • אין שטארמן
אום אין שטרייטן ווארן זיא איש דר ווילט • זיא צוהן מיט גיזאנט
אין דער יודן שאר • דיא יודן מושטן וויכע דא שטאלט זיך שמה
דאך:

אין אקר ווש מיט ליכטן אין דער יודן פלון • דען וואלטן אין דיא היידן
צו לייד צור דערבט הון • דא שטעלט זיך אין דען אקר שמה דער
ווינאנט • ער שלונג מענכע היידן דער איהן דשלאנט:

ער הילט דען שטארקן היידן דען אקר צור • מן הארט דיא שווערער
קלינקן צו ליין אונז דעם טור • ויל מענכע שטארקן היידן אקר מן וואלן
טא • דא שטוכט דאך הילד שמה איהן אן גרושר מט:
ק וו ע ג דא ווארע

דש ווארד דער קוינע דוד אום זיין שטארק מאק צוואר • דש דא
שטארק היידן וודר ווארן קומן דאר • דא ווארן זיא נאר ביהענדן אל
זו שטרייטן ברייט • ער אום זיין העלדן ווארן אונברייט :

דוד אן דער שפינן דער אלר צוורשט אן • דא שטארק היידן קויס
ליף ער מיט קרעפטן אן • אל זיכא שטארקן דא דרוגן אים באך •
דא ווארד דעם קוינע דוד צו הר שמה נאר נך :

ווער אינץ זיא וואלט דרינגן דער מושט אין לוסן ווייט • זיא צוירטן אין
דען הויסן איין טויזילשן שטרייט • מענען שטארקן היידן ער דר
שטאך אונד דר שלונ • ביז דש ער קאם צו הר שמה דא נאב ער אן
ערשט נאכן :

שמה צטרויאך דינר שטיא אן דען רוקן מיין • אך וויל דיין אייד
נעל אן דיין בוטן זיין • נמודט אידלר קוינע הער שמה וודר שפראך
• אך צטרויא מינען שווערט אך שאף אין אונ צאך :

נון וואלטן אל ישראל צו דעם קוינע נון • זיין שפראך דער קוינע איר גולט
ווארטן איין דעם פלון • עש ה' דא היידן גאזיל דער שטארקן אן
• זאננהוירן צו מיין שטארקן רעקן דא אך אין וואל זענדן קאן :

זייט צווייארט איין דער ווארטונג אונד לושט היין וליהן קיין • דז אונש
זיט אנטרינק דער היידן מיין • דא ריין דער קוינע דוד זיין הילדן אן
צור צייט • אך קלונג אויך מיין שטארקן מיין נרוש הערצן ליידיא :

דא שלונג איר צו טוט דען אייד נעלן מיין • הוקען וויל אך זע'ברט
רעכ אום גולט עש מיין ענד האט זיין • דא אנטווערטן אים דא
היידן גלושט דך דש זעלביג אך • דא שלונג בון הוקען נעבן איר
דיר אך :

דא שפראכן הילר נון העלד מענען מענט דש נאך • דער איידל
קוינע דוד דער היידן ויל דער שטאך • אום דעם קוינעש שטארקן
שטריטן איין הערטן שטרייט • דא שלונג דא הייד ויל וואנדן ווייט :

ביז דש דא שטארקן היידן וואהן בון דעם פלון • דוד אום דא זיין
וואלטן דא זיט וליהן לון • דא שלונג זיא דא היידן דש בלוט בון אן
שוש • אן איין נרושך באך דש בלוט בון אן לוש :

דיא היידן ווױהן בױדאנן אום לײטן דא איר בילד . דא שפראך דער
קױכין דוד אירן קױטן טוא איך ווילד . ער מאכט איין גרוש בױיא אױף
דש לאנד . אין איינר קליינס ווילן האט ער זא אל בור בראנט :

דוד אום דיא זיין צוהן אין דש ועשט הויז . דא שפראכן ער דיא היידן
דער שטרייט אישט נאך רט אויש . דך זאמלטן ווידר דיא היידן איין
זל גרושש דיר . אז שטערן אן דעם הימל אום אלש זאנד אין דעם איר
זא צוהן מיט גוואלט דעם קױכין אין זיין לאנד . אין דש טאל רױס
לוך מעגער מיינט . דוד אום דיא זיין צו ירושלים לאן . דער היידן
העליס לויכטט אז דער העלי טאן :

דא צוהן עש דיא היידן גען בית לחם בור דש טור . מיט שטורמן אום
מיט שטרייטן לאן זא דר בור . דוד אום דיא זיין גען ערלם לוך .
דען אויש דער ווילטן רעקן ווש צו שטרייטן קוך :

דרייא זינר שטארקן רעקן ווארן רט בייא איס דא . דארום ווארן
דיא יען גרויארן אום רט ווא . ערדע דער ערלי אום אלענר אום
שמה . דיא קאמן אל דרייא דא :

דא טן דיא דרייא העלדן דיא מער ור נאמן . דש דיא שטארקן היידן
אױף ישראל קאמן . דיא קאמן דיא דרייא העלדן אין דש דיר גראנט
דש ורייאט זיך ישראל ווער דיא רעקן קאנט :

דער קױכין אום זיין שטארקן אין זיין געהען ווארן . דא שפראך
דער קױכין דוד איר שטארקן העלדן אויש דער קורן . ער זיין דיא
היידן זא זער מיט גוואלט . בור דעם טור בית לחם דא שטעט אין
ברזילאין קאלט :

דער איר דש זעלבן וואשר איין טרונק קונט געבן . מיך דוכט איך
וואלט איין יאר דעשטער לענגער לעבן . דש דר האטן דיא דרייא
שטארקן אום נאמן דא צו ראט . איר ברענגן אים דש וואשר אום גולן
איר דארום לייט טא :

אן וואפענט זיך דיא דרייא קורן מאן . אין שטאהלין רימן קליידען
זא זיך אן . דיא שילט ביינענדן זא צו ווארן דיא דרייא וויינט . אום
איר זל קנט שווערט נאמן דיא אין איר האט :

דא

זא קאמט נאך בײַת לחם דא מענכר הייז לאן . דא ווארד אויף זא
נשלאגן מענכר הערטער שלאך . דא דריי רעקן קוין טרוקן שווערט
נאך . דא ווארט בײַן אן דא קניא אן דער היידן בלוט :

זא דרוקן קרעםטיקליכן דורך דע ברייט הייז . דא נאך אן מענכ
היידן לעבנדן מאר מער . דא דריי שטארקן רעקן קאמט בײַן דע
טא . דא שוואט אן אויף דא פערטן אן ליש זא נישט לאנג דר בײַן :

דא שוועסטן זא דעט וואס איז דעם ברוינליין קאלט . אום מאכט
זיך בײַן דאס איר קראפט וואס מערן וואלט . דא ראנטן עש דא היידן
אן דא דריי נאגלן . דא אן וואל דער היידן בײַן אירן פערטן וואלן :

זא ווארפן איר שילט צו רוק דא דריי קוין אן . אום ליפן דא היידן
נאך קרעםטיקליכן אן . אירליכער טרוקן דעט וואס אן זיכר לינקן האט
אום דעט שווערט אן דער רעלטן בײַן דעט הרואר צו טראכט :

דעט וואל ברייט הייד דעט בײַת לחם לאן . דא קאמט אויף אירן רוקן
מענכר הערטער שלאך . בײַן דעט זא דעט נאך הייז נאך דורך בראך
זא קאמט צו קוין דעט בײַן דעט וואס זא איר ברוכטן :

זא בחכטן איר דעט וואס דעט ער נישט דר בײַן וואוואט . איר
קוין דוד נאך בײַשט אויארן וואלט . עש אישט בײַת לחם דעט
קאלט ברוינליין . דא בײַן דעט מענכר הייד זיין לעבן וואלן זיין :

דא אנטווארט אן קוין דוד דער ווערד אן . וואלט איר דעט וואס
ערינקן דא טעט איר נישט רעכט דאראן . איר האט לייב אום לעבן
נאכט אן דער נאט . וואלט איר דעט וואס טרינקן דא בײַן בראט
איר נאט :

העט איר נאט דא מער גאט העט איר אויך נאכט . איר איז
דר וואלט העלדן דא איר זיט איר נאכט . ער נאכט דעט וואלן
וואס איר בײַן איר האט . ער נישט עש אויף דעט געבן בײַן אומפער
ער עש בײַן בראט

דא האטן עש דא היידן איר איר לישט דר טראכט . אום האטן וואל
נאך אן דעם וואל נאכט . דא דער קוין דוד נאט קאמט צו אן
הער . וואלן זא אן דא נאכט נא וואלן וואל איר בער :

דא הייז

דא היש דער קוינך דוד אהרן אום תהיך בער טראגן . ער שפראך
ליבר הער נאָט דאז גולשט איר אבר זאגן . זא אדך צו איינן וויינדן ציהן
אין דאז מוט . זא וואלן ויל דער היידן צון איינס שטארקן טוט :

דא שפראך נאָט יתברך דאז גולשט זא (ושן שטון) . דאז גולשט דען
שטארקן היידן ריט אונטער דיא איינן נון . איר וואלן גולט איר אום רינדן
הינטן אין דעם ועלר . זא שלאגן מיט דען דייבן איינן איין גלעלט :

בייא דען וויידן בויען גולט איר ווארטן איין . אדך וויל אין דין שטרייט
געלברט בייא דיר זיין . זא ווערשטו הוידן טרעטן דא בויען דא דא
שטון . זא אייל מיט דיינן רעקן נאָט ווערט צור דר נון :

דער אידל קוינך דוד זיכר ריט אבר'ש . ער טעט מיט זיין לויטן ווא
אין נאָט יתברך היש . ער קאמ צו דען בויען דא ווארן אלזו הוך . ער
הורט דא ענגל טרעטן דא ווש אים באלד נאָך :

דש וילן עש דא היידן מענכר אן הין טוט . דער קוינך אום דא זיין
שטונדן ריט אין מוט . דש ווש דען נרושן היידן אין נרוש הערלן ליד
נאָט יתברך געלברט צור דא יורן שטרייט :

דא ווש מענכר היידן צו וליהן אלזא נאָך . דוד אום דא זיין יאגטן אין
זער נאך . צון גלעבט ביזנען נור ער אין נאך צוך . ויל מעגכן שטארקן
היידן ער צו טוט שטאך :

דא ליש דער קוינך ישראל היימהין נון . ער שפראך דא טוטן היידן
לעכט ריט וודר איינן שטון . קואן דען דא היידן וודר הייס אין
אונזר לאנד . זא שלפן איר מיט אדן דען קוסף וודר דא וואנט :

אין דען געלובן לייטן קוינך דוד צו ירושלים זאש . אום שריין דער
הייליקייט נאך אין גלעבט ווש . אז אין דער הוידן שאגן אלזו אילט ביא
אים הון . נון וואלט אין דער קוינך דוד לושן בוידן צון דאן :

ער ליש שריין דער הייליקייט צוידן צון דאן . מיט אים וואל דריישיק
טאגט אן . מיט טאגלן אום מיט שפרינגן אים מיט וריידן אלזו ויל .
מיט אהרןלן אום מיט הארפען אום מיט אלזו זיטן שפילן :
צא טא א אין

אין צוה היש לעוה דער קיין רען שריין אן דא שטארב דער זעלבן
כוח צוד וולך בון דאן . דען שריין וול אדך האלשן עש טוט איר זכר
טוט . אדך אכט אדך אדך בור אידן אדך בורכט אדך בור דעם טוט :

אין היש עובר ליש ער דען שריין . דא האלף גוט יתברך עובר אין אל
דען נאך זין . ערשט צדוכט צוד ווש ער הט גטון . ער גוט שריין
דער הייליקייט האבן טראגן לון :

דא ליש דער קוינך צוד דען שריין הייס טראגן . ארט זאג גרושן גריידן
דא ווער ויל בון לו נאגן . אויף דער זעלבין רייז ער מערד אופער
ברוכט . לו אירן גוט יתברך דעם הערן ער עש גידוכט .

עש הט דער קוינך צוד צרינגא קליידר אן . אין איינע ליינן נורט
טאגלט דער ווערד מאן . ויל מענכן שוין שפרונג טעט דער לאנדש
הרן . בור שריין דער הייליקייט גוט יתברך לו אירן :

דא מן דער קוינך צוד נען ירושלים קאס . מכל שאולש טוכט דעש
קוינך נאך נאס . דא אין נאך טאגלט מכל דא קוינך . דא צדוכט
אין אירע זין דא מאגלט וואל אין בוב זין :

דא טרונג אן דען שריין נען ירושלים אנטר דש בית אקדש טור . צוד
ברוכט נאך ויל אופער דר בור . ער בראבט אל ישראל אומליש דא
הייס מן . דא גינג אין זין היש דער א דיל קוינך שון :

ער וואר טוט וואל אופעמאגן בון מכל דער קוינך . זיא שפראך קוינך
צוד דא מאגלט וואל אין בוב זין . ארט טאגלט אס ארט שפרינגן
נאערגשט דא דייק לייב . אן אין אנדער בוב האבירשט דא וואלשן
ווייב :

רין שפראך דער קוינך דא נאך אשט טט אלזא . גוט יתברך הט
אדך דר וילט דאסען זאגן אדך ווא . שאל דיינן מאט וואלט ער
סאר הון . דאסען בן אדך אדך ורייט דאסען האב אדך עש גטון :

מן האב אדך טט צהובירט קיינע וואלשן ווייב . אדך אירן אליא ורחם
דאסען דש אדך הייס לייב . לו גוט יתברך דעשט נאגלט הון דר נעבן :
איינע גוט יתברך וול אדך דס ויל אדך הן דש נעבן :
מכל

אַינל' הטוּך צו זינדט אן אדעם ליבן מאן • דעס דא ביז אן איר עמדה
קיין קינד גוואן • דא דער קוין צו צו צו ירושלים נאש • איין גבא היש
נתן ביא דעם קוין צו צו ווש :

קוין צו שפראך צו קען מן גב איר דיינן רוט • איך איין איך וואל
איין אקדש בוואן צו קעט • דער גבא שפראך צו דעם קוין טוא נאך
דעם וולן דין • דיר הילפט אל ואל אונז טרעכטין :

אן דער זעלבן נאכט דער גבא לאן אום שלף • ביז אן קעט יתברך
שטיס בון דעם היאל ריף • נתן דער גבא איך נאך דיר זכר רעכט :
גיא צו דעם קוין צו צו אום מאן איינס ליבן קעכט •

דא הושט אין דיינס הערצן איר צו בוואן איין הויש • לוש בון דיינס
גראנקן בויארט לוש זיין אש • דא הושט איר דיינס הערצן נאך
מעכנן מאן דר טלאן • דארום וולן איך בון דיינס הערצן קיין אקדש
האבן :

איך נאך דיר דעם קוין צו צו איין ליבן קעכט • דא נאשט אין דין
גראנקן דראן טעטשטו רעכט יוען דא איר גרושן אירן אלהא ווערשט
ביגראבן • דין אן מך דיינס טוט דין קוין צו צו אירן אל האבן :

ער ווערט איר גרושן אירן דין קוין צו צו ביזן • איר רייכטום אום
איר גוואלט אום איר גרושן וולן : דער זעלבן אל איר בוואן אין
אקדש צו העט • אונזר אל דעם היאל דין אן ווערט דר קאנט :

דא מער קען דער גבא דעם קוין צו צו • דעם ורייט ער וך בון
הערצן צו גאנקן ווש זיין לייט • ער דאקט קעט יתברך איר לוב אלס
ול • איר הארפען אום איר זינט אום אלרליי וייטן שפיל :

דעס מך דיינס טוט זיין קוין צו צו ווערט בישטון • אים אונזר זיין
קינדן בלייבן אום מיר מער אב ון • דעם ורייט וך דער קוין צו צו
בון גאלט הערצן זיין • אום דאקט איר גרושן אירן אונזר
טרעכטין :

דר מך דער קוין צו צו צו ירושלים נאש • נאך איר גרושן אירן צו צו
זאג וואן איך איך דעם • ער ביז וואן נאך קדעפטקלס וול מער
לאגט • דא ווארד דער קוין צו צו אלטא ווייט דר קאנט :
א ב ע ב א ד ע

אין דעם זעלבן זייטן אז איך וואו איך האבן קאן • דא האט ער דא ס'שטען
נאך אין גרויסן מאן • אין ריש אונזער הייזער אין דעם און בור זייט •
ער וואו גלויבט רעכטער ברודער אז אונז דא בוך זייט :

ער היט איך גלויבט אום טרען געטן הארעש אן • ער וואו גלויבט דר לונג
דער אונזער הייזער מאן • ער קליידט זיך אין שטאהל רינג אונז אין
שטאן אין זינד העט • דא לווה דא היידן דעם יודן אבר אין איר לעט :

קויפן דוד אום דא זייטן אין אנטגן לוך • דא וואו דעם שטארקן ריין
זי הער דוד נאך • שטארק קויפן דוד דיר זיא רעכט ווידר זייט •
הויט וויל איך אן דיר רעכטן איין גרושע הערלן לייט :

אין טאל אלה דר שולנשט דא איך דעם ברודר איין • דאש קלוגן איך
איין שטאמן דין עסד אום עט זיין • שייש ריט שפראך דער קויפן
דוד אייזא בורכט איך איך • דר שולן איך דיינן ברודר זאג דר
שולן איך לעכט איך דיר :

היט דיר בור איינעם שווערט וואו דיר בינדייט דא שנייד • איך זי
היט דיר דין שטאמן אז איין בוליא וויד • וואו קאנשט דא בוייארט
קלאפן שרייב דער ריז זאג דאך • מן וויל איך דיר דר טרוקן אלס איין
אנדרא וואך :

זא ליטן בון דעם ווארטן עט דאכט זא אן דער זייט • דא וואנד בון
אין צווייט נאך אין הערער שטרייט • דער ריז וואו אונז לעכט דוד
וואו ביהעג • דאנעם דער גרוש גלויבט איך אין בויזעסא :

דוד טאן און זי עט מעגער הייד וואו איט אים דר שולמן • דא וואהן ע
דא היידן דא זא און זאגן טראגן • דר מך וואו איך קאן דא היידן
אבר דאך • איט מעגער שטארקן היידן דא וואנד דער קויפן גוואר :

דוד אום דא זיין אדרא העלעם זא ווידר איין באנדן • זיא איילטן מך
דעם היידן דעם זעלבן שטענדן • מן האט גלויבט מך איין ברודר איין
יונג וויינאנט • איין ריש שטארק אום גרוש דער וואו שייש גינאנט :

ער וואו ביא זיין זייטן כאקאן און קיין שטרייט • ערשט וואלט ערש
ביינען ער דאכט און דער זייט • דוד אן דער שפילן בור זיין העלן
גינג • וואו מעגן שטארקן היידן ער נאך וואוויזר וואסעס :

דער שטרייט

דעם שטרייט ווערט לאנג דו וויל איך אייך נאך • ויל מענער שטארק
הייב בון דור ווארד דר שאק • ער שלונג זיין שארפן שווערט דאך
שטאהלן גוואנט • דא ווילן ויל דער היידן בון קוינך דעם האנט :

ביז דאש דער קוינך דער ווידן בינאן • ער וואלט איין ווילן וואן דער
דער ווערדא האן • דאש דר נאך דער יוס • ישיב דער פלשדער
זא גרוש • ער טרונ אין זיין הענדן איין שפיט גרוש און אוש :

דריי האנדט פסונט דש שפיט איין וואן • דאש הט דער יאן דו
איך קראפט גונן • ער ליף מיט גרושן קדעפטן קוינך דור אן • איך
לויט דך ריט רואן שפראך ער לו דעם ווערן האן :

איך גואך בייא אייך זייטן קיין שטרייט אין איינעם לאנט • דר שאק
איך דך לו טוט דש ווערט דען יודן איין שאנד • איינר ברודר לוין
ברוכשט דוא אנער דיא ערדן • דאש וויל איך הייט אן דיר לו איינע
ריטר ווערדן :

דא ענטווארט איך הער דור דא העשטן גרוש שאנדאן • ווען דוא
שלינגסט איין ווידן קיין דיר איינע דען פלון • לויט איך איין קלייב וויל
איין רוא הון • איך וויל דך שטארק דען ווילן דך בישטן :

בישטו דען זא וויד דש הויך איך ווערן נאך • דו גלעטשט איר איין לוין
ברודר דיא דוא איר הוטט דר שאק • הויט וויל איך אן דיר רעכן
מענכן בידר האן • ניין שפראך הער דור דו העשט אונרעכט דראן :

בידארשטו רוטש נאך דש וויל איך דיר גונן געבן • אום איין קליין
ווילן לויט איך רואן פלעגן • דוא טריבשט עטאן ביזאומען נון וואר
דך בהענד • דיין גשפרא וויל איך דיר ווארן דיין לעבן הוט איין
ענד :

זא וואר איך איך זא ווידן דש בעשט דש איך האן אום זעהן עו איין
שטארקן זא לעבשטן קייט טאן • דוא וולשט בון איר וויכא אכ לויט
איך רוא פלעגן • דער רוי שלונ מיט קדעפטן איין דען ווידן דען :

איין שטרייך מיט זינעם שפיט אויף דען העלס ויין • אום דאש דעש
בויערש בלדן גאב לעבן שיינ • דא בישראט אן ביד דעם טוט ויין
שטעהלן גוואנט • איך דיר דער קוינך דור וויל דיר אויף דש לאנט :

א זא ע ג דש בון

רש בן דיוק שטרייך אגא ווייט דר האל . ראש דר נאך אביש דעם
קוינע בדיש ואל . איא רייכר נאט יתברך בן היאל ביהויט דעם הערן
אין . זין שלט ווארף ער לו דוק אום דראנג לו דאס אין :

ערקאס לו רעכט לייט דא וויל דא וואס דאס לאס . דער אידל
אביש בור זיין הערן שפראנג . בן וואס דער העלד אביש אין מארט
גראר מאן . מיט אליא גרושן קרעפטן לויף ער דעם ריזן און :

מיט יאמר אום מיט לייט וואס זיין גבערד . דא לאן דער קוינע דוד און
און מאכט און דער ערד . ער שרייבט אא יעמאלד און וואס דער
גרושן נאט . מיין ליבן הערן הוואט געלאזט טוט :

שלישט דעם וואס דין דוד אויף דש לאנט . שווישט איד איד לו
טוט דא גרוש בלאנט . יאגא מיין ליב ברורד ווארד אגש בידא
רעבן . אא וואס איד יאגא בור וואס אוב איד דין קאן דר ברעבן :

דין האל מיט דיינס געמייט אום מיט דעם לעבן דין . אוינא אידל
קוינע בדיש הער און . דעם שטרייכט זיך ווארד הולט דוד
דער ווינאנט . בור לייט אום בור וואס דייט נאנט ער זיך אויף דאס
לאנט :

דש ער וואס געבן דש וואס דעם ריזן לייט . בן הארט וואס דער קוינע
לו דעם ריזן לייט . וואס וואס איד לויט דאן אלהא אין קלייט לייט .
אא שטרייט אן אין שטארקן מיט דיר קיינן שטרייט .

איד געוואס נאך וואס הייט דין אום דא דיינן לו דר מארדן . איד
וואס דאס אגא וואס דא בישט ווארד לעבדיג ווארדן . דא
איינא זיך אביש דא ער הער בדיש זיך . ער שפרייט אידל קוינע
די דין שטארק אויך נאט גאט :

ער וואס אויך לויט דאן אויב זיין דאס . אביש דער וואס
שטארק אן דעם דין שפראנג . דא ווארד גרוש קראפט בן און
ביידן געבן . דא איינא לויט דעם אסדן דוד אויף דעם פאן .

אביש נאך אסדן לויט שווארט נאס . מיט ביידין זיין העבן לויף
ער דעם דין און . דא בור שרייבט דאס דאס דאס דאס דאס דאס
שטארק . אא אויך זיין נאט העלע דער וואס איד דר לעבן :

דער ריז

דער ריז וואלט אנגווייבן אַפֿשי וואלט אין ריט לון • האן נאך דעם
שטארקן ריין לוריקליכונ • מיט גאנצער בלינדקייט פֿון אַפֿשי דעם
ריין לויף • ער שלונ אַס אַן דער שטער ון דער וואסערן טיף •

דער ריז מושט וואָן דר לז נואכ אַן דא נוט • אַפֿשי ווש דר לז דנט
אס שלונ דעם ריין לז טוט • דא נון דער יונג • שבי לז טוט ווש דר שלאָן
• דא הובן אַן דא הייזן בידיא ווייזן אַס קלאָן •

דא גלויבן היין נען דא האטן דא גוט רעכט • דא שוואַרץ אַל דא
שטארקן דעם קוינש דוד קנעכט • ענזא דער קוינש דוד דא מער
מיט אונש נון • ווען מיט דעם שטארקן היידן לז שטרייטן הון •

ער וויל יואל מול אַן דער שפיץ דעם ערשטן שטרייט נעבן • איין מול
מוכט איינר קומן דער אַס נעם זיין לעבן • וואוּד ער איין מול דר
שלאָן דא גוט יתברך אַל מול בור זיא • גא ווערן אַל ישראִל אַל ווייזן
• וריא •

עש גול דער קוינש דוד דא מער מיט אונש נון • דא הייזן אין דער
נעשטן וואָן מיר אין לון • דעם שוואַרץ אַל דא שטארקן איין רעכט
איינר • דשווש דעם קוינש דוד בון נאָלנע הערלן ליד •

דא שפראך דער קוינש דוד ווא מוכט מיר ווידר גיין • ווען אַך
וויש אין מיטן דא ליבן דינר היין • דר מך דא איינר לאָנן דא היידן
אבר ווידר קאמ • סוף דעם שטארקן ריין דא מיט אין נאָמ •

ער ווש אַך גלייב דודר אַס ווש סוף גנאט • דער אַל קוינש דוד
אַל זיין שטארקן נאָד • אַס אַך בון • ישראִל מעגלן שטארקן אַס •
סבֿר דער תּוֹשֶׁבֿ דער לוי דעם ריין אַן •

דא וואוּד בון אַן נעשטן איין ון הערער שטרייט • סבֿר שלונ
דעם ריין נעך נאָמ ווייט • ביז דער ביער טוט מיט דעם ריין נאָך
• דא שפראך עש דא לויט סבֿר האב וואוּד דאָן •

דא נעשטן דא היידן אבר אנגווייבן • אַס מושטן שטענליך ווידר
היין היין שטרייט • דא שיקטן אַש דא היידן נאָך ער אַן דא
לאַט • דא קאמ אַן לז הילף מעגל וויינאט •

פֿן העטן

נוך האטן עס דיא היידן איין גרושן ריזן דא היימן צור געשן. וואלט
אן זיין גרוש וועלן אומשטאן אין מעשן. ער הט געכעט ליהן אן
דען צווישן אום געכעט וינער אן דער האנט. ער וואט אויך גלייבט ברודר
אויס דער היידן לאנט:

ער וואט שטארק אן דען צווישן אום אויך אן דען הענדן. ער וואט איין
רעק קויפן אן אן שטרייטן ביהענדן. דא קאמאן הר גרוש שטארק
עס וואט איין קליינא שאר. דען גרושן ריז וואט שטארקן רופטן זא נא
אין דאר:

איר ווערדן הויט בון דור אלס אנורש ליידי דער געלט. ער הוט אייטל
נאר אויב איינאר געלט. דש ער וואט ווייניק וואלך איינטל
שטרייטן זער. כון זיין עס דער פלשטיק אן זאנט אן דעם איר:

דש דר הורט האבן גרוש ברודר זון. דיין שטרום אום דיין שטלן
וואל ריר באלד בוש טון. ער גינג דעם שטארקן ריז אונטער דיא אויגן
באלד. דער שטרייט וואט גשווינדן ביז ער דען ריז וועלט:

דיא היידן אומשטן ווייך דר צו צוואנגן זא גרוש כוט. דש וועלד גיימין
דש וואט בון בלוט רוט. דא דש קויפן שטארקן קאמאן גען רוסלן
אום קיין זאכן אן. וואל אנפרינגן זא דער קויפן ער אום אלס זיין זאן:

דא שפראך דער קויפן דוד אד וואל אלס געבן רוט. וואל וויר זאט
דען היידן אלס וואל האבן כוט. איר לאנד וועלן איר צור וואיטשטן דא
לויט דר שטלן אום דר שטעקן. איר קוט וועלן איר געמאן איר שטייט
וועלן איר צו ברעכן:

ווי צו זיין אן דער היידן לאנד זאט איינער גרושן שאר. גרויזן איר
דיא הויבט שטאט. ווא האב איר עס אלס נאר. דא זאנט דער קויפן
צוויי נאך מענכעם שטלן זאן. ביז ער בון ישראל איין גרוש הר געמאן:

דש צור דעם דען קויפן דש ער ריט טורשט דא היין. היימיש צו דען
זיין שטרייטן דא געזעט ער איס איין זין. אדך אומשטן איין לישט וועלדן ריז
אדך ער וועלד היימיש. וואל אנטאל אדך א שווארץ אלהיא אן איינס האש:

דא אומשטן איס אלס ישראל דא טבע וועלדן זיין. דען שטארקן העלדן
דען לבן דער זין. דא זעהן דא דען היידן הייס אן איר לאנט. דא
שטייט וואלדן געמאן דא הויז וואט געדאנט:

גַּת דִּיא נֹט הויבט שטאט ווארד גוואוכן דראט • דִּיא הויאר זא דר
בראכן דִּיא לויט שלונן זא צו טוט • ער זאלט אייטל יודן גען גַּת אין
דא שטאט • דער אידל קויכץ צוד זאלט דִּיא היידן זאלט :

דא זאמלטן זיך דִּיא היידן איין ויל גרוטש הר • אלש שטערן אן דעם
הייל אומא זאנט אין דעם מיר • דא זאמלט דער קויכץ צוד אל
ישראל אויך דאר • מיט מענכץ שטולן יודן קאס דער קויכץ צוד
גאר :

דא האלץ גאר קליין דִּיא היידן מיר גרושיא קראפט • צוד אומ דִּיא
זיין מיר שווערער הטן האפט • דורך שטאל אומ דורך איין טעטן
זא אונגזאמל • דער דונש גוועלטיקליכן גען הייל איין בראך :

דִּיא היידן מושטן וליהן בון וועטן דעשטוטש נוט • דא וילן און זאל דער
היידן ויל צו טוט • דִּיא היידן וליהן בון דאכן גען גַּת ווש אין זיך • צוד
אומ אל ישראל בור גַּת דִּיא הויבט שטאט זיך :

דא לאמך זא אולאכן אזיך אויך זאמך קאן • מיט שטורמן אומ מיט
שטרייטן ביזער דִּיא שטט גוואן • דִּיא לויט שלונער צו טוט דִּיא שטט
זאמך ער איין • דא זאלט דער קויכץ צוד אייטל יודן דאריין :

דא זיך אומ אין דער היידן זאלט צוד אומ גיין זאמ • ער שלונ אלש צו
טוט דש ער קאס אן • דִּיא היידן ווארדן צוד שטורט אומ דר שלאמך
זער • דש זא אין זאלט ישראל קאמן ביזער זער •

וועלכא איזער בליבן ווארדן דר שלאמך • דִּיא מושטן אין דער יודן זאלט
זינע אומ שטורט טראמך • דר נאך דער קויכץ צוד אין זאמ זאלט
רייט : דא ווארד דעם קויכץ זאמ זיך בון צוד וודר זייט :

גדענך דיר קויכץ זאמ זיך דא מיר הושט גטון • מיין ווארד אומ
מיין ווארד זאלט זיך ביז אן דר לון • ביז אן בון קויכץ זאלט ווער קואן
איש דער נוט • מיין ווארד אומ מיין ווארד דר שלונשט דא מיר צו
טוט :

דר צו זאמך מיין ברודרש וול אן דר דעכץ : אן אל אויער העלן
אויער שטט וול אן דר ברעכץ • דא גוואן קויכץ צוד זאמ זאמ זאלט
זאלט • זיך דאך דער קויכץ דִּיא מיט זיך אומ זאלט :

א י י א ער נאך

ער נאך איין גרוש זיין אום צוילטעש מיט לויטן שון • צווייט שון ער צו
טוט איינש ליש ער נאך • אלואטעט קוירן צו אל גוויין • האבן אום
וויאן גרוש אום קליין :

דא אושטן דא בן אומבֿ צו זיין אונטער טון • גרוש צינא אום שטוייער
וואלט צו דא בן אין הון • אין דען זעלבן צייטן אין רייכר קוירן וואש •
דער היט הייז ער צו וואר זאך און אויך דש :

ער ווש איין רייכר קוירן אין ארם צבֿה לאנט • ער צוך אין דער ווער
לאנט איר קראפט ער צוך צו קאנט • בייא דעם באך פֿרד נאך ער
דיא שטייט אין גאר • דש וואר דער קוירן צו אום זיין העלדן גוואר :

אן וואפענט זיך הער צו ער אום אל זיין האן • אין הארטן שטאהלן
רינגן קט האריש טעטן זא אן • דא צוך דער קוירן צו דא אן דען באך
פֿרד • דא דער קוירן הייז ער מיט זיין לויטן ווש :

לש הודן ווש דא וולט דא צווייאר הייזר • דא שפֿראך דער קוירן
צו בן וואך קואשט דא הער • דא ווארד דען שטארקן העלדן גאר
שיי וודר זייט • צו אום דיא זיין ווארן באלד בירייט :

זא שטרייטן מיט דען יורן אן אן גשריבן וינט • דא שוןן עש דא יורן
מעכך אוטר קינט • הייז ער דער אושט וליהן דא וואר דער שטרייט
דר גאנץ • זיבן ציין הונדערט רייכר רטר העט הער צו גוואנן :

אין צוויינליך טויזנט צוש קנעכט דיא בעשטן דינר זיין • דיא ווארן
אל גוואנן דער נאך זא איין • דען פֿפענדן ליש ער אל דיא גאנץ איר
אב שאלן • ער ביהילט איר צווייארט הונדערט דיא זיין גולטן טראן :

קט יתברך הוט עש גיבטן דארום האב איר עש גיטן • קיין קוירן
אונטער טראן וול ויל פֿפענד הון • הייז ער אושט צו דא רינגן דעש
צוואנן ער אין צו האנט • צו ביינאט מיט דען זיין אל הייז ער
לאנט :

בן בטח אום בארעט אראש שטייט אל • דא נאך דער קוירן צו קופֿער
און לא • אום ויל דער גארן שילט דר בן אישט צו זא • דיא
הייז ער בולך איר שטרייט הון גטראן :

ווא דער

וושדער קויכנ דוד אלן בולקר אב נכ • דש ועלובין אלש גמיינ אין דש
הקדש קאס • קויכנ דוד ליש עש ביהאלטן אומ איין שלשן וואל • דש
אן דש בית האקדש מיט בויהן וול :

תועה קויכנ תאנת הורט דא מער זאגן • וויא דער קויכנ דוד דער
גור העט גשלאגן • דעש ורייעט זיך דער קויכנ תועה נוך זינען
דען ער הט מיט דער עור אל זיין טאג גשטריטן :

דא שיקט דער קויכנ תועה צו דוד זינען וון • אום ליש דוד זער
דאנקן לזם אים גרוש איך אן טון • גוט זילבר אומאדיל גשטיין ברוכט
אים דעש קויכנ קינט • דש דאנקט אים הער דוד אומן עג שריבן
וינט :

דש ועלובין אויך גמיינ אין דש הקדש קאס • אום ווש ער אל זיין וינדן
אין אלן לאנדן קאס • עש וואלט דער קויכנ דוד בור אלן דינקן רט לון •
ער טיט ווש ער וואושט דש דא ווארד וואל גטון :

ער העט מיט גאנצ הערצן אל זיין זין דר געבן • נאכן אין גוטש יתברך
בורכט וואלט דער קויכנ לעבן • ער טעט אל דען זיין קיין אויבר
לזשט • נויארט אין גוטש יתברך דינשט הלט ער זיך ואשט :

נון העט דער הערצן יאזב אדום וויא גטון • אכטליהן טוינט אמן הט
ער חין דר טלאגן לון • דא היש דער קויכנ דוד דא טוטן אל בינדאבן •
דא שפראכן אל דא לויט דאנק אום דער קויכנ דוד האבן :

עש אשט דער קויכנ דוד ווא ורוס לזם ווא בידר • ווען ער זיא דר
שלאגט ווא בינדאבט ער זיא ווידר • ווען ער זיא הוט דר שלאגן ער
לושט זיא בינדאבן שון • דא שפראכן אל דא לויט דאנק האב הער דוד
שון :

דא זאגט זייער קויכנ בכה דען העלד • אויבר שצן אים אויבר שולענדן
אום אויבר דא געלעט • נון וויא דער קויכנ דוד צו רוסלס ואש • זוא
נאר מיט גרוש ורוואקייט קויכנ דוד שפראך דאט :

לעבט ניד בון קויכנ שאל חין ורויא אנדר חין אמן • דעס אל איך טון
דש בעשט אים וולן יהא • דא קוט דער קויכנ דוד דא ווארהייט
גוט ווערדן גוואר • דא ליש דער קויכנ דוד בכה דא •

א ב ז

זיכה ווש נאמען דעש קויניש שאולש קנעכט . דוד שפראך זיכה
מערק אום נאך איר רעכט . לעבט נאך בון קויניש שאול איין ורוי אונד
איין מאן . דעם וויל איך טון דש בעשט אום ווילן יהוסף :

דא ענטוורט אים זיכה איין מאן און נאך וינט . ער אישט קויניש שאולש
עניין דעש שטארקן יהוסף קינט . ער קאן ליבר הער מיט אויך
ווערד נון נאך רייטן . ער הינקט אלונא זער צו אלן ביידן זייטן :

דא שאול אונד זיין קינד ווארדן טוט נישלאן . דא הט דען יונק קנאב
זיין אים הינוועק נטראן . דאש קינט ליט זא הארט ואלן בון נרושק
שרעקן ליט זא עש זינקן . דארום מוש ער אל זיין לעבטאג הינקן :

דער קנאב היישט מעבוסה ליבר העריא איין . דא שפראך צו אים
הער דוד וואו מאן דער קנאב נייטן . ער אישט אין מכירש הויט צו
לידער . דאשיקט דער קויניש דוד באלד זיין בוטן דאר :

און ליט אין באלד ברענגט דער קויניש מעבוסה יהאקן זון . דא בורכט
זיך זער מעבוסה דוד ווארד אים טון . ער קאמט צו דעם קויניש אום
בורכט זיך אלונא זער . ער נייט זיך אויף דיא ערדן בור דען קויניש
בער :

דא שפראך דער קויניש דוד מעבוסה בישטו היא . דא וויל מעבוסה
כדר אויף דיא קניא . יא איך הער דער קויניש נכודט לאנדט הער .
דא מערקט דער קויניש דוד דש ער זיך בורכט זער :

דער קויניש שפראך צו מעבוסה דא דארעשט דך ביגדן ריכט .
דיא וויל איך האב דש לעבן קיין לייד דיר נשיכט . איך וויל דיר טון
דש בעשט אום ווילן דעש ווארט דיין . דא וואלט צו רוישליס אל מאל
בייא איר זיין :

אויף איינס טיש וואלטו עטן אומיידר קינד איין . אין אל איינס
קויניש דוד ווש איך איין . ווש דעש קויניש שאולש ערב בור אז
ניווען . דיא עקד וואלט שניידן דיא ווינקארטן וואלטו לעבן :

אל דיניש ווארט ערב אל ווערדן דיין . זיכה שאולש קנעכט אל ריש
ניווען איין . זיין און אונד זיין קנעכט דיא אלן ריש ווארטן . דיא
עקד אים דיא ווען אונד דיא וויין נארטן :

דא ווארד

דא ווארד מע' בושט נאר איין וואר מאן • ער דאנקט ער דעם קוינ
אז איך דען וואל אן נאך • דא בלייב מע' בושט ביא דעם קוינ מענד
יאר • ער טעט איך דש בעשט דש נאך איך אויך בור וואר :

ער וואר ביא דעם קוינ אז זינר קינד איין • נאך האנד אלוא נאר
אן בידן זיין ביין • דער ריך קוינ דוד לו ירושלם נאש • בוד און
זיין זינדן ער נון זיכר וואש :

דיא לאנט הט ער ביזוואונן אז ווירש בוד מואן הא • איך אושטן אליא
דיקן זיכר זיין אונטער טון • אין דען זעלבן זייטן קוינ נאש שטארב •
אום זיין זון חנון דש קוינ ריך דר ווארב :

דא שפראך דער קוינ דוד עמון דען מוא איך איין • מיר אישט נאר
לייד אום דען לאנדש הירן • דא מיר דער קוינ מאַב דר שולן דען
ואטר מיין • דא ולך מיין ליבר ברודר לו קוינ עמון איין :

חש קוינ עמון דער הילט אין מיט גוואלט • ביז מיין נאך גוואן איין
קטיא גשטאלט • דוד זענדט זיין בוטן דא זאלטן חנון נאך • זיין גרונ
אום זיין הולד אום זולטן זיין וואטר קלאמ :

דא קלאנטן זיא דען קוינ אין רבת בני עמון • דא ווארד דען אידן
בוטן גרוש איר אן גטון • דער קוינ עמון אין גרושיא איר אן טעט •
דא שפראכן לו דעם קוינ זיין קנעכט אום זיין רעט :

מיינשט דש קוינ דוד איר דען וואטר זיין • אום ער שון זיין בוטן
נען רבה שיקט העראין • ער וויל דא שטאט מיט שפענה אין ריכט
זיין ערשט הוט • ער וויל דא שטאט גוונדן וואלט מאכט רוט •

שיק איך דא בוטן הייך מיט שאנדן גאן גשיכט עש מואר אמר •
דש ער שיקט זיין שפענהר איינס לאנדש הער • דא שפראך דער
קוינ חנון וריליך איר הט וואר • איך נעב אום דש שפענהר כט אין
קליינט האר :

עש וואר אין דען זעלבן זייטן אין גרושיא שאנד נאך • ווען מן איין
הורט דער זיין בארט בישאר • דא שפראך דער קוינ חנון לו דוד
בוטן איך נאך אויך זעלניק מערן • איך וויל אויך איינער בערט לישן
האלב אב שמרן :

א זי זי ער'ש

ער ליש אין איך אב שניידן אל איך גוואנט . הינטן אויבר דען זעמל
אנס בורק אויבר דיא שאנט . ווער דען זעלבין בוטן אין אירן זעמל
ויל בלונן . דער דרעט אין קיט אויף היבן ווידר רוק נוך הונן .

יא וואו שטן קיט בור שאמין ווש יא גולטן טון . אומ וואו זיא היין גולטן דש
יא קעמל בון דאן . יא קונטן ניד ווידר הינטן נוך בורנן לוז דיקן . ון
יאך אין הינטן אין זעמל איך קליידר וואלטן קיט קלעקן :

אן שיקט זיא היין מיט שאנדן דוד ווארד עש גוואר . אין שיקט דער
קוינן דוד אהר קליידר דאר . ער שפראך בלייבט לוז ירחו ביז אויך
ואכטט אויער בארט . איך וויל אויך אן איס רעכץ אויף מיין גילטן היין
וארט :

גהאבט אויך גווארט וואל איך ליבן דינר מיין . אן דעם קוינן זען
אוש עש גרובן זיין . איך וואן אויך ליבן קנעכט זיכרליך בור וואר .
עו אוישן מער לויט דרום שטערבן ווען ער אויך הור אב שר :

דא בליבן עש דיא בוטן לוז ירחו אין דער שטאט . ביז אין ווידר וואכט
איך דיקר לאנג בארט . דא ווארד דעם קוינן זען רעכט ווידר זיט
בון דעם קוינן דוד דש ווארד מענכע מענכען לייט :

דא שיקטן דיא בון עמאן ויל זילבר אומ גולד . אומ דיניגטן ויל שטארקיא
אומ גאבן אן גרושן גולד . זיא דיניגטן אירם בית רחוב אומ אירם זכה .
טוינליך טויגט שטארק העלדן דיא ווארן דעש גולדש ורוח :

אומ דען קוינן מעלד נאר איין שטארק און . מיט טויגט שטארק
רעקן דיא טרום הארשט אן . אומ דש טוב איין בוישט ווייט דר קנט
גולדן טויגט שטארק העלדן בראכט ער אין דש לאנט :

אן יאנט דעם קוינן דוד לוז גולדן דיא מער . ווא דער געמאן
געשט וואו קאן ווער . דא שיקט דער קוינן דוד גן אן מענכע און
דיא אל שווערט טרום אומ הארשט האטן אן :

דא שיקט דער קוינן דוד יאנט דעם וויינאנט . איכ אל דעם קוינש
שטארק מער אט איס נאנט . דא נאך דער הערלונג יאנט אויף איין
ווייט פאן . בור דיא שטאט זכה אלש ווירש בור מאן האן :

טן לאקן

בן זאמן זא צור רבֿה אויף דעם ועלֿר זא ברייט . מיט נען שטעהן
רינגן זי ווארן און בור צייט . זא לויכטט איר נישט איר אדער עס
גלייך . יאָב מיט דעם זיין מאכט גיין אין איין שפיץ :

דיא ווייליט דער קויניג עמון גיזאמילט אלץ זיין לאנט . דיא איז דער
שטאט רבֿה קאמאן אויך דאך בראנט . עמון הטן זיך גיזאמילט אזאנט
אין דעם איר . דא לזהן אלץ ישראל איין וילן נישט דער .

ישראל זיך אן ריכטטן אן דיא ורעמאדן גילדנער . עמון לזך הינטן איין
ישראל דש ווש דעם זידן שווער . דאש דר הורט יאָב עש טעט דעם
העלדן לזון . וועלן איר כן דיא וינד גישייט הינטן איס בורן :

ער דר ווילט בון ישראל דיא בעשטן דיא ער ואנט . ער מאכט דיא איין
שפיץ נען עמון ער זיך וואנט . דאש אנדער ישראל גישייט זינג ברוך
אביש ער נאָב . אביש כון הורט איין ליבר ברוך ווש איר דר נאָב :

איר אוישן נאָר ביהענרן לזוייא ועלֿר גיין אין האָ . זא גולטט מיט זיין
לויטן עמון ביסטון . איר אום אלץ שטארקן וועלן דעם ורעמאדן לזין
כון לוש דיר ליבר ברוך בור עמון רט גרוזן :

זיך איר דש דיר עמון לז שטארק ווילן זיין . זא הייליך איר דר ביא צייט
אויף דיא טרויאן איין . זיין איר דעם דיא ורעמאדן לז שטארקן אין דעם
שטרייט . זא קום איר אויך ט הייליך ווען עש זיך דאקט צייט :

עמון מיט נישט איין הינטן אן דיא ראנט . אביש מיט דעם זיין שפיץ
גיין אין וואנט . דער שטרייט ווש גישייט דש עש זאב בור דרוש :
זיין קראכט אום זיין שטערק דיא ווש אן וושן נישט :

דיא קאמ דער העלד יאָב אין דאש דר בראנט . דיא וואנד בון זיין
הענרן מענכר רינג לז טראנט . ער שלונן נאָר ער אום זיך אום מאכט
איין ווייטן קרייז . ער מאכט מענכר שווערן דעם בלוטן שוויש :

זינגן נען שווער קונט ראנט בור נישטן . ער שלונן דיא שטארקן
העלדן כדר אויף דעם פלון . כן ווארן עש דיא שטארקן דין מיטן אויש
דר קורן . וילן מענכר שטארק רינד וואנד בון דין בור לזון :
דער שטרייט

דער שטרייט דער ווערט נאר לאנג דש העלד גען העלדן גינג • מיט
אונז ביזן שלעגן ער מענכא אמפנינג • קיין מענש אין דער וועלט
קיין גרויסער שטרייטן גינג • אז דעש קוירנש צו דש רעקן דש גרוש
הר דורך בראך :

דיא וינד דיא ווארדן דרינגן אויף קוירנש צו דש קנעכטן • דא זאך און
בון דען שטארקן דש אויבאלש טויבילש ועכטן • און ואנד אירש גלייכן
ברגט אין קיינעם לאנט • בון אירן שארפען שווערטן ווארד מענכר
העלס לז טראנט :

דיא יודן שלעגן לז דער ערדן מענכא ורעמאדן און • דש בלוט אין דעם
אדער לזש ווייט היין דאן • וועלכר ריט קונט וליהן דער אושט לייגן טוט •
אדער ליכט שטעהלן רינג ווארדן בון בלוט רוט :

דיא ורעמאדן אושטן וליהן עש דוכט זיא און דער צייט • אביש שטרייט
מיט עמטן נאר אין הארטן שטרייט • דא נון אל דיא ורעמאדן צור יאב
ווארן גבלוהן • דא וליהן זיא אויך צור אביש אונקאמאן באלד גלוהן :
אין דיא שטאט רבה וליהן זיא היינ • דא אושטן עש דיא יודן הר
אוישן זיין • יאב מיט דען זיין גען ירושלם קאפ • וואל אמפנינג
אין דער קוירנש צור אונקאל זיין און :

זיא נאנטן דעם קוירנש צור וויא קוירנש זיא ווערן געען • אונקאל דער
שטערן וינד אלז ווערן געען • העט איד די גרויסע שפראך דער
קוירנש הער • ביא אויך ווער איד געען עש גשיכט נויאר ווער :

דא שפראך הרד עור מן הון איד איד צור מעשן • איד ויל דער קוירנש
צור אלזא לעבדן ורעשן • איד זיין צור דיא שטאט רבה אל דיא היינ
דר שלעגן • דש קאן איד אים אונק דען זיין ריט לענג צור טראגן •

דא נאדאלט נד הרד עור אז ווייט אלז זיין לאנט • ווער נויארט שילט
קונט טראגן אים שווערט אין דער האנט • אז שטערן און דעם היאל
אונקאל אים איד • קס דער קוירנש הרד עור מיט אים אונק גרושן הר :

ער נעמט נד אים דער ענהאלב דש באך וואש • קיינש שטארקן
סך קיין שוואכער דא הייזן צור נאש • דיא נעלביגן אל גלייכן קאמאן
הרד עור אל • אז נאנט און דעם איד אונקאל שטערן און נאל :

דא טר

דא לוך דער קוינך הדר עזר מיט זיינע נרושן היד . אונד דער קוינך
שוך אין הויבט און אויבר דש היד . אן זאנט דעם קוינך דוד דא
אער אל לז האנט . דש ואלך אישט מיט לז לילן דש דיר זיכט אין דאש
לאנט :

דא ליש דער קוינך דוד באלד זיין בוטן אויש נון . ער זאמלט אל ישראל
אין נרוש ואלך מושט ער הון . דא קאמאן איס אל ישראל זיא ווארן און
בור זייט . דער קוינך אונד דא זיין ווארן בורן אן דעם שטרייט :

ער שפראך איך וויל רט ווארטן ביז זיא קואן הער . איר זיהן אין
אנטען לוש זעהן ווער עט אונש ווער . דוד אונד דא זיין אויבר דעם
יגדן לון . מיט אירן שטעהן רינג מיט שווערט אונד מיט בון :

דא ואנד ער הדר עזר מיט איטל שטארק און . הדר עזר אונד דא
זיין הוב דעם שטרייט אן . זיא שטריטן מיט דעם יודן אין ויל הארטן
שטרייט . דוד שפראך לז דעם זיין בן אישט עט אן דער זייט :

איר אדלן שטארקן ריקן בון ביוויזט אויער קראפט . עש קונט דין
מעש קין ווארט הורן בון אירט שווערט האפט . דעש ווילדן
בויערט בליקן נון היאל אויף בראך . דער שטויב אונד דער רוד אז
דער נעביל זאך :

איך וויל זיא לטן שוואן דש איך אדך ועכטן קאן . דער אידל קוינך דוד
ליין זיא זעלברט אן . דא שלון ער זיא מיט דעם זיין זאול מעכך און
קין מעש אין דעם לאנט דער זיא לילן קאן :

דא אידל קוינך דוד זין קראפט דא בזווי . דעש ווילדן בויערט
בליקן אויש דעם הארטיש גליי . דא קאמאן נאר ויל רויט און דעם
קוינך גראנט . זון הונדערט רויט וילט ער מיט זיג האנט :

דער קוינך דוד ווארד נדרונקן ווייט בון דעם זיין דין . לז וויטן
איס אונד דעם זיין ווארן וואל טויגט און . דש ווש ישראל ליד אונד טעט
אין אלזא לזון . זיא איינטן אל גליי זיא העטן אדך הערן בור לזון :

דא שלון זין שטארקן מענכן און לז ט . דא זוכטן אדך הערן מיט
יאאר אונד מיט ט . זיא ווארן אל בור לזון ערוש נדרונקן הין . זיא
זוכטן אדך הערן ביז דש זיא בוסן אין :

יח א ער

ער דינט שטעטיקליכן דעם אלגעמיין גוט . דארום ליט ער אין כח
אין קיינער נישט . וואו האט זיך געוואלט דער ווייניגסט . וילנדיק טויגט
דייטער וילט ער מיט זייער האנט .

דא מיטן שטונד ער איז דער ווערדיא האן . דא ורייאטן זיך
דיא זיין דא זאין זאן . אן דעם דריטן מורגן בור וואר זאן אן
אייך דש . ארם ווארד געווארן דער ער קוים געזאגט :

שווער דער הויפט האן ווארד דא שלאפן מעכד האן ווארד מיט אים
טוט . דא טראטן אראש בארד מיטן אין דאש קוט . דא שטארקן
העלן קוים אר קראפט ווש מערן וואט . זא שלונן אלש דרדער
יונג אים אויך אלט :

ארם וואך בן דאן ווער וויארט וליהן קונט . זא ווארן רטל צו זיין דא
טוטן אים דא דא ווארן וואנט . דער קוים דער אים דא זיין ווידר
הייסן לוך . דער ער מיט גרושן שאנדן בון דאן וואך :

דא בארעכטן זיך דא קוים דא דער ער ווארן אונטער טון . דש זא אים
רט מער וואלטן העלסן מיט דוד צו שטרייטן גון . דא ור לור דער ער
אל זיין העלסן וידר . אים בלייבן בון דא היימן אים קאמן רט בר ווידר :

דער קוים דוד קאם ווידר הייסן ער אים אל זיין האן . מיט אלזאן גרושן
אין דש כאנט זאן קאן . דא עש בון ווארד וואר אים דא גלאן דער
וונט . דש אין הייט אים האברן אים אלר לייט עשן ונט :

דא שיקט דער קוים דוד יואב אים אל זיין שטארקיא דא . אים מיט
אם אל ישראל בור דא שטאט רבה . מיט שטורמן אים מיט שטרייטן
דא שטט וואל אן דאן . גערן שפירד הערלונג יואב הער דו זיא גיטן :

עש אים זא רט געהילסן ווידר וואר בוך גראבן . אים וואלט אן
דארום שטערבן דא שטאט וואל אן דא האבן . דא לנהן זא אויף עמון אים
בא דערבטן אים אל זיין לאנט . יואב אים אל ישראל זיך בור רבה
וואנט :

דאסען זא דר רבה איין דש ווייטא וואר . זא אים בור דער שטט
מיט מעכד שטורם געוואר . בון וואר דא שטאט רבה בור שטורם
וואל ביהוט . אים וואר צו אלן לייטן צו אלן גיטן וואט :

בון אים

כין לאן זיאר רבֿה וואל איין גאנץ יאר . מיט שילוראן און מיט שטרײַט
דש זאגן אײך אויך בױר וואר . אומ דא דער הערלעך יאזב לאן בױר דער
שטאט וואל גוט . דאנאך דער קױניג דוד וואר אין זײַן אומ :

ער טעט אליא וואקייט אליא זינד ער בױר שפוט . קיין מענטש ווארד
ראגבארן דער אלזא לובט גוט . אלס דער קױניג דוד לובט גוט אלזא
ויל . מיט אורגל אונז מיט הארפפן אונז מיט אלז לייא זײַטן טפיל :

דער אידל קױניג דוד זיין כלי זאג נאך . ער לובט גוט ית דען הערן
דש אין דיא וואלן קלאנג . אונז נאכט אלז וואקייט ווי דש קױניג
בנער . אין אול שפראך קױניג דוד בױר אג אײך לױבר הער :

אײך וויש דש אברהם איר כט גלייכן אגן . אײך דין דיר לױבר הער
בייט נאכט אונז אויך בייט טאג . הייליג דיינן נאמאן אויף אײך נון באט .
גלייך אײך נון אברהם דער אונז אלז וואר וואט :

דא עמורט אים אונז הער גוט ית דוד דעס קױניג רעכט . דוד דא
קאנט כט גלייכן אברהם איינאך קעכט . אײך בױר נאכט אונז מיט לױב
זאכן וויא אײך נאכט וואלט . ער בישטונד אײנאך וואלן דאס
בין אײך אס האלט .

בױר נאך אײך בױר נאך אײך אלז נאכט אײך טרעכטיין . בױר נאך אײך אס
בױר נאך אײך אײך וויל בױר נאכט זיין . ווער אײך כט אס אברהם ער וואר
איר אומא לייט . מיט הערן אונז מיט אלז וואקייט אײך אײך אײך אײך
בדיט :

נון הון אײך אלז אײן לעבטאגן רא קיין וויס נעשן . אײך ריזי גוט אברהם
בון היאל וויש וויל דא בון איר הון . לויט אײן דאקאן מ וויש וואל
אײן הערן . אונז גלייך אײך אס אברהם אײן ערנשט אס אין שערן :

לויט בון דיינא ביטן שפראך אונז טרעכטיין . אברהם איינא לױב
קעכט קאנט כט גלייך זיין . זא אײך דך בא נאך דא ווערשט כט
ביטטן . קיין שפראך קױניג דוד דש ווערט כט געטן .

זאט אײך דין נאכט ברעכן זא ווער אײך אײן בוזור כט . בא אײך אײך
אונז נאך אײך דין נאכט בך אײך כט . דא שפראך גוט היאל מ
זאט שוין . גויט וויל אײך דל בא נאך אײך אײך שוין אײך .

ב ז ח ז ד ב

דך בור שולש דער קויכין דוד אין איין קאמאר איין . ער בור בוט אל
דען זיך ביא דען הולדן זיין : הויט זאל איר נאכט אויף טון דער
קויכין אין גבוס . ווער איך הר אויש וויל לושן דען זאל אן שלאגן טוט :
נאָט היברך ווילטו מיט איר ווילטן אוב עש גיין מאנ . דיין גבוס וויל אך
הויטן הויט ביא דיוק טאג . דער קויכין וואר בור שולשן אין דער
קאמאר גיאגן . ער הט עש רט גוואנט דארום וואר אין בור לאגן :

ער טראט דורך קורץ ווילן אן איין געשטעלן . אין איינש ראפן
וויז זאלן דער טייל איין . אונז וואגן איס בור דעם געשטער אומד
הער נאכ הי . דא שפראך דער קויכין דוד וויא הוט דא איין זין :

נון קאן איך רט גינעהן בור דעם בונל איין בליק . ער שפאנטאויף
זיין אראברושט דא וואר שטארק אונ דיק . ווילט דוא איך בור דעם
געשטער דיין טאג עפן . זא וויל איך גינעהן אוב איך דך קאן
טרעפן :

ער שוש אונ טראף דען בונל עש דוכט אין וויא ער ענזאך . אונ וויא
דער בונל וואר גואלן אויף איין טאך . ער שפראך איך מוש דך הולן
הער אין איין הויט . דער אידל קויכין דוד שטיין לוס געשטער אויש :
ער גינג אויף דעם טאך נאך דעם בונל שוואן . דא נאך ער אין איינס
הוב נאך אין שווי ורויאן . דא שפראך דער קויכין דוד דא ווארהייט
מוש איך יעהן . איך הון אל איין טאג קיין שווינר ורויא גינעהן :

זא ניש אין איינס באך אונ וואלט לו טבילה נ . דא שפראך דער קויכין
דוד דא ורויאן מוש איך הון . ווערט זא איר רט שיר בור ליד זא
מוש איך שטערבן . זא וויל איך יא בור זאגן אוב איך זא קן דר גערבן :
ער שטיין ווידר הייזן לו דער טויר ער לייף . זיין קנעכט אונ זיין טור
הויט ער באלד לו איס ריי . ווער גיט אין יענס הוב זאגן איר עש
רעכט . זא שפראך איהר דעם חיה וויבא אויערשגטרויען
קנעכט :

דוד גענט זיין בוטן אלזא דראט . געט אונ זאגט וואלכא ורויא היינט
לו גיבליה נאט . אונ ברענגט איר זא הייזן ווען זא אישט הייזן קואן .
נערן ליבר הער ויר הון עש וואל בור נאגן :

דא גיגן

דא נאָמט ער דאָס בוך פֿאַר שטעטלעך • דאָס וואָס שוין וואָס
טאָג קוין ער • דאָס נאָם דאָס שוין וואָס און דאָס קאָמער הייַן • אַל דאָ
איט אַר קאָמ דאָס וואָס דאָס אַר וואָס דאָס :

דאָס שפּראַך דער קוין דאָס נאָם דאָס וואָס דאָס • הוועט אַין אַין
אונדער הוועט קיין • זיט שפּראַך נאָדעט דער אַך האָב אַין וואָס אַין •
דען אַלע טויערשטן דאָס דען און וואָס דאָס :

ער איט אַלע בוך רבֿה איט אַלע דער העלדן אַר • אַר דער דער
אונדער דער יאָבש דער • ער הוט אַר נאָם נאָם דאָס וואָס וואָס •
אונדער ער ווערט דאָס אַלע אַין אַין שטעטלעך :

דאָס אַך בון זיין ברוי דאָס אַלע זיין • זאָ דאָס אַך דאָס
אַלע דער אַלע • זאָ אַלע אַר אַלע וואָס דאָס רעכט וואָס •
דאָס בישט טאָג אַלע נאָם וועט הוועט דאָס דאָס בישט :

נאָדעט אַלע דער זיט אַך אַך בוך שטעט • אונדער אַין אַין
אונדער אַלע קעט • דאָס אַך נאָם דען וואָס וועט בישט • דאָס
בון אַך טאָג אַלע נאָם האָב אַלע אַלע בישט :

דאָס שפּראַך דער קוין דאָס זיט דאָס נאָם הוועט נאָם • אַל נאָם
דאָס וואָס זיט דאָס דאָס בישט קאָם • דאָס בישט טאָג אַלע נאָם
קאָם אַך וואָס בוך שטעט • דאָס נאָם ער דאָס וואָס אַלע דאָס וואָס
נאָם :

דאָס שפּראַך אונדער דער נאָם יאָבש נאָם אַר דאָס • בישט טאָג
אונדער דאָס • דאָס ענטוועד אַלע דער דאָס דאָס דאָס אַלע דאָס
בון • דאָס דאָס אַלע האָב אַך ערשט :

דאָס בישט איט דאָס וואָס האָב אַך דאָס דאָס • אַל אַל
דאָס נאָם הוועט אַלע וואָס דאָס • דאָס שפּראַך אַלע אַלע אַלע
וואָס דאָס בישט • בון דאָס וואָס אַלע האָב אַך ערשט :

זאָ דאָס ערשט בישט אַלע אַלע אַלע דאָס • דאָס אַלע
ערשט נאָם אַלע דאָס • וועט אַך מן בישט אַלע דאָס
שפּראַך איט רעכט • דער דאָס בוך אַלע נאָם דאָס דאָס
רעכט :

ס זאָ דאָס אַלע

אז גאט איך אין דער וועלט קיין מענטש לעבנדיג זעהן . אי דיין הייליג
ווארט מיט וואלטן געשעהן . העטשטו הער געפרוכן דוד דאס ווערט
בישלין . איך העט עש מיט גברוכן אלס זאגן :

דורך וויל איך מיט זאגן ליבד הער גאט יתברך מיין . דוד זיך איך דוד
זיך איך דעם טרייב איך ווידר מיין . דוד נאך שיקט ביה שבע אומלש
דעם קוירן זאגן . אויבא איינער איין איך ביי ווארדן טראגן :

מיין ווידר דאס האט איין ענד דעה סוד ווערט ברעכן אויס . וויס איך
טעט אלזאט שפעט אין קוירן דודש הויש . איך אומפריד אין מיין
לייב איך טראגן איין קינדליין . נון האב איך הארדן זאגן מידלד הער
מיין :

דאס אלטן שפריך ווערט דאס וועלן אליאריכט . עש אישט וואלמער
געשעהן אלזאס מיר איינזיד געשיכט . עז וואר נאך קיינש אלזאט קליין געשפון
עש קאמ נאך ליטן אומפן באר און דאס זאגן :

קוירן דוד זענדט איין בוטן צו יואב אלזאט דרום . שיק מיר הער
אוריה הער איך ערשטליך געבט . יואב שיקט הער אוריה דעם העלן
און דוד ליט . דאס וואלט אין דער קוירן אליא געגענהייט :

נאך דעם הערצוג יואב אומ נאך דעם וואלך נאך . אומ וואל אליא זאך
שטייט איז דער יורן שאר . דער העלד אוריה איך עש אלש דוד איך
דאס וואלט נאך איין ענד דער קוירן צו איך שפראך :

דאס וואלט אין דיינעם הויש מיט גאמאך היינט זיין . אומ וואלט דאס
פאלעם מיט דער וואלד דין . ביז דאס איין גאמאך ענטווארט בון מיר
ווערטשט הון . אורלייב נאך הער אוריה בון דעם קוירן צו זאגן :

דער אידל קוירן דוד איך גאמאך נאך זאנט . ער שפראך דאס גאמאך
שענקן אוריה דעם וויינט . אוריה דער שטארק וואלט מיט הייט הון
זאגן . ביז דעם קוירן קעכטן לויט ער וואלד דעם פאלן :

ביזא אהרן גיין אין דעם קוירן הויש . דאס שפראך דער קוירן
דוד אוריה גאמאך הויש . איך הט דוד געהייטן דאס וואלט הייט הון
אומ ווארט בלייבשט דעם הון . דאס וואלטן לויט איך דוד שטען :
אלזא

אידלר קויניג דוד דא וול געט יתברך בור זיין . דו איך וולט רוא פפלען
איט דער ורויאן מיין . זייט אל ישראל לייג אויף דעם ווייטן ועלר . אום
הערלונג יואב אומזיין שטארקן לייג אין דעם געלער :

אום שריין דער הייליקייט זא אויך ביא אין הון . איט שטוראן אום
איט שטרייטן בור רבה בריעאן . ווא קונט איך דו בור ענטוורטן גיין
גוט . זאלט איך דען רואן פפלען ווא זא אל האבן כוט :

זא שפראך דער קדוש דוד ווא בלייב היינט ביא איר אל דא . אורג
וול איך דיר שיקן אין דעם שטרייט יא . אומ דא עש ווארד אובנט אום
דו אן עשן טרון . דער קויניג היש אין טרינקן דעם גוטן ווייטש גינגן :
ער מאכט אין זער טרונקן אום היש אין הייט הן גיין . אורג בלייב אין
דעם קויניגש הויש שלופן אויף דעם פלון . נון ווש אין דעם זעלבן זייטן
אויבר אל דער זיט . ווש דער קויניג רידט טורשט אן ברעכן זיט :

דא הטער דעם טוט בור שולט דער העלר און בור זייט . דוד וואלט
אין אירן נון הארט ווא ער זייט . ער אישט אין דעם קוינ דש וול ער
גינגשן . איך וול אין זיט לושן טויטן דוד ווערט אן אין דר שישן :

דוד שרייב איין בריב איט אורג ער אין זאנט . גיב דיין בריב יואב
זעלברט אין דיין האנט . אכט אין דעם שטרייט דש אורג ווערט דר
שלאגן . דוא וולט אין זיט זעלברט טויטן הויז ווש איך דיר טוא זאגן :

דוא וולשט אורג שטיין נון בורדרשט אין דעם שטרייט . בור ביט דעם
אידלן ריקן דש ער זיט ווייך ווייט . ווען דו זיכשט דא העלרן גיין אים
שטרייטן גיין . וואלט איר אים אנטוויכן אום לושט איר אין אליין שטון :

אורג דער זייד דעם בריב זעלברט טרון . דא ווש עש דעם הערלונג
יואב בון הערלונג לייך גינגן . דוד שטאלט אין הערלונג יואב בורק אן
דעם שטרייט . דש עש אין דוכט אן דער זייט .

דא ראנטן אן דא יודן עאון דש אישט וואר . דא טריבן זא דא יודן
גען רבה בור דו טור . דא שושן ער דא שילן בון דער אויארן גיטונג
יואב ווייך בון דער אויארן איט זינעם גרושן גינד :
אורג

אזריה טארשט ביט ווייץ צור הער יאָב לואר . דער העלר ווארד דר
שושן לזרבה צור דעם טאר . דא מער ווארד קויפן צור אנטפונן
אום גייט . אזריה ווארד דר שושן ער טעט אז ווער עש איך לייט :

דא קלאנטן אין בֵּת שֶׁבַע נאנלר זיבן טאגן . דא קלאן דא נאך איין ענד
קויפן צור ליש איר נאגן . דא אלט דעם קויפן צור נאגן דייקן לייבא
ער וויל דך שויכא ורויא נעגן לז איינעם ווייב :

דא נאך דער קויפן צור דא ורויא וואו וואל גוטן . ער הט זא ליב בון
הערצן דא ווש אלטא שון . דא הט דער קויפן צור נאך ויל אינד גוטן .
ער וואלט זא אן איך רעכע אום וואלט זא איך ביט ווארן לון :

דא גביל גוט יתברך נאך איביל לז האנט . נאך דעם גביל גוט יתברך
לז צור האנט . דא קאס נאך דער גביל לז צור לז גון . אירלר קויפן צור
אך קאן עש ביט גלון :

אך ווש אייך וואסער נאגן ווש דא אישט גשעהן . איך קאן עש ביט
גלושן איך ווש עש אייך צור יעהן . עש זיין אין אייערעם לאנט לזון
גלילן גוט . דער איין אישט ארם דער אנדער אישט רייך אום וואל
גוט :

בון זלבר אום בון גלר ווש ער האבן וויל . בון שולן אום בון ריכרן
הוט ער אלטא ויל . אום זיין גיל דער ארם הט איר איר קיינש . דך
העט ער לארט דר לזון איין שעפלין נויארט איינש :

ער הט עש האלט בון הערצן ער עש איט איך עשן וושט . דארום
דש ער עש בון יונט אויף גלזון הוט . אום אן זיינעם ביט וושט עש
שולן גון . אזיין ויל ליבש ווייב אום זיין קינדער טון :

אין דעם זעלבן לייט דעם רייך איין נאשט קאס . דא קאס דער
רייך גשליכע דעם ארעם ער דא נאס . זיין ויל ליבש שעפלין דאש ער
הט דר לזון לארט . אום שעכט ער זיינעם נאשט אן דער זעלבן ווארט :

דעם רייך טויארט לז ער לז נעגן בון דעם זיין . אום שטיין זיינעם
גלילן נאך היימליך איין . אום נאך איך זיין ליבש שעפלין דאש ער האט
לארט דר לזון . דש רעכט אלט איר שפרעכען איין ריד זיין ביט גלון :
קויפן דור

קוין דוד דער ווארד לורין זיין לורן דער ווש קרוש • דא בוסהייט
בון דעם רייכן אין פאר וער בור דרוש • ער שפראך לו סק דעם פליא
דען און אוש איך הון • איך שויר בייא גוט יתברך דעם הערן זיין
לעבן אוש ער לון :

דר לו אוש ער בינאלן דעם ארמן און גרעבן • ויד שוף בון זיין בעלען
אוש ער דעם ארמן געבן • ווא קונט ער דא אונבארמהערציקייט
אין זיינע הערלעך הון • דאש ער זינע ארמן גיילן זיין שעפלין רט ליש
שטון :

דא שפראך נתן דער גליא קוין דא וולשט גראן • גוט יתברך אונז
אלר הער הוט איך דיר הייטן זאן • דא בישט דער קוין דוד עבן
דער געלבן און • דער זינע ארמן גיילן זיין ליבש שעפלין נאס :

דא האט קוין דוד דער ווייבר אגא ויל • נאך אל דיינע אושט אום
נאך דיינע הערלעך שפיל • דא וולשט דיינע גיילן זיין ווייב גלושן הון •
דיא ער הוט דר גוטן ליב לארט אום שון :

דא וולשט דיר גיין גוט יתברך בור ענטורט דיין ענטורט נאך רט
קליקט • עש הייט קוין דוד מיט הונן גדיקט • זא זא אישט
ווארדן שוואנך דיין שאנד וואלשטו בידיקן • דא בארעכשט דא לויט
אמער דען גוט יתברך דיין ענטורט וול רט קליקן :

דר לו דש דא נאמאשט דעם ורומן און זיין ליבש ווייב • דר לו הושטו
נאמן דעם שטארקן זיין ליב • דר טך הושטו נאמן זיין ליבש ווייב
בו דער אי • איך הוט גוט יתברך דער אלמעכטיג דיר הייטן זאן
מי :

דיא הוט בייא דיר נאמאן איין הויפטן קנאבן • גוט יתברך דער
אלמעכטיג הוט איך דיר הייטן זאן • דא הושט און דיינע יונגע
בייארט שוף גוויידט • ער הוט דך גאכט לו איינע קוין דיר מיט
הוט ער דך דר וריאט :

ער הוט דיר שטען גיהלפן אויש אלר דיינע כוט • דיין הער קוין
שאול דך נא גבונן הוט • אום איך דעש קוינע ווייבר הוט ער
דיר געבן • אום אל קוינע גיין ישראל אום ווש דיר אכשט אישט עבן •
יט א נ

מן הוּשט דא דר ל' דענט גַט יתברך דען הערן דיין • מיט דיין גרושן
גידן בישט דא גשריבן איין יארה דען דודי הוּשטו גיטלאך טוט •
זיין ווייב הוּשטו גנומן דש אישט זער וודר גַט :

אלוא הוט גיגט גַט יתברך דיר זול שטין נוך זיינע לעבן • איינר בון
דיינע גינד דער זול דיר קרין געבן • ער ווערט אן דיר רעכן אונזש
הער גַט ית כורן • דש דוא ווערשט קלאך דש דוא א ווארשט גבוקן :

דא הוש דעם שטארק ריקן זיין ווייב הייאלך גנומן • דער עש אן
דיר ווערט רעכן אפלוך ווערט ער קומן • בור אל גינד ישראל גאלן
אפן באר • דיין ווייבר ווערט ער ליבן דש נאך אך דיר בור וואר :

ביי שיינ דער זאן אונזר הייאלך אלש דוא • אסאונליך דיינש
גינד דש נאך אך דיר דר ל' • אופט אין הערטן שטרייטן ווערדן דא
גטלאך טוט • איה ווערט גראבן האב דיר דש בוסן ברוט :

דאש שווערט בון דיינע גינד ווערט מיאר אב גון • אסא איה רען
דוד דאש אישט דיין רעכט לון • אויזא שפראך דער קוינך דוד
דעם ביזן סטן ברוט • אך האב ווא זער גינדט אלעכט גַט :

זיין זל שונש לוב גרד אב ליש • ביז דא אסא איה הער גַט יתברך
נאך היש • דא הוּשט קוינך דוד דש אורטייל זעברט גיטפראכן • אן
דעם רייכן לעבן מוש עש ווערדן גרוכן :

דש עלב וול אונזר הער גַט יתברך אן דיר מיט גדענקן • ער ויל דך
לושן לעבן דש אורטייל וול ער דיר שענקן • דא שפראכשט ער זולט
ביזאלן אסא דש לאמיר שוף • דאש אין דעם אדאן מאגש היש אסא
לוף :

אלוא מושט דא ביזאלן מיט דיינר קינד וד • דיין אן בן בת שבע
ווערט שטערבן שיר • דער אדל קוינך דוד גיטא תשובה טעט •
ער וואר אין גַט יתברך דשט ורוא אונז אך שפעט :

אלש אן גינד דער גיטא בן דעם קוינך גיט • דש קינד וואלט שטערבן
זיין קינד הייטא ונ • דא הוט דער קוינך דוד יאאר גליך גיט •
מיט בידן דיין הענדן ער זך זעברט טאג :

נאר אינקלייבן ער נאָט יתברך באט דעם הערן דין • מיט ואשטן אום
מיט וויינן אום דאט קינדליין • ער לאַן אויף דער ערדן זעכש נאנצ
טאג • זיין זונג אין זיינע אונד אים נאך כא גלאג :

דיא תלמיד חכמים לו דעס קורין קאמ • זיין גרושן יאמר אום זיין
נבעט זי בור כאמ • זיא וואלט אין בון דער ערדן אויף גהובן הען •
בור יאמר אום בור טבלה וואלט ער נאט אויף שטון :

ער וואלט אויך נאט עשן בון אין קיינלייא • הער נאָט יתברך דורך דין
דד באראונג קער דך אן מיין גשריית • אן דעס זיבטן טאג דאש
קינד ווש ליידר טוט • דא בורכטן זיך דיא זיין דעש בוזן בוטן ברוט :

דש זיא עש דעס קורין נאט טורשטן זאג • זיא בורכטן דער קורין
ווארד זיך בור לייד שואג • זיין קנעכט גימעלך רדטן ער בריבט אום
וואר אים לייד • אישט דש קינד גשטארבן זאגט איר דיא ווארהייט :

זיא שפראכן עש אישט ליידר טוט נאָט יתברך מיט אויש דרגין •
אויף שונד ער בון דער ערדן זיין שטאל איש ער אים דאר זעטן • ער
בארט זיך אום זאלבא זיך איש טעט אן נאט גוואנט • לו שריין דער
הייליקייט ער זיך וואנט :

ער נאָט ווידר הייס אום היש אים נעבן לו עשן • דש ווארדט אן דיא
זיין דש ווארדט וואלט זיא ורעשן • זיא שפראכן הער זאגט אומש און
אלן האש • איר הט בור זער גטרויארט אום ווארום טוט איר דש :

קין מענטש בון קיינע קורין זאכן יאמר הט גיזעהן • אלש בייד דעש
קינדש לעבן בון אויך אישט גיזעהן • זיא עש אישט גשטורבן זיא
טרויארט איר נאט מער • דיא ווארהייט ווישטן איר נערן אירל קורין
הער :

ער שפראך דא דאש קינד נאך וואר בייד לעבן • דא באט אדך נאָט ית
ער אלט אים גיזעהט נעבן • אוב דער קורין אל דער וועלט זיין דד
באראונג גרעכט • אוב וואלט האבן דד באראט דד זיין קנעכט :

בון אישט עט ליידר טוט קין יאמר אדך בגער • וואגן אדך שון טרויאר
אדך ברענגן עש נאט ווידר הער • אדך קן ער נאט ווידר ברענגן אל הער
אויף הייט פלען • אדך אומש אין יענר וועלט זעלברט לו אים טאן •
ח ט ב דא

דער קינד טרייטט בײַם שטען זיך טרוישטן נון • זיא ניוואן
דעם קינד דוד איין אנדערן זון • דאש קינט ווארט נײַבירן אום ווארט
שײַנע נאנט • אונטער אל דער זון ווארט ער וואל ביקאנט :

נאך דער קאכ דש קנדלײַן • ער היט עש וריינד נאטש ביא אים
אמטש עש זיין • נון לאמ אן ישראל בור רבה דער שטאט זא נט • בור
שטוראן אום בור שטרייטן ווש זיא וואל ביהוט •

דא זייטן אל ישראל צו יאב צו האנט • אדלר הערלונ יאב עש ווערט
בור וואיטש אונד לאנט • עקר אום וויינארטן ווערדן רט ברייט •
דיא שטאט דיא אישט ווא יישט א זיין זיא און בור צייט :

ווד וועלן אב ציהן אן אונד לאנט היינ • זיין שפראך הערלונ יאב
ביא בוך דש זול רט זיין • עש ווער איין גרושיא שאנד קינד דוד דעם
וויינאנט • אונטער אלן בולדך וואו אן אין נויארט קאנט :

אלטן איר אלזא ארט שאנדן צון הינ ציהן • ערשט ווארדן און אונש
ציהן דיא בולדך דיא אונש וליהן • איך היינס הערן גולך שאנד וואלט
רד ווערבן • אי וואלט איך נעלברט בור דער וואיד שטערבן :

דיא שטאט אישט וואיטש אום אישט בור שטוראן וואל ביהוט • זיא
אישט אן אלן זיטן וויש דד אושן נט • גול איר זיא איש הונדן הון
צו עשן ול • וואל הי שפראך הערלונ יאב הודט ווש איך אויך
ראטן וול •

בינדט איך אין איין טליידר ווערסט איך וויבר דיא וואיר איין • היין
הארכט אום היין שווערט גולן אל צייט ביא איר זין • בינדט איך אין
אין בײַם אום ווערסט איך אין דיא שטאט • בלייב איך אנדערש לעבן
איך איך זיא שטרייטש זאט :

נרנאך דעם מליש וד וואק ווארטט היין דר בור • איך מאך דאש
באט רינאיש הין בורדש טור • נעכט איר דען דש קיין בלוט צו דעם
טור איש נאט • בור וואד גלט איר וושן אא בין איך רבוך טוט :

יאב ווארד נאכסן אין איין טליידר צו האנט • ול מענד נט ביט אן
אמץ זן נאנט • יאכזין ול נטש שווערט אום רינ שטעהליין • דער
העלד ווארד נאמאקן איבר דיא וואיר היין :

ער ול

ער ויל אין איינר וויטוין הויש מערנך מאן דש ואך • ער ויל נא גשוונדן
דש אים זיין שווערט דר בראך • דא שפראכן עש דא לויט וואש
מאנש מאגשטונדיין • ער שפראך דא יורן האבן איך בגריסן אום
ווארען איך הר און :

בישטו בון יורן דא אונש מאכ אונד • ער שפראך ווש האבט אר
איך נא אראפ נון בין איך דוך כן יוד • איך בין נא הארט גווארען דו
איך רכטש קאן גוטן • ווש הושט דא איך נא אראפ איך יוד דא הארן
און :

אין דער זעלביגן וויטוואן הויש הערנן יאגב לאן • יוד נאלד וואכ מאן
זיין נאר וואל אויף פלאן • ביז דער דעם קיין ווידר זיין קראפט גוואן
ער גרדעכט אין זיינע זין עש אשט צייט נא דאן :

אויש נאך ער זיין גשאייד דא שטאט דא וול איך בישוואן • נון ליד
איר אנדרא קליידר שפראך ער נא דער אראן • דא ליד אים אראן
קליידר ווען דא קיין אנדרא אונט • דא קליידט נא הערלעך יאגב אין
זינר ווידרען גוואנט :

ער גינג אין דא שטאט שוואן הין אונד הער • ער נאנד אין שווערט
מאכר דש ווש זיין גינגר • טאגד עטר גיזל מאך איר אין עטש
שווערט • איך וול דרש וואל בנאלן מער דען עש אשט מערט :

ער מאכט אים אין עטש שווערט עש דוכט דען שווערט מאכר עט •
ער שפראך מיט דינץ שווערט בישט דא וואל ביהוט • יאגב נא דש
שווערט נא בור נאך ערש גינגר • און איין בוליא רובל שפילט ער
דש שווערט •

דער שאיד דר שראך בון הערנן דא ער זיין קראפט דר ואך • ער
מאכט אים צו שווערט דא ער אלן דר בראך • נא דעם אכטן אל
מאכט דער דעם הער • איין וול עטש שווערט דעש ורייט ער דך
ער :

עש בישטונד אן אלן עקן דש שווערט דש ווש ווא עט • עש נאב דעם
העלדן קוים אין מיטן הוהן אונט • ער שפראך שאיד לבר גיזל דא
ווארהייט גאט וואגן • ווען עכשט אים לבישטן מיט דעם שווערט דר
שלאמ :

ח וו ט ג דש אגך

דש נאך אדך אין דער וועלט מאנט וואו נאך איד יאלו יאָב דער האַיבט
מאן און דער יעדן יעד . וועט לינקס מאנט דער אידן דאש לויט אדך בור
שטען . דער שטאד קערט זיך אין אונס אונס וואלט אדש וויילן און :

דא שולן אין בון איין אנדער יאָב דער איינאנט . דער שטאד צו צווייאן
שטוקן וואָלדער אדך דש לאנט . ישראָל בור דען טורן נאָהן מיט בלוט
רוט . זיא קלאַנט דען הערטן יאָב ער אישט טן ליידר טוט :

דא וואר מאנט ישראָל בייד וויין אונס קלאַנט . ער אישט צו טוט בואל
אנדער אישט ווארדן דר שולאָנט . זיא נאָמאן בייא און טורן נאָר עבן וואר .
אוב דש בלוט גאט רוט קעמט בלאַשן דאר :

דא שפראך דער הערלעך יאָב אדך וויל בור נאָך איין שווערט . ער
נאָך בור דעש קוינעש הוב צו שטרייטן ער בינערט . דינר ווירטן
קליידר יאָב אן טרון . ער ווארד ויר הונדערט מאן דא ער אל דר שולן :

און אייטל אריין קליידר איין נאָט שווערט ווארד בראָנט . דא שפראַך
אל דא לויט דער טויביל הוט דא דר שולאָנט . דא גינג ער אין זיין
בערבראָג יאָב דער ווינאָנט . זיין הארשט חוס העלפ ער באלד חויל
באנט :

דא ליף ער אין דער שטאט אונס ער שפראַך אדך וויל אויך אונס . אדך
בין דער הערטן יאָב אדך וויל איד און דר שולאָנט . דא לויט ווארד דר
שולן בור דעמ דעמ נאָט . דא מאכט ער בון אין ולישן דר רוט בלוט :
דא נאָמאָלן זיך דא לויט גיין דעמ איינאָנט מאן . דא שולן ער אלש צו
טוט וועט ער קאס אן . ביז דש צו דען טורן אויש וואש דר רוט בלוט . דא
ווארדן אל ישראָל אדך אונס ווירד וואל בראָנט :

דא העכסט אונס אין דער האנט בון דעמ בלוט זיין וויל טוט שווערט .
אונס היסדרט און אונס שטרייט דען וויל דעמ ווערט . דא ליף ער אין דער
טראָמאן היט אדך טאכט ער דא וואנט . ווערמט אדך באלד אין נאָש
אונס ליידר אדך איין האנט :

אדך ווערמט דר דען טויביל דען נאָט אדך בראָנט . סן הוט דא
אל דא איינאָנט דר דען שווערט דר שולאָנט . דא שטיש ער אדך דאש
שווערט אונס דא האנט און בוך הייז . דא טרון דא וועלכין אדך
דא און קענליין :

דא ווייזט ער דא האט ביז דא לידן ווארד • אים וואלט דא נאך שוין
אן דער זעלבן ווארט • ווידר צו דער ישתן זיך הער יאזב וואנט • ער
שולן אלס צו טוט וואס ער ווילארט וואנט :

דא שטראמט אל ישראן אן דער ווארד אום אן טאג • נאכט קונט אים
וויאן ער ליש נאנט דר בור • דא ווארד דא שטאט ניוואוס דא אן
דעם וואסער לאג • דא וואך דער קוינצן נאמן אין שולש אום אן ניהאג :

יאזב שיקט זיין בוטן קוינצן בוד זאלט איר נאך • אדן האן איר מיט עמון
דעכט וואל נישלאגן • דא שטאט אן דעם וואסער האב אדן אין נאמן •
סן זאלט איר קוינצן בוד זעלברט קומן :

אום זאלט דעם שולש איין נעמן אים זאלט עס דוך רט לון • דאס האן רט
דארף נאך יאזב האט עס נעמן • ווערט אן עס בון דיר נאך עס ווערט
דיר זיין קיין איר • דא זאמילט קוינצן בוד נאך אירן שולש הר :

יאזב אים דא זיין קוינצן בוד אין הן ליש • דער קוינצן בוד דא זיין
שטראמן היט • דעם שולש ווארד איר ניוואוס אים אדן דא זעלבן שטאט
נעמן • ווארד ביזוואונגן בוד מאכט דא האט :

דא ווארד דער קוינצן בוד אין שולן דער וואס הא נרוש • איין האכט
איר עבדוה זכה לידן אום לוש • איין קרון אלז שוין בון איינס נעבער
נולט • אים דר צו אלזא שוין אלס אן דא האלן זאלט :

אים דער אידן נישט זיין ווארד דא אראן • אדן נאנט דא קוינצן בוד וול
נולט ער אין אדן נאך • אן דער שטאט גאר דא אדשט רט בון צו נאך
אן בודט נען ירושלים מעגלן נאדן וואך :

דעם זאלן אן דער שטאט אום אן עמון זאלט • בוד ליש דא צו זען אים
צו זיין צו האנט • אלס שטויב אן דער זון ליש ער זאדד דעם
בוד שליט אן דעם ליימן אים אדן דער עשן •

דער אדן קוינצן בוד אים אל זיין האן • נאך מיט נישט אדן נען
ירושלים קאס • דא העט וול נישט ניוואוס ער אים דא העלדן זיין •
וואס עמון וואס נעמן דעם שולש דא אדן אלס אדן :

דא האט

דא וואס דער קויפן דוד צו ירושלים און צו לייט . זיין ווינד וואס
ציל וואס קיינער מער ווידר אין שטרייט . קויפן דוד העט איין גון צו
דער גשיכט . אונטער אל ישראל וואר זינט גלייבן ביכט :

ער וואס איש דראשן שון אַפֿשלוסן וואס ער גנאנט . ער הט איין שויר
שוועטער און דא ברענגט וואנט . זיא וואס בון דער וואס דא רעכט
שוועטער זיין . אום היט דא שוין גאר איין יאדליא קויפן זיין .

דוד הט ארט שטרייטן קויפן תלד זיין טוכער גנומן . דא טרונ זיא
דיא געלוב גארט איד ער הון צור גוואן . דא זיא גון קויפן דוד צו איינס
ווייב גאס . אַפֿשלוסן דען שוין זיא ארט דוד גוואן :

אממן דודש עלטער גון וואס דער גאר האלט . זיין הערן צור גרוסער
ליבאסך איר שטערבן וואלט . זיא קונט אס דוד ריט ווערדן דא
לכטן אום דא גשלאכט . זיא גנן ריט ארט ברודרש הערן
ווידר טאן נאך גאכט :

אממן הט איין גוילן דודש ברודרש קינט . יונדע דער ווייזט דען און
אויף בושטייט וינט . ער שפראך צו אממן וואס אהן דר גוילן . דאס
דיר זיין צור בליכן דא ליכטן וואסן דין :

יונדע איין ליבר גוילן איין ווייד אישט גאר דא היין . גאר איין שטיין
שוועטער לינט איר און איינס זין . יונדע שפראך צו אס גאבלין איינס
רוט . עש גיבט אפֿט איינער איינס איין ראט דער געלוב קיין הוט :

איד ווייט דיר צו ראטן זיכר וואל . שטיין דיר אלט ווערטט דא קראכ
אונד צו דונס אאל . דא לויט ווערדן שפראך ער אישט קראכ און
אש . ער אישט גאר זער צור בליכן ער שטריבט און אונטער לויט :

גא ווערט דיין וואס קומן אונד געהן דיין קראכטייט גאר . גא שפראך
דא וואלטשט וואל עשן ווען דיר בוך גאר . ווען איד זיא גען צור
איין אויפן קלד באכן . איד וואלט גא וואל עשן ווען זיא אירש וואלט
אאכן :

דא טעט אממן וואס אין זינדע היט . ער לינט זיך אונד אאכט זיך קראכ
גאנט ער צו אס ליט . דא קאס און צו ביזעהן דוד דער קויפן דיין .
אממן וואלט עשן אממן שפראך זיין :

אממן

אָמאָן דאָ מוּשט עטן און עטן כראַנט טויגן . אום ווען דאָ ניט וואָלט
 עטן וואָ שטירבשטאָ אין דין אײַן . דאָ שפראַך אָמאָן ווען אײַך זעך
 קײַנלײַך בױר איר באַפֿן . אײַן שוועסטער תּוֹמֵר ווען זי אירש וואָלט
 אָמאָן :

דאָ שיקט דער קײַנלײַך דוד נאָך תּוֹמֵר אַלמאָ . נײַאָל אָמאָן דײַנע ברודר
 אום באַך אַס קײַנלײַך זיט . דאָנאָך דאָ שטן יונקוואַיאָ אַלש זיט דער
 קײַנלײַך הייַש . אָמאָן דער יונג קײַנלײַך זיט געווען אײַן לײַש :

זיט קראַט אום אַמאָט קײַנלײַך דעם ער עט זאָך . זיט בוך זיט אין דער
 פֿעלדן דאָ דעם נאָן אַלש געטאָך . נאָן אײַש זיט אַלבר ברודר זיט זיין וואָ
 רעט אום זיט שוין . זיין עט אײַשט אײַן אַנדערש דעם אײַך געזעהן האָן :

אָמאָן וואָלט זיט עטן בױר דען לײַטן אַלמאָ . ער שפראַך אײַך קאָן
 זיט עטן עט זיט דען כראַנט דאָ . ברענגן איר זיט אין דאָ קאמאר האָן
 אײַך איר בױר פֿעלדט . דאָ קײַנלײַך וואָ אײַך עטן ווען ער כראַנט זיט :

זיט נאָן אַל היטאיש נאָך אָמאָן בײַנער . ער שפראַך תּוֹמֵר לײַבא
 שוועסטער טראַגן דאָ קײַנלײַך הער . דײַן אײַן דאָ קאמאר אום טויט
 דעם זיט האָט . דאָ קײַנלײַך וואָ אײַך עטן אײַש דײַנער שטראַ וואָלט האָט :

זיט קענעכט זיט זאמאן שפראַך דעם זיט וואָ אײַך זיט . אײַך טרײַן אַל
 אײַן זיין דרויש ווערט אײַן געטאָיאָ . דאָ ענטוואַרטן דאָ אַנדערן וואָ איר
 זיט לאָן . דעם ווערדן קײַנלײַך און בױמל געבאָן :

תּוֹמֵר טרײַן דאָ קײַנלײַך אײַן דאָ קאמאר הייַן . ער בײַנאָן זיט בײַא
 דעם געווען לײַב בײַא איר שוועסטער אײַן . זיט שפראַך זיין לײַב ברודר
 טאָ דער בוש הייט ריכט . דעם אַן ריכט דאָרף שפראַך אָמאָן דער
 בױמל זיט :

אָמאָן אַל שטאַל וואָ אַן דאָן כראַנט נענט . אײַך אײַשט אײַך אַל אײַן
 טאָן דעם זיין געטאָ . וואָלט אײַכש לײַב ברודר זיט דעם זיין וואָ
 וואָלט דאָן אײַן וואָלט דעם קײַנלײַך :

דאָ וואָלט דעם קײַנלײַך זיטן זיט וואָ אײַך דיר געבן . אײַך אײַך אײַך
 אַלמאָ לײַש שטאַל אַל וואָלט אײַך בױר לײַב אײַן געבן . אָמאָן וואָלט זיך
 זיט קענען וואָ זיין שוועסטער ריכט . ער אײַלט אַלמאָ ווער אײַט אַל זיט
 דעם זיט :

דא ווארט דא זיך וער נאך אירש ברעכט איין. ער וואר שטערק
מער ווען דא דורך ווארט דא זיך איין וויין. דער ויל שוין מאנט
ערדא איר איר. אלס דא לויט טון יענהאלב דעם איר :

דא עש כון ווש גיטעהן ער שפראך כון נא דין שטרוש. ער נאמן דא
וינט כון הערן דא ווינטשט דא ווש גיט. ער נאמן דא ויל וינט
דען ער איר בור ליב ווש. דא שפראך דא ליב ברודר ווארד טושט
דש :

לויט איר דין קעבש וויב בלייבן אלהא אין דיינע הויש. וולטו איר
ארא שטענדן אומדריט טרייבן אירש. ער וואלט זיך רט דראן קערן
דש נאך איר איר בור וואר. ער היש דא לויט וינט קעכט שליסן
בור דש טור :

דא טיד וולט איר ביטליטן ווען דא קומט הימיש. דא שליסטן דא
דא דא בור אומנוש היש. דא טרון אן אירש לייבא אין העמד
פסעלרין. דש דר ריש דא בור ליד בור אומנוש בור פין :

דא גייט דער ערדן איר הענד בולט דא בול קוט. אומטעט עש
אין איר הויט בור יאמאר אומנוש בור נישט. דא וואנד איר ווישיא הענד
איר איר איר הויט. דא נאך אומ שרייבא אומנוש הערן לייט :
דא קאפ דא אירש אבשלוס לויט. אומנוש איר ברודר אומנוש
הוט אירש לויט. ער שפראך ליב שוועטער דא וולט שטיל גראם.
דיין אומ דיינע ברודרש שאנד וולט נאנט זאגן :

דא גלשט אין היינע היש אן אליא זאגן זיין. דא וואלט אירש ברודר
דא דא נאך איר וואל אין. דא טרוארט אירש איר ווארט היימליך
איר אבשלוס. אומנוש אומנוש וינט קיין ווארט ער לויט
שפראך :

וודר קעט נאך ביי ער לויט אירש. עש טעט אירש אבר וינט
שוועטער לייט. דש ווערט אומנוש אומנוש נאנט יאר. אבשלוס
בישאר זיין שוין אין חלוצ אומנוש באד :

עש ווש נאך וואל ווען אירש זיין שוין בישאר. דא אומנוש ער
אין פאשט זיין וויינדן נאך. דא בייט אבשלוס לויט זינע פאשט
נאך. דא זיין ברודר אומנוש אירש ווארט נאך :
אבשלוס

אָפֿשָׁלֹם קאָם לֹ דעם קוֹינֶן הער . וואָס איז אַזוי הער אַך ביט
אויך נאָר זער . דאָס איז אַזוי גוט עשן אומאָל אויפֿערקעכט :
מיין שוין האָב אַך נישט אומ האב אַזוי נישטעכט .

ביין שפראך דער קוֹינֶן ליבד וון מיין . גוט אַך איז מיין קעכט
היינט דיין גאָסט זיין . איר וואָרדן ביר אַזוי עשן אַל דיין שפּיט לֹ
האָט . איר העטן דיר דיין דור הוֹלֶן נאָר באַלד אויפֿ גבראָנט :

אַן באָט זער אָפֿשָׁלֹם גיא איז אַזוי וואָס מיין . דור שפראך ליבד וון
עש אַזוי דיר קיין . דאָ בענטשט אַן דער קוֹינֶן אומ וואָלט קיט
איז אַזוי . דאָ שפראך ער אַל מיין ברודר גוט איז אַזוי אַזוי לֹן :

זייט אַך ליבד וואָס אויך קיט אַזוי . דאָ שפראך דער קוֹינֶן
בירד וון דאָס זיין גוט . איז אַזוי שיקט דער קוֹינֶן בירד אַל זיין גוט
גיא . אַן דען פֿאַלן גלור דאָ הייבן בלייב אַזוי קיין :

דאָ גיאָנן שיר האָטן געטן . נאָך האָט אָפֿשָׁלֹם דאָ בושאָייט קיט
געטן . דאָ זיין ברודר אַזוי געטן גוט . ער שפראך לֹ זיין
קעכטן וון געט אַזוי גוט לֹן :

ווען ער זיין ליבט דאָס געטן אַזוי וואָלט ווערט בון וויין . וואָס אַזוי אַן
לֹט אַזוי גוט וואָס אַזוי . דאָס געטן זיך קעכט אַל אָפֿשָׁלֹם
היט . איז שוין אַן לֹט אַזוי שווערט ער דאָך אַן שטיט :

דאָ שפראך בון דעם טיש דאָ קינד איז גוט . דאָ ראָנטן זער
בון דאָן אַזוי אויפֿ ליפֿן באַלד . אַזוי וואָרד דעם קוֹינֶן בירד
רושליק וואָס . אָפֿשָׁלֹם העט זיין ברודר אַל דר שוואַם

דער קוֹינֶן לֹ רייט זיין קלייד אַזוי האָט אַזוי אַך . ער נאָך לֹ דער
ערדן בירד אַזוי וואָרד ער שוואַך . אַזוי אַל דעם קוֹינֶן קעכטן לֹ
דיין אַזוי קלייד דאָ . דאָ טראָגטן איז דעם קוֹינֶן אַזוי וואָס אַל
און וואָס :

דאָ שפראך יאָדֶן דורש ברודרש קיט . דאָ שוואַם זיין גלור אַזוי
שלאָגט אַזוי אַזוי קיט . אַך וואָס דאָ אָפֿשָׁלֹם גיאָנט אַזוי האָט
דר שוואַם . דאָ בושאָייט בון גלור וואָלט ער אַזוי קיט גלור :

ל כ ב א

זאגט דעם קינדש קינט אישט ורייליך נישט נישטען • דאדוק
לויט אויער טרווארן דא ווארהייט ווערט איר זעהן • דער טורנר
איף דעם טורן שרייא אלזא הוך • ויל לויט זיך איך הער דעם לויט
אישט און נאך :

דא שפראך זיך דוד לויב העריא איין • אויער קינד דין קומן איין
דוד אל וואר דין • אבשלוס וואך לויט נאך און נאך איין • ער וואר
דיין הערלייך ער היילט און איין ווייל :

דא קאמ דעם קינדש קינד אל דאך נראגט • דער אידל קינד דוד
זיך נאך דין קינד וואנט • דער קינד אומ אל דין קינד דא וויינט און
האך • אומ אומן אירן ברודר לויט וויינט וויינט און נאך :

דער קינד וויינט זעך נאך וויינט דער שאר דר נאמן • ער הט און וויינט
זיך ער וואלט אבשלוס וואנט • אבשלוס ווארד נאך וואן איך אויך
באר וואר • לויט ער וואר דער היילט און לויט נאכער יאר :

דער אידל קינד דוד נאך אבשלוס אישט ציהן וואלט • מן וויינט דער
הערלויך יאג דעם קנאבן נאך הולט • יאג שיקט נאך דעם קנאבן
וויינט וואר ער נאמן • ער בייזל איר איין בטשאפט דעם זאג לויט קינד
קאפ :

דא שפראך העלפט איר לויב הער און קינדלויך קדון • ווא נאך איר
ליביא וואר ווער האט דיר נאמן • נאנדט לאנדט הער איין קוואר וויינט
און אויך קאמן • איין מן איז איר נאטורבן אומ לויט איר לויט קנאבן :
דא ווארן אויף דעם נאך איין זון אומ אבר איין זון • אומ קינדטן אישט
אין אסר און אומט קינדט טון • דא ביידיא קינדט נאנט בייאן
וויינט • דא שולט זיך אלזא זעך דעם דעם קינדט נאנט :

דער אסר אישט נאטורבן און דעם נאך דא • איינט זעלביג אומ
ברודר וואך דעם טוטט דא • דא שפראכן אל נאמן דעם אסר
וואן איר איר דעם שולט • ער האט דעם וויינט דין ברודר מן זאג אישט
נאט בור טראק :

דעם טון זאג לויב הער נאנט אומ דעם • איך האב וואויל דעם נאנט
איין וואך נאך וויינט • לויט דעם שולט דעם קנאבן האבן דא און אסר
וויינט • דאדוק דעם זאג וועלן ערבן איר ברודר נאנט :

דא וואן

זא וואן איינע מאן זיין אן דר שלאגן . דארום דש זא דש נעט הייט
הין וואגן טראגן . נון זיין הא קיין גלויבן דש ערש הט גטון . ווער
הוט אמש בור ווארט מן (וש דיין ברודר שטון :

דוד שפראך צו דער וואגן צא הייט אין דיין הויז . איך וויל דען לויטן
שרייבן דש זא אין (ושן אויש . דא שפראך דא וואו איך בור צייכט
אדש הער אהין . דש איך ווערד אויב איילט אום איין קינדליין :

זא ווער דוך אן איך שולדיג דער אידל קוינען רייך . אויער טרושט
אום אויער הילף איך מיט אנטוויך . זא הייט ליבא וואו דא (לייט
צו איך קומן . דא אין האבן נואמן אום דא אין האבן נומן :

זא וויל איך אין נביטן דש זא אין (ושן נון . נענדט אידל הער דער
טונקט וואן איין קדון . ווא קונדט איך דא וחינדא אל ביא אנדער
האבן . ליכט קעס איינר אום דר שלונ איך דען קנאבן :

זא איין נון וליהן אין דער ורייאן שטיט איין . דער וועגן אישט איס צו
וער דער קנאב אישט נאך צו קליין . נענדט ליבר הער אן דען
אלמעכטיגן גט . דש איך איין איינע קינט מיט ווערט געלאגן טוט :

דא דארפסט דך דוך מיט וורן דער קוינען צו איך זייט . ביא גט
הערך דעם הערן דיינע קינד נשיכט קיין לייט . נענדט לאנדש
הער איין ריד וול איך בישלישן . דר ליכט איך מער צו רידן אום לושט
אויכט מיט בור דרישן :

זאן אן שפראך דער קוינען ווש גבריכט דיר מן . דא שפראך נענדט
הער ישראל קיין גלכט טון . דש זא גלטן עיטן אום געלטש ווילן איין
מאן . כאנט הוט עש גזעהן דער געהע זאגן קאן :

איך האב אויך ליבר הער איין ביא שפיל גאמכט . אויף אבשלוס נון
גלכה הון איך עש דר טראכט . נענדט אייערע קינט דאש זא איט
אויך הוט . וואלט איך עיטן אבשלוס זא אישט איך ערב טוט :

זא ווער דער אידל קוינען אלס ווער זא כא גבארן . איין רעכט
האלט איך קינד קוינען אויש דר קדון . וואש איינר אסדון רעכט
ווער גועגן לושט איך איך רעכט זיין . אום לושט צו הולדן קונק איך
ליכט קיסליין :

ס זא נא אב

אוב נון אַבֿשלוּמאָס קענעט אַמאָן האבן דר שלאָגן : אוב עש אַבֿשלוּמאָס
הוט געהייסן ווער קאָר דע בור וואָר זאָגן . דע אַמאָן וואָר דר שלאָגן
אַבֿשלוּמאָס אַבֿשלוּמאָס קענעט געזיכט ווע אַמאָן
אַבֿשלוּמאָס דע :

קוינע איר זייט איין ריכטער אוב ער זיין קענעטן שון גיבט . דא איר
הוט אַבֿשלוּמאָס מיט זאָר שלאָרט דען עט . אוב ער זיא העט געהייסן
ווערעטש נאָר הר איש נע . דא בויזן גיכער גאָלדן זיא ער דאָרעט טון :

איר גאָלד לאָרש הער אויער גריכט מיט ברעכען . אויער איר אום
ארוואַרטייט גאָלד איר מיט ווידער שפרעכען . איר הט איר הער געשוואָרן
דע האָלטע הער איר איין . אויבאָרן און אַבֿשלוּמאָס נעמט ווידער איין :

וואָרעט וואָלט דער קוינע זיין איין קינד בור טרייבן . עש הייטשט איין
קליינע ווייל דע וויד אַל האָהן לז בלייבן . גלייך אַלש דא וואָרעט דא
אַל דעפֿט טאָל הין ולישן . אאזיין אויך דא ווייט דא לז דעפֿט טוט הין
שישן :

דא וואָרעט דא הין ולישן דא זיכט און מיאָר אין . אאזיין אויך דא
לויט ווען דא לידער בור גין . איר קוינע זיא מיט מער זעהן איר אוישן
אַל בור גין . איר ווישן לאָגן וואָרטן ביז דע דא טוטן ווידער אויף שטון
האָלטע אויער קינד ביא אויך אין אויערעט הויש . זיא זיין דורך
אוייער קינד טרייבט איר קינדש מיט אויש . איר זייט אַל אַל אַל
איין קוינע אַל אַל שון . איר גלייכע ענצל געטש אין זיינע הימלישן טרען :
גאָלד איר ליבא וואָר אומלונג איר ריכטש דאָראָן . ווע אַל דאָרד וויל
זאָגן שפרעך דער וויז אַל . דא אנטווערט אַל דא ארוואַרטייט אַל
הער איין . איר גאָלד אַל אַל וואָר הייט בון איר בישידן זיין :

גאָלד איר אויף זיין טאָרעטן היטשט דא רד דר טראַכט . אורד
הוט דאָר יאָב איר עש זאָגן גאָלד . ווייז קוינע דאָר איר האט
גאָלדעט נאָר רעכט . דא רד גוט איר גיבטן יאָב אויבאָר קענעט :
ווער קאָר אויך גלייכע אַל ווינהייט אַל לז טון . איר זייט אַלש ענצל
גאָלד אַל הימלישן טרען . וואָר דא ליבא וואָר ווידער הייט אַל
זיין הויש . יאָב גאָלדעט זאָגן איין נאָרן זיא איר איש :

דער

דער קויפן שפראך צו יואב הושת דש גטון . הא נא ואם הייט
אבשלוס וויר הייט ון . נך כייט דער הערליך יואב קין דעם קויפן
צוואר . סן ווייט אך אבר אפר דען ואר :

דש אך נך אויארט וולן אדך נדינט הון . אום איר דורך איין וולן
אויארן צארן וועלט לון . דא רייט דער הערליך יואב נען גשור אלונא
דראט . אום ואנט אבשלוס איין גט בטן ברוט :

דש דער קויפן דוד זיין צורן הט גלון . אום וואלט זיין ון אבשלוס
וויר דא הייט הון . דא ברוט אין דער הערליך יואב צון גשור אויט
אום ברוכטן אין דעם קויפן דוד הייט אין זיין הויט :

דער קויפן שפראך צו יואב צור אין וויר אין זיין הויט . אך האן אין
כט אן זעהן הייט אין וויר ון הייט . אין זינט הויט גל ער זיט אלט
דא הושת בור כוואן . ער גל איר אנטר איין אמן כט מער קוואן :

אבשלוס כנך אין זיין הויט הייט גא שון . אום טורשט דעם קויפן
דוד כט מער אנטר דא איין ון . כן ווש דער הערליך אבשלוס דער
אלר שונשט אן . אן אין ביא אונזרן טאן כא קיין ווירא בואן :

צון הויט בי צו בוישן זיין שוהייט מערן ואלט . ער האט קיין
גברעכ אום ווש טון גשטאלט . זיין האר איף זינט הויט אגדא
גלדן וינך גליין . עש קונט אין דער וועלט כט שונד גיין :

אל יאר אושט ער צון רעכטער שווער בישערן . ער קונט עש כט דר
טראן צור רעכטער שווער . עש וואן דש הור אל מל צוויא הושרט
פסונט גליך . איף גיורכט הר צורט דש קויפן גליך :

אבשלוס האט מיט זייר ורויאן צון מן אלמא צאדט . דש דרט ווש
איין איידליין זיין גלייבן כא גבוק וארד . איף ערד קין שונד
מעגטיין . עש ווש גהייטן מער אבשלוס טכט גליין :

כן טורשט דער הערליך אבשלוס כט מ זינט מער ון . ווא אין דש
דרט יאר אלט וור עש בור כוואן הון . דש צור דרש אבשלוס ער
שיקט בטן איש . צו דעם הערליך יואב דש ער קעמט מ אדק אין
דא זיין הויט :

דא וואלטט איר לבר יאָב צו איינע וואַרן • איין בושטאָט גלטה
ווערן רש' אַך דאָרף דאָר שטון • יאָב שפראך צו דעם בושטן
לשט אין דאָר שטון • אַך קאן איר זינד נארהייט רש' אל וואָס אַסן •

אַבְשָׁלוֹם שיקט זיין בושט צו דעם אַדרון וואָ • יאָב דא וואלטט קומן
אַך דאָרף דין אינזד וואָ • יאָב וואלט רש' קומן אלש אין אַבְשָׁלוֹם
באט • אַבְשָׁלוֹם בֹּדֶט זיין קנעכט הימיש בור דא שטאט •

ער שפראך צו זיין קנעכטן איר וואלט צו דעם נערשטן • דא און
נעכט אַךר בייא איינן נערשטן שטון • אומ בֹּר ברענט יאָב זיין
נערשטן נאָר • דא בָּנָם אַבְשָׁלוֹם קנעכט צו יאָבש נערשטן דאָר •

דא בֹּר ברענט אַס דא נערשטן ביי אַן דעם אַקרט גרוד • דא קס
יאָב צו אַבְשָׁלוֹם אן דער ענלעכע שטונ • ער שפראך וואָס האב אַך
דייך קנעכטן א צו ליד גטון • דא הון איר בֹּר ברענט איין נערשטן
בינאלט וואָל אַך דא הון •

איין שפראך אַבְשָׁלוֹם נעלט אַך קאן מאכ • דאש דא וואלט צו איר
קומן רש' גרענעט וואָס אַך לאכן • אַך וואלט דאָר צו דעם קוינן צו מוט
גשיקט הון • גא בישט וואָר צו הופרטן אומ וואלטט רש' צו איר •

איין קאסט קונט אַך מאכֶן רש' דא וואלט קומן דאָ • רויאן דאָר דא
נערשטן דאָר דא ברענן נאָך • דא בישט איין אומטולין קנד שפראך
הער יאָב צוואר • וואָ וואלט בון אַבְשָׁלוֹם האב דיר איין קאָרן יאר •

יאָב וואלט אַס דעם לובן וואָר איין • וואָ אַך אינדקליבן אן און גמור
זיין • גא ווער איר וואָל אַך ווער צו נאָר גבליבן • דא אַך איין
ליבר וואָר אַס ערשטן הוט בֹּר טריבן •

אַך וואָ איינע וואָר אַסער זיין אַסן • הון אַך דעם טוט בֹּר שולדט
גא גל ער אַך טיטן • דא נאָר יאָב דעם קוינן אַבְשָׁלוֹם בָּנָר
דא שפראך דער קוינן דער גא הייט אן קומן הער •

דא קס דער הער אַבְשָׁלוֹם צו דעם קוינן דראט • אומ בֹּר ענלעט
דא אַס אַסער טוט • אלש אַס דא וואָר העט גרייט • וואָרן רש'
ער איין שוואַטער רש' בליבן איין אייט •

דא ביינא

מן הוט איך קעט זיכערך צווערט דש איך בין וודרר הא · איין טבעה
וול איך האלטן איין קדר בראך איך כא · איין קלוביש וול איך האלטן
צו חבדון נאר · דא שפראך דער קוירן דוד ל בר זוא נע דאר ·

· וואר אום איך הער איין רידן פריי · נעבט איר ברייב אום ויגל
וועט איך דא כון וויי · דש ער זאל מיט איר קואן נעו חבדון און דא
שטאט · דש טעט דער קוירן דוד און אבשלוס באט ·

ער נדעכט און זינען זין ער וול אליין ריטן · צוויינליך איר
דריישיק וול זינען ביטן · דא ציינט ער דען ברייב צו ירושלים וואל
צוויי הברט און · דא צוהן מיט אבשלוס איין גרוש בולך ער צוואן ·

ער שיקט אן ווייט אלס ישראל לאנט · דא לוייט זאלן זיך וואלן צו חבדון
צו האט · ווען מן בלווט איין הארן זאל שון · זאל שפדעכט אבשלוס
זיין צווארדן איין קוירן צו חבדון ·

נעכט דעט קוירן ברייב איך הון אייך ריט נעפט · דער קוירן הוט
עט צובוטן אום אישט זיין ערשטליך נעפט · דש בולך וואר
צווארדן נען חבדון און דא שטאט · ויל מענכר דען קוירן נאך
אבשלוס ער טראט ·

עט האט דער קוירן דוד איין ריט נעבר איין · מיט ווייזדייט אונטער
ישראל קאט אים ראנט נליך זיין · זיין ראט וואל זאל דען ער און
אים האט · אלס אירע אום תמים ווען מן זאל צו זאגן באט ·

דער ווייז ראט נעבר וואל אידותקל נענט · זיין ראט וואל דער בעשט
און ווייט אלס אל דא לאנט · אידותקל וואל בור בוסדן מיט אבשלוס זאל
נעג · צון זינע וודר שפערקייט וואשט ראנט מער ·

ווען צוויי אידותקל אום אבשלוס · ויל בולך איש און שטיטן
אבשלוס קאט · דש ווארד דעם קוירן דוד נענט אלס שון · וואל
אל ישראל אבשלוס צו קוירן וואלטן הון ·

צו זינען רעכטן קוירן הון זאל און איש דר קארן · דא הערן צון
ישראל הון אים אל צווארדן · מן האט דער קוירן דוד זיין שטארק
אסרע וואל · זאל ווארן און דען שטיטן זינע דא דער אסר דא ·
דא

דא דר שראק דער קויניק זיין הער'ן דט ווש אים ב'ול . וואל אויף אל
 דיה איינן ווער איד נויארט וויל וואל . ב'ון הינן אוש איד וליהן דורך דע
 טוטש כוט . וינט איד דער ווילר אב'שונס ער דאסעט איד שלאגן טוט
 קומט ער מיט אל' ישראל הער צו דינר וארט . גא אישט דא שטאט
 אל' הארט וואל ביזווארט . ב'ון הינן אוש איד וליהן אויף דט ועלד המיש
 . ווען אן דען ווערט זאגן דער קויניק ציכט אויש זיכט הויט :

זא הוירן עט איין שטארקן אומ ווש איד מיכטט הולט הוט . זא קומן
 זיא בהענדן ווען אן צו שטרייטן קט . זא הוירן עט דא איינן דש איד
 ב'ינט צו צוין . צור איינעם וון אב'שונס דער וויל אונש אלן לויזן :

מיט אים נאכ ער דער קויניק דען שאן דען אלר בעשטן . אכ'ליש
 ציהן קעבש ווייבד הויטן דער ועשטן . זיין ווייבד אונש איד זיין
 קינדד בורט ער מיט אים ווייט . וואל אויף אל' דא איינן עט אישט צו
 וליהן צייט :

דא שפראכן אל' דא זיין אידלר הער איין . וליכט אודר ב'ייבט ביא
 אויך וועלן איד זיין . דא שפראך דער קויניק צור עש אישט צו וליהן
 צייט . איד האב דא ציט איין שטארק דש איד מיט אים שטרייט :

מיט יאמר אום מיט ליד קויניק צור אויש ירושלים וליך . דא זאגן
 דא דא וואר מיט דעם קויניק צור . אכ'אל דש קויניק קעכטן דא
 מיט אים ווארן דא . דא שוין אום דא שלעבן דש ווארד דער
 קויניק ודא :

דער קויניק אום דא זיין נקט ב'וש דא היין . לידן אכ'באד'וש
 צו וליהן ווש איד זיין . דא קאכט צו אכ'אל מיט עכש הוידרט אן .
 אכ'אל ווארן איד זיין שטארק מיט דעם קויניק היין דא :

דער קויניק שפראך צו איד דא וואלט הייט ה' וון . ער שפראך
 הער ב'א'גט דעם הערן איד וול ביא אויך ב'שטון . צו אויך וול
 איד ציט ווייבד צור הער איין . צו עט איד צו לעב וול איד ב'א
 אויך זיין :

דא אויבד צור איד אים עכש האנדרט אן . אכ'אל דא דער קויניק
 אן מיט א' ווארן . דא וואר אן דעם איד יאמר אים קאכט ריכט .
 יאמר אים ד'אום איד אכ'ב'ע :

ווער דעם קויכר דוד בון הערצן הולט ווש . דער קלאנט אום ווינט
דין קלאנט ער ריט בור ניש . עש ווש איין און איין קויכר דערווש אלוא
רייך . דער היט קויכר און לאנד דעם ווש הר בוד גלייך

לדון דער כוהן אום דיא לויים גלייך . דא ברוכטן שריין דער
הייליקייט דוד דעם קויכר ריין . דער קויכר שפראך צו לדון אום צו
אביהר . איר צוויין טהאקט טראנט דען שריין דאר :

אין דיא שטאט ירושלים דא איז אישט בירייט . לושט איך גוט יתב
וודר קערן אום דש ער איך ער ורייאט . נא וויל איך גוט יתברך דין
אום וויל אופסער מאכן . טראנט אין וודר הייט בור אלן זאכן :

וויל דען גוט יתברך איך וודר קערן ריכט . זיין שטרוף וויל איך
אויף נעמן ווא איז האלט נישכט . לדון אום אביהר איר ווארט איר
אנטייא . צון היס אום איך וליהן איט יואר אום איט רוייא :

בלייבט נויארט צו ירושלים דורך דען ווילן איין . שטעלט אויך אלש
ומאלט איר אבשלוסן נערן נעמן איין . אומאלט איר אן איר ברעכ אלוא
לשט אין בור שטון . איר גלט איר שטעץ אנכטן אום איך ווישן לון :

ווש דער ווילד אבשלוסן אויף איך וויל הבן אן . איך וואר איין אום איין
קויכר אינזא איך אראר מאן . איך וליך אין דיא וואושוטטיא דא וויל
איך אייאר בייטן . ביז דש איר איר טוט בוטשאפט טוט איש
נויארט ביזייטן :

איט אדנעץ דש כהן לדון זון . אום איט יהוקהן זון אביהר זון כון .
איט דען לויא זין אנפיט איר אל זאכן . דש איך איך וויש דר נאך
צו ריכטן ווש דער ווילד אבשלוסן גיל מאכן :

דוד היט אביהר אופסער בדעמן אויף . אביהר לנט דש אופסער אויף
דש ומבד היסוף . גוט יתברך ומאלט עש כט אן נעמן אין זינס זין .
אן לאכן אלש דש בולף ישראל לוך איבר דש ומאר הין :

דוד שפראך צו לדון צו עך דוא אוד דש גלייך ריין . אוב דיד גוט
יתברך וול ענמארטן וודר אוב דיא שולד אישט איין . אן לדון דער
בן מיארט צו דעם ומבד בן . גוט יתברך ווילן לך דש אופסער
בן איז אפסינן :

גוט

קָטַן יִתְּבָרַךְ וּמֵאֵל עֵשׂ בֶּן אֲבִיהֶרֶט נְעֻמָּן אֵיין • דִּיאָנִיט ווּשׁ סֶן
קֶזֶן דֵּשׁ יֵא כוּמֵר כֹּהֶרֶס זֶלְטֵן יֵיין • דוּא אַס אַל אַל עַל יִשְׁלֵעֲכֵט •
דִּזֶר הַאט לִיב אֲבִיהֶר עֵר שְׁפֵרֶאך אִיךְ אַן דִּיר רֵעֲכֵט •

דוא אים אויך גרוק זיין כוהנ'ס פרעכט • דיא כהנ'ס אוש אב'ן ב'ן
גנ'י בשלעכט • אלס אנדער הער ג'ט דען נ'יא שטאטל הוט וויסן ל'ן • ב'ן
דיינש וואט וואגן וול אויך דיריט ל'ן :

עט גולדדוק אום זיין ווין דיא ביהרע זיין • דא טרען דיא לויזן ביהרע
דען שריין ווידר הייזן • אין דא שטאט ירושלים דיא לויזן הייליג און
• דוד אום דיא זיין ווהן אל היין דאן •

זא נַכְנֵם אַחֲרָיִךְ דען הוהן אַיִל בערן דראט • בארבוש אום בארהויבט
דא קויפֿן אַל גבולט ארט קוט • זא נַכְנֵם אַחֲרָיִךְ אום ווירטן פֿר אום אַל
זיין האן • נא דעם קויפֿן צוד ויל דער זיין קאס •

עש קאמאן צו דעם קויפן ויל זייער שטארקן לויט . דא זייטן זא דעם
קויפן ווש עש האלט בדויט . אהזעסן אישט מיט אבשלאסן נאר אן
זיינע ראט . דא שפראך דער ארם דוד היף איר איינצן גוט :

ה'לפֿטשטו איר כּט שיר זוא בויא אדך אויף איין אייז : מאך אַזדזשעל
טוירכֿט כּט לוש אין זיין ווייז : זיין ראט קען אדך וואל פֿר אישט אל
אול נט : הער נט אל דער וועלט נב אים איין נארן אנט :

דא נאך דוד'ס אומברשטאנד דען בערן ער שטיין. קיין דעם בית
האקדש זיך דער קוירן בייגט. דא קאמט ער אים נאכאנאם ביר וואר און
אך אויך דעם. חוץ דער מלך דער נאכאנאם איט דער וואס:

כֹּדֶר שְׂפָרָאךְ כֹּחַ חוֹשֵׁי לִבְרָנְעוֹל מִיֵּין • אֵדְךָ קָאן לִידֵר כִּטְמַעַר אִישׁ
וואַרְטֵן דִּין • ווֹלִשְׁטוֹמִיר וואָ דִּיךְ לִבְרָנְעוֹל קִמְעֵכֶט • גאָנִיא
נַעַן יְרוּשָׁלַם הוּד אַסִּי אַעֲרֵךְ אֵדְךָ רַעֲבֵט :

טענען דך געגלייבן און וואלטסטו אַבשלאָסן האָבן • גאָר ווירט דך דעם
אַבשלאָסן אין זיין רוט אָוועק • דאָס וואָלט אַבד חוש און דערן ווילן אָס
דו • וואָס אַרײַן אַדך רוט אַדדוועקן דעם אַל אַל אַל אַל :

א   כ   ל   מ

קאנשט דעם וויין איז דאס וויין ראט אונזער טון • וואו הושוט איר
אין טון וואו רעכט וואו גוט • וואו דען אין דעם רוט ווירט בשלשן
א • דש נאך דין אום אכזר דא וינדשטו ביא אים דא :

חוש דער ערד נען ירושלים הייז • אכשלוס מיט דען וויין וואו
ביר קומן דריין • ירושלים וואו ער קויפט נון • שלום עליכם חוש
נאך אן וולשטו טא :

וואו הושוט מן נברוך אן דען נועלן דין • דש דוארט זיכשט מיט
אום אום קומשט צו איר דריין • קויפט אום אויך הער דש איר מיט
וויין וואו טעלעב • וואו אן איר ראט ישראלי דער אשט איר אויך עבן

וועלן נען דער אום אל ישראלי צו קויפט וועלן הון • מיט נאכדעם
מיין הערלן וול איר אים וויין אונזער טון • אויך וול דיר קויפט דין
אלש דעם וואו דין • נעמן שפראך אכשלוס אויך וול דיר נעמן אין :

אן דער קויפט ביר קאט צון דעם הוהן בער • דא קאט צו אים
לכה אים בושט קעכט • אום ברוכט דעם קויפט ביר אום דען לויטן
וויין • שפיין אום אויך ברוט אום אויך גוט וויין :

דער שפראך צו לכה וואו אן אים בושט וויין • דש ער ריט רייט מיט
איר דא וואו טעלעב וואו פאלעט וויין • איר קויפט ביר ער אשט אין
רעכט בוינדט • ער זינט צו ירושלים מן הויט וואו ער שפריכט :

ביר אשט בלוהן דיר צון היין צוואר • ישראלי ווערט אויך אום
אין קויפט אום וואו • מיט וואו דש קויפט ווערט איר ווערן
יא • ער נאנט אל דען לויטן צו ירושלים אלוא :

דער שפראך צו לכה אויך האב אים גוט גוט • וואו אויך אים האב
גוט נעמן דש וואו האב הא • דא היינט ויך לכה צו דעם
קויפט צו האט • לכה הט גלום נען ירושלים ער ויך וואו :

דא וואו דער קויפט דער אן דא וואו שטייט • ער איר דא וויין מיט
איר גוט גלום • אום דא דער קויפט דיר צו דעם בתחילת קאט
• שפעט צו געה בן שאל בירט קאט ביר טאט :

ער ווארף אים גרוסן שטיין אויף אין אים אויף אל זיין מאן • אים אויף
אל דא שטארקן דא אים דוד קאס • וליכשטונאן אים שאנדן דא
בלוט בור גישר • דאז ברוכשטאן דיינע הערן דא ואלשר וויידר :

דא נאָל אום דא מאגד רוסח נאָר תעבֿה • דא וליכשטונאן דין
אים שאמץ דיינש אונגלייך בין אדך ודא • נָט יִתְבַּרְךְ וויל אן דר
רעכץ שאול אום זיין גינד • דין לעבן אושטאן לושן אַבְשָׁלוֹם דיינע קינד

דא שטרבשט אין דיינע בשהייט נָט יִתְבַּרְךְ דר רעכט טוט • דא
הושט נא ויל בור נושן דש אונשולדיק בלוט • דא שפראך דער הילד
אַבְשָׁלוֹם דוד הערי איין • לושט אדך דין אויבר וארן זיין ענד אוש ענ זיין

לושט אדך דין אויבר וארן דוד ליבר הער • זיין אויבט וויל אדך אים
אב טאמץ נא שילט ער אויך רט מער • ווארען וול דער טוט הונט
איין קויכץ וואָכן • אדך וויל איין שארפֿיא קליכץ אן זינען הלז בור נאָכן :

זיין שפראך דער קויכץ און לאנד היב איר קיין בלבלאן • ער אישט
אין תלמיד חכם נאך איין ערברד מאן • אדך מאיין דש אין עש נָט
יִתְבַּרְךְ האב גהיישן יא • נָט דין אוכט וואָך דוד אלון :

ווא טורשט ער וויכשט נעמן אין זינען אומ • אדך איין דש איר
עש נָט יִתְבַּרְךְ ועלברט טוט • נא וויל אדך עש אים ווילן אלש נערן
נעמן אן • לעכט ווערט זיך נָט דר באראן אויבר אדך אראן מאן :

אדך איין דש נָט בֿון היזל אינש גהיישן הוט • זינט איר איין איין
קינד נאך איינע לעבן שטאט • שאַנץ בֿון בראַדן לושעלטן הוט ער
רעכט • נָט הוט אינש גהיישן שילט דוד איינע קנעכט :

הוט אינש דען נָט גהיישן ווער וואלט אים גידן דריין • לעכט ווערט
זיך נָט איין דר באראן אום ווערט אן זעקן איין פֿיין • דוד אן דעם
בערן גינג דען רעכטן פֿסאט • שאַנץ אַז ער זיטן אים שטיין
גן אים טראט :

ער ווארף אים גרוסן שטיין אום שטויבט אים עש ווער • דען אידלן
קויכץ דא אום זיין שטארקט דר • ער נאָן לושעלטן דען קויכץ אים
זיין מאן • ביז דש דער קויכץ דוד לושעלטן דין קאס :

דא קאטן זא בױר מוידיקייט ריט ווייטער קומן דא • דא וואלט דער
קויכנױך דא אין ווילן בלייבן יא • ביז דאס איז קעמ אין בוטשאפט
בױן דעם לויטן זין • דאסער האט גשיקט נען ירושלים הייזן :

דא מן אבשלוסן צו ירושלים גאט • אין זיינע ווארט האט דער יאנג
אבשלוסן וואס • אבשלוסן שפראך צו אהרןסון נון ראט דאס ווייזט און •
וואס איר דעם אלטן צו וועלן גרייפן אן :

דא אנטווערט איז אהרןסון אדך וויל דירש ווערליך זאגן • עס ווערט
אל שראל ווירד בױן דיר שלאגן • דאס ווערדן אין געדענקן העלפן איר
אבשלוסן זיין • ער בױר ריכט זיך איר זינקס וואס איז אונז ווערט
עס דר גין :

דער וואס אונז דער נון בױר ריכטן זיך יא • אבשלוסן לויט אונז
שטעלן וואס זיין איר דעם בלאז • דער קויכנױך אונז דער נון בױר ריכטן
זיך א • וואס ווערדן איר צו בעסעה אל יודית היא :

צווישן טויר אונז אנפיל ווער זיך לינט איר צוואלט • אונזאן דא אלטן
דער קלעמט זיך נאך באלד • וואלט אבר ביהאלטן דא קויכנױך
אל דין טאג • זיינעם רוט גולשטו בלונן מן הויז וואס אדך דיר זאגן :

דיין וואס האט גלושן צויהן קעבש ווייבר היא • דעם מוסטו אל גרייפן
ווער איז דא קרא • ביא אין גולשטו שלפן דאס עס אל שראל זיכט
גאט שפרעכט דעם דא לויט דער קריג ווערט ריט גריכט :

גאט ווערדן דא דיר העלפן אונז ווערדן איר דיר זין • אונז טרויאן
שפראך אבשלוסן דער רוט נעט איר וואל אין • ער ליזט אין בעט אונז
היך זיך אין טאג • ער און ביא אל זיין צויהן קעבש ווייברן דאס עס
אל שראל זיך :

אבשלוסן וואלט בױן דעם טאג ריט האבן • ביז דאס ער דעם צויהן
קעבש ווייברן אל איז דעם זיין דעם געטן • וואס רוטשטו מן אהרןסון
דא נאך אדעם געטן • עס האט איר אל שראל עבן צו געטן :

אדך וויל דיר רעכט רומן דא דארפסט דאס ריט שטען • דאס גולשט
בױן אל שראל דא איר שטערקשטן נעטן • דאס צו ירושלים אלהא
זינט • צוועלף טאגט שטארק העלדן דא מן אלהא וואל זינט :

היינט

היינט זאלט אים נאך יאגן ביז דא קומט צו אים דאך • זיין בולן
אשט אויך אונד דר שראקן נאך • דא ווישן זיך רט צו הויטן דע ווד אין
היינט נאך יאגן • זא וועגן מיר אורבניל'כן אין דען הויסן שלאגן :

זא ווערדן זיין דר שראקן דע אשט אונד בנגער • איינר ווערט זיין
וליהן דער וליכט הער • זא ווערדן מיר דען קוינ'ג דען שלאגן מיר אליין
• גיכט אל דעש קוינ'ג קנעכט ווירט דר שלאגן קיין :

ווען דער קוינ'ג דוד צו טוט ווירט דר שלאגן • זא מאנשט דען מיט
אירן דיינט מאטש קרון וואל אויף טראגן • דא אנטווערט אים אבשלוס
דער רוט גיאלט מיר וואל • אום שפרוכן אל ישראל מן אים בולן וואל :

דא שפראך צו אים אבשלוס היי אשט נאך איין ווייזר מאן • דער
אויף דען אלטן דוד וואל ראטן קאן • חוש' דער ער'כ דער רוט אונש
וואל רעכט • ער ווייט דעש קוינ'ג דוד זין אום אל זיין גשעפט :

אבשלוס שפראך צו חוש' איך העט גערן בור נואן • ווא מיר דעם
אלטן דוד צו איינשטער גאלן קואן • אא הוט מיר גרוטן אההוסל צו דעם
וואל • מיר אום אל ישראל גבעלט דער ראט נאך וואל :

דא אנטווערט אים חוש' איך גלייב עש רט ליבר הער איין • דע מיר
אום אל ישראל אא טורכט זיין • דע מיר איינט צו בולן אההוסל אין
דינס ראט • איין קנד בון איינע יאר איין גלייכט וואל בור שטאט :

הוט זיך אההוסל מיט ווייזיהייט אי גלייטשן • זא הוט ער זיך זא
אזנס אין דער ווייזיהייט ביישישן • אדלר הער אבשלוס זא מיר זא
מיין רוט בונגערט • ווש אההוסל הוט גרוטן אשט רט איינש גבלט
ווערט :

וואלט מיר מיט צוועלף טויזנט מיט איערע וואט שטרייטן • זא
דאסן מיר היי צו ירושלים אויארר רט בייטן • בון וויש דוך אל
ישראל זיין קראפט דא אשט זא גרוש • דער שטארק קוינ'ג דוד
וואר' דא זין לוש :

אום אויך אל דא שטארקן דא ביי אים דע • מיר אום אל ישראל
זיט מיט זעהדן אויגן בלינד • דע מיר מיט צוועלף טויזנט איינט צו
יאגן דא נאכט • זא העטן אל ישראל מיר לענט גלאכט :

צו א דוד

בְּיָד אִשָּׁה וְכָלֶיֶךָ אֶל וְיִזְהִיט בֹּל • עַר בְּלִיבֵט רִט בִּיא דַעַן זִינן
עַר בְּיָד בִּרְנָט יָד אֶל וְאֶל • זֶה זִינן זֶה דִּיךְ זֶה שְׁטַרְק דֶּשׁ אֶנֶן
אֹכֵט בֹּר אֵין בְּרִינ • קֹוּן אֵיר אֵיט לֹוּעֶלֶךְ טֹוִיגֵט זֶה וְעַרְדֵּן זֶה
א כֶּשׁ לֹוִין :

בְּיָד לִרְשָׁטוּ אֶבְשָׁלֹן דַּעַן אֶל עֲרִשְׁטֵן שְׁטֵרִיט • דֶּשׁ בֹּלֶךְ וּוִירֵט אֵן
דִּיר בִּרְעֶכְךָ אֵין דַּעַן לֶאֱנֵד זֶה וּוִיט • וְעַר דִּיר דִּינֵט אֹמֵט אֵיטֵט דִּיר
אֶנֶטֶר טֹון • וְלִרְשָׁטוּ דַעַן עֲרִשְׁטֵן שְׁטֵרִיט זֶה וְעַרְדֵּן זֶה דִּיךְ לֹון :

אֹמֵט וְעַרְדֵּן עֵשׁ אֵיטֵל הַעֲלֵדֵן אֹמֵט הַעֲטֵן לִיזֹוּן אֹמֵט • בֹּר לִרְשָׁטוּ דַעַן
עֲרִשְׁטֵן שְׁטֵרִיט וְעַנְךָ וְאֵלֵט עֵשׁ דֹּוֹכֵן נֵט • כֹּון וּוִיט דִּיךְ אֶל יִשְׂרָאֵל
דִּינֵט וְאֵטֶרשׁ קֶרֶאֶט • אֹמֵט אֶל זִינן שְׁטַרְקֵן וְזֶה זֶה עֵשׁ הַאֲבֹן בְּשֶׁטֶט

אֵיין רֹוט אֶמֶט אֵיין לַעַר קֹוִינֵךְ אֹמֵט אֵיךְ הִיר • זֶה אֵיִל אֶל יִשְׂרָאֵל זֶה אֶנֶט
אֵין דַּעַן זֶה • אֹמֵט זֶה שְׁטַעֲרֵן אֵין דַּעַן הֵאֵל דֶּה כִּימֵט לִיִּן קֶאן •
וּוִירֵטֵהן אֵיט בְּוֹאֵלֵט אֵיךְ אֵין אֶמֶט אֵיךְ זִינן אֶאן :

זֶה הִלֶּטֶט זֶה כֶּט אֵיר אֶמֶטֶט אֹמֵט אֵיר קֶרֶאֶט • אֵיר הַאֵט זֶה וִיל
דַּעַר שְׁטַרְקֵן דֶּשׁ זִינן וְאֵלֶךְ כֶּטֶט שְׁאֶטֶט • אֶט שְׁטֹוִיב אֵין דַּעַר זֹון
זֶה אֵיר לֹון אֵין • וּוִירֵטֵהן זֶה דֶּר שְׁלֶאֱנֵךְ אֵיר קִינֵר קֹוֹמֵט דֶּה הֵין :

אֵיין רֶאֶט אֵיטֵט דַּעַר בַּעֲשֵׁט אֶט אֵיךְ עֵשׁ קֶאן בֹּר שְׁטֹון • אֵיט לֹוּעֶלֶךְ
טֹוִיגֵט אֶמֶט וִיל אֵיךְ רִט לֹון אֵיךְ נֵט • אֵיטֵט אֶהֱדַתְסֵל אֵי וּוִיזֵן בְּרִינֵן •
זֶה הֹוט עַר דֶּה בֹּךְ שְׁטַאבֵן אֵילֹוֹד כֶּט בְּרַעֲכֵט בְּלַעַן :

דֶּה שְׁמַדְכֵן אֶל יִשְׂרָאֵל אֹמֵט זִינן קֶנַעֲכֵט • חֹוִשׁ דַּעַר עֲרֵב בִּיא דַּעַר
פֶּרֶה דַּעַר רִדֵּט רַעֲכֵט • עֵשׁ קֹוֹט אֹוֶשׁ כֶּט בְּהַעֲלֹסֵן אֹב עֵשׁ אֶנֶט
שֹׁן בְּרִיט • עֵשׁ אֵיטֵט נֶאֶר נֵט לֹון שְׁלֹוֹסֵן אֵיךְ נֶאֱנֶלֶר הֹוִיט :

חֹוִשׁ וְעַלֵן אֵיר בְּלֶאֱנֵן זִינן רֹוט אֵיטֵט אֶנֶט עֵבֶן • אֵין זֹל דַּעַן וּוִינן
אֶהֱדַתְסֵל אֵיין טֵרֵטֵט זִינן עֵבֶן • חֹוִשׁ כֶּנֶן בִּיהַעֲנֵד לֹון לִדֹּוֹק אֹמֵט
אֶבְיָדֵר • שִׁיקֵט אֹוִיעֵר לֹוִין זִינן בֹּאֵלֵד לֹון בְּיָד דֶּה :

דֶּשׁ עַר אֵיטֵט פֶּלֶן דַּעַר וְאֶשְׁטֵטִיִּיא לִךְ בִּיהַעֲנֵד אֹמֵט דֶּרוֹט • אֵין זֶה
חֹוִשׁ דַּעַר עֲרֵב זִינן אֹמֵט אֶהֱדַתְסֵל רֶאֶט • לֹוִיטֵט אֹמֵט נֶאֱנֵט עֵשׁ דַּעַר אֵין
קֹוִלֵד וּוִיל • דֶּשׁ וְקֶרַעַן לֶאֱנֵדשׁ הַעֲרֵן כֶּט אֵיִבֵר אֵיל :

כֹּון וְאֶרֶן

מן ווארן איר לונן זיין אדמאלן אום יהודן . מיט לו ירושלים דא ווארן
נאנטן הין דאן . זיא ווארן לו זיין רונל אין דער זעלבן שאר . דא דא
לונן כהדס דא בוטשאפט ווארדן גימאר :

דיא כהדס גרולט שיקטן דא איין אייט . דש זיא ארין וויין אין רונל
זייט . דא נון דא לונן כהדס דא שאועות ווארדן גימאר . זיא
גיאטן זיך מיט לאנג אום לופן לו דור דאר :

דא הין גען בחורס גען ירושלים קאמין זיא מיט . זיא בורכטן עש
ווארד מערקן אבשלוסן דער בויוויכט . אבשלוסן קעכט איינר הט
זיא זעהן גען . זיא לופן נאר ביהענדן דא קונט ער וואל בור שטון :

דא זיא לו דער קורבן בור אין אילונן וואלטן לויפן . דש ער אין מיט
קונט גימאר בור ליד זאכט ער זיך שלייפן . ער נען לו אבשלוסן אום
ליש אין דש בור שטון . אדך נאך דא לונן יונגא כהדס נאר
באלד גען :

אום לויפן נאר ביהענדן לו דער אלטן שאר . דא ענטוורט אין
אבשלוסן וואו וואו ארס באלק . אבשלוסן זיין קעכט זיא לו וואנטן איש
זאנט . דא ווארד דען לוייאן כהדס נאר שטעל נאך גראנט :

דש זאהן דא כהדס אום ווארדן עש גימאר . דש אין זיא וואלט וואנטן
אום איילט לו אין דאר . דא וואהן זיא ביהענדן אין איינר ורוואן הויט
זיך און נאש לו בחורס אום נען דא אין אום איש :

דער מאן האט איין ברוק אין זיינס הויב גראבן . דא שטיין אין דע
ברוק דא לונן ורוואן קנאבן . דש דר נאך דא ורוואן איר מאן וואר
מיט אים הויז . זיא לונן אום בראכט ביהענדן אין גרוש לילך הרוש :

זיא שפרייטט עש איינר דען ברוק דש כראנט וואלט דא מער .
אום דש איינר שוין ברוק אונטער דעם לילך זענען . איין דש לילך
שטעט זיא ווייל לו דערין אין דעם טאן . דא וואו אונאם אירן רוקן אום
דא זש דאר ביא אום שטען :

דא קאמאן אַבְשָׁלֹם קנעכט אין דעם הויט גראנט . וואו זיין דא לונד
כּוּדָקס גיב וואו הירש לונד האנט . זא זיין הירין קומן שפּראך דא
וואו דעם אישט וואו . דא לונד וואו דער הימל לונד דעם אסדרן טאג .

זא בורן איבער דעם וואס נאך ביהענד אומ שנעל . העט איך עש
גראוועט איך העט געטן איין גרעל . איך העט נאך לויט גישריאן וואו
זא האלטן . זא זיין איבער דעם וואס איר אויסט ענגט ית' לויטן וואלטן :

זא בורן איבער דעם וואס אומ יאנטן אין נאך . זא קונטן זא ריט וואו
אס ווער אין נאך וואו נאך . זא רייטן וואו הייט דא זא זא ריט קונטן
גראבן . דא שטיין אויס דעם ברויטן דא לויטן וואו קנאבן :

זא קאמאן לונד דעם וואו ווערדן וואו . דא וואס ער זיך בון
הערטן דא ער זא נאך אן . זא וואנטן אס דא מער וואו אל נאך ווער
דער נאנטן . אס וואו זא אבְשָׁלֹם נאך נעהט העט גראנטן :

אס וואו דא העט גראנטן אהיתוסל וואו רעכט . אס וואו עש העט
אונטער שטאנדן וואו זיין לויט קנעכט . אויף שטונד דער קויכט דוד
ער אס אל זיין וואו . זא בורן איבער דעם וואס אס אכטן זיך היין דאן

אין דא שטאט אהיתוסל דא וואו לונד מיטן גוט . בור שטוראן אס בור
שטרייטן וואו זא וואו ביהוט . זיכט אויף אס אל ישרא דער אהיתוסל
וואו אס וואו לערן . אס איך אס אס שטרייטן וואו טא אכט דאן
ריט גערן :

גערן אהיתוסל דעם גוט לויט גלייך . מן הוילף אס גוט יתב בון
היאל איך וואו איין קויכט גלייך . איין וואו איין קינד וואו אס נאך
יאן . בור גראנט אס דעם איין אס איך ישרא שטאטן :

אין באלט וואו דעם ערשט דעם וואו אהיתוסל וואו . מן האט אן בור
גראנט אהיתוסל אל וואו . וואו ער האט גראנט וואו אלש גוט . מן
באלט אהיתוסל דעם ערשט דעם קאט ער וואו בור שטון :

ער וואס אס וואו באלט ער קונטן ריט וואו אן . עש אכט אס
וואו אס אס דעם קאט ער וואו בור שטון . ער גיב בור גראנט לויט
לונד וואס אס . ער געלט זיך אויף איין אס אס רייט הייט אן זיין
דא ער .

דא ער קאמ נען גילן הייס אין זיין שטאט • זיין ניינד אום אדרמא
ער וואלט דא • דא טעט איהרעם זיין ניינד לויט • וואגא
עש וואלט האלטן נאך זיין טוט אלווא :

אין לאנדא האט לויט אן זיין האלד ער נאמ • ער האלט דארן אין
שליין דש זא בארד לוקאס • ער שטיין אויף אין באק דער דער
טיר דוך • ער קומפט דא האט לויט אן איינע באקן הוך :

דא האט ער איין גלן גאנצט אין איינע איין • אום שטיש ער דא
באק דא לאפלט ער אין וויל • לויטן היאל אום ערדן הט ער איין
אין גראב גאנצט • ער האט עש סע רעכט אויס געראכט :

דא מן עש הר ניד לויט אייט • ער לובט גוט דען הערן ווא נער
ער ניד ורייט • דעם אישט זיין לון גווארדן ער טוט איר ריכטש
אער • ער וויל איד דען אן לאכן זיין גין דיא פלעקט ער נער :

נער נוך אין שטעטליכער טוט אין דער וועלט גווענן נון • זא העט
אין גוט דער הער אין איד לושן אן טון • אן זיין קינבאקן דא האט
לויט שטאט • גלובט זיין גוט בון היאל איר ווא אין שטעטליכער טוט

דר נאך גאנצט דש גרוש הר • אז שטערן אן דעם היאל
אום אן זאט איין דעם איר • ויל מעכץ ריט קיין ער דא גוואן •
דא בור ער אויבר דען גידן ער אום אל זיין מאן :

דא טעט דער ווילד אבשלוס אין הער איינער זיין הר • איין ריט
קידן דער ווש שטערקער אער • דען קיין אין דעם הויפן דען מן
קידן וויש • דורך שטאהל ניינע זיין שטארקער הארעט גליש :

ער היט דער שטארק גאנצט אן מן מש גשריבן ויט • ער האט אום
הערליך יאב ווארן לויט שטערקער קיד • אבשלוס האט גאנצט
איינע הויבטאן איש דר וולט • דא נוך אין דש לאנד גלש אין בולק
דש מן רט גילט :

אן מן קיין ניד לויט נאש • דא שטאט ווש רט גשפיטט ער
העט רט דש ער אש • מן גארן עש דרייט מאן דא שפיטט דען
קידן דא • אן אום אל זיין מאן דש ווארד דער קידן ווא :

אן מן רט דש ער אש • מן גארן עש דרייט מאן דא שפיטט דען
קידן דא • אן אום אל זיין מאן דש ווארד דער קידן ווא :

אן מן רט דש ער אש • מן גארן עש דרייט מאן דא שפיטט דען
קידן דא • אן אום אל זיין מאן דש ווארד דער קידן ווא :

אן מן רט דש ער אש • מן גארן עש דרייט מאן דא שפיטט דען
קידן דא • אן אום אל זיין מאן דש ווארד דער קידן ווא :

אן מן רט דש ער אש • מן גארן עש דרייט מאן דא שפיטט דען
קידן דא • אן אום אל זיין מאן דש ווארד דער קידן ווא :

דער איין היט טוהן זון מלח . בון רבתי בר עמון ער ווש . אים גלד
און מלאך בודטן בון לודר . אים ברלי דער גלד בון רובלס וואר
ער קאן דאר :

דא ברוכט דעם קוין דש ער עטן גוט . אום ווש אן אין דען
שטרייט ל סטן האבן גוט . זיא ברוכטן דעם קוין בעט אום בעט
בואנט . אום העבן אום שטיין אום אלליי ספיין לו האנט :

געשטן אום מעל אום גריבן נאמן . בון אום לינן אום ערביש גוט
אר אדך אנפלאגן . הוריק אום פטר רינד אום סוף קעגן . אלס
ווד עש אין דינס בוך הען גלעגן :

דא לוחן אל ישראל בור מלחם דרוט . אן נאנט דעם קוין בוד אין
בין בון ברוט . דא טילט דער קוין דוד זין שטארק אום זין אן
ער שפראך מיט דרייאן הוסן וועלן ווד דא גרייסן אן :

איבעש בון ישראל דעשטער מינדע ווארדן דר שלמן . ווערדן דא
בור אונש גלדן גאט אר אין רט נאך יאמן . גבט אונש גוט דש
גליק דש דא ווערדן וואנט . ווא שונט ליבן געלן ווש אר נויארט
שוכן קאט :

אר באלק אשט וואויל גא האן מיר אין קליינש הר . דוך אויף דרייאן
זייטן ווארט אן נד גר . דא גילט קוין דוד דש בולק דש ער גוואן
אר וואלן מירלעך טויזנט אייטל שטארק האן :

גר מאכט דרייאן הוסן אן מלחם לאנט . דש אין טיל נאב ער
נאב אן זין האנט . דש אנדער טיל נאב ער אגיש דינס ברודר .
דש דרטייל נאב ער איד זע הין האב דרש גאר :

גר קליידט נד מיט יאמאר אן רימן שטעגליין . ער שפראך אדך וול
אן סייגן ביא אייך לויטן זין . אויף באדן דא דא העלס אום לוכט
שטעט גליין בואנט . בודש בולק אום זין קעכט זיטן דא לו האנט :

אר גוט דא הייז בלייבן בוד הערי איין . דער שטרייט דער אשט
אויף זון אר טיכט רט דריין . אר מוכט אונש ון לויכט שארין אן
דנס שטרייט . אר גוט דא הייז בלייבן עש דענקט מונש אר דער
אר :

איר וואלט דער יודן שוין הער אים קויפן ריין •
נאכדאנקווייארט אויף אויך אליין • איר ווערט אין וילן לבר אליין דר
שלאמן • דען אונזר ליהן טונזנט דש הורט מן בון אדן זאמן :

דארום בלייבט דא היימן אונז בולנט אומער לירן • איר מיטן נאך וער
שטרייטן אונז דען לייב מיטן איר אונז ווארן • נון אישט אל איר
נאכדאנקו אויך לזשלאמן טוט • דארום בלייבט דא היימן אונז ביט בור
אונז גוט :

עש אישט אונז וילן מילר דש איר בור אונז ביט • ווען דש איר מיט
אונז אין דען שטרייט טיט • זוא מיטן וור וזילך שטרייטן ווען איר
לזשטרייטן הון • ווא איר וואלט שפראך קויפן בור דש זיא ניטון :

זיך שטעלט דער קויפן בור לזשטרייט אונז דש טור • דא לזשן אל
דיא זיין דעם אירן קויפן בור • בור שושן וואל מיט ולייש אין גוט
שטעהלין נאמנט • ויל מענכר ריט קויפן זיך לזשטרייט וואנט :

זא כינטן ארם הערן דא דא וואלטן הין ווארן • דא שפראך דער קויפן
בור גוט אונז אויך ביזאמן • דא נבט דער קויפן בור יאג דעם
וויינט • אביש אונז איר נבט ער אדך לזשטרייט :

אונז אל דען הויבט לוייטן דיא דא ווארן אין דעם היר • ביקאט אויך
מיין אונז אונז אונז אונז אונז אונז • נאמנט אין נאמנט שלאנט אין
ריט לזשט • דער קויפן אל דען זיין ער ערשטלך נבט :

זא נאמנט אין דען שטרייט אל דש קויפן שווארן • זיא רייכר גוט בון
האל מיין בולק אונזטו ביזאמן • דא לזשן אונז ישראל דיא העלדן נאך
באלד • דא וואנדן זא ישראל אין אונזטו וואלד :

דא אונז באנדן זא דיא העלס דז קויפן בורש קנעכטן • אבשלאמן
אונז ישראל הובן און ענכטן • אבשלאמן קאט קיין העלס אונז טראמן
דש אישט וואר • ער טרונ אונז זיין הויבט אין גרוען טובר הא :

דא נאמנט מן אונזר ישראל מענכ שטארקן מן • יאג אונז דא זיין
דש נאמנט וואלן ליבן זיא מן • אביש אונז אונז דאמנט אונז דעם פלון •
מן נאך דש קויפן בורש קנעכטן נאך ריט לזשן בישטן :

דער

דער שטרייט דער וויס בױט שפרייט אין דעם וואלד גאנצליך. דעם
קורצן צייט קענעט שטרייט איין הערען שטרייט. דא ווארד בױט
דעם הילף מאכענדיג ויל קען. דא טאן בױט שטרייט דא בעשטן איין
דעם פאן:

צווייליג טאגט העלרן האטן יא דר שלאגן • איין-לד אושט דא זיין
טוט הין טראגן • שריגל אושטן ווייבן בודש שטארקן אנצורלייט •
דורך דש טוטש ווילן דש וואר אב-שלוס ליד :

דעמך אומטן זא ווירן שוסליהן איש דעם וואלד • דא טיד אכ דא
בויר ויל אעבך בון אין ואלט • קט ית ואנט דא בון טר דש דא
דא לורטון • אוגר דעם לורלנך שזאט האטן דא טר לו בישן :

יֵאָכָב אָמַר דִּיא זִינן אִין אֵלֶשׁ נִאָךְ נִיךְ • אַבְשָׁלוֹם אָמַר יִשְׂרָאֵל וְעַר בֶּזֶר
אִין לֹאִךְ • דִּיא קִאָמֵן יֵאָכָב קִנְעֵבֶט נִיךְ אַבְשָׁלוֹם לֹא הָאֵנֶס • אַבְשָׁלוֹם
לֹאִךְ בֶּן דִּתָּנן אִיִּיא וּוִיא וְעַר עַר דִּיא רֵאֵנֶס :

ער דאנט אנטער איינער ליכער הין ארט זיינען גרושן האר • דע הור בור
ווערט דך אן איינעם לווירן דע זאן איך אויך בור וואר • דע זאן זאן
גשורנד אנטער אים הין גען • דע זאן זאן זאן שטחשן אבשלוס דא
הינן :

כּוֹרֶטֶן הָיִיל אױס ערדן אָן אײַנש בױאש אשט • ער קאַט זיך ריט אב
לֶזֶן ער וואר בױר ווארן ואשט • ער וואלט זיך מיט זײַנע שווערט אב
קשערטן הון • דא זאך ער דש זײַנען אונטער אײַם אױסן שטון :

אויך ב'ן יאזב' קענעט זי יאזב' שפראך • אב' שאנס נאך איך הענט יא
אויך ליסן היך • אי שפראך הערז נ' יאזב' העשטו אין דר שותן
אין נ' שמענ'לען ערד'ל העשטו ב'ן איר נ'טראן :

אמ' ליהן שטיק זאבד דא העט אדך דיר געבן. גע' הן נ' דער נ'סן
 כס' אס' באד' זין לעבן. כין אדך און און טרדיאן אדך ספ' לעבן
 דיר'ש דאט. אדך מעס כ'ט טויגט נ'ארן ד'ש אדך שוין נ' טוט:

כֵּן הָיוּ אֵלֶּיךָ אֵל נְהוֹלֵט אֶת זֶלְזוּלָתוֹ וְאֶת אֲדֹמָתוֹ
 נִדְדָה דַּעַר הַעֲרִימִין אֲלֵן הַדְּבִיבִיט וְיִיטֵן יָדֶיךָ אוֹסֵף לִי • דַּע וְאֵן
 וְאֵל טַח אֶת אֶתְנֵן עַל שְׁלֹשֶׁת קִינֹרִילִיָּה :

உயி

וואס אדך דען אבשלוסן צו טוט דר שלאגן . מיר וואוירד עש איין הער
דער קוינץ זיכר מיט בור טראגן . שפרעך אדך דוא העסט מיכש
נהייטן דוא לויקשט עש הין אומהין . אומקעגשט דרך נאר וואל
שטעלן אלש דער אלטאן בון ווין :

אדך וויל דרך מיט ואשט ביטן יואב צו אימ יייט . יואב ועלברט צו
דער לנרן דא הין רייט . דרייא שפיניך הילנר מאכט אים יואב
דרוט . אונשטעקט אימט אין זיין הערנ דש ווש ער לידר טוט :

ליהן שטארקד מאגן יואב זיין שווערט טרוגן נאך . זא שלונן אין בון
דער לינרן ישראל בון דאנן וואך . יואב אין דעם שטרייט בלויז איין
הר הימן . דא האט ער אין דעם שטרייט דער זיין קיין בור לורן :

דא זיג הארטן בלאזן אומדא ער דש הארן נאך . דא ליטשן זא ישראל
ליהן זא יאנטן אין מיט נאך . דא קאמ דר צו יואב אומאל זיין מאן
דא האטן זיג איין גוטיא גרובן אין דעם ועלד הין דאן :

דא ווארען דא אבשלוסן אין דא גרוב דא הין . איין גרושן שטיין הרען
ווארען זיג אויף איין . דא נאך אל ישראל ווידר הייס הין דא : אבשלוסן
ווש גשטורבן דש ווארן זא מיט וואל :

דיא וויל דש אבשלוסן נאך צו ירושלים זאש . דא שטורבן אים אל זיין
קינד אר קיינש מיט גנאש . דא האט ער אין דש קוינש טאל איין
הויפטן בויה גמאכט . אונש היש שטאט אבשלוסן דש הטער אים דר
טראכט :

דא ביית דש זיין נאמאן הין נאך ווארד גרובט . אב ער אין דעם
שטרייט ווארד אונש גברובט . דאנאן דער יונג אבשלוסן צו טוט ווש
דר טלאגן . אחאזעל וון גרוך שפראכ צו יואב לוש מיכש הר צד זאגן :
גיד אוגרם הערן איין נט בוטן ברוט . וויר הון דען שטרייט גוואסן
אבשלוסן דער אישט טוט . קיין שפראך הערליך יואב דוא אלטערט
צו אימ וון אבשלוסן אישט גשטורבן ער גבט דר רכטש צו וון :

דיר גבורד אהאזעל איין נט בוטן ברוט צו זאגן : דיר ווירט קיין בוטן
ברוט דש אבשלוסן אישט גשטורבן . יואב שפראך צו דעם כהן לורן
הין עש מיט צייט : זאג דעם קוינץ צד אל נאך בון דעם שטרייט :
3 : כנא יד

כך בינת דער בשי אהמעלן שטונד דר נאך • דער כושי לף גישור
 נמן וזכרם ווש אים תך • אהמעלן שפראך צו יאבב כס אדך טון קיין
 בוטן ברוט איין • וואו גערן וואלט אדך לויסן אויכט עט מיט הולד גיין
 וואו לויף הין שפראך הערליך יאבב וואו עש נאך אשט לייט • אדך
 הון דעס קוינן בוד דין און צו זער גשכייט • דא לויף אהמעלן הין דא
 צווערך שלאפערש וועג • ער קאמ צו דעם כושי אויף איין קרוואן
 שטעג :

דער טידער שריא נאך לויט קוינן אדך וול אויך נאך • אדך זיך איין זיך
 הער לויסן הער צו אכט נאך • לויסט איינר אליין שפראך דער קוינן
 צו האנט • וואו האט אדך הערליך יאבב איין בוטן ברוט גינאנט :

אדך זיך דעם נאך איינר זיך דר נאך נאט • לויסט ער אויך אליין ער
 ווייט ווייט איין בוטן ברוט • און ווער אדך אדך צו שטיא צו דער הער
 איין • אהמעלן און צו דעם דער שפרינגט נאך זער הרין :

דא אשט עט שפראך דער קוינן לויסט דער וועלכן הער • אדך איין
 און איינעם דא ער ברקט נאט מער • אהמעלן שפראך צו צו ליד
 הער איין • דעם שטרייט הא אדך צוואונן ישראל צו לויסן דין :

דא הייט און אהמעלן איין וויל היינער נאך שטון • ביז דער כושי
 קאמ אדך באלד צו נא • נאנט אדלר הער דעם שטרייט הון ווער
 צוועגן • וויינער ווייט הא אדך צו דרושן אלש שטיב און דער ווען :

אשט איין און אבשלוס לעבסדיק אדר טוט • אדך ווייט צו ליד הער
 צו לויסן ווש אדך נאט • דא אדך הערליך יאבב צו אדך אל הער נאנט
 אדך ווייט צו וואו אבשלוס אשט מיטן און דעם נאנט :

און נאך אדך ליד כושי וואו עש אבשלוס נאט • אשט איין און אבשלוס
 לעבסדין אדר אשט ער טוט • און אבשלוס לעבט און מיטן אויער
 ווייט אדך לעבן • וואו אל דא צו צו אדך ישראל שטערעבן :

און אבשלוס לעבט הער און דין נאך • און מיטן אל דא לעבן דא דא
 נא דא יוסתקיסת וואס • דא דער שפראך דער קוינן אדך דא טע
 ער לף • ער ווייט אלס ווער נאך ישראל ער דא רף :

ווער

אזויא איין און אבשלוס אבשלוס איין ליבר און . ווער איך צור דך
ניטורבן אזויא איין און איין און . דין טוט האן איך צור געט דין ליב
איסט בור לורן . אזויא איינש ליב און דש איך א ווארד גבאן :

ווש האן איך נון דר לאכט דער עמלדן פין . אויך רייכר געט צון
הייליגס אויך דש לעבן איין . דא ווארף זיך צו דער ערדן דער קוינ
בור יאמר גרוס . זיין העכר אייבר זיין הויפט ער צו זאגן שלוש :

אויף הוב ער זיין שטיס מיט יאמר אסן צו גען . אזויא איינש ליב און
דען איך בור לורן האן . איך רייכר געט צון הייליג ווש גא איך דש לעבן
נא . אזויא איינש ליב קינד אזויא איינש ליב און :

דא נאך דער הערליך זאג צו דער הייז . ביא געט יתבון הייל
דא זאגט דער זיין . קואשט מיט קוינ דוד הרוש צו דיינע הייז
איך וויל דיר אונקלויף מאכן דא אייבר ווערשט עס סייאר מער :

עס זעהן אל דיין קעכט דא דיר א ווארן געט . ווירדן דא אל דיר
שלאגן דש איינש זיך דין אונט . ווען נוייאט דין און אבשלוס נאך
ווער ביא דעס לעבן . גא הערשט אל ישראל גערן אין דא שלאגן
געבן :

געשטן מיט הרוש אונט טרוישט דא דיר דין . ווא וועלן איך אייבר
היינט מיט לענג צו די דיר זיין . ווירדן וואל איין קוינ זאג צו דוד
שפראך . איך וועלן דיר ווירד טון דען דיר א גיטאך :

דא מושט דער קוינ דוד זיין יאמר לוסן שטון . אונט מושט צו זיין
לויטן בון טורן האב הער נאן . ער טורשט מיט מער טרויאן בור
הר זאג צוואר . דא זאג דער קוינ אוילד אין געזיגט טאר :

דא קאמאן אל זיין שטארקן בור דעס קוינ שטון . ישראל צו הייז זאגן
איך וועלן אייך גערן האן . איך איינטן איך העט אבשלוס צו קוינ
אויש דר קורן . דש ער איינש האט גלונן דש העטן איך בור שווארן :

ווער איינט אל זיין ערשטן עס מער איינער געשעט . ווא חוש אונט
אבשלוס אל געשט . נון האט איך אונט געהאלטן בון אל אונטן ווירדן
גלייך . קאמט ווער היינט צו לאנד איינער קוינ גלייך :

צ ו א ב ד

דוד שפראך לוי לירוק אונז אַהֲבֵיָהּ נעט היינין . ריט מיט אל הויז
אמרוס זיא דא אַפֿטן זיין . דע קויכֿן לוי ווידר קערן דש אישט אונז
איין שאנד . לון הון דוק אל ישראל לענשט נאך מיר נאנט :

מן זייט איר דוק מיין ברודר מיין בלוט אונז אויך מיין ולייש . אונז אונז
לוי עמישה עט זייא דש קויכֿן נהייש . ויש דער הערליך יאָב ווידר
אין האבֿן גטון . ער וויל דען הערליך יאָב נויארלוי האַבטאן הון :

ער וויל אויבר ישראל אל אונז איין הויבטאן זיין . אונז יאָב אישט נאָנט
נאט דוק דער קויכֿן מיין . דא אנטוורט אים יהודה דוד אישט אונז
נעכט . קומט ווידר הייס איר אונז אל אוייער קנעכט :

דא קאמ דער קויכֿן דוד ער אונז אל זיין און . ביז דעס ירון דא זיא
אין אהן און . דא קאמ אל גטלעכט יהודה לוי דעס קויכֿן דא . קען
דעס קויכֿן דוד דא זיא זייער וואוּרדן נאָנט :

דא מיט וואָלטן זיא אירן דוד דען קויכֿן ייד . הער אויבר דש וואָס
בירטן זיא אין נליך . דא אילט זיך הר שאַע דר דוד וער שאַלט .
מיט טונט און בון באַמין קאמ ער לוי קויכֿן דוד באלד :

אס־לִבִּיהֶ שטאַלט קנעכט מיט ליהן זיין קידן . אונז לוי ווילנליך זייער
קנעכט דען קויכֿן דוד לוי ווידר . דא שפילטן זיא דען ירון מיט אירן
שילטן נליך . דש טעטן זיא לוי אירן דוד דעס קויכֿן ייד :

זא וויל שאַע און נה דעס קויכֿן בור זיין בוישן אירן קויכֿן דוד מיין
אונז דא וויל איר בוישן . איר הון לוי הער ווידר אויך גטון .
דארום קום איר לוי ערשטן בור אויך אויף דעס פלון :

דען טוט הון איר בור שולדט בור נעבט אירש הער מיין . קען אויך
קום איר לוי ערשטן מיין זייד דא לוישט גוט זיין . דא שפראך דער
הער אַהֲבֵיָהּ איר ריד עש און אל שפוט . ער הוט נאָנט נאָנט
קעט ער הוט בור שולד דען טוט :

זיין שפראך קויכֿן דוד שאַע דעס טא איר ריכט . ער בידאירן זיך
ריט לוי באַמין דש אים איין לוי גשיכט . אונז איר אל דא טיטן דא
און איר נבאָמֿן הון . אונז אישט איר בון ישראל קיין לעבן און :

אונז

זולט איך שפעט טיטן היינט אדער מורקן • זוא ווארד זיך אל ישראל
זער בור איר ביורקן • וואס איך שפעט נעמדיקליכן הייסט אין נא • זוא
ווערדן אל ישראל זעלבט וואל בור שטון :

עו הוט אן איר צובריכן קיינר אנאשט אנער • וואס איך עס און צירוק
אונט וואס איזש לויסן לער • זוא זיין דען אל ישראל בור איר און אל צורק
איך וויל זיין איר קוינצן דארקס וויל איך איזש בורקן :

איך וויל זיך זיט טיטן צורט צו שפעט זייט • צנדט לאנדש הער זוא
שווארט איר אין אייד • דא שווארט דער קוינצן צורט אונט איך בור
שטון • דש ער קיינמאל וואלט נעמט דשער אים הט זעטן :

דא קאמ אפּיבוסט דעש שטארקן הוצקן וון • ער וואלט דען קוינצן
צורט לויף אנפסאמקן וון • ער האט זיך כא נישארן אונט ציהט אלס ווייזן
קין • אונט האט זוא זער צעניארט אונט דען קוינצן קין :

ער נאך אין שווארטן קליידן אונט העט קיין העמד צועשן • אונט האט
אים זיט נעוואקן דיא לויט האטן אין שיד ציבעשן • ער האט זוא זער
צעניארט צו דעם טאג אן • דא ער לויף צוון • חששט אין דאן :

צורט שפראך צו אפּיבוסט וואס איך וואקן דך • וואקן בלייבשט
דא הייזן דש וואנדט נאך זער איך • צנדט לאנדש הערן מיין
קנעכט ציבדע הט איך ביטרוק • דר צו הוט ער איך נאך זער נאך לויף
בורטן :

איך היינט צו ביידן זייטן דש איך זיט קאן נאך זער • איך הייט איר מיין
אזיל גאטן אונט וואלט צו לויף זייטן הער • ער נאמט איר מיין אזיל אונט
וואס איך הט בידייט • ער זייט זעלבט צו לויף איך ווישט זיט וואס
ער זייט :

דא שפראך דער קוינצן צורט נאך לויף דיא ריד זיין • איך האב אים
האלבר נעבן וואס דא איזש דין • נערן שפראך אפּיבוסט זינט איר
זייט קומן שון • זוא וויל איך נעמן בור לויף אלש דש איך הון :

איין שטיק קאמ צוון האיל צורט דא זיט צו נע • קיין ריז לאזט וואס
נאך נאך קיין וואס דער • ווארד נעכט הוטשט ציילט אפּיבוסט
דש זיין קלייד • דרום זענדט איך צו טיילט דין קיינערד :

צו ק ג ב ד

ברוך דער גאנצער וועלט און אלע מענטשן קינדער •
וואס זאל איין זאגן • ער האט דעם קינד בוד'ט און אויסגעפירט
עס • קום מיט אים צוליב דיא ביזשט איר אונד פאר :

אך וולדך איך שפייגן אל דא טאג דיינש לעבן . דא ענטווארט איך
 בחי' הער דע אשט איר כעטעבן . איך בין טון אלט ווארדן איך אהן
 ס'זיג בודן נעמן . אין קיינש קוירנש הייט ווידר טאנען נאך שפרינגן :
 אך וול דא היינט שטערבן אין איינעל ווארטש הויט . אך טויג טויהר
 ביאדעס קוירן לונגן איין אויס אייט . אך האן איין טון דער הייט
 קוירן דען טישט אויך ביבולן זיין . נעמן שפראך דער קוירן לויט
 און איט איר רייטן איין :

וועס דאס איז ירושלים צון איר וואלט הון. דאך דייעט ווארט ווילן דעם
גאנצן ווערדן געטון. דא צו דעם בלוק היין אויב אום איד דער
קויפן הער. דער קויפן געפנט צו דעם אום קושט אין אויך נאך ער:
צו דעם געטון נאך ווער. דא נאך דער קויפן
דער קויפן צו דעם. אלץ געטון יארה ווארן אל דא. יא
האלב אל ישראלי דא ווארן אירע ווארט:

דיה הולפן אל דעם קוידן אונקן ווארן • דא קאמט אל ישראן דא שאנד
טעט און נאך • זיט שפראכן ל דעם קוידן • הויזע האט אונז ביר
שאנדעט • דא שאנד לויט ווי דא האן נישט אונזעכט :

זא באן וך לעשטליכן אום הייליך צו שטון. זיט זא איך רבר
הער דר איינער וואלטן האן. העטן זא אויף אנשטן אום העטן זא
גייט. זא עמק אד איך קומן אום העטן זא גייט.

**דא ספראך דט נעמעכט יהודה וועט איבער לערן זיין . דער יודל
קורן דא דער אפט דער קריב מיין . דארט האן וויר אין כהאלט
העט אלד אונס בינעכט גא העט אלד אונס
העט :**

זו איז דאס צווייטע בוך. עס איז געשריבן אין דער שטאט פון פאראייניגטע קעניגרייך. דא איז דאס צווייטע בוך. עס איז געשריבן אין דער שטאט פון פאראייניגטע קעניגרייך. דא איז דאס צווייטע בוך. עס איז געשריבן אין דער שטאט פון פאראייניגטע קעניגרייך.

גאון און איר גיידן נישט לעבט אום האלט דעם איינצטיגן דעם • גיידן און
האבן איר אפ קויפן אער דעם דא • דא וואלט איר און גיידן דעם
קדיש און אפמאכן • אום העט איר איר גיידן דעם דא ביי שטע
ווער ביי נאכט:

ס' הון וור ב'ון ערשטן דעם קוירן ב'וטלאפט נ'טון • דעם רעכטן
לאנדש הערן דען וועלן וור דון • ס' האט אד' מאכט אים שאנדן אלס
זער צור ווארן • עס טוט מאכט און אייך ריט איין ווייזן צורן :

דיא אנטוורטן אין יהודה אין נאָרש ווייז צו האַנט • גאָטלעך און אַל ישראָל
ווערן בײַן דער וואַנט • איר וואַנט דיא קאָפּל צו שטופּן דש ווערד
איר וואָל זעהן • אויס פּש אויך שחן ווער גאָטלעך עש דין גשעהן :

דא כ'ן: וואס איז אב טריידן ב'ן דער טאגן. דא איז אויך אין תהלת
 ב'ט וואס (ו'כר קראגן. ווער וואס דך זיין זאגן אונזשן אויבר נאָן.
 אלס אינאנד און ישראָל אויף אונזש האבן נאָטן.

עש ווט בייא אין איין שאלץ שבע ככר און . בון נישלעכט ברייך און
שפראך אושט אונט דר בון . ער בליז אויף איין הארץ ישראל אים נאך
טראט . זא שלום אל אב בון דוד און דער אנאבן שטאט :

שבעֶּה און דאָס דער וואָס איז בױל צורױן : ער שפּראַך וואָס האָט דאָס דאָס
דאָס אַ רײַט געוואָרן . וואָס וואָס אונזער און אַ רײַט געוואָרן .
דאָס גען און אַ רײַט געוואָרן : דאָס דאָס דאָס :

זא ספראבן אל ישראל שבע אישט אונשענבן • וירד וועלן אונס און ישי
 כט אין דעם נעבן • אסני וואך טוט עשרידר כט זאבן • זא
 הושט אל ישראל אבר אין אל בור גאן :

עס בלייב ביידער דער יהודה נישט לעבט. אום זיכט אלץ שראל
ברוכן אן אים רעכט. דא קאמ דער קוינע דיד הייס אן זיין הויז.
דא ליהן קעבש ווייבר שטייט ער אלץ הויז:

עב עדייב זא איז זיינע הויז אפ וואלט זא כטאער הון : קחדט
 לאנדט העק וואס אן אגש הוט קטן . דא אויער אן אכטאוס אוף
 דעם טיך איט אגש קאכץ . דא ווארדן ווד ביטאאקאן איבר אונזר
 דאקט : דאקט :

דארנאך בידורפֿט איר אייך הער מיט בײַן אונז שידן • ער טעט אונז
אויב אונזן ווילן עס ווילן גלייך ווידן • זיין שפראך קויפן דוד עס
אישט מיט וואר • איר טעט עס נאך נאך האבט אויך אין בויז יאר :

איר שרייבט אונזער אונז אויף דעם נאם • איר שרייבט אלע ווער אלס
אין דעם און איינעם שטאל • עס האבן עס אלס ישראל זיכר וואו געזעהן •
אויך אישט מיט אויפערן ווילן נאך פֿיטלך געזעהן :

דא טעט דער קויפן דוד דא זיין קעבט ווייב אין און הויש • אום
שפיטט דא אלס איר לעבטאן דורך אישער זאכט הייז • עס קאמ
דער קויפן דוד מיט מער צו און צוואר • און אין דער תורה שטעט בור
בוטן וואר :

זאגט שטן אלס איר לעבטאן א • יא וויטומן זיין • עס טורשט דער
קויפן דוד מיט מער צו און קומן אין • נון ווילן ווידן דא ווייב אין אירן
קלאטערן בלייבן • מיט דעם קויפן דוד וועלן איר דא זייט ור טריבן
צו דער מיט ישראל זיין שרייבן ווילן וויכט • ער קונט זאכט
בצומקן דא נאכן אום אין זיכט • שבע און בכר דער האט דא
קומאלט • דא שפראך דוד צו עמשה נון נע אין נאך באלד :

אום נאמאל אלס יהודה אום קום דעם ווידן נאך • איר אויף דעם
בצומקט שבע מיט און קויפן דוד • דא אלס דאן איר ביצומקט דער
נאך נון איר קיין • נון וועלן אן איר ברעכן אלס ישראל נאמאל :

איר דא אלס ביצומקט ישראל ווידן דא שאלן • איר ווילן דעם
ביצומקט שבע זיין בושטייט מיט בור טראגן • אויב דרייט שאלן
דאך דעם ווילן און • גלשט אום אלס יהודה ווידן ביא איר זיין :

גאט שיק איר אויך צו שטרייטן נאך שבע רעכט • דא נאמאלט דער
העלד עמשה אלס יהודה געלעכט • דא בלייבט ער איש צו לאזן ער
אויב דא זייט • דא שפראך דער קויפן דוד צו בור זיכט צו לאזן
דער שטרייט :

דער קויפן שפראך צו אביש נאך שבע אישט איר נאך • מיט מיט
דא און שטארק אום יאן דעם ביצומקט נאך • איר דעם דא
נעשטן שטיט אלס ווערט נעשטן אין • גא ווידן ער דעם בור נאכט אלס
אביש זיין :

אָבִישִׁי יִנְאָבֶשׁ בְּרוּדֶר זִכֶּר כִּט אַב לִישׁ • עַר נאָמֶר אִיט אִיט זִין
שטאַרקן און אִין דער קוִינֶן הִישׁ • עַר אומֶל אַל זִין שטאַרקן זִיא אִיט
אִיט קאָמֶן דאָר • דִיא יאָנְטן נאָך הָר שָׁבַע וואוּ זִיא זִין וואַרדֶן בְּוואַר
דען שוִינֶן אומֶל דען שְׁלענְקֶרן דען שטאַרקן דען ווֶש נֶךְ • יאָבֶשׁ אומֶל זִין
שטאַרקן בִּנְטן אָבִישִׁי נאָך • דִישׁ אַר דְּרוֹש הָר יאָבֶשׁ דִישׁ זִין בְּוואַלֶט
וואַר אִישׁ • עַר שפּראַךְ אַמֶר בּוֹקֶשׁ לֹונְן בּוֹקֶשׁ לֶעבֶר בּוֹקֶשׁ לֹוּז :

אָךְ קאָן עֶש אִין דִיא לֶענְן כִּט לִידֶן אָבִישִׁי בְּרוּדֶר אִיין • אָךְ ווִיל אַמֶר
בּוֹקֶשׁ לֶעבֶר ווּדֶר אִיין הוּיבֶטאָן זִין • דאָז אַל גֶּנֶן גֶּנֶסֶה קאָמֶן לֹו דֶעס
שטִין וואוּ הוּהֶן • אומֶל אַל גֶּשְׁלֶעכְט יְהוּדֶה קאָמֶן דאָר גֶּנֶן הוּהֶן :

יאָבֶשׁ גִּידֶט זִין שווערֶט דִישׁ אומֶלרֶשֶׁט אִישׁ • דען קנּוּפֶן גֶּנֶן דֶעס
עַרדֶן, כִיאַט אַעֲרֶקֶט דאָרוּף • ווען אִיט דִישׁ שווערֶט אִישׁ שוֹש אומֶל
וִיל כִדֶר אִישׁ דִישׁ לֶאָדֶר • דִישׁ שטעקֶט עֶש הַעֲרֶנֶן יאָבֶשׁ ווּדֶר אִיין לֹו
האָט :

דִישׁ טרייבֶער און לֹאמֶן בִּזֶדֶשׁ עַר לֹו עַמֶשֶׁא קאָס • יאָבֶשׁ זִין גֶּנֶט
שווערֶט בֹון דֶער עַרדֶן נאָס • שְׁלֹסֶן גֶל כֶּסֶף עַמֶשֶׁא לִיבֶר ווּדִינֶט
אִיין • וואוּ בִישֶׁט זִיא לֹאנְן גֶּנֶן ווֶש אַל דִיר גִיין :

עַר בִּיגִיין אִין בִיא דען באַרֶט און אובֶער אִין קוֹשֶׁן בִיעֶרֶט • דִישׁ
בֹורכֶט זֶךְ כִט עַמֶשֶׁא בֹור זִינְט גֶּנֶן שווערֶט • דִישׁ שטִיש עַר אִיט
דִישׁ שווערֶט דִיר דִישׁ בֹוִינֶטֶט רִפֶן אִיין • דִישׁ אומֶשֶׁט דֶער הַעֲלֶר
עַמֶשֶׁא זִין לֶעבֶן לֹושֶן זִין :

אִינֶר בֹון קנּעכְט יאָבֶשׁ דֶער רִפֶט און דִישׁ לֹויט • ווער דֶעס קוִינֶן
כִדֶר אומֶל אונֶש וואוּ ווִיל הִידֶט • דֶער טרֶט בִאלֶר נאָך הַעֲרֶנֶן יאָבֶשׁ
קֶט • אַל לֹוש דען הַעֲלֶר עַמֶשֶׁא לִיט אִין דֶעס בֹוט :

דִישׁ לֹויט וואַרדֶן שטון אַל לֹו אַנֶדֶר נאָן • אָךְ רִיבֶר גֶּט בֹון הִיאל
ווער הוּט דען דֶר שְׁלֹסֶן • דִישׁ לֹו אִין יאָבֶשׁ קנּעכְט אִישׁ דֶעס וועג
הִין • אִיט בִדֶעקֶט אִיין טוֹךְ אִיבֶר אִין :

דִישׁ גֶּנֶן אַל דִישׁ לֹויט נאָך הַעֲרֶנֶן יאָבֶשׁ דֶרוֹט • עַמֶשֶׁא ווֶש דֶר שְׁלֹסֶן
אומֶל אִין דֶעס קוֹט • דִישׁ אַמֶלֶט זֶךְ אַל • שְׁרִיא הַעֲרֶנֶן יאָבֶשׁ כִי
גֶנֶן • דִישׁ שפּראַךְ דֶג קוִינֶן כִדֶר וועג ווֶר עַר הִין :

א א א

אן אים וועלן איר מױר ברעכֿן איר הון אים אל רשנארן • אונש הוט
 בור שטענכט • הױז דש טעט אונש אלן זורן • דא נױכטן זיא אים
 ארידן אל הערליך יאכֿ נאך • נען זאל בית מעכֿה שבע בור אין לוך •
 זיא לױז בור זאל בור וואר זאך אויך דו • דא מכתן זיא בול וועניק
 דש בור דער ווארן ווש • זיא ווארען אן דא וואר אים אירן בלייאן
 שטיין • דא וואר שפראכט שטיין דא נרושן ווארדן קליין •
 דא וואר דא מושט ואלן דא שטיין ווארן לו רויט • זיא האטן בור
 דער ווארן אין נרושן בערן נשוט • זיא ווארען אין דא שטאט
 דש דא הויז קלוב • דא וואר ווארד לו ווארען דא שטיין ווארן לו
 שטוב •

זיא האטן דא אין וואר נאך ווארען אין דען טאן • זיא שטראט
 אן דער אסדן יאכֿ אס גין אים • זיא וואלטן אים נואלט דא שטאט
 אלס נרוש • דא קאט זיא כט נהעלען דא לויט דא דא ווארן דין •
 דא קאט אויף דא וואר אין וויזא וואלן • זיא ריפט דא שטראן
 העלדן דא דא אים שטארדן אויף דעם פלון • נון רופט איר הערליך
 יאכֿ אס לושט אויכֿ כט ביטערן • אך האב אים אים לו רידן דא
 אויף דער ווארן •

דא דער הערליך יאכֿ לו דער ווארן טראט • דא ריפט אין דא
 ענלובן וואלן דא אין באט • זייט איר דער הערליך יאכֿ דער
 האטטאן אין דעם הר • יא אך אויף אים טרויאן ווש וואלט איר זון איר
 דא שפראך דא ענלובן וואלן איר וואלט איר הוידן לו • יא אך אויף
 אים טרויאן זאן אן ווש וולט • זיא שפראך אך בין שרד אסר טוכט
 נאט • אך זאט יעקב זיכֿ דש יוסף נאך ווער אים לאנד •

דא אטראט איר יעקב אנו מושט לעבן דוך • נון זעכט ליבר הר
 יעקב דאדאט לעב אך נאך • אך זייט אסר רבינו דא יוסף שרין
 שטוב • אס וואער ווש בור זעקט אין דש וואשרש נעט •

אין קינד האבן נבראך אן דר נאך כח • זיא לעבטן אים אים וויידן
 פיל נד ווש וודר דא • העט איר אכט נראט וועלכט ווד וואלט
 זין • זיא העט איר נשפראך נדש דעם הערן אים •

מן וואלט איר איר בור דערבן דא ליבן קינדער מיין . דא שטאט אום
 אדך דא לויט דא אט ווארהייט אט אויך זיין . זיין שפראך יאזב
 איר גאט אדך רעכט בור שטון . שבע און בכרי הוט אורעכט גיטן :
 אן דען קוינען דא הוט ער גברוכן . דא אט אן זינע האלן ווערדן
 גירוכן . גאט אדך בון זיין וועגן אויך און דר שלאגן לון . כון הון אדך
 דאך אל מיין לעבטאך דא קיין גילכא גילד גיטן :

גון בין אדך אל מיין טאך . איין ערברר גיטל גיטען . געבט איר שבע
 גון בכרי גאט אט איר אלן גיטען . דא אנטווארט אט דא ארוי הער איר
 גוערט עש וואל גוואר . זיין הויבט וועלן איר אדך ווערען אויב דא
 גיטאך דאך :

דא גינך דא געלובן ורויאל לון אדך לויטן הין דאן . דא שפראך לון אדך
 לויטן עש אט בעשר אום איין האן . דען דא איר אל גיטן גיטן
 לון טוט . דר שלאגט שבע און בכרי אום גילדט איינע רוט :

וויט דא שטאט גיטאך גאט ווערדן איר דר שלאגן . אום שבע אט
 אדך שטערבן דא קאן אדך אויך וואל גאט . ער אט אל גיט אלן
 איין טוט האן . ער קאן אט אל זיין זיין דאך דא קאן הין דאן :

אב שערדן דא שבע זיין הויבט דא גאט אדך אויך דא וואר . אום
 גאט עש הערליך יאזב בור דא טור . און בלי דער הערליך יאזב
 זיין הר הארן . דא גינען כון דער גוואר דא העלדן אט דא קאן :

דא בלאך גינע ווידר הייט אום דינט דאך גלייך . ערשט ווארד דער
 אדך דאך איין קוינען גלייך . אט רייכטאט אום אט אירן אער וואר
 ווש גיטען . דא אל זיין זינדן ווש ער נון גיטען :

יאזב אום זיין שטארקן קאמאן ווידר אל לון אול . אדלר קוינען דא איר
 הין עש גיטאט וואל . יאזב וואל אדך דאן אן דא אויך דאן אדך .
 איין הויבטאן וואלט אדך בלייבן ועכט אדך בין ווידר דא :

אדך האב דען העלד עאטא גאטא דער הערשאפט וואט . עש
 גיטאט אן בליד גאטאט טרעטאן מיין שטאט . ווש געהן שפראך
 הער יאזב וואר וואל אדך בור דאן . אדך גאט קאמאט אט אט
 גיטאט שערדן קאמאט :

א ז ב ג זיין

זיך חידה האט נבויש'י דוד נאך דעם בעשטן • פרוש וואר אהרן
אין געט דינשט נאך געשטן • ער האט אלץ זיין לעבטאן קיין זינד אויף
אס נאכטראגן • ווען גייארט אויף דעם דערן ער ל' ש' דר שלאגן •

ד'ש האט אים געט ור געבן ד' דעם קוין גייד • ער האט עט אל'ש
נבוישט עט וואר נון אל'ש גלייך • דא וואר דער קוין גייד דוד ווידר אין
קוין גייד • דא לויט אושטן אים דיין אויף דעם לאנד אום אויף דעם
היר •

מן וואר דער הערליך יואב געוועלטיג אין דעם היר • אונטער אל' ישראל
ב'ר ש'ש אין כאנט היר • ב'ר הוואן יהודה אין קוין וויינט •
אויבר שוין אים אובר שליידרן אין דעם קוין געש לאנט •

אדוקס דער רענט איינשטער דער דעם זינט נאם אין • יהושע
דער אדילור אין געדענק איינשטער אושט ער זיין • ווער דא קאם נון
רעכטן אויפן וואר • ד'ש און אין לוס ערשטן זאלט ריכטן אויט בור •

ג'ורה דער וואר דעם קוין געש שרייבר • ג'רוך אים אב'יג'ר דא סה'רס
ברוכטן ד'ש אופסער דא • ג'רה דער יעד' אין הער ביא צ'ד וואר •
צ'ד ארט גרושן ארן ל' ירושלים וואר •

זיך האב אין לאנט ישראל יואר אום גרוש מט • דרייא יאר וואר האג'ר
כאנט מאנד קיין ברט • דא ב'ט דער קוין גייד דוד געט ער זאלט אין
ורשן לון • ווא האבן איר עש ב'ר זינדט ווא האבן איר געטן •

דא שפראך אונז הער געט דוד איך וויל דר וואגן • דא דער קוין גייד
שאל ל' טוט ווארד דר שלאגן • דא קאנטן אל' ישראל אום דעם קוין גייד
ריכט • ער וואר וואל ווערט ל' קלאגן דארום אויך ד'ש ג'שיכט •

אום דא דא סה'רס ל' מ' ווארן טוט געשלאגן • אויך אום חו'רס
האטן דא אן געראגן • אום ד'בן געוויקס ווארן ל' מ' אין דער שטאט
דא דאגן דער אדו'ר גען נוב איינה'ן טראט •

מן האן ד'ק אל' ישראל געווארן אייך רעכטן אייד • ל' זיכרן דא
געוויקס אום האן דא גייד • דער אייד דער אישט געראכט ד'ש קאן
אך ד'ר וואל וואגן • שאל דער קוין גייד ל'ש דא ל' טוט דער שלאגן •
דא

דא שיקט דער קויכען ביי דער העלד וואו רין • דיא נאָעמס וואלט
קומען גען ירושלים און גאין • דא קאמאן דיא נאָעמס צו דעם קויכען
ביי דער דאר • און דיא שטאט ירושלים נאך איין גרויס שטאט :

דא כיינטן דא דעם קוידן ער וואו אירן ווערט • וואו וואלט איר
ל'אדעט הער דע איר אונזער ב'עלט • ער שפדאך איר וואו אונז
ביטן ב'ר נעבט ש'אול דע • דע ערדד ש'אול דא נ'בעצק אונז איר
אין נ'ב • וואו :

זא ווירט א: כש גיט דר ברן אום לויזן איש דעם הויכר נרוש . אדור
קוינ' נ' דיד: לויט אקטש ען אונז שטרש . איר ועלן דעם קוינ' שאל
דש ריט בור נעבן . ער נאם אום אראן לויטן יעארליכן אונז ועבן :

דא שפראך דער קדוש בן דוד איר ברוינט אבר בינייט • דט איר בון
ישראל מיט גבארן זייט • איר וואלט אייך מיט דר באראן איר אומר
קין • אויאר הערן אישט אום דר באראן ויל הערטער דען זיין שטיין

דא שמראך דער קורץ דערנאָנט אן וואלט איר הון • איר ביט
 גיט ית אום ישרא און זינעס הייליגן נהון • דא שמר וְזֶה זאגן
 נאך נאך • וואוועלן איר בון ישרא טוטן קיין אהן :

[illegible]

נעבט אונז דען מאן דא ב'ון אים לעבן נאך . מיר העבן דא ב'ור
נעבט און איינע נאכ'ן דאך . דא שפראך דאך קורן ב'ר אדך וול אדך
זאג לעבן : דא מיר אדך דעם הונד נט ב'ר אדך זאג לעבן :

עך דר באראט דער קוירן דע אויב אס'בוטלע האָט און דאך
האָט ווילן וואלט ער אים רכטש טון. ב'ד ר'סא טאכט איה האט זיין
אין לואר. מיט דעם קוירן שאט דאך אים ב'ד וואר:

דער איין היט אים בויט דער אסד אדמו"ר • דא ביש דער קוץ
 נדד ברענגן כד דא • אסד דא צווישן דא און אסד דא
 בון איד אדר שוועשט א שטאד אסד דא :

12. In a 1992 study, researchers found that the average number of hours per week that men and women spent on household chores was 14.5 hours for men and 18.5 hours for women. The standard deviation for men was 3.5 hours and for women was 4.5 hours. Assuming that the distribution of hours spent on household chores is normal, what is the probability that a man spends more than 18 hours per week on household chores?

מן תב דמן נִבְעָרִים דבן מאן דא • דא הינן יא לו נִבְעָה אן איינס
נאמן הוא • יא שטארבן מיט איינערד איר קיינר רט נִבְעָה • בן לוי
דך גַּלְט דער באראן דער יאמר דער דא וואס •

לִפְסָה טוֹכֶער זייה איין נאך יא אן טעט • דא בליב ביא דעם נאמן
אויא אום איד שפעט • יא ליט ביא טאן קיין בִּנְיָן אויף דא טוטן
קואן • אום הייטט ביא דער נאכט דש יא ליט ווארן בִּנְיָן •

צור דען ביינ טידן הייטט דא וואו קלור • מיט יאמר אום מיט ווייט
וואל אין האלבש יאר • אן ווארד עט דעם קוירן צור לו ירושלים
נאמן • צור לִפְסָה הייט דער טוטן מיט יאמר אום מיט קלאמן •

דש דר באראט דען קוירן אין דען הערלן זיין • בִּנְיָן קוירן שאלוש
קעבש ווייב צור איה טוכטליין • דער אידל קוירן צור נען גֵּשׁ
גַּלְט רייט • ער אום אל דין שטארקן עט ווארן העלדן אונדזלייט •

דא ליט דער קוירן צור שאלוש אויט נראבן • אום איד ביינ יאדל
דא דא ווארן בִּנְיָן • דא האטן יא נשטולן בִּנְיָן דער אויאר בית
שמן • אום האטן יא בִּנְיָן דא הייזן אידן דעם פלון •

דא ליט הר צד טראן דא אידלן טוטן ביינ • אן דא שטאט נִבְעָה
דער אידל קוירן זיין • ער נאמ איד דא טוטן בִּנְיָן דעם נאמן צוואר
• אן בִּנְיָן דא איד לו נִבְעָה וואס איד נאך דש מיטט וואר •

אן נאב קיט שאלוש וואר ווארדן יא בִּנְיָן • צור היט ישרא
דעם קוירן שאלוש קלאמן • דא קלאמן אל ישרא קוירן שאלוש צו האלט •
דער האקד נאמ איין עבר און דער זידן לאנט •

דא נאמ דער קוירן צור מיט ווייזן אום מיט דעכט • אן דער שטט
ירושלים ער אום אל זיין קעכט • קיין מעגש אן דער וועלט דער
ווארד אן וואר שטרייט • ער לובט גַּלְט דעם הערן לו נאמן וואס זיין לייט

דא וועלט וועלט דין צד דעם קוירן זיין • אונזר אל דעם הייז
בית ער דער דערקין • אן דא גַּלְט דער אונדזלייט דר לויט וואס
מלכט • דא לובט ער מיט ליט דעם אונדזלייט גַּלְט •

רש נאמן צד :

אך לוב דרך גַט איט ורידן לז נאכט אישט איין ליד . איין וינד דיא
זיין בור שידן דיין נכור הוט איך דר וריאט . איינע הערן שאול
האשטו איך רט בלון . דא האלפֿשט איר בון אל איין וינדן דש דא
האשטן לז נון :

אייניג גַט ישכאל ווער קן דיין לוב ואל ענדן . דיין וינד קואן אין דיא
העל דיין וריינדן הילפֿשטו ביהענדן . דו האלפֿשט איר וואונדערליך
היף איין ועלן הך . דו שיקשט איר ביאנדד איין ענדן לז איר טך :

דא וואר איך לידך בלר אך לוב דרך הערי איין . דו האלפֿשט איר אין
דעם וואלד דא שאול טך היינן . דיין שלוש אס דיין ועשט אונד דיין
הויף דא נרוש . דו ביט גַט דער בעשט איף דען אך איך בור לוש

איין בישראר אונט איין העלפֿר אונט איין שטערקר . דא הילפֿשט איר
אונט נבשט איר גַט קראפֿט דיין הויף איך בנער . אך לוב איט
הוהר שטיק גַט דען הערן איין . איין קעל אך דר קלינג לוש דר
עש נהרוזע זיין :

דו הילפֿשט אין אלן מיטן דוד דיינע קנעכט . דיין וינד קאכשט וואל
טויטן זיין זאך האכשטו אל אול שלעכט . ווען זי איך אונד דש לעבן שון
אונד רינגלט הון . דיין הויף קאכשטו איר נעבן דא וואלן איף דעם פלוג :

אך רוף אין איינע ליד גַט דען הערן איין . ער הורט איך בון וינד
היילדייט איין נבעט נראט ער איין . מן לובט גַט איר רעכט עש
זיין נכט אונד טאן . ער הילפֿט זיין קנעכטן זיין הויף סך דא נלאך :

נאך מיאר אונט אישלינגן ער הילפֿט דען קנעכטן זיין . איין קעל זאל
דר קלינג גַט לוש דרש נהרוזע זיין . ער הוט אונט נרוש זיין
נטון . ער הילפֿט אונט אונט שפעט זיין קראפֿט קאן רט לז נון :

ער הוט אונט בייא פרעה נרוש וואונדער נטון . דא ערד האט דך
נשטוידאט אונט וואלט דא לז נון . דא האל וואלן שוורדן בון גַטש
לזון נרוש . גַט ית האלף זיין קינדן ביז דא וואלן לוש :

דש איר הוט ער נשפאלטן אונט בורט אונט טרוקנע בוש . אונד
איר נזאלט דען ער ורידן בוש . איין חדך בון דעם בורל ננגהן
דאן . איין ביזאד אין זינע לזון נרוש קעל ברוך :

ער

ער בארט אומ קרעטקליכן מיט זינר גרושן שטערק . קנט בון היאל
רייך בון סיר דעם בערג . מלריק מושטן בור זינדן אום אין דע
וואשר בור פן . ווערקאן עש אלס גרענקן ווש קנט ער אונש
הוט קטן :

דער היאל ווארד הראב קלושן אום דע טעט אונש נוט . איין
מביל ווש בור שלושן ראנט קונט געהן קנט . ער קאק מיט שטול
דער הייליקייט מיט כהדיק אום אילרס . ישראל ווארד זער דר
רייחט זאלובטן קנט מיט שטיק :

אום אין ווארן רינטער וואלן ראנט קונט געהן קנט . מיט וואר מערן
וואלט אום אל דעם היאלישן רוט . בון דעם ליכט דעם גרושן דש קין
אק ווש . האלן אום קולן קשטושן דש בייאר קיט בור לאש :

ער שטודאט בון דעם היאל מיט זינר היילן שטיק מלריק בך איך
גיל איש אין דען וואשר שוורס . ער שוש מיט בויארן פציילן וער אין
דיא לאנט . מיט דוסר אום מיט בליץ בור טואלט ער זאל האנט :

אל דיא וואשר ווארן קשפאלטן דיא אין דער וועלט ווארן . קנט הוט
אזיך דיא יהאלטן זיין גרושן לארן . קנט ריפט אן דיא וואשר זאלטן
דך שפאלטן . דיא שפאלטן זאל זיך דש איר דורך גוהן מיט גימאלטן :

קנט שיקט משה אום אהרון אין מלריק לנט . איין ענקל בון דעם היאל
ער לו שאלא נאנט . ער האלף איר בון איינס הערן אז ער איינן עלטרן
טעט . איין קנט ית וול דך חרן ורויט אום איך שפעט :

קנט ית בארט אונש דורך דיא וואשר מיט הייליג שיין . קנט האלף איר
אל מול בון דען זינדן איין . מלריק בלומאכן אונש זער דוך דר וויזט
אנט קנט . מיר הלפט איך קנט מיין הער איש אל איינר נוט :

קנט ית ליט אונש ברשן דיא מיר אין דיא ווא. שטנייט קאמן . חילף אין
מיר אונש בור ליטן קיין שפיין מיר מיט אונש קאמן . קנט ית וול מיר
ויד גרענקן וול דער וואקייט איין . איין וייס קין ער וואל קרענקן
גרוש קראפט קבטער מיר אין :

אל קבט קנט ישראל טעט איך עבן . איין דינג דינטשט בן איך רט
לאט איין מיר זיין מיר בור קעבן . קנט ית קבט הויט אל ישראל
קשטעט . איך גרענקן איך אין דיא תורה איך האלט זאל איך מיט
ישראל קעבט :

ישראל אל תהיינן שריאן אל זו נָט • דא נרושן אומ דא קליין האלף
ער איזש כּוּט • היין הערן מיט אַלר שטעטיקייט צו נָט שטעט היין
אומ • אל אונרעגט אשט איר לייך דא תורה דא אשט נָט :

נָט ית קאן איד וואל רעכן ווער היין וויינר וויל ווערדן • זיין לוב קאן
ניאנט איזש שפרעכען דער דא לעבט אויף ערדן • אומ אין דש הייליג
ווערן קאן איד כּאנט גיין • דער היין לוב קאן ענדן איד לוב דיד
הער היין :

ווער אונזרס הער נָט דינט זיין דינשט ווארד כּא צור לון • זיין
נָט הייט אין אל אולט וואל וינד זיין לון אשט איזש דער קורן • אַכּרָהס
ווש בידר זיין וויראקייט ווש גרעכט • ער טעט אים נָטש הר ווירד
אים אומ אל זיין גטלעכט

אל היא מיט גוואלטן נאכשטו אים זיין לון • זיין ויל הושטו ביהאלטן אין
דש הייליג טרון • יעקב מיט זיין גוואקייט שטערקט זיך אין
דיינע רעכט • זיין לון ווארד וואל ברייט יעקב דיינע קנעכט :

יִצְחָק דיינע ריין קאכשטו לון וואל • זיין נָט הייט אים דר שיין דר
בארמונן ביטטו בול • געז דער ווש שטרייט דעם נאכשטו זיין
לון • דש ער אין דעם הייל קיין טיל גלט האן :

אום אויך דער שטרייטן פּרעה דער ליט אים כּכטש גאט • ישראל
הט ער גוואטן דא ווארד ער האט גטלעך • דא ביי קיין איד מערקן
דא היילעט איר הער נָט וויר • דא שוואכן טושטו שטערקן דא
הואן מאכשטו כּדד :

נָט ית מאכט שיין היין ליכט אא גלייך • דא מיט ער איד דר גייאט
אין מינע קווינדיך • דש הוט ער איר ברייט איד הון גרוש רייכטס
גלייט • ער לושט איר עש איד וואל גן דאט אין יענר וועלט :

נָט יתברך קאן איד וואל בזוארן איר הופט אל אל היין נָט • איד גיין
אין גרושן שארן היין וינד שון איד צו טוט • דא איד בון איר ערשטן
ירושלים אין באץ • איד דרפּט כּט איבר דא איר שטיין דש איד
הין איבר קאס :

איד הופט איבר דא איר אן אין בוים הילט איד איד זיין • עש
ווארד איר איד כּט איר דער בוים שוואגן איד היין • נָט הוט ליב
b i כּה א גאקייט

אויאקייט נר הילפט זיין קנעכטן עבן • איין הערץ הען אדן צו געט
בידייט דא וויל אדך הונדש לעבן :

ווש ער צור הייט זיין קנעכטן דש טוט ער אל מול • ויר לובן געט
איט רעכטן זיין כבוד דא טוט אונש וואל • קיין געט איטט מער ווען
געט ית אליו • איין אייניג שופער דש איטט דער דען אדך איין :

אונז געט ישרא אדלנר הייליג געט • ער ביהיט אונש לייב אונז זיל
דא ער אונש נעבן הוט • ער שטערקט אונש איט קדעמטן ער געט
איר גרוש קראפט • איין שווערט מאכט ער העפטן דש עש וואל
שאפט :

ער מעט אדך באיד לויפן אז דא הינאן איין דעם ועלד • איין ווירא
טוא אדך צו שלייען ער שטעלט אדך איין דא הוד אז איין העלד • ער
לערנט אדך שטרייטן שיראן קאן אדך וואל • ווא טורשט אדך לענג
בייטן איין געט אדך לובן זול :

עש הענט אן איינר שטאנקן איין קופסדן אראברושט גרוש • ווען
איין ווירט צו איר קאמן איין קראפט זיא זער צור דרוש • קיין מענטש
שפאנט עש אדך דאס איין און שפרוכן דא מאקן • ער וול אונש
מאכן גרושן ער קאן עש אדך רט שפאקן :

ווען איר אדך שטרייטן דרוק הוט ער עש געטן • אדך קונט רט
לענג בייטן אדך מושט זא עש זעהן לון • אדך שפאנט עש איט צו קין
גאר קדעמטן קלעבן איין • אונט צו רייש עש צו שטיקן איט דען אראן איין
דא געשט לויב הער געט דיין הילף אונז גרוש קראפט • דא
בישראשט אדך צו אלס דיין דעמוטיקייט אן איר האפט • דא
מאכט אדך גאר וויט שרייטן דש אדך געשט שטיא • איין ווירט
ווען גאר לאנג בייטן זיא ועלן אדך מיר און :

איין ווירט טא אדך יאן דא ווייטט וואל ווש אדך איין • בז אדך דא הון
דש שלאן אדך לט אדלעבן קיין • אדך שלאן זיא איט טרויאן זיא ועלן
צו איין בויטן • דר וואסדן אדך רט טרויאן אדך וול זיא באלד בויטן :

דא געשט איר אן גרושן שטרייטן גרוש קראפט צו האנט • אדך
פלאן איין ווירט וואסדן וואיט דש זיא ועלן אדך דש לאנד • זיא קערן
איר דעם רחוק צו איהן איטט און נאך • זיא שלאן אדך זיא צו שטיקן אונס
אדך אן הונטן נאך :

אך כוונתו היא מיט גיוואלט דא קירן ווא דא שוויין . איך לוש איר לעבן
 קיין זיא מויטן דר שטוכן זיין . זיא שראקט אירן אפגאנגן זיא האלפן און
 זיא . איר נארהייט מוט איר שפוטן איר בן שטערקער מער ווען זיא :
 איר גאט קאן נישט גלייכן איינער גרושן קראפט . דען רופט ער אן גאט ית
 דען רייכט דענאך ער עש נישט וואל שאפט . ווא שפירט איר העשטו
 איינער הערן נאך ערשטן גרושן אן . ער העט דא וואל קויפן דר גר
 איר מויט דא לעבן און :

דא רופט און דיין גאט ווא נאך . זא ער דר נישט קאן העלפן א געשטו
 איינעם גאט נאך . איין וינד וויל איר בור ומושטן אן שטויב אויך דער
 ערדן . אן מוירטער אויך דער נאשן דא וואל נאך דרושן ווערדן :

בון דאן דען אדווי איר בור שאולט טוט . האלפטו איר זיא אונז
 דא בור שטורט איר גאט רות . אונז אויך דא בוי קול איר רבנות
 נישט האלן . שאול וואג איר סיאד מיט זינער קלינגן שארף :

דא הושט איין זיא ביהאלטן דא איר הר נאך וואל גאט זיין . גאט מיט
 גיוואלט וואל העלפן דעם וואל דין . גאט ית מאכט דא נעם אונז
 דער זונן שיי . וועלכש וואל איר נישט טוקען דענאך וואל איר קורצן זון
 אונז איר זיא שון נישט רעכט ריכט דאמאס איר נישט . נאך דיר וואל
 איכט וואל שליכטן שראולטו איר נישט . דען באלד איר נישט בירן
 איר כוונת זיא חושן וואר . דא זיא בור גרושן אונז איר אונז נאך בא :
 איין וינד וואל איר באלד ווערן ער איר אינעם אנטאן . און איין אונז
 און שטוק אונז און שטוק זיין . איר קאן און נישט אונז קאן דא און
 איין הויז . זיא מויטן און אונז היקן ווען זיא קאן וואר דא אונז :

גאט נאך אונז דא אונז אונז אונז דעם בערן . מיט זיין אונז
 וואגער אונז מיט גרושן שטערק . לעבדנאך גאט מיטן שפירט אונז
 איין העלפער אונז אונז . איינער גאט היקן קורצן רייד :

גאט הוט איר גרושן און דען וינדן איין . איין וינד דא אונז זיא
 דא מויטן איין קמעכט זיין . נאך איין וינדן אונז אונז דא אונז
 און נישט . זיא זיין און אונז גאט אונז גאט אונז :

א ב ס ג

אין שטיק און פארן איר בייזעהייט האלף זיא ניכט . לוי כפרה אוישן
דיא ווערד , דיא וואלשן בייזויכט . קנט קאן מיך וואלדן לוי און לויבנט
מיט רעכט . ער הולפט בון אלס בויין דוד זיינע קנעכט :

אפן וואר וויל איך דרך לוי בור דען בולקראל . אין דיינע הייל
דב . איך לויב דך קנט מיט טאל . ער הילפט מיט קרעפטן זיינע
קנעכט דוד . מיט ורד וויל ער מיך העפטן לוי נאנט א שט מיין ליד :

בור דינט האב איך נישט אים זיין נאנט דא נישטן . דר לוי וויל ער מיין
קיסר אין קיינסטן לושן . ווא קונט איך אין בול לובן וושער אונט
הוט געטן . דא בישט לוי אונברשט דובן אין דיינע היילישן טרון :

עס אישט קנט לוי שווייג דייין לויב קאן נאנט ענדן . קיין דר וויל איך
איך זיין מיין נאנט וויל איך ווענדן . וימור איר לויב הער דא מיט
טריט איך הייז דאן . מיין הערן וואלטן לערנן דש איך דר דין קאן :

דאס דער קויפן דוד דש לויב האט נייט . דא קאנט נבואה קנט
לוי אונטער לייט . איך וואס חזק מער דין שפראך דער ווערד
און . עס שפרייט גען ישי דער נישט שווייג קאן :

עס שפרייט דער וועלכן און דער דא אישט דער דאס . איך הוט
נאנט איין קויפן דער אים הייל דובן . מיין קנט קנט יעקב האט
איך נאנט לוי . מיין נאנט בון ישראל האב איך וויל געטן

וואס איך קנט ית הון נאנט אים הון לויבט אים . דש וויל און דעם
בית האקדש קנט ית לויב נאנט . און הוט נישט פראך קנט דוב אונט
אלר הער . הודט איד לויב ישראל איך וויל איד נאנט אים :

עס רעט נבואה קנט נאנט אים מיין נאנט . עס אישט אייניל
נבואה וואס איך הון נאנט . עס שפרייט קנט ישראל איך וויל איין קויפן
זיין . קנט וויל ישראל העלסן נאך דעם ווילן מיין :

דר לוי בון איך איין לויב האט איך קנט ווילן לוי . ער הייליגט זיין נאנט
און איך נבואה קאנט . מיין קויפן וויל ווילט דש שטערקן אים
וואכטן נאנט . און דש נאנט בון רעט איין טייל אישט ווארדן נאנט :
אום

אומא דא דא און בור מיטאן שניערקט זיך זער . און ווערט זיך אויך
שטערקן איין קוינצריך אויאר מער . אום דש עש איין קינדן הר
נאך זול וואלן . דז הוט איך געט דער אלמעכטיג אלזנד ודשן לן :

אז לאנג אלס איין קינד דא תורה האלטן עבן . הוט איר געט דער
אלמעכטיג גרוש גינדן עבן . איך הון בון געט ית אל דא בינערוק
איין . געט ווערט קיינע קוינצ מער אוןא גנעדיג זיין :

אלס ער איר אישט אל אול ווען איך אין דויף אן . איך גווערט אל אול
איין געט ווען איך אין ביט אן . אבר דא ביאן אינדער זיין גלייך איינע
דורן . דא איך דא לויט איין שטעכן דש טוט זען לויטן לארן :

ווער זא וול אן דורן דער שטיכט זיך דש עש בלוט . דא דארט
אוס אן בור ברעק דא זיין טיכט מער געט . און זיין דא בוינדעט
דעכטש ווערט אויף ערדן . ביז דא אין גיהעם בור בדענט ווערדן :

נון הארט איין בולן ישראל דארום גולט איר ורום זיין . דש הוט איך
געט ית היישן זאמן דער הער איין . דער אדל קוינצ דוד טי ירושלים
זאט . מיט אלמא גרוש ורוחאדיט קיין ורוחאדיט ער בגר נאש :

איין קוינצ אום איין גדיא אים נאך איין ורואר ווייזר אן . געט האלף
דעם קוינצ דוד ווש יער מיארט הוב אן . אום דא דער קוינצ דוד
כן ווש ווארדן אלט . ער שפראך צו הערליך יאב נון גע הן נאך
באלד :

אום זיך אין לאנד ישראל אין שטיט אום אנדערש וואו . אום צו איר אל
ישראל דש וול איך האבן נון . ווא ויל איין מאלק ישראל שטארק און
זיין . אום ברענג איר דא לאל גשריבן גען ירושלים הערין :

אום כנס מיט דר איין הערן אום צו ישראל רעכט . יאב שפראך
גנודט הער יאב אייערע קנעכט . ווארום וול דער קוינצ איין
באבול הבן אן . אום איין גרוש מאלק טי זיין דש ראנט זיין קאן

געט יתברך אל זא בערשן אום מערן צו דעם צו . און אום נאך ווא
ול אום האנדט אל אלש וול . דש עש איין הער דער קוינצ מיט
אידן ווש אנהן . לויט דש בולק רטלן איך באלעט און מעכט
א
גשען :

אז מיר בון אומערן אילערן גהרט האבן בור • גלילט שוין וון גערן אב
רש זאגן איך ווייך בור וואר • דרוש טרייב דער קוינך דוד אבר זיין
שפוט • נעדיגן אסל ליל ישראל מיר הולפט אל אול מיין גוט :

איש נאך הערליך יאזא אומאל ישראל הערן • אום גילטן אל ישראל דא
טעטן עש בט גערן • דא לזהן אין דא שטיט גרוש אום קליין • אום
גילטן אל ישראל גמליין :

זיא לזהן אין דא לאנט בון שטאט לו שטאט • אויס שריבן אן דא לא
וועגן אן דא גלילט האט • דש ווערט נויין אונזעט אים נוייכליך טאגן
• ביז דא דעם קוינך דוד דא ווארהייט קונטן זאגן :

דא קאמט בור דעם קוינך דוד בור וואר זאגן איך ווייך דש • דא
נאכן אס דא לא דא אן גשריבן ווש • דא ווארן עש ישראל שטארק
מאגן אונזער לייט • דרייט אול הונדערט טויזנט אין דעם לאנד בור
שפרייט :

דש ווארן אייטל העלדן אום טרון שווערט גוט • דא אל וואל קונטן
געבטן אום האטן ליזאן אומ • אום דא דער קוינך דוד דא גרוש לא
בור נאכן • אז באלד בלאה גוטש בון דעם קוינך קאס :

דא וואו שטאמט דער קוינך דש ער אונזערעכט האט גוטן • דש ער אל
ישראל האט גלין לן • ער שפראך ליבר הער גוט איינער טרעכטיין •
איך הען ווא ער גיימט בור גיב מיר עש ליבר הער מיין :

איך הען אין מיין אונדן נאך טויליך גוטן • בור גיב מירש ליבר הער
גוט אין דיינס הייליגן טראגן • דער קוינך שטונד בור טאג זיין אוב
ער בט בור נאש • לו אובן גוט דעם הערן אז זיין גוואנהייט ווש :

דא קאס נד דער בליא אס קוינך דוד לו גון • קוינך אום איך הער
גוט הער איך ווישן לן • איך הער גוט דער הער לו איך גוואלט •
אונזער דרייטלייט אלט איר דר גליק איינש אין אייראק לאנדא :

אונזער דעם דרייטן נאש זיא איינש גליק • דש עש נוייארט גוט זיא
איך בורכט איך הער מיין • דא שפראך נד דער בליא איך ווייט
בכטש גוטש לו זאגן • אונזער דעם דרייטן שטויקן ווישן מיר איינש
דא

דר ווילט אויך איש דען דרייא דש אלר בעשט צו האנט . וואלט איר
הון זיבן יאר האנג אין אויפארק לאנד . אודר וואלט איר דרייא מונעט
בור אויפערן ווינדן וליהן . דש זא אויך גולן יאן אומ נאך ליהן :

אודר וואלט איר דען דער דרייא טאן אין דעם לאנד . וועלכש איר
וועלט האבן דש ווערט קומן צו האנט . ישראל ווערדן אינדער דש הוט
זיך גיט געלישן . איר גולט קויפן הער זא נאל כט מער ורשן :

דא דר שראך דער קויפן דש ער קיין ווארט שפראך . גר דער גביא
דען קויפן יעמאל זיבן אן נאך . נון זאנט איר לבר הער איין קויפן אין
דעם לאנד . ווש אנטווערט איר דעם הערן דער איך הוט געזאנט :

דער קויפן שפראך נוסם גביא איך בין לידן גנוק . אונטער דען דרייא
שטיקן אישט קיינש איינש בון . דוך וויל איך כט ואלן אין קיינש
מענטש האנט . זא וויל איך הון קיין הונד אין איינש לאנד :

איך וויל אין גוטש גנוק לייב אונז גיל דר געבן . זיין דר באראונק אישט
זא גרוש ער לוישט אונש לעכט לעבן . גיט גול אונש געוון דורך זיין
דר באראונק גרוש . בור טרייב גרושן יאמר גר וואלט גן זיין שטרוש

דער קויפן שפראך נוסם גביא דען מורט נעמן איר איין . דען אראן
אס דען רייכן ווערט עש גלייך זיין . העט איך געוילט דען הונד איך
העט געוואונק שפיל . ברוט קאן איר כט לויפן איך האב צו עשן ויל :

ווש העטן דען דא אראן אין דעם לאנד איין . גולט זיבן יאר האנד
אין אמאן שטיטן זיין . העט איך דען דר ווילט בור איין ווינדן צו
וליהן . לעכט ווארד איך כט דר שלאן אב זא איר שון נאך ליהן :

איך וואלט אין איט איינש שווערט נאר לאנג באר שטון . זא הילסן
איר איין שטארקן ווער צו איר וואלט גן . ווש טעט דען אל ישראל
אין איינש קויפן גלייך . איר ווארדן ויל דר שלאן דש ווער חבד
אונגלייך :

דען דער וועלן איר דר ווילן דעם אראן זע דעם ריך . דעם שוואך
אלש דעם שטארקן גלט עש אלש גלייך . הער גיט דר בארס דך
איבר דיין בולן גלייך . דאך דייער גרוש דר באראונק זא דרך
דיין נאמן דעם ריך :

אח באלר נד דער נליא בון דעם קוירן וואנט • דא שיקט גוט דעם
 דער או ווייט או ישראל לאנט • בון דעם זעלביקן ווארן ביז אן דעם
 אהרןמארגן רעכט • שטארבן זיבליך טויזנט בון אל ישראל נישלעכט •
 דא קאם דער מלך האזת אין דש לאנד מורה • דא שטוד אין
 קרשטי טויאר אין דעם בערג דא • דער מלך האזת טרונ זין
 שווערט בלוש אין זינד האנט • אומטויט אל ישראל נען ירושלים ער
 נד וואנט :

קוירן דוד נאך דעם מלך האזת וויא ער דא לוייט דר שולן • ער דר
 שראך בון נאנזנס הערן ער ווש ליידיג נחך • ער ריכט אן מיט
 נאנזנס הערן דעם אלמעכטן גוט • אך רייכר גוט בון האל שלאן
 מך בור זא טוט :

דש נריכט גולשטו ביזן אין דיינס האל רעכט • הער גוט
 אך בן אין בור שפרעך אל ישראל נישלעכט • דין ארמי שעפליך
 גולשטו לעב לון • אן מיר גולשטו עש רעכט אך דין דא איר נען :

אמ דא דער קוירן דוד בון גוט דש רעכט ביגערט • גוט שפראך ל
 דעם מלך האזת שטעך נון אין דין שווערט • עש וול אין קנעכט
 נד אין גריכט בון מיר הען • נד ריכט אן גוט אין דיינס האלשן
 טרונ :

גוט דא בישט אין ריכט דש ווייט אך אינדר וואל • העטן ישראל
 בור שולט דעם טוט דר באראונן בישטו בול • העטן אל ישראל בור
 שולר דעם טוט • דא ווארשט דך הער דר באראן ווען דא זעכט

איר חט :

נמד אין לבר הער דנט דש דא שולר אישט מין • אן מיר אמ אן
 דעם מין לוש עש נחך זין • נון הון זא ריט בור אנדרט דא אראן
 שפעליך רעכט • דא גולשט דך הער דר באראן וואל מין עש דין
 קנעכט :

דא בור נאב אים גוט ית אל זין אנדר דמט • גוט שפראך ל דעם
 מלך האזת שולר דין מער ל טוט • אך וול דעם קוירן דוד זין
 וולן טען • דעם מלך האב אך בור נעבן ווש זא היב געטן :

דא

דא קױפן גר דער נביא לױ דעם קױפן לױ וויסן • קױפן אר גולט אױן
אום גולט דא שױאר קױפן • אום בױט אן דער שױאר אױן מױס
דעם • דער אורט ווירט אױף גהאלטן און הוט גשפרוכן געט :

גוט הוט דא שױאר לױ אױנעם אױפן גרױס • אן דער געלבן שטאט
ווארד געזען לױ אופער גרױס • גוט וול דא האבן אױן מױס רעכט :
דא אױף באלד קױפן דוד ער אום אל גיין קעכט :

נאן האט דא געבן שױאר ארונה דער גױס אױן • אום דער האט
גױס בור בורן בור דעם אלאך גאנץ דין • דא ארונה דער גױס
גר בור קואן גאט • אױט אל גיין קעכטן נאן האט וואו ער שפראך :

ער גיין גאט אום שפראך קױפן ווארום קואט אר הער • וואו וול
אױן הער דער קױפן דש גיין וואו געלעבט אער • דש אר לױ אױערעם
קעכט געלער אל הער קואט • אידל קױפן דוד דש געלער אױט
אױט :

דוד שפראך לױ ארונה איד בן דארום הער גאנץ • דש איד דר דין
גרױס שױאר אום געלט גול אב קױפן • אױן געבן וול איד דר גיין ג
אונזעם געט • גאט ווערדן עס • שראל דר לױט בן דעם טאט :

אױן אופער וול איד אױף גרױס דש אום אן דוד שױאר גשעפן •
ארונה דער גױס גענעט לױ גרױס • אידל קױפן דוד דא
שױאר גול אױט גיין • דא האלדז אום דא ריסד אום אל דש דר
אױן :

דש וול איד אױך אלש געבן אידל קױפן הער • גוט אל אידל גרױס
אום אױט בעט געלעבן • דא שפראך דער קױפן דוד דש וול איד
גוט טון • איד וול אן דין גאט רעכט גשעפן גאט :

איד וול דירש גאט אױט גאט גאט • דר נאך וול איד אױף
גרױס לױ גוט דש אופער דא • ארונה שפראך לױ גרױס דש אר דש
וועלט אונזעם טון • אום געפאלן אידל גאט גאט דא שױאר
האט :

דוד קױפט דא שױאר אום געפאלן אידל גאט • אױף
גרױס ער גיין אופער דער אידל קױפן דר • דא געפאלן גוט דש
קױפן אום • שראל לױ האט • דער אורט וואו אױף גהאלטן אן דער
גאט :

דער מיט גרושן אירן דש קוינצייך ביזאש • אל לייד ווש ער דר געלט
ווש אים געעהן ווש • דר נאך ניט אויבר לאנג דער אידל קוינין
שטארב • זיין ליבשטער זון שלמה דש קוינצייך דר ווארב :

ער ביזאש מיט גרושן אירן זיינש וואטר קוינצייך • דעם אידל קוינין
שלמה אל בולקר דינטן אים גלייך • ער ווש איין מעכטיג קוינין
גוועלטיג אויבר אל • ער זאמלט אזוי דש געטש און מיש אום אן זאל :
איין בית האקדש ליט ער בוואן דער אידל קוינין ריין • בון אייטל
נולד אים זיבן אים גוט אידל געשטיין • קיין זובליכר ווערק אונטער
דער זון כח ווארד געמאכט • גוט צו זוב אום צו אירן העט ער עש
גערמאכט :

אום וועלכר נאכץ וול וויטן וויא עש וואר גבויט • דער ליין דש ספר
מלכים אוב ער איר ניט טרויט • דאריין שטעט עש גשריבן דש זאגן
אך אויך בור וואר • מיט אל זיינע גבויא אויף אום כדר אום וועלט
ניט אום איין האר :

דא מיט וויל איך עש ביטלישן דש בוך איין ענד הוט • גוט זאל אונש
גלייך זענען • דש ביט איך אל זייט גוט • אום זאל אונש שיר בורן
אין דש הייליק לאנט • דש איר עש אל דער לעבן שפר געט זאגן צו
האנט :

גלייבט זיא זיט דער איר האט געבן קראפט אום שטערק •
צו אן הבן אים צו באלענדן דינש ווערק •
אין גוט אכזהב : צחק אום יעקב •
אום דער דעם ביד אויש אל זיין מיטן האלף •
דער וועל איר אויך זיין הויף צו שיקן •
דש איך אין זיין ווערקן זאל בילויקן •
צו דרוקן אדרי ספרים מער •
אלש איך האב געטון ביז אל הער •